

P. SILVESTR M. BRAITO O. P.

ZÁKLADY

1. SVAZEK EDICE ROZSEVAČ

Velehrad, nakladatelství dobré knihy, Olomouc

P. S. M. BRAITO O. P.

Z Á K L A D Y

Třetí vydání této živé a podnětné knihy dokazuje, že si našla své dobré místo v české duchovní literatuře. Čím zaujme na první ráz, je její bezprostřednost, která ve vášnivém zaujetí usiluje co nejdůrazněji vštípit potřebná poučení a výstrahy do duší posluchačů, opomíjejíc jakýkoli akademismus čistě knižního poměru k věcem. Právě tato pružná, živá a konkrétní forma promluv k posluchačům dodává knize jejího slovního svérázu, který dovede odhalit obecnou pravdu v novém aspektu a tím zaujmouti mysl čtenáře ve zvýšeném stupni pro její důležitost.

Stran 286. - Brož. 75 Kčs.

U knihkupců.

VELEHRAD

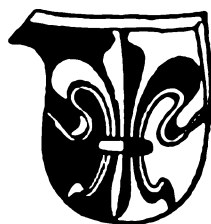
nakladatelství dobré knihy, Olomouc.

BRAITO / ZÁKLADY

P. S I L V E S T R

M. B R A I T O O. P.

Z Á K L A D Y

TŘETÍ VYDÁNÍ

EDICE ROZSEVAČ SVAZEK I.

Velehrad, nakladatelství dobré knihy v Olomouci 1947

SUPERIORUM PERMISSU.

NIHIL OBSTAT

Censor ex officio: P. Reginald Dacik O. P.

IMPRIMATUR

**Dr Stan. Zela,
Vicarius capitularis.**

Olomucii, die 21. Junii 1947. Nr. 11.040.

V Ě N O V Á N O

P A N Í A N N Ě M E R H A U T O V Ě

V E V D Ě Č N Ě Ú C T Ě

Ú V O D K P R V N Í M U V Y D Á N Í

*Kytka myšlenek, tak jak jsem je zachycoval při své přípravě na říjnové konference v Praze. Nejsou to kázání v přesném slova smyslu. Byly to konference o nejzákladnějších otázkách, na něž denně hledá lidská mysl odpověď. Konference samy ještě vypadly vždy jinak, protože jsem jim dal vždy pevně stavěnou kostru. Ale hodí se tyto úvahy i pro kázání, když se jim pouze dá homiletická forma. Vydávám tyto úvahy na četná přání svých posluchačů od sv. Jiljí, vydávám je i na přání kněžských spolu-
bratří, kteří si přáli mít v těchto úvahách pomůcku ke kázání.*

P. SILVESTR BRAITO O. P.

Jako ubohé ptáče zmítáme se v síti života. Tápeme, hledáme východisko, jak bychom mohli rozepnouti perutě.

A jakoby vrtošivou svévolí stále se potácíme kolem věcí, které štěstí, pravého štěstí dosud nikomu nedaly, nedají.

Zmítáme se kolem slávy, moci, bohatství, rozkoší, a hledáme v nich naplnění, utonutí. A tisíciletí volají zoufale na všechny hledače . . . marnost nad marnost!

Pod tichou, žhavou africkou oblohou hledá mladý Augustin štěstí. Hledá na zemi i pod hvězdami, a vše mu praví: Hledej výše, my nejsme tvým štěstím . . .

Hledej výše! To je právě neštěstí dnešního člověka, že stále mluví o pokroku, nadčlověku, zdokonalení a zatím cílí tak smutně nízko!

Všecky síly, schopnosti, možnosti, snahy, zdraví, vše jest zmobilisováno pro produkci bohatství. Nastavěli jste si bank a továren a závodů, a ty komíny a smutné vysoké budovy jako by odčarovaly štěstí. Pro několik odvážlivců všechen ten chvat . . . Nejlepší síly a naděje obětovány. Komu? Nejlepším? Nejbohatší nebývají nejlepšími. Bohatství nedává štěstí; nepovznáší ducha. Dopřává hmotných a jiných požitků, ale samo je neplodné, spíše dusí ducha, spíše jej přiškrcuje. Závist a nenávist plíží se mu v patách. A pak, k čemu ten shon a ruch, k němuž tvrdé bohatství nutí? Nepopřává oddechu, stále žene vpřed, zatvrzuje srdce, neleká se ani zločinů . . . Smutná by byla bilance bohatství . . . Co krve, co nespravedlností, křivd, muk, duševních i tělesných je cenou jeho . . .

A to by mělo stačit duši? Pro to bychom měli být zrozeni, pro to, co nás první opouští?

Ale vždyť bohatstvím se kupuje moc. Moc? Vždyť mocný jest otrokem ovládaných. Všech jich se musí bát, neb aspoň o všechny se obávat. A nebojí-li se a neobává-li se, jest tyranem, jeho moc jest prokleta, jeho moc jest znásilněním rovné lidské páteře, lidské cti a vznešenosti. Moc nedá spáti, jest trhána neklidem ve všech směrech. Jen jedna je moc krásná, a to je moc duchovní, moc lásky . . . ale, protože je v lásce a z lásky, není a nemůže již si býti cílem . . . Jinak jsou mocní nešťastní a opuštěni. Pochlebování, plazivého dvoření zakusí dosti, ale lásky . . . ? Chřest železa a předivo intrik, každou moc obklopující, lásky nepřivolají a nepřipouští.

A jednou se každá moc zhroutí a přijde do cizích rukou a ty . . . co máš z moci, která jiné zase pronásleduje? To má být tvým cílem, konečným, posledním cílem, držet, omezovat, vládnout, abys odešel s prázdnýma rukama?

Či chceš nabýti mocí a bohatstvím toho, co se jím dá nejsnáze získat? Radosti, slasti, rozkoše, úsměvy opojné a šumivé číše . . . Šumivé číše? Když číše dopiješ, když vychutnáš poslední krůpěj, zhořkne ti každá slast, protože je otrávena . . . koncem, nenávratným koncem. Vzpomínka jest jenom ostrov přítomnosti chudé, nemající. Únava, melancholie po dnech velkých a slavných jest cenou rozkoše. Úsměvy zledoví na rtech, smích zlomí se v pláči, zpustošený sad lidských srdcí, pošlapané lilie a růže, zrazená, vyssátá srdce . . . To by mělo být cílem . . . ? Láska pomíjející. I láska nejčistší zhasne, zradí, smrtí . . .

Ne, vždyť jsou radosti vyšší! Věda, pokrok! Věda? Mnoho dá, mnoho pravdy zjistí! Ale, ale . . . kolik jí zjistí? Jak omezené jsou naše výsledky. Nedají praydu všechnu. A srdce nechají úplně prázdné. Věda odcizuje štěstí, věda odcizuje lidstvu. Modlářství vědy jest duchamorné, chudokrevné.

Věda může být jenom prostředkem, služkou. Tak jest krásná. Ale co si počneme s duší, s jejím výkřikem po velikosti? Umění? Ale vždyť ono žije jen z výšin, jinak je řemeslem nebo nechutnou komedií neb bláznovstvím, či flagelantstvím lidí cítících svou bídu a plivajících sobě samým ve tvář.

Takové jest lidské srdce, že mu nic nestačí. Může okusit všech zdrojů, podmanit si všechny hodnoty pomíjející, vysát z nich vše, co mají, vynutit všechny jejich odpovědi. Nakonec, na poslední prosbu: Dejte mi celé, úplné štěstí, zmlknou zoufale.

Srdce naše jest otevřeno všemu dobru. Srdce naše má nekonečné rozpětí. Jaká velikost Tomáše Akvinského, jenž správně vystihl nemožnost, aby srdce lidské našlo ve věcech omezených a konečných své štěstí. A ukazuje, jak člověk od jednoho dobra překotně spěchá ke druhému, jak ještě nezažil jedné radosti a již od ní prchá, aby hledal další... A stále, stále je štván, dokud neporozumí srdci, jeho volání, jeho potřebě...

Nekonečné jest lidské srdce, a jenom Nekonečný je může naplniti. Svatý Augustin zatoužil: Stvořil jsi nás, Pane, pro sebe a neklidné jest srdce lidské, dokavad nespočine v Tobě, ó Bože můj!

Od malička se již vzpínáme po hvězdách. Od malička toužíme vzhůru, výše.

Pravda, nános nízkosti, omrzlosti, tupé sytosti dovede na čas umlčeti volání duše, ale ne navždy! Jsou duše tuhých, které si rády zobnou dobrých soust, ale jak tím duše zleniví, takřka ztopoří. Mládí, oheň i žár uhasínají. Ale ta tupost ohně doutnajícího pod popelem spálených sil, udupaných snah, sežehnutých čistých radostí, myslíte, že není břemenem?

Ne, neumlčíte navždy toho volání po štěstí naprostém, proto ne, že jest příliš hluboko vstípeno do lidského nitra, protože jest spjato s lidskou přirozeností.

Nejsme stvořeni k malým věcem, nejsou nám určeny úzké hranice. Svět nesmí nám poutati perutě, ten ubohý, zmítající se lidský pták musí se vymaniti ze sítě, o níž si utlouká sílu a život, a musí se volně rozletěti . . . Rozletěti? Kám?

Tam, kam celá bytost naše směřuje: k Dobru, ke Kráse a k Pravdě . . . Jen v tom jest naše štěstí. Ale ne v pravdě částečné, ne v kráse, jež jest odrazem, ne v úlomcích dobra . . . Přes drobty dobra, přes paprsky krásy a úsměvy pravdy nese se lidská bytost k naprostému uchopení celé pravdy. Chceme všechno věděti a všemu rozuměti. Rozum touží býti zvládnut, vyplněn, zdrcen předmětem naprosto postačujícím, aby nemusil již hledati, aby měl vše! Srdce chce spočinouti v Dobru, jež neklame, jež nemá ran, jež nasytí, a abychom nemusili znovu bolestně hledati a dožebraťvati se chleba.

Toužíme býti oslněni Krásou samou, krásou bez stínů.

Co jest v podstatě lidské přirozenosti, po čem dychtí ze sebe, toť jejím cílem. Nuže, jest naším cílem spojití se s Pravdou samou, uchopiti Dobro nekonečné a utonouti v Kráse nejtajemnější.

Tedy za pravdou, dobrem a krásou: Náš cíl. Cíl přirozený. Nenašlo toho lidstvo samo dokonale, ač pracně a krvavě se přes různé nemožné cíle propracovávalo k cíli pravému. Bůh ukázal zřejmě člověku jeho pravou velikost. Ani hlína ani zlato ani radosti těla ani pravda omezená a neúplná nejsou tvým cílem. K vyššímu jsem tě stvořil . . . Tvým cílem jsem jedině já. A to ve své dobrotě, ze své milosti jsem tě určil, abys poznal Pravdu, Krásu a Dobro

způsobem, k němuž bys sám nikdy nepřišel. Bůh-Pravda nejen že se nám dal k poznání. Dal se nám k požívání, k uchvácení, objetí naprostému. Chce býti zcela náš, naše výhradní, dokonalé štěstí. Nejen máme poznati pravdu jeho, pravdu o něm, nýbrž máme na tuto Pravdu patřiti. Rozum náš je určen, aby se ponořil do tajemství nejhlubších. Jaké bohatství. Co jsou proti němu všechny poznatky vědy stvořené? Zlomky, drobty . . .

Máme Dobro tak uchopiti, aby nás cele zaplnilo, aby se stalo naším jediným štěstím. Jen ono má nás nasytiti a jen v něm vše ostatní má nám býti skutečným dobrem.

Přátelé! Cítíte v sobě vášnivou touhu věčnosti? Vše stvořené unavuje časem, zívá hrobem a chřestí smrtí. Chcete dáti duši její pravou velikost?

Dejte jí Boha. Patří jí, protože je pro něho! Nevodte života svého po stezkách suchých, vyprahlých, kde roste nenávisť, závist, kde jeden nemůže přes druhého, kde překážíme si navzájem a kde můžeme jít vpřed jen po mrtvolách bratří . . .

Proč sedíte ještě stále zádumčivě u cisteren popukanych a vyschlých a pějete smutné žalmy o tom, jak to přijde, že nemají vody, a že máte žízeň a že se chcete občerstviti.

Vaši duši nestačí nic jiného než Bůh. Buďte hladoví, nenasytní, neskromní v požadavcích své duše. Duše má právo na velikost, na dobro, pravdu. A nechcete-li, aby se proti vám jednou obrátila celá vaše bytost, neuspokojená, bezútešná, třešticí po štěstí, jděte ke studnici živé vody . . .

Každý předmět jest v klidu, spočívá-li ve svém těžišti. U cíle je klid, spočinutí. V něm je vyrovnání. U něho nastává pravý život, rozvinutí všech hodnot cílem získaných. Mimo cíl je bloudění. Nejsme v řádě, nejsme v těžišti, ve svém středu.

Celá bytost naše volá po nekonečnu, po štěstí naprostém. A jenom Bůh je štěstí naprosté, protože jen on jest Dobro, Pravda a Krása, jen on vše má a vše dá.

Ach, Jerusaleme, Jerusaleme, duše, duše žíznivá a hledající a unavená, vrať se, vrať k Hospodinu, Bohu svému!

VĚŘIT ČI NEVĚŘIT?

II

Nepohnutě kvete sad víry. Kol něho táhnou stíny dvacátého století. Stíny prokletí, zoufalství, hladu a žízně. Plíží se jak kolem hřbitova a jdou zatím kolem života.

Lidstvo plíží se kolem víry a ptá se: Můžeme ještě věřit?

Věřit? Dnes, kdy jsme roztočili tisíce strojů divnou silou, kdy jsme zvládli vzduch i moře, spoutali všechny schopnosti a možnosti?

Věřit? Nepochopitelné? Tedy, zastavení rozumu, vzdání se? Chceme všechnu pravdu, vše vědět i a vše znát, proniknouti nejhlubší tajemství, rozum jako vítězný pták se rozletěl k šíleným triumfům a teď máme zanechat hledání, máme se sklonit a prostě věřit jako babičky, jako dítě?

A přece, ty se musíš vrátit k víře svého dětství. Musíš, jinak nenajdeš štěstí.

Víš, co ztrácíš, když víru ztrácíš?

Ztrácíš důvěru, odvahu a sílu jít vpřed, když lidské prostředky, lidská pomoc selžou. Nevěřit znamená nedůvěřovat, že jest nad námi rozumná, dobrá, vševědoucí a vše nejlépe pořádající osobnost, nevěřit znamená nikdy nenaléztí smysl utrpení, jež vysvětlí jen jediná věta katolické víry, že totiž Bůh by nikdy nedopustil zla, kdyby nebyl tak mocný, aby ze zla ještě větší dobro nevyvodil.

Nevěřit znamená nemít vyšší důvěry ve vyšší hodnoty a nemít síly k obětem zdánlivě, mimo víru, bezúčelným.

Nevěřit znamená nemít opory v myšlence, že jest jeden soudce, který vše vyrovná, který vše spravedlivě rozsoudí, když se není možno přes všechny zákony, skutečné spravedlnosti dovolat a doplakat!

Nevěřit znamená odhodit tajemný svazek lidstva s Věčným. Bez víry ploužíme se v blátě pozemskosti, jež tak brzo unaví, otupí... Nevěřit znamená nemít tvůrčí sílu. Proto je to dnešní umění tak prázdné proti umění věřících, protože měří formu krásy podle norem velmi omezených. Nedává vyšší možnosti a vyšší naděje, protože se spokojuje vyjadřováním a odrážením pomíjející skutečnosti. Když ale napneme síly své k nekonečnému, k nepochopitelnému, k tomu, več nutno věřiti, nekonečnost, nadpřirozeno a věčno prosvítí dílo naše...

A tím se liší život věřící babičky od života literárního neb uměleckého neb politického či jiného panáčka. Ta babička jest vyrovnaná a její každý čin z víry jest krásný, dýše nebem, nese pečeť velikosti víry, tedy Boží.

Co dává víra?

Nejprve co jest to víra? Víra nadpřirozená, křesťanská? Jest milostí Boží nám dané přilnutí k Bohu, k jeho pravdomluvnosti. Toto přilnutí uznává pro Boží pravdomluvnost za pravdu vše, co se mu předkládá. Věří, protože nemůže pravdy ty proniknouti. Nemůže jich proniknouti. Zde začíná zápas víry. Rozum chce všechno, chce míti všechno jasné, chce všechno bezpodmínečně proniknouti. A přece nemůže. Svatý Tomáš to bolestně vystihl:

Náš rozum se má k pravdám víry jako oči nočního ptáka ke slunci.

Co učiníme? Budeme poletovati jako noční pták neb mo-

týl zoufale kolem světla tak dlouho, až si spálíme křídla o nesmírný žár?

Naším slabým zrakům dal Bůh dobrou ochranu proti oslňujícímu lesku, dal nám jakousi možnost patřiti do Slunce-Pravdy. Na křtu svatém byla nám vlita ctnost víry. Jí umožňuje nám Bůh postaviti slabý lidský rozum proti světlu Boha nekonečného. Víra nadpřirozená jest odleskem poznání Božího o sobě.

Bůh překonal naše dychtění a sdělil nám pravdy o sobě, o nás, o světě. Jsou nepochopitelné, jsou tajemstvím. Ale nejsou proti rozumu, jsou dobře zdůvodněny.

Pravíte: Nemohu obětovati rozum. Také toho nikdo nežadá. Jen jedno obětuj, možno-li mluvit o oběti, totiž svou pýchu. Pýcha totiž zúžuje tvůj obzor, svírá srdce, stahuje perutě omezeným, pozemskostí omezeným poutem. Což jsi opravdu nejvyšším duchem? Necítíš každým krokem moc a proto rozum vyšší sebe? Přirozený rozum dává nám to nejnutnější. To přirozeně nestačí. Duch se zmítá jak ptáče v kleci. Teprve víra dává svobodu, otvírá nekonečné obzory.

Ale nevidím jasně stále! Chci záruky, že nejsem obětí klamu! Příteli! Miliardy lidí v té víře nalézaly sílu, útěchu v bojích nejhroznějších. Miliony za ni život daly, miliony duší nejkrásnějších. Miliardy podle ní žily a miliardy jí našly štěstí. Pohlédni na bílé děti, sněžné panny, hrdiny, apoštoly... Mohla by býti klamnou víra, dávající sílu umdlévajícím pažím, aby jen dobro rozsévaly? Miliardy vychovala ta víra v lidi čestné, statečné, dobré... A jestli se dnes mluví o čestnosti laické, přirozené, ... pak pravím vám, že jste obětmi žalostného omylu. Žijeme ještě z trosek křesťanství. Dnes je lehké humanitě žíti, když jí charita připravila za dva tisíce let půdu. Pánové, to, čím máváte

proti nám, ó, je mi to jaksi povědomé, jsou to žalostné cáry nesešitého roucha Kristova, pravdy, víry jeho, kterou přioděl ubohé lidstvo!

Dějiny víry naší, Boží důkazy pravdivosti její, život její, ovoce její jasně hlásají: Jest rozumné a dobré věřit.

Drazí, potřebujeme odvahu k životu, smělost pro uchopení, zvládnutí budoucnosti. Ale to musí být pevná cesta! Budeme čekat, až hádající se, navzájem potírající se filosofové zase . . . nic pozitivního nevymyslí, nic, oč bychom se mohli opřít a z čeho by se dalo žít? Život potřebuje útěchy. Černé hodiny zklamání nezasypou se literaturou ani krasořečnictvím . . . Nevěra jest bezmocná, protože jest negací Síly nekonečné a nejdokonalejší! Nevěra jen popírá. Ale z negace se nedá žít! Ptám se nevěry: Koho jste učinili šťastnějším? Ale upřímně šťastným a trvale. A mrtvé ticho je mi odpovědí! Némé ticho a pláč rozervaných niter, pošlapaného mládí, zhrzené nevinnosti, zoufalství nicoty . . . Nevěra je strašná jak peklo! Je němá . . . Dábelství jest němé. Némé a hluché k bolesti, záhadám, hledání.

Ptám se všech těch velkých, šlechetných srdcí, která dobro a pomoc rozsávala kolem sebe: Chtěli byste nevěru za světlo svých dobrých činů?

Ptám se všech trpících: Chtěli byste raději spínat své ruce k tvrdému, slepému osudu a k přírodě než k Bohu, jenž ví o vašich strastech a je jistě pronítí a vyváží svou spravedlností?

A volám k vám, chudým, poníženým, vyděděným, nemocným, opuštěným: Chcete pomoc, útočiště, nebo raději volíte utonout ke všem svým mukám v mukách nejhorších, totiž v beznaději a naprostém zániku?

Drazí, slyšíte, jak se svět potácí bolestí, jak jej slzy takřka vyklánějí z rovnováhy. Slyšíte touhy světa: výš, výš se

dostat, jak bijí o horizont? Slyšíte poctivé hledače pravdy, kteří celý život obětovali pravdě.

To zvedá se proti vám přísně a volá: Chcete ještě býti křesťany? . . . A všechna muka, snahy, práce, věrnost, pravda volají k vám: . . . Ano, vy se musíte stát křesťany, vy se musíte vrátit k víře svého dětství. Ve svém zájmu a v zájmu světa. Drazí! Máte na vybranou víru a nevěru: noc a slunce. Po čem vztáhnete ruce?

Přátelé, hledejte, poctivě hledejte pravdu. Tak rád bych vám pomohl tu pravdu hledati. Podejte mi ruce a pojdte za mnou, ke Kristu, ke světlu!

POTŘEBA NÁBOŽENSTVÍ

III

Dokud bude člověk slabý, potřebující pomoci, sám sobě nedostačující, potud musí upravit svůj poměr k vyšší moci: To je asi též podstata náboženství, totiž vědomý vztah k nejvyšší Bytosti, jakožto k svrchovanému Pánu. Upravení celého života v poddanosti a oddanosti k němu.

Náboženství! Co výkladů, co bojů obstálo již toto slůvko. Opium chudých a malých. Jím kněží udržují utiskované, aby se nevzbouřili. Náboženství: Chytrácký vynález kněží a králů, aby moc získali a udrželi. Náboženství: omamný nápoj lidí zklamaných životem, starých, kteří se neodvážejí s životem se vypořádati. Náboženství? Pel poesie, bledý přísvit romantiků . . . Náboženství: Nejpustší a nejpokrytečtější a proto nejbezectnější lež . . .

Lidé povrchní mávnou rukou při tom slově, v němž podezřívají oběť, povinnost. Jim je tak dobře v lenošce denního vyježděného života.

Lidé zavilí pak bojují, každý svým způsobem, proti tomu fantomu, jež si ve své ubohé obrazivosti vykreslili k nestvůře. Prostředky pak jejich boje ukazují, jak mělký, nedomyšlený jest jejich názor, jemuž se přes rameno chechtá rozšklebená tvář ducha lži a vzpoury.

Marné všechno. Nevyhnete se tomu slovu: Mluví se o něm stále: Buď je přijímají nebo popírají a ti, co popírají, mluví o něm nejvíce. Pronásleduje je to slovo jako přízrak a stín.

To proto, že tryská z vnitřní potřeby samého lidského nitra. Slovo to vyjadřuje první snahu u kolébky lidstva.

Zda potřebujeme náboženství? Zeptejte se nejprve svého srdce. Ovšem, ptejte se ho ve chvílích samoty. Neptejte se srdce s novinami v rukou, když hlavou vám víří laciné pozlátka ještě lacinějších přednášek od prázdných řečníků! Zeptejte se srdce, když neví si již rady, když se mu vše zde na světě znechutilo, když všemu prohlédlo na dno. A tehdy poznáte, jak naše srdce samo tihne výše, vzhůru, že touží po objetí bytosti dokonalejší, že touží po svém Bohu a že chce k němu zaujmouti nějaké stanovisko. Toužíme po štěstí nekonečném, po dobru nezkaleném a naprostém . . . tedy, dychtíme po Bohu a proto — náboženství jest vnitřní potřebou lidstva.

Potřebujeme náboženství? A rozum volá: Chci, chci náboženství, protože musím se postavit do řádu pravdy. Chci odpověď na komplex dění a bytí a jenom Bůh dá uspokojivou odpověď a proto v zájmu svém, abych byl v pravdě, musím správně státi k ní, potřebuji náboženství.

Bolest volá: Hledej důvod a vyšší můj smysl, nebo je bláznovstvím tvůj život. Bolest prozrazuje jakési posvátné tajemství. Je-li klíč k němu, má jej jistě jen ta bytost, která o všem ví a vše pořádá. Ptej se jí . . . Ptáš se jí? Hle, náboženství!

Potřebuje náboženství tvůj mravní život. Vášně, hříchy, předsudky, omezenost oslabují hlas přirozeného zákona, psaného v srdcích lidských. Třeba stálého hlasu Božího, jenž by nás strhl nazpět, když se řítíme do propasti, třeba hlasu vyšší bytosti, aby zastavila nám k pomstě napřažené rámě, třeba Božího velení, abychom zůstali čistí, když se kolem nás vzdouvají vlny a zpívají zrádnou píseň v sladkém hříchu... Náboženství potřebuje mravnost, aby vědomí Boha rozkazujícího, nad spravedlností bdícího a vinu trestajícího nás drželo. Třeba spojení s Bohem, aby nás, nevědomé, Boží světlo vedlo v záhadných kolikrát spletech života.

Upevnění, zachování náboženství má býti z prvních starostí společnosti, státu: Klesá-li vědomí Soudce, Odplátele, nejvyššího Zákonodárce, můžete ve dne v noci vyráběti zákony. Ječení tiskařských strojů, chrlicích zákony a nařízení, neumlčí volání po naprosté svobodě. A to si potom můžete naříkati nad zkázou a zhoubou, nad tím, že dnes slovo a čest nic neplatí... kde četník a policie jsou posledním argumentem ochrany státu, třeba se báti, vážně báti. Kde občané nevidí ve státě pomocníka pro dosažení vyšších cílů, kde občané vidí ve státě jen bezduchou úřednickou mašinerii, nemůžete se diviti, že neplní k němu své povinnosti... Kdo mu má co poroučet? Tak vyzní nakonec solipsisticky poměr k veřejné morálce...

Kdyby nebylo náboženství něčím tak podstatně spjatým s lidskou přirozeností, nesetkali bychom se s faktem, že u kolébky lidstva všech kmenů a plemen stojí: náboženství...

Nově organisovaná srovnávací věda náboženství žalostně pochovala všechno říkání atheistických pohádek o původu náboženství z kněžské ziskuchtivosti, vladařské vypočíta-

vosti. Vždyť právě to by musilo co nejdříve a navždy náboženství ubíti. A naopak tam se daří nejlépe vnitřnímu, žitému náboženství, kde kněží nemají vlády!

Náboženství skutečně ovládá celou bytost lidstva. Není jen věcí citu. Jak dávno jest to překonané stanovisko! A přece se s ním stále ještě setkáváme! Náboženství není sentimentalitou, není kroucením očí do dálav. Náboženství, pravé a správně pochopené žádá zvládnutí celé bytosti, určuje její cíl, všechny síly ovládá, ukládá jim povinnosti. Rozum osvětluje, vůli řídí a přirozeně že i cit naplňuje předmětem nejušlechtlejším. Má přísné, dalekosáhlé požadavky, všechno řídí a všemu udává směrnici.

Náboženství nejprve ovládá nitro Bohem, uznáním jeho svrchovanosti. Tuto svrchovanost pak projevuje přijetím jeho pravd a zařízením vůle podle nich. Celý pak život řídí se podle oněch pravd a podle vůle nejvyšší. Každá myšlenka, každý čin projevuje poddanost Pánu. A tato poddanost jeví se ještě zvláště úctou, klaněním, modlitbou. Zde vše směřuje jasně k jednotě. Nad mnohost, různost, nedostatečnost musí státi jednota, náplň, dokonalost. Čím, jak se která bytost blíží k jednotě, ke svému principu, tím jest dokonalejší, tím většího smyslu má její bytí. Jinak jest rozvrat našim údělem, jinak celý život vyúsťuje v neladu, život jednotlivce a národa. Vyúsťuje v neladu... porušuje řád. A porušený řád musí se mstíti. Tak zanikají v zoufalství a nicotě jednotlivci, tak odcházejí i národy, kteří nepochopili své vyšší úlohy, protože odmítali náboženství, vztah tvora ke tvůrci, bytosti nedokonalé k Dokonalosti samé.

Náboženství opium, omamný nápoj, výmysl? Náboženství prázdné slovo?

Opium? Ale vždyť my nezavíráme oči nad zlobou a vy-

kořistováním. Právě jen náboženství žité a pochopené je dovede odmítnouti. Právě proto řádní katolíci jsou tak zřídka bohatí. A zase výtky? Ach, vám se víc líbí vzdechy vyssávaných a bída matek a dětí... protože za ně se kupují auta a kožišiny a perly a hedvábí...

Náboženství prázdné slovo? Síla babyček, lidí znavených, tedy síla! Lidí zklamaných, odkopnutých!

Nám náboženství upravuje poměr k Bohu, není nám metodou obohacovací a vyrábějící pozemské hodnoty. Zde nevidím smysl a cíl všeho. Protože úspěch a moc a peníze nejsou vším. Jest radost čistá, tichá, mír, pokoj se sebou, s Bohem a světem.

Jest radost z práce, radost z možnosti konání dobrého, radost z pravdy, nevinnosti, čistoty...

Draží, vraťte se, vraťte se k té studánce štěstí a síly a míru, z níž tisíciletí čerpá lidstvo. Pojďte a pijte plnými doušky. Pijte a dávejte dále!

KŘESŤANSTVÍ

IV

Jako slunečního paprsku nutně potřebuje lidská duše pravdy, a to o otázkách nejpálčivějších. Chceme vědět, jaké jest naše určení, toužíme znáti smysl veškerenstva.

Dlouho, dlouho se mučili filosofové nad těmi otázkami. A ještě dnes nemá lidstvo pokoje od nich. Hledá mladík s hlavou ve dlaních, starý filosof uštváný prací stále a stále se prorývá k pravdě, duch honěný a unavený pochybnostmi neví, jak se vymotati z osidel pátrání. A výsledky?

Staří filosofové přicházejí ke střepeinám pravdy a svatý Tomáš Akvinský, který geniálně přehlédl celou jejich práci,

zjišťuje, že teprve po dlouhé době a jenom někteří přišli k pravdě, a to ještě ne dokonalé, protože jejich zrak byl slabý a patřice z dálky ještě spatřili mnohé, co nebylo pravdou, co nebylo Bohem . . .

A co ostatní, kteří nemají času, chuti, schopnosti k takovému pátrání? Budou čekati, až jim filosofie nic nedá? Až jim filosofie řekne: Snad, možná, asi, pravděpodobně jest to tak . . . Ale, probůh, ze snad a asi se nedá žítí . . . A býti odkázán na sama sebe? Tedy věčně se rvát s problémy, býti si stále jediným kriteriem. My, sobě kriteriem? Po tolika omylech? Po krvavých omylech? Vždyť cesta za pravdou je poseta dušemi rozervanými, kleslými, dušemi, které nedošly . . .

Cítíme dobře, že z nás samých není světla, že ze sebe nepřejdeme k cíli. Dnešní myslitelé dobře prožili příšerná muka věčného otáčení se mysli jen kolem sebe. Cítíme svou nedostatečnost, protože sami sobě ponechání nepřišli jsme dále než za teorie podeňkové a neuspokojující ani jejich tvůrce.

A tak drazí, jaké vysvobození, vysvobození především od sebe samých, že nemusíme více stále kolem sebe se otáčeti, jak větrný mlýn jdoucí na prázdno, jaké štěstí, že místo na sebe, slabé, chybné, nám samým nedostačující, můžeme se spolehnouti o něco pevného v otázkách, jež jsou příšerně vážné, protože se týkají celého našeho bytí a životního štěstí! . . .

Můžeme se opřít . . . o Boha. Bůh znal naši slabost a tak nám zjevil pravdy nejpotřebnější a přidal mnohé a mnohé, jiné . . . Mluvil nejprve k praotcům, patriarchům, prorokům, nejposléze pak v Ježíši Kristu, Pánu našem a v jeho apoštolích!

V Ježíši Kristu a jeho apoštolích vyvrcholilo a uzavřelo

se zjevení, k jehož plnosti použil Bůh jako nástroje národa izraelského. A tak tu před námi stojí otevřená ruka Páně s náplní nepřebornou. Není otázky a problému, na nějž by Bůh nedal uspokojivou odpověď svým ubohým, věčně a věčně a neúnavně se tážícím dětem.

Nepřijmout Zjevení, křesťanství? Jako děčko bojící se přejíti nebezpečnou lávku přes propast a nechtějící ze vzdoru uchopiti dobrou a pevnou ruku Otcovu? Jako chuďas, nemohoucí se již vléci únavou a nechtějící sáhnouti po královské hostině, k níž je pozván, protože se mu líbí jeho žebrácká pýcha a prázdnota!

Šílenství pýchy, která ví, jak všechny pokusy o vlastní řešení selhaly a zklamaly a které přece ještě odváží se volati: Nechci Zjevení, nemohu je připustiti?

Nemůžeš připustiti zjevení ve jménu rozumu? Ve jménu rozumu slabého, omezeného rozumu, jménem rozumu, který tě v těchto otázkách tolikrát zavedl do bludiště, propadliště, do názorů tvrdých, nelidských, nemožných? Ve jménu svobody? Ó, kdybys aspoň uměl být rád, že můžeš tak nabýt svobody nejvzácnější, svobody od sebe samého. Protože tvé já stále na tobě hlodá jako červ neumírající, hlodá na tvém štěstí...

Nemůžeš věřit? Ani po smrti Ježíše Krista, kterou zpečetil svou nauku, ani po divech, jež jsou historicky zaručeny, po tolika zázracích života, jež musíš připustiti, kdy z lidí sobeckých, tvrdých, nečistých Zjevením zvedají se vzhůru v hrozných bojích a poctivé snaze duše krásné, vše dávající, vše obětující, duše, které objímají nejbídnější a svým zrádcům dovedou pro Ježíše zašeptat: Bratře... Síla a životnost zjevení mluví pro jeho pravdivost.

Tolikrát a tolikrát je chtěli utopit ve vlastní krvi a nakonec v té krvi zvrátí se cesarské stolce a vítězí víra otroků

a galejníků . . . Přeplnili církev bohatstvím. Chtěli jí dobro. Ale ďábel věděl, proč nebojovat proti takovým dobrým skutkům. Zasypali kněžstvo poklady a mysleli, že je usplí. A jestliže zesvětačtělá občas část kleru, toto bohatství vzbudilo zášť a nenávist a satan, když se zdálo, že se tím bohatstvím děje příliš mnoho dobra, zapálil pronásledování, a to bylo jako májový dešť . . . Všude, vždycky. Jen tam vymizelo křesťanství pronásledováním, kde schismata a kacířstva pohltila křesťanstvo . . .

Ó přátelé, náramně se mýlíte, jestli myslíte, že pronásledováním, třeba v rukavičkách, třeba jemným, církev zdrtíte. Až jí půjde o život, vstanou její dítky jako jeden muž. Ty chrámy a zlato můžete mít. I moc na čas, ale — pravdu — nikdy neudusíte . . .

Jak byste mohli udusiti křesťanství? A hlavně proč? Protože mu nerozumíte, a neznáte je. Bojuje se proti katolické církvi a musí k tomu vyrukovati zarezavělý inventář pokrokářských frází. Rozhořčeně se mi přiznal filosof-nevěrec, že pokrokářství české jest nejžalostnější a nejsměšnější hodnota . . . Pokrokářství: to jest: papežka Johanka, inkvisice, Hus, umírající za pravdu, Řím souzený a odsouzený, Tábor, bohatství církve, kněžské hříchy . . . A celý život církve, všechny kulturní, charitativní, hrdinné, vědecké činy a snažení, to brejle pokrokového mámení nedají viděti . . . Ó, jak kviká bědně ten obehraný stroj českého pokroku . . . Pokrok proti Kristu? Proti křesťanství?

Zjevené náboženství křesťanské: Co jest to? Jest to pravda, že nejsme opuštěni, že se nemusíme zoufale zarývat do sebe a do země, že jsme dítky jednoho dobrého, pečlivého Otce, který ví o svých dětech, který je všechny objímá, bez jehož vůle nepadne vlasu s hlavy naší, jenž chce naše dobro, jenž chce nás všechny přivést k sobě, ke štěstí . . .

Ano, drazi, toť podstata křesťanství: Synovství Boží křtem svatým v Trojici nejsvětější pro zásluhy Ježíše Krista.

Otec v nebesích ví o svých dětech a připravuje jim své království. Zde nemáme trvalé domoviny, zde není rozřešení všech hmotných otázek. Proto se nesmí křesťan pachtiti po bohatství, slávě, moci, proto jest toto pachtění u křesťana svatokrádežnou modloslužbou... Proto praví křesťané tak zřídka zbohatnou... Jest to nedostatek, chcete-li, ano, ale nedostatek bezohlednosti, surovosti, vykořistění, nedostatek krve slabých na jejich rukou, nedostatek slz vyssávaných chudáků...

Oči křesťanů zvedá Zjevení k lepším, vyšším hodnotám, k hodnotám mravním. Ideál křesťana jest, napodobiti dokonalost Otce, jenž jest v nebesích, jeho spravedlnost, milosrdenství, lásku. Snaha po ctnostech. Zjevení ztotožňuje službu bližním pro Boha se službou Bohu samému. Oč hlubší důvod k lásce. Nevidíme bídu, hadry, špínu, tupost, vidíme duši krásnou, bratrskou duši, na níž se skví polibek Boží, podobnost Boží, krev Kristova na křesťanech.

Zjevení učí se dívat na chudobu. Chudí jsou milácci Boží, zastupují Boha. Bohatství bylo dáno bohatým proto, aby zastoupili Boha a oblažili své bližní. Chudí a bohatí se vzájemně mají obdarovávat, jeden od druhého přijímat. Chudoba není zločinem, chudí v duchu jsou nejblíže království nebeskému. Ostatní hledají království pozemského v pekle rozvratu, závisti, třídního boje, nenávisti... která právě tak si počíná jako ta, kterou potřela, když zasedne na její trůn.

Zjevení dává nám poklady nejvzácnější, totiž pravdy. Jak jsme šťastni, když se nám podaří nějaké řešení... Zde, pravda o Bytosti nejvyšší, a to pravda většinou taková, kterou bychom sami ani tušiti nemohli. Otvírá se nám mystická zahrada tajemství nejsvětější Trojice, jejího ži-

vota vnitřního a v nás. Otvírá nám záhady Boží Prozřetelnosti . . . Teprve Zjevení nás ujišťuje o nesmrtelnosti duše. Ach, jak se vzpíráme, zcela zaniknouti a proto jaké díky za ujištění Boží, že jsme se nenarodili pro smrt, nýbrž k životu!

Ó, nechte rozletět svou duši, nechte ji, ať svobodně zaletí ke Slunci-Pravdy . . . Hleďte, řeknu vám pohádku o vaší duši . . . Byla hvězdnatá noc. Šli jste sami se svou duši. Šla s vámi a mlčela. Tak tíživá vám byla svým mlčením.

Dávali jste jí jisti vše nejkrásnější a duše mlčela stále. Mlčela a potom propukla vášnivou obžalobou: Nechci již tvé země a dost mám tvé hlíny. Chci jíst . . ! A úpěli jste k ní a sklonili k ní všechny stromy světa, obsypané jeho nejvzácnějším ovocem. A duše zakřičela na vás mdlobou zmírajícího jako na vraha a chtěla: Chléb . . .

Jde Bůh podle vás a dává vám ten Chléb . . . Budete dále sytití duši, hladovou, zraněnou, churavou duši svou, pokrmem špatným, těžkým, nestavitelným . . ? Ó, sáhněte, sáhněte dychtivě a důvěřivě po Chlebu Božím, protože jest Životem . . .

POCHYBNOSTI PROTI VÍŘE

V

Pustou nocí, již peklo se chechtá a zmítá, potácí se muž. V duši tma, v srdci prázdno. Jde ulicí a pohlíží zoufale do ozářených oken. Štědrý večer. Před oknem právě se mu mihla dětská hlava zaplavená štěstím . . . A muž ten zaúpěl: »Co bych za to dal, kdybych zas mohl být dítětem. Chtěl bych aspoň dnes najít víru dětství . . . protože je mi zima.«

Víru dětství? Ach, drazí, v tom, právě v tom je jeden ze základních omylů, jedna z nejtragičtějších chyb těch, kteří nevěří a říkají, že věřití nemohou.

Studovali, přemýšleli, život v nich koval nejrůznější zkušenosti, ale jenom jejich vzdělání náboženské zakrňovalo. Všem se věnovali s přísnou vážností, jen otázky nejvážnější o smyslu a cestě člověka, o duši a o Bohu a o cestě k němu odbývali lehkomylně. Tu se spokojili s těmi troskami z dětství. A kdyby v těch troskách byly aspoň solidní kvádry. Dalo by se z nich vystavěti nové zdivo. Ale, zatím co ve všem se vzdělávali a ve všem pokračovali, v náboženství zůstávali stále dětmi. Zůstaly jim dětské představy o Bohu a duši, představy neúplné, protože tehdy dětem nebylo možno náboženství hlouběji podati. Utkvěly jim legendy, primitivní obrázky pro děti, kde malíři měli na zřeteli drobné děti a nyní s těmito dětskými představami, jež zapomenutí ještě více zkomolilo, srovnávají své poznatky, své vzdělání.

Přátelé, jaká lehkomylnost, jaká omezenost. A pak se volá: Nemohu věřit. Užasl jsem již nesčíslněkrát při námitkách proti víře, které nedovedly pochopiti na příklad, jak mohl prý Bůh upláceti člověka z hlíny . . . a podobně.

Všem chceme rozuměti, všem otázkám věnujeme dosti času, a kolik času jsme věnovali svému náboženskému vzdělání a jeho prohloubení. Ovšem mělkost, omezenost, dětinskost v otázkách víry nedají se srovnati se závratnou velikostí pravé víry, jež se jako orel dívá slunci Boží pravdy ve zrak . . .

Tu trošku, kterou jste si odnesli ze školy, kolikrát jen nadřené články katechismu, jste si nikdy nedoplňli, tu kostru náboženských zásad, která vám byla dána a které jste dosti nerozuměli, jste později nedali proniknouti životem.

Nemůžete věřit? Protože se dáváte životem štvátí jako litici. Nedáte si chvilku klidu, nezamyslíte se nad sebou, nad životem. Nevidíte záhad, nevidíte problémů, protože žijete příliš povrchně, příliš plytce. Z práce do práce, bezduché, nechutné práce. Neumíte v práci čísti, neslyšíte jejího poučení o cílevědomé účelnosti všeho dění a konání. Nerozumíte zapětí práce, vaší drobné práce do smyslu veškerenstva, a tak jest pro vás jen sportem, dřinou, nutným zlem . . . A proto hledáte zapomenutí a říkáte tomu zábava. Zábava pustá, našminkovaná, koketující, smějící se prázdným smíchem. Zábava surové masy těla, vybíjení fysických sil, zábavy opojení zvířecích slastí. A pak se divíte, že se vám zdají býti neuvěřitelnými pravdami ty pravdy, které vám mluví o Bohu, o povinnosti každý krok podle pravdy, dobra zaříditi?

Anebo jste pohříženi již leta ve zlu, strašných hříších ne-spravedlnosti, tvrdosti, pomluvy, smyslnosti, srdce vaše jest zmítáno rozpoutanými vášněmi živenými předměty, jež je svádějí s cest. Kde pak je místo pro Boha, jenž nenávidí zlo, jenž dává čistotu, jenž přesně určil, jak užívati těla, bližních, majetku?

Jak chcete rozuměti Bohu, když jste svůj život zmechanisovali, rozdrobili, když jste jej odřízli od života, když jste odklonili svůj sluch od velkého tepu přírody, života všeobecného? Ty vysoké stěny městské odčarovaly vám každou myšlenku na život, jarý, zdravý život, pulsující světem. Příroda jest vám zavřena, jak pak v ní najíti stopy Boží? A i když jí procházíte, jdete jí bez porozumění, jako turisté, rvoucí kopce a doly a hlavně kilometry a nezeptáte se: Krásu, kde ses zrodila? aby vám mohla odpověděti: V lůně Božím, jsem úsměvem dobrého Boha, odleskem krásy nekonečné.

Spokojili jste se malým cílem, spokojili jste se okamžikem. Stačí vám uzobnouti z keře života a tak vás jen přirozeně děsí vše, co vás zneklidňuje, co vám může vzít sladký klid. Bůh by nás volal vysoko, chtěl by mnoho od nás a my... my jsme slaboši. Nejsme orly, jsme masojídky, proto nemůžeme věřit, že se bojíme věřit a tak pochybujete o víře. Vaše pohodlnost, již se protiví namáhavě napínati luk životní snahy, pochybuje. Musí pochybovati, protože by se pak nedalo tak sladko snít, tak lehko žít, tak bezstarostně smát a vděčně brát, co život cestou mimo utrousil!

Ale našli jste si důvod, vítězný důvod. Jak může býti pravdou, co hlásáte, když vy, kněží, tak žijete. Znam toho a toho kněze a ten... A o tom známá sestry mého přítele vypravovala... Anebo konkrétněji... A proto, jak mohu věřit? Skutečná či domnělá špatnost kněží a jistě jen zlomku kněžstva, má uvádět v pochybnost pravdy Kristovy, má buditi, krýti pochybnosti! Těžko naléztí omezenější krátkozrakosti: neviděli přes osoby, jichž život trval krátký čas, život pravdy samé. Ty pravdy, jež hlásali i nejšpatnější kněží, vychovaly miliony duší silných a statečných, daly květy ctnosti, hrdinství, vzory krásy. Ani nejšpatnější kněží si netroufali je znetvořiti. Musili je hlásati, třebaže se jim slova dusila v hrdlech a třebaže je životní neupřímnost páčila a bodala. Krátkozrakost, která nechce viděti za stíny kněžských vin slunce spravedlnosti a pravdy Ježíše Krista, Pravdu samu!

Kněz je pouze zprostředkovatelem pravdy a jeho osoba na pravdě neb nepravdě nemůže ničeho měniti. Že káže ze zájmu, z vlastního zájmu? Vymyslil on tu pravdu anebo je starší? Nedal-li on svůj život pravdě, dal jej Ježíš Kristus za pravdu a dali jej mučedníci. Učitelé a Otcové církevní

a theologové celá staletí v nejúpornějších bojích ty pravdy zpracovávali, světci je žili, umělci podle nich vytvořili pohádky umění a po všech těchto projevech životnosti, skutečnosti pravd odváží se někdo poukazovat na život kněze? Zkazí nečistý obal démant svítící čistotou? Nevynikne pravda tím spíše?

Jinému zase věda dává pochybnosti proti víře. Kdyby znali tak víru, jako znají vědu, nebo kdyby znali ještě hlouběji vědu a ještě hlouběji svou víru, poznali by, že bibli nerozumějí, že jistá lidová rčení, jež katolická exegese za souhlasu církve vysvětluje, mohou jen nerozumějící lidové mluvě pohoršovati. Poznali by, že nad zákony, t. zv. nedotknutelnými, jest ještě jeden, vyšší zákon, zákon právě božského práva. Poznali by, že ještě mnohé neznají a musejí se před mnohým pokorně sklonit; takže jim nemusilo by býti těžkým podobně sklonit se před tajemstvím Bytosti, jež jest Bytím samým, naprosto dokonalým a vše překonávajícím.

»Křesťanství zklamalo.« Ne — křesťanství, nýbrž křesťané. Není krise křesťanství, nýbrž křesťanů. Křesťané nechtějí pochopiti, nechtějí prováděti Kristovy zásady, nechtějí žíti Kristovými pravdami. Odsoudili je jen do klášterů a pro světce. Sami pak jenom se opíjejí estétsky »Chudáčkem Božím« nebo »velikou děvou« Sienskou a podobně. Pro nás, pro všechny je pravda Kristova, a jestliže je dnes ve světě peklo, toť proto, že jsme daleko od Krista. Tím nejsou vinny jeho pravdy. Náboženství není nebezpečím pro spravedlnost řádu, nebezpečím jeho jest náboženství polovičaté, které skrývá za sebou vykořisťování slabých, jež chce malé udržeti v tichu poroby. Vraťte se ke Kristu, proveďte jeho pravdy a vše se změní. Dnešní krise mluví právě proti pochybnostem vůči pravdě, protože

jest nejstrašněji odsouzena právě pravdami samými, Ježíšem samým!

Problém pochybnosti psychologické! Lidský rozum si žádá jistoty, jistoty přesné, matematické ve všem. Mučí nás hrůza, že nemůžeme naprosto spočinouti v klidu. A právě zde přichází obtíž pro víru. Víra — dar milosti Boží — jest o tajemstvích. Proto jest darem, neb nemůžeme sami rozumem svým se vznést ke světlu Tajemství Božích. Proto také, že rozum náš jest slabý, nemůžeme zde míti matematické, bezprostřední jistoty. Naše zřejmost pravd víry jest prostředecná, to jest, vrháme se v náruč pravdomluvnosti Boží. Sami dokázat si pravdy víry nemůžeme a tato jistota naše jest jistotou Boží, ale třeba k tomu víry. Víra pak není spekulování, hádání, dokazování. My jen si dokážeme, že pravdy víry neodporují rozumu, ale nemůžeme o nich nabýti zřejmosti takové, jaká plyne z naprostého uchopení dvou skutečností abychom z nich vyvodili bezprostřednou zřejmost. Třeba opravdu pokorně se sklonit, přijmout pravdu Boží. Ovšem, právě toto sklonění jest milost. Víru nenastudujeme, protože se dá nastudovat jen to, co jest bezprostředně zřejmé.

Zde jedno z hlavních zřidel pochybností: Pýcha rozumu nechce přijmouti milost víry prosté, spoléhající se na Boha. Ráda by si vše dokázala matematicky, nechce, aby pro ni bylo tajemství. Tak ovšem víra není možná!

Jeden hromosvod zažene bouře pochybností, hromosvod sepjatých dlaní k nebesům. A tak, opravdu třeba se státi dětmi, ale jen prostotou, upřímností v hledání a v přijímání pravdy. Bůh sešle vám své světlo, až bude otevřeno mu vaše srdce. Ano, srdce nové stvoř ve mně, ó Pane, a ducha přímého obnov v nitru mém . . . a uslyším hlasu tvého a bude světlo velké.

Jestli se dnešní průměrný člověk vůbec nerad nad čím zamýšlí, tím méně se zamýšlí nad slovem: Bůh.

Bůh je pro mnohé nějaký dobrácký stařeček, kterého už omrzel svět, jež svět poslal na výminek, i u mnohých věřících jest jen takovým dobrým služebníčkem, jenž jest tu jen k službě věřících, kterým k hojnosti pozemské přidá i problematickou blaženost nebeskou. Jiným jest neosobní silou, jiným Bytostí povznešenou nad svět a oň se nestarající.

Někteří se při slově Bůh usmějí a myslí si: »Odbyté pohádky«, ale v duchu při tom nemají vůbec určité představy, ani jak by ten odbytý Bůh měl vypadati. Mnozí z nich bouří se proti představě Boha krutého, tvrdého, necitelného, jen zkoušejícího a přísně trestajícího, dopadl-li nějakého slabého ubožáka ve hříchu.

Učinili z Boha karikaturu, obraz, ve které by nikdo nepoznal Boha Abrahama, Izáka a Davida a Eliáše a Ježíše Krista, a nyní prchají před příšerou, kterou jim sestrojila jejich žalostná nevědomost . . .

Hluboká, děsná je neznalost tohoto pojmu nejzákladnějšího, ústředního, o nějž se všechno ostatní opírá.

Ó, kdybys znala dar Boží, pravil Pán Ježíš ženě samařské u studnice Jakubovy . . . Sama bys žádala oň . . . Ano, kdybyste znali, co jest Bůh . . .

Kdo jest Bůh? Na velebném klášteře Monte-Cassino, v kolébce mnišství, jest vychováván jako oblát benediktinský hrabě z Aquina, Tomáš Aquinský. Bylo mu pět let a již tehdy rozletěl se jeho dětský rozumek a trýznil své učitele neodkladnou, nikdy dosti nezodpověděnou otázkou: Kdo jest Bůh? Ta otázka zapálila v něm tehdy oheň a To-

máš Aquinský hledá, hledá celým životem: Kdo jest Bůh. Prožil, seřadil celou moudrost starých filosofů. Zhodnotil ji, vytěžil z ní všechny kladné hodnoty, které jen v nich mohl najít, vyssál krásu, soulad a snahu celé křesťanské theologie, Otců a učitelů církevních a zasazuje pravdy křesťanské jako vzácné drahokamy v jemně a pevně stavěnou kostru své Summy. A jako základní osnova táhne se celým dílem myšlenka: Od Boha jsme vyšli a k Němu se vracíme a proto jest největším štěstím znáti Boha a celý mravní život jen k tomu má směřovati, aby nás co nejbliže k tomuto Bohu přivedl.

Poznati Boha! Nehodlám zde rozvinouti tak zvané důkazy jsoucnosti Boží, protože ty jen mohou připravit půdu víře, kterou vlévá Bůh svou milostí. Nehodlám podati přesný systém důkazů Božích, protože, myslím, že nekáži pro nevěrce, ale chci jen slovem naznačiti, jak se myšlenka na Boha nutně spíná se světem, s jeho krásou a řádem. Všechny důkazy Boží existence se dají shrnouti na pět cest důkazů svatého Tomáše. A těchto pět důkazů jest vedeno jednou základní myšlenkou. Vidíme kolem sebe druhy, stupně a skupiny příčin, bytí, dokonalostí, pohybů. A ani o jednom nemožno tvrditi, že jest naprosto sebou; protože by vyčerpávalo pak dokonalost, kdyby bylo dokonale sebou, nemohlo by míti jiné možnosti, nemohlo by míti možnosti vůbec. Musilo by stále býti, býti bytostí nejdokonalější, protože by je nemohla žádná možnost omezovati, musila by býti věčným klidem a zatím jest v pohybu . . . Vše stvořené jest sdělené, částečné, nedokonalé, provázené možnostmi, tudíž nedostatečností. A proto, jsou-li zde bytí a příčiny a dokonalosti sdělené, musí býti Příčina, Bytí, Dokonalost nesdělená, jež jest sama sebou a proto bez dalších možností. Jinak nevysvětlíte, jak tu existuje pojednou to,

co jest ve svém bytí podstatně od jiného. Samo by, nejsouc samo sebou a sebou samým, nemohlo přejíti z nebytí k bytí. Otázka možnosti neb nemožnosti nekonečné řady stvořených a proto i od jiných bytostí tu nehraje celkem ani roli, ač starší formulace těchto důkazů i to zdůrazňovaly, že nemožno jíti v řadě bytostí od jiného do nekonečna a že tudíž nutno přijíti k bytosti, mající bytí sebou. Hlavní váha důkazů sv. Tomáše spočívá právě v nemožnosti, aby bytí, jež není sebou, se obešlo bez Bytí dokonalého, naprostého, sebou samým existujícího.

Hle, toť Bůh: náplň dokonalosti: Bytí samo. V něm není možností. Bůh: dokonalost sama nemůže něčeho nabýti. Není pouze dobrý, jest Dobro samo. Vše ostatní jest účastno dobra, On má dobro všechno, On jest dobrem naprostým. Tvorové jsou omezení, stíny nedokonalosti je sledují, Bůh stále rozlévá své dobro, jím všechno dobro jest, v jeho dobru se všechno ostatní ohřívá, On ale tím neztrácí, jeho dobra se neumenšuje. V něm nebylo a není možnosti zla, úchyvky, pádu, v něm naprostá jistota dobra, dobro, které nemůže zklamat. Jiná dobra jsou všechna omezená, jednou i nejdivější touha dotkne se dna dobra nejhlubšího, ale Boží dobrota zůstává dále studnicí nevyčerpatelnou. Boží dobrota není dobrem žárlivým. Žárlivost ukazuje chudobu a bázeň chudoby, aby jí nebylo vzato něco, čím vyniká. Bůh nestřeží žárlivě svého dobra. Rozlévá je a i kdyby je nerozléval navenek, stačil by si, jsa dobrem absolutním, aby byl sebou pojat.

Jest dobrý! Zaplnil bytím, krásou, řádem, souladem. Věky čerpají z bohatství Božího, jež bylo složeno lidstvu v klín, a dosud básníci nevytušili všechnu krásu dobra, dosud pěvci nevyjádřili harmonie, jimiž vzájemně se pojí dobra a jich hodnoty... Malíři nevystihli všechen úsměv Boží ve tvorech...

Jest tak dobrý Bůh. Všem dal cíl a cestu a o všechno se stará, aby dosáhlo cíle. Prozřetelnost! Ani vlas nepadne s hlavy naší, ani ptáče na trhu není prodáno bez jeho vůle. Vidí Bůh sténajícího pariu v indických pralesích, slyší vzlykot opuštěné stařeny, v jeho sluch se dere cinkot groše, jímž loupí boháč chudou nevinnost, vše ví, vše vidí a všechno pořádá Pán. Vše má svůj smysl a důvod a své místo. Nevíme, proč dopouští Bůh, aby se právě sešli miliardáři v New Yorku a radili se o to, jak vyhnati ceny obilí pro rok 1935, nevíme, proč umírá v horečce drobné dítě v chudé chodské vesničce, jehož bolestné vrnění naplňuje zoufalstvím vychrtlou matku, nevíme, nevíme, protože myšlenky Boží nejsou myšlenkami našimi. Nevíme, proč Bůh tak a ne jinak věci zařídil, ale víme, že je zařídil a že vše směřuje ke konečnému vyrovnání, kde vše bude vrženo na váhy. Vidíme, že vše ubíhá v jakousi záhadnou jednotu a tou jednotou je právě Prozřetelnost, kterou nemožno oklamati, již nemožno uprchnouti a která pracuje se stíny a světly, jež ale ve světle Božího vyrovnání mají nabýti jiných barev . . . Bůh sbírá každou slzu bídného raba, slyší sten utiskovaných, řev tančících kolem zlatého telete, jeho neohluší povyk těla šilícího v tisícerych rozkošech . . . Den jeho zraje — Bůh nespí!

On o všem ví a všechno zachovává a spravuje, neb všude jest. Všude, kde je bytí, jest původce, Příčina bytí, jež nemůže býti od sebe. A protože vše, co jest, jest bytí, jest všude Bůh. Jest těžko před ním se skrýt! Vždyť v něm žijeme, hýbáme se a jsme. On je v nás. Je nám bližší než my sami sobě, protože nejbližší nám jest naše bytí a to právě v celé podstatě své dokonale jest od něho odvislé. Nejsme sami, nejsme opuštěni, ve středu bytosti naší samé bdí ten, jenž ostříhá Izraele! Nemožno ujíti jeho zraku.

Všecky možno ošáliti, jen Boha nikoliv, protože ke všemu potřebujeme, aby nás držel a dával nám bytí. I tehdy, když zneužíváme své svobody a hřešíme, nemohli bychom hřešiti, kdyby Bůh nedal bytí, jež znetvořujeme svou vinou!

On, Dobro a Bytí samo, může vše, jemu není nic nemožného z toho, co může býti, co neodporuje bytí. Náš Bůh není Bohem slabým. Od něho můžeme mnoho chtít, mnoho, mnoho, stále více, všechno. Jeho ruka se nemůže vyprázdniti, jeho moc nemůže býti překvapena nenadálou nemožností.

Toť náš Bůh! A zvednu vaše oči k nebi a řeknu vám vrchol všeho, co víme o Bohu: Jest Otcem! Všecky ostatní vlastnosti nutno filosoficky rozebírat, ale před Otcem otvíráme jen své srdce, své srdce žíznivé lásky.

Otec! Toť radostné poselství Ježíše Krista. Bůh je Otec — Bůh je Láska — Vseslitovnik. Nedovedli toho pochopiti Židé, jimž stále ještě v očích se tměly blesky sinajské, jež stále ještě ohlušovala bouře nad horou svatou. Ježíš musil podati důkaz největší, že Bůh jest Otec a že je Láska a nad všemi se smilovává: On, Syn, vydal svůj život, On ukázal smrti svou lásku Otce, nešetřícího vlastního Syna pro hříšníka, otroka . . .

Bůh Otec! Sám se přirovnává v Písmě svatém k dobré matce, jež na klíně laská své dítě, k matce, jež nemůže zapomenouti na své děťátko . . . Otec! Ne tyran, ne soudce jen! Láska! Otec! Vše nám dává, vše nabízí, ve všem pomůže. Jen jedno chce, abychom byli dětmi, abychom ve všem šli k Němu jak k Otci děti! V tom smysl křesťanství, smysl, jež rub ukázala světice doby tvrdé, tyranské, jež se chvěje po měkké ruce, sv. Terezie od Ježíška!

On zná své děti. Zná jejich slabosti a nezkouší je nad jejich síly. Jejich slabosti spravedlivě zváží. On nám nepřitíží. Vždyť i jeho spravedlnost jest láskou.

Jest spravedlivý, protože jest Láska. Celou naši přirozenost, její sklony, její vady, boje, touhy, zápasy, vše, všechno Bůh změří, spravedlivě, to jest nejen aby trestal, nýbrž aby ani záblesk dobra nezůstal neodměněn. A spravedlnost ve trestech? Toť láska Boží k řádu, k němuž vše musí tíhnouti a jenž sám strhuje zlé k trestu . . .

On je Láska. Stále myslí na nás, vede nás opatrně jak děti po cestách bezpečných. Řídí kroky, vyplétá je z tenat a okovů, upravuje stezky a osvětluje stále životní pout.

Nedá zahynouti svým dětem. Jen třeba důvěrně sklonit líc na rámě Otcovo, dát se nést v náruči Božím, rozuměti Otci. Rozumět Bohu, že nemůže jinak než dobře to s námi mysliti, že snad nerozumíme mnohému bezprostředně, ale že je tomu možno porozuměti v Bohu, v lásce jeho.

Přátelé, jest nám smutno, zima, je nám jak holátkům vypadlým z hnízda! Věřte, marně byste hledali někoho, kdo by nám byl bližší než Bůh, kdo by byl lepší, dobrotivější, v němž hořelo by více lásky.

Stvořené je střípkem, kapkou, paprskem a On Vším, mořem, sluncem . . . Ach, jak je dobře u Něho!

JEŽÍŠ KRISTUS

VII

Celý život náš vlastně směřuje k tomu, aby našel cestu domů. Domů, domů, abychom konečně našli život, plný, jásavý život. Všechny cestičky hledají jednu, velkou cestu života. A proto hledají svými zvědavými, v dálku a šířku a hloubku se ztrácejícími konci pravdu, která by jim posvítila na cestě k životu.

A do tohoto hledání věků, z nichž se ozývá překotné

hádání filosofů, mlčelivé bádání mudrců, skřípění nadočkavých a zoufalství omrzených, velebně zní slova: Já jsem cesta, pravda a život!

Ježíš Kristus — cesta, pravda a život! Stojí na rozhraní věků a nemožno se mu vyhnouti. Příliš pronikl vzdělanost, celý svět, aby bylo možno jíti slepě podle něho. A kdo by chtěl jít slepě, zakopne, nutně zakopne o jeho kříž. Aspoň tak zakopne, že, jda za světem, jde do nicoty, protože svět vybil se odbojem proti Kristu a nedává jedné uspokojující hodnoty. To proto, že Kristus rozdělil svět na dva tábory: svůj a Beliálův a tomu druhému táboru ponechal jen zmatek a chvat a rozbroj a nelad hmoty a těla.

To proto, že byl Bohem a Bůh nenechává jiným krom sebe nic než smrt, zánik.

Kristus byl Bohem! Jeho slova, jeho život a smrt o tom jasně svědčí. Zřetelně a nejednou prohlásil: Já a Otec jedno jsme... Mně nevěřte, ale činům mým... jež jsou Otce v nebesích a... Já nevydávám svědectví o sobě... Blahoslavi Šimona, jemuž bylo zjeveno Božství Kristovo, jež veřejně prohlásil.

Celé kázání Ježíše Krista jest plno klidného vědomí svého božství. Nemění se, nevyvíjí se. Již ve dvanácti letech prohlašuje, že musí zůstat v tom, co jest Otce jeho. Tak nemluvili Židé... ani obrazně o Bohu a sobě. Posluchači sami vycitují jeho sílu a volají: Tento učí jako moc mající a ne jako zákoníci a farizeové.

Učedníci znají ho do poslední podrobnosti, jim nic neušlo, protože nikdo lépe nepozoruje a nesoudí mistra než učedníci. A ti vydávají svědectví jeho božství... jedněmi ústy prohlašují: Byl svatý, vysoko nad lidmi, nedopustil se hříchu. Ježíš dokázal slovem, skutkem i smrtí, že jest opravdu Bohem. Když se zákoníci a farizeové pohoršovali nad tím, že,

jsa podle nich člověkem, činí se Bohem . . . Ježíš nepopírá, že se prohlašuje Bohem, a praví: Sudťte mě podle mých skutků. Odvolává se na to, že činí skutky Otce svého v nebesích. On vybízí všechny, aby prosili o milost, jen sám nikdy se nekaje, protože nepotřebuje. Volá k Otci, ale dodává: Já vím, že ty mne vždycky slyšíš: Proto mohl říci: Já a Otec jedno jsme . . . Kdo věří, k tomu přijdeme já a Otec nebeský. Kde jsou dva neb tři ve jménu mém, já jsem uprostřed nich . . . Cokoliv budete Otce prositi ve jménu mém, dá vám . . . Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá, a kdo mnou pohrdá, pohrdá tím, který mne poslal!

Každý pak čin nese pečeť božství. Ježíš jedná jako Bůh a člověk. Především zastavme se u velkolepého zladění všech ctností u Ježíše Krista. I u nejlepších lidí se stává, že vynikají v jednom směru ctností, ve druhém pak že nedostačují. A musejí mnoho bojovati, aby vyrovnali tuto nerovnost. Dobří bývají nakloněni k slabosti, spravedliví jsou taženi k tvrdosti. U Ježíše jsou všechny ctnosti rozvity a sestaveny v libezný obraz. Nejprve jeho oddanost k Otci nebeskému jako člověka. Jeho o vše prosí, jeho slávu vyhledává, jeho království hlásá. Dny i noci dli stále na modlitbách učí modliti se s důvěrou, vytrvalostí a čistým úmyslem.

Z této poddanosti prýští jeho hluboká pokora. Narodil se ve chlévě, v bídě, strádání trávil svůj život, chudé si volí apoštoly, jest živ z almužen. Ale tato pokora se slučuje s královským božským vědomím Krista. Velebně zvedá hlas svůj nad Starý zákon a On, pokorný srdcem, volá: Slyšeli jste, že bylo řečeno starým, ale já pravím vám . . .

Pokorný Ježíš ukazuje na své srdce mírné a tiché a vybízí nás hledati u něho pokoj, jaký svět dáti nemůže. Snáší

trpělivě tak dlouho trvající těžkopádnost a nechápavost učedníků. Jdou na něho farizeové se lstí, kličkami, léčkami, zlobou. Nedrtí je bleskem svého hněvu, nýbrž klidně, mírně rozetíná jejich pletky. Učedníci jeho svolávají oheň a síru na nepohostinné město a dostává se jim Mistrovy výtky: Nevíte, čího ducha jste? Syn člověka nepřišel pro spravedlivé, nýbrž pro hříšníky, aby hledal a spasil, co bylo zahynulo . . . Přišel hledati ztracené ovce domu izraelského. On nedolomil nalomené třtiny a neuhasil doutnajícího knotu.

A přece nebyl slabý! Dovedl vzplanouti svatým hněvem proti morové ráně židovského národa, proti jeho kněžím a zákoníkům. Měli vše v rukou, mysli, že i samotného Boha vtěsnají do svých omezených formulí, jako do nich vtěsnali celý život náboženský i politický lidu, takže v nich nebylo možno dýchat. Materialismem, povrchním liberalismem a bezduchým formalismem tak sešněrovali lid, že klesal pod tíhou předpisů. Nemohl nésti to jho. A to vše proto, aby tisícerými předpisy získali potřebné miliony dobrých, zákona dobrých činů potřebných podle jejich talmudisticko-mesiánské kabalistiky pro vynucení návratu slávy Izraelovy, jež poklesla pro tak mnohá přestupování zákona. Nechtěli viděti tito hlídači liter, že unikl Židům již dávno duch zákona, že nectí Boha, že s ním jen chtějí prováděti obchod směnný. Zapomněli na duchovní poslání Izraele a nechtěli ničeho o něm slyšeti. Byli vášnivými vyznavači této země, proto zabijeli proroky, zvedající je k Bohu, k nebi . . . nebylo v tom ducha a nebylo v tom ani upřímnosti. Zákoníci a farizeové vynikali prostopášností, jak ukazuje případ s ženou cizoložnou . . . Na výzvu Spasitelovu . . . ani jeden neodvážil se po ní hoditi kamenem . . . A tito lidé soustavně udupávali každou jiskřičku synovské

lásky k Bohu u lidí, brali důvěru Kristu u lidu, zavírali mu cestu. Nechtěli vydati lid Bohu ze svého otroctví.

Zželelo se Kristu ubohých a tak volá strašné běda k zákoníkům a farizeům . . . Dští jim na hlavu své kletby, své strašné běda za to, že tak ztěžují cesty Boží, že pod rouškou náboženství sami dobře žijí v lidu. Odhaluje je jako zmije a ještěrčí plémě. A přímo varuje před jejich kvasem a před jejich skutky. Lidsky řečeno byla to nesmírná odvaha vystoupiti proti všemohoucím farizeům. Ví Ježíš, co ho čeká, a přece neváhá vypráskati z chrámu tuto chášku, neb jim patřili chrámoví prodavači a penězoměnci, kteří se neštítili ani zrady, ani křivé přísahy, později ani vraždy!

To na falešné! K bídným měl jenom slitování nekonečné. Ujímá se celníka, jí s hříšníky, zvedá ženu cizoložnou, velebí kajícníci v domě Šimona malomocného. On volá všechny i největší hříšníky k Otci jak marnotratné syny, On prozrazuje sladké tajemství pro nás — hříšné, že v nebi jest větší radost nad jedním hříšníkem . . . Jen jedno slovo má pro bídné: Jdi a nehřeš více. Na Petra zapřevšího se jen bolestně podíval a byl by i Jidáši jistě odpustil!

Ano, není bídy, ke které by se nebyl sklonil, hříchu, jež by nebyl odpustil. Jeho dobrodiní se nedají lépe vystihnouti než slovy evangelistovými: *Pertransiit benefaciendo*. Sám sebe zničil. Ty, které miloval, až do krajnosti — *in finem* — je miloval.

Všem, všem klesajícím, unaveným, těm, kteří nemohou již dále, které všichni zradili a které všichni vydělili, rozpíná svou náruč a volá: »Pojďte ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím.«

Znaveným bojem slibuje svůj pokoj, pokoj, jaký svět dáti nemůže. Jen jedno chce, jedno jediné, přijmouti království nebeské v srdci, přijmouti cele, upřímně.

Království nebeské? Království pravdy jeho. Království dětí spojených láskou, opravdovou láskou k Otci nebeskému. To nám přinesl. Jsme dítky jednoho Otce, jenž nás miluje a jenž chce naše dobro. Z té lásky ani svého Syna neušetřil, ale poslal ho na svět. On nám má přinést jeho pravdu, pravdu, že se máme zcela, celým svým životem přikloniti k Bohu. Jen jeho máme hledati, jen o to pečovat, abychom vůli Boží plnili, jemu sloužili a jemu se čím dále tím více připodobňovali.

Učí nás, že Otec v nebesích chce celou bytost naši, že se nechce o nás dělit se světem, že se nesmíme klaněti světu, mamonu, tělu, že celá bytost, nejen tělo, nýbrž i duch musí sloužiti Bohu. Učí, že i nitro musí býti čisté, že nesmíme ani v nitru nenáviděti neb hřešiti, že i srdcem, nejen vnějšími obřady máme ctíti Boha. Učí nás, že všichni, všichni jsme bratřími, protože dětmi jednoho Otce a proto že království Boží zakazuje mstu, nelásku, nevraživost, že toto přikázání vztahuje se i na myšlenky a i na pohany a vůbec všechny lidi. Ježíš naplňuje zákon. Tuto vše obepínající lásku činí právě poznávacím a rozeznávacím znamením křesťanů.

A cestou je též. Co kázal, to sám prve konal. Dal prostředky, abychom mohli žítí podle této pravdy. (Milosti, svátosti, kříž, nejsvětější Svátost.) Výslovně pravil: »Beze mne ničeho nemůžete, já jsem světlo, já jsem brána. Pojděte za mnou . . .«

Těžká, dlouhá cesta k Bohu. Děti umdlévají a proto je Kristus sílí a sytí: Své tělo a svou krev jim dává: »Kdo jí mé tělo . . . Nebudete-li jísti . . .«

On jest kmen vinný a my jsme ratolesti. Jako ratolesti ssají život a vláhu potřebnou z kořene, kmene, tak i věřící všechny prostředky, mízu a vláhu ssají z božského kořene Ježíše Krista.

Božský kořen, svatá vláha jeho! Vláha Krve Kristovy. Aby nám zjednal milost, lásku Otce rozhněvaného hříchem, dává život svůj v oběť poslušnosti. Kříž naplnil lásku, dotvrdil pravdu, ozářil cestu a otevřel bránu k životu.

Ježíš umíral, aby mukami nejstrašnějšími vykoupil naše vítězství. Děsný okamžik. Vše ho opustilo, zdálo se, že i Otec nebeský. Kristus měl vytrpěti muka za lidstvo, jež nedopilo hrůzný pohár opuštěnosti od Boha, jak zasluhovalo, aby pilo po svém příchodu. Měl přinést vrcholnou oběť poslušnosti, aby vykoupil neposlušností ztracené Synovství.

Na kříži rozepiat visí mezi nebem a zemí. Všechno dal, nic si nenechal, krev cedí do poslední krůpěje a jen ty ruce své k vám spíná, břevna kříže šíří se do nekonečna šir a šir a dál, objímají všechna staletí, všechna muka, všechno hledání, objímají vše, vše hoří v palčivých bolestech Kristových. Zaplatil do posledního penízku za nás, visí přibit na kříži jako dlužní náš úpis... Nic si nenechal, všechno nám dal, neboť pravdu, život za ni položil, Srdce jeho se otvírá, aby všecky pojalo. Ze Srdce jeho probodeného tryskají milosti. Pro krev Synovu Otec milosti své, pomoci dává lidstvu, z jeho krve rostou svátosti rodící a sílící nás pro nebe, jimi jdeme cestou Kristovou a nyní, nyní nezbývá než přissáti rty k tomu probodenému Boku, než v něm uchopiti Život Otcovy lásky a žítí jej, žíznivě, vášnivě, opravdově; nyní jen jedno chce Mistr od nás: Ježíšem vrůstí do svého Boha. —

Přátelé! Když On je cesta naše, proč se mu vyhýbáme a bloudíme po svých cestičkách?

Když On je Láska, proč žebráme o drobty její u tvorů a jím proč pohrdáme?

Když On je mistr, proč posloucháme ještě lidí a světa a sebe?

Ne, my půjdeme k Tobě, Ježíši. Zkusili jsme všechny studánky, ale jen Ty, ó Pane, máš slovo Života. Ano, dej, dej nám je. Amen!

K Ř Í Ž

VIII

Stat Crux dum volvitur orbis. Jen kříž stojí pevně, zatím co se potácí svět. Kříž — pohoršení Židů a bláznovství pohanů. Dosud jest kříž pohoršením a bláznovstvím, dosud se mu tak málo rozumí a přece jest hodnotou nejstálější, skutečností nejsladší.

Kříž roztíná svět, všechny vzdechy, pláče, bolesti jako mraky táhnou se k němu, všecken hřích, vina, zloba, lítost, touha plouží se zvolna k němu. To proto, že kříž je opravdu středem světa a lidstva.

Střed lidstva, protože k němu se stéká vina a bolest a lítost a snaha. Celé dějiny lidstva jsou dějinami viny a touhy osvobození od ní. Hluboce se zachvějete při čtení starých mysterií, jež chtěla s nás setřásti vinu. Od dávných dob neseme na sobě černou tíhu viny. Všecky pověsti, všecky báje, náboženství jsou přeplněny snahou o svržení viny, jež stahuje lidstvo k zemi. Lidstvo tuší, že bylo kdysi dobré a čisté, diví se doutnajícím neb šlehajícím zlobě v sobě. I největší zloduchové úpějí pod tíhou své špatnosti. Lidstvo z ní chtělo vybřednouti. A čím více se snažilo, tím zoufaleji poznávalo svou nedostatečnost. Hlubokým dojmem působilo na mě sousoší Laokonovo. Zmírající antika vyjádřila v tomto klasickém díle svou mdlou a svou nemohoucnost.

A tak rozumíme výkřiku Platonově: Bůh sám musí přijíti a spasiti nás.

Tragickým neštěstím ve snaze o vnitřní vykoupení lidstva od viny bylo, že chtělo zároveň vykoupiti se z bolesti, že bolesti nerozumělo, že neznalo její hodnoty, že si s ní nevědělo rady a že neznalo jejího intimního vztahu s vinou a že proto hledalo prostředky automatické, samopůsobivé, až zapadlo v přítmi mysterií.

Nechtělo poznati, že vina prvního člověka porušila řád a že tato neposlušnost žádá si vykoupení právě nekonečnou poslušností. Neposlušnost chtěla si osobovat úlomek práva na život a věčnost a proto bylo třeba věčného zadostiučinění vzdáním se života vůbec, a to bytosti, která by na ně měla skutečné právo.

Tak seslal Bůh jednorozeného svého Syna na svět. Za urážku věčného Boha dal nesmírné zadostiučinění, za sva-tokrádežné sáhnutí po božském životě — Bůh vtělil se v lidskou přirozenost. Kristus dal sebe! Lidstvo nabízelo Bohu dary, nabízelo i vlastní krev, ale co byla platná i lidská krev, když byla poskvrněna. Bůh žádal si krve čisté, svaté, nevinné.

Před naším zrakem stojí kříž. Zamyslili jsme se někdy s plnou vážností nad významem jeho? Kříž je památníkem největší lásky, která kdy hořela, jest oltářem oběti nejčistší a nejšlechetnější. Bůh stává se člověkem, aby vykoupil ubohého člověka, jenž ho urazil, bere jeho vinu na sebe, a když on nedovedl obětovati, Kristus sebe sám dává.

Člověk nedovedl obětovati maličkost, svou pýchou postavil se chtěl naroveň Bohu a proto Ježíš sebe sama zničil a přijal na sebe podobu otroka, abychom my život měli. On sebe zahubil. Svou naprostou poslušností vyvážil naši ne-

poslušnost, svou smrtí otevřel nám život, svou bolestí posvětil, zvedl, naplnil bolest naši.

Drazí, kteří se ještě chvějete v úzkosti, zda vás Bůh slyší, kteří se mučíte myšlenkou, zda vás Bůh miluje. Pohleďte na kříž. Kane s něho krev přesvatá. Jediná její krůpěj může celý svět vykoupiti. Co jsou proti tomu moři lásky vaše viny, vaše slabost? Svou ubohostí chtěli byste překonati Boží lásku? Umíte čísti v knize kříže? Rozumíte mu?

Volá k vám: Nechci vás nechati samé, slabé, v temnotách. Dal jsem vám vše, co mám, abych si vás přivedl zpět domů, domů své zbloudilé, hladem se chvějící, zkřehlé děti. Co více měl bych učiniti, jaký jiný ještě důkaz dát?

Co neučiním pro vás, když jsem sebe dal? Vše ostatní, věru, bude vám přidáno. Důvěřujte v kříži, že všechno vám dám, protože vás miluji nekonečně, až k smrti.

Ano, svět tomu nerozumí! Svět nerozumí tomu, že Kristus musil zemřít, aby zdrtil vládu smrti přivedenou neposlušností, svět nechápe smrt Kristovu, jež byla dána za vítězství pravdy a lásky, aby zvítězil duch nad tělem a duše nad hmotou a povrchností a bezduchým zákonictvím. Světu jest kříž dále bláznovstvím... a duchům jiným a zhýčkaným pýchou jest kříž pohoršením. Nač klásti život za špatné, nač umírat za cháttru? Oni, spravedliví, touží již dívat se, až Pán všecky bídíky zdrtí... Čekali již den hněvu a soudu, kdy jim, kteří dávali desátky z kopru a máty, bude dána koruna spravedlnosti, a nyní měli by se dělit o spásu s hříšníky... Oni očekávali odměnu skvělou a zvučnou za ty dobré činy, za všecky od-
drmolené dobrovolné modlitby, za cezení much a ty čisté ruce, a nyní ten, který byl považován za nejspravedlivějšího vůdce, dává se ukřižovati... Bláznovství a pohoršení!

Ale těm, kteří se nepohorší a kteří rozumí kříži, jest studnicí života, světlem v temnotách, odpovědí na tolik otázek.

Teprve v kříži rozumíme utrpení. Tato věčná záhada trýzní tak dlouho lidstvo, jak po prvé vzdech zúžil lidské nitro. Od té chvíle hledáme smysl utrpení, hledáme jeho hodnotu a upotřebení. A jenom v kříži mu teprve začínáme správně rozumět.

Ježíš Kristus sám poukázal na toto vnitřní spojení kříže Kristova s utrpením: Pravil zřetelně: »Chce-li kdo za mnou přijíti, zapři sebe, denně beř na sebe svůj kříž a následuj mne . . .«

Přijítí za Kristem znamená přijítí se svým křížem. V blízkosti kříže Kristova má teprve smysl kříž náš. Do kříže Kristova také trpělo lidstvo, ale trpělo slepě, bez naděje. Kristus bolesti svou, poslušností svou otevřel široké řečiště bolesti posvěcené, očišťující a vedoucí k Bohu. Všechno utrpení nesené za Kristem jest spojeno s Kristem; v krvi jeho krev naše se posvětila, v jeho utrpení naše utrpení našlo nekonečnou cenu. Nyní teprve nacházíme výkupný smysl oběti, bolesti, krve, zápasu. Jsme plni vin, neseme viny svých předků, okolí naše tajemnými svazky připoutává na nás své viny. A jenom utrpení je může sežehnouti. Utrpení v kříži Kristově znamená velkodušné a zároveň pokorné podání svých muk, své krve na oltář Boží spravedlnosti. Je-li oběť naše zbarvena krví Beránkovou, nabývá jeho nekonečné ceny a může zadostiučiniti za mnohé viny vlastní i cizí. Ach, drazí, věřte, je krásné moci zvedati slabé, ty, kteří nemohou jíti dále.

Utrpení v kříži Kristově smiřuje s Bohem a hned zvedá nás i jiné; neboť kdo vystupuje na kříž Kristův, nutně s ním stoupá výš, výše vzhůru. Kristus sám podobně pro-

hlásil o sobě: Až budu povýšen, potáhnu vše za sebou.

Ó, bylo by to mnohem lépe mezi námi, kdybychom lépe pochopili sladké tajemství kříže Kristova! Kříž Ježíšův jest pravým žebřem Jakubovým. Vystupme naň a nekonečná řada bratří půjde za námi a pak budem vystupovati a zase sestupovati a hledati jiné.

Když správně pochopíme kříž, pochopíme, proč Bůh nás šlehá, proč nás stihá, proč stihá i zdánlivě spravedlivé. Dříme v nás tolik sklonů k zemi a k světu, že nás Bůh musí násilím odtrhovati a násilím přibíjeti na svůj kříž, abychom si nezvykli na svět, aby se nám v něm nezalíbilo. V mukách Spasitelových vidíme dobře hloubku zranění prvním hříchem, když musilo býti na lidstvu léčeno křížem. Podobně ve všech těch, kteří se chtějí oddati Bohu, léčí Bůh křížem. Odnímá svět, život, jeho radosti, útěchy, plní srdce smutkem, aby mu ukázal, že to vše není pro dítky Boží, že toho všeho lze zneužítí, že On svým dětem chystá lepší dary. Chce je mít zcela pro sebe a proto je přibíjí na kříž, proto je čistí v ohni svých zkoušek, proto dává téci jejich krvi.

Když chtěl Ježíš překlenouti svět svou láskou, postavil kříž. Svět je omezený; když duše se chce rozletěti za Kristem, nutně její perutě bijí do ramen kříže . . . Nejprve bijí do hranic světa, to krvácejí nadarmo a jen tehdy, když v rozletech svých naráží na kříž, teprve tehdy chápe, že nesmí do šířky, do dálky, nýbrž do výšky se rozlétnouti, do výšky, za Bohem. Nutno nechat zde všechno nízké, všechno rozbíhající se světem a vzlétnouti k Bohu. Ovšem, to bolí, bolí nárazy o ramena kříže, ale to utrpení je požehnané, to utrpení je krásné, protože učí přeletěti svět a přeletí na Srdce Kristovo, jenž se svého kříže vystoupil na nebesa a všechny zve za sebou.

Ano, teprve bolest tvoří člověka. Co by byli básníci, umělci, kdyby bolest nezdrtila jejich nitro, neztišila v nich hmotu, nízké, prchající a nenaučila je naslouchati tajemným souzvukům krásy. Bolest způsobila jiskření v duši, bolest naučila básníky čísti v nitru, bolest osvobodila umělcům krásu ze zajetí hmoty. Bolest jim dala bojovati o sebe, a když se boj ztišil, našli v sobě utajený poklad.

A teprve bolest v Kristu činí z nás křesťany. Teprve jí se naučíme vážit si díla Kristova. Poznáme, procítíme hrůzu hřichu, tušíme majestát Boží, jenž tak strašně musí být mstěn; teprve bolesti v Kristu nacházíme své vnitřní bohatství. Až se vzdáme sebe, až se vydáme zcela a dokonale Bohu na milost a nemilost, tehdy teprve začíná v nás Bůh pracovati. Má volnou ruku. Svět nepřekáží, naše já se nebrání a Bůh modeluje duši naši ve svůj chrám. Bolesti v Kristu teprve chápeme cenu lidské duše a jsme ochotni za ni vše dáti. Hle, krása apoštolů, kteří se šíleně zamilovali do nesmrtelných duší a kteří se stravují prací, hledáním, pláčem a obětí pro bloudící, pro ty, kteří se snaží a kteří již jdou. Jaká krása v tichých duších, které strhují na sebe všechna muka a oběti, jen aby skanula s jejich kříže kapka Božího milosrdenství na bližní.

Přátelé, jak půjdeme podle kříže? Půjdeme tupě, nevěříce jeho lásce? Nevěříce jeho lásce a vydávající se v zoufalství nevléčitelné, protože nenajdem štěstí mimo Krista? Půjdeme slepě, nevidouce jeho lásky? Abychom svou nevděčností si zasloužili strašné, věčné mlčení Boží? Půjdeme mimo stydlivě a rychle přejdeme, abychom neviděli Kristův pohled, pohled plný výčitek? Zjevuje se nám Kristus s křížem, zbrocený. Zas mě jdeš křížovat . . .

Půjdete znovu Krista křížovat? Ještě nepochopíte jeho lásky, ještě neporozumíte jeho kříži?

Drazí, pohlédněte do těch očí zalitých krví a slzami. Ježíš vám patří hluboko v oči, vidí až na dno nitra a praví vám vážně: Kdy ty se konečně smiluješ nade mnou? Kdy ty mě přestaneš křížovat? Co ještě chceš, abych pro tebe vykonal? Pojď, pojď a chtěj být zdrav, chtěj být můj, šťasten na věky. Půjdeš s Ježíšem?

JEŽÍŠ V CHUDÝCH

IX

Blahoslavení chudí duchem, neb jejich jest království nebeské...

Chudý, drobný lid se tlačil na hoře kolem Ježíše. Tak bezstarostně přijímali slova z jeho úst, leč Ježíš viděl, jak tento zástup chudých a prostých jest nemilosrdně obklopován smečkou hladových vlků, kteří stále přemýšlejí, jak vyssáti, odřítí ten drobný lid, jak se obohatit, a ve sluch Ježíšův zaznívaly všecky kletby malého lidu, vykořisťovaného necitelnými bohatci, neb takovými, kteří se na ně zaučují, slyšel Ježíš vzdechy vdov a pláč sirotek bezbranných, okrádaných při posledním soustě chleba. Slyšel Ježíš všecka umlouvání mocných, jak by zdrtili chudého. Viděl Ježíš v duchu šílený rej kolem bůžků zlata, viděl, jak je cesta kolem něho poseta mrtvolami, zalita krví, rozvrácena nespravedlnostmi a křivdami. Viděl ten šílený rej, kde bratr šlape po bratrovi, kdy dítě rve poslední sousto od stydnoucích úst starých rodičů. Slyšel žaloby dělníků všech staletí, kteří nechali v práci své zdraví, aby jen život, bídný život končící bídnou smrtí uhájili, aby z nich zbohatli nadutí bohatci, za něž kapitál a cizí krev samy pracují... Slyšel žaloby nedostatečně placených pracovníků dušev-

ních i tělesných, aby se jeden, dva mohli bezstarostně celý život smát . . . Rej, vztek, zloba, nenávist a třeštění ozývá se z té směsice a Ježíš zvedá nad tím vším svůj hlas a praví slavnostně a vážně: Blahoslavení chudí duchem . . . A proti tomu na druhou stranu nelítostných, krutých, bezohledných boháčů praví: Běda vám, boháči . . . spíše projde velbloud uchem jehly, nežli boháč do království nebeského.

Již mnoho blahobytných a proto blahobytným rozumějících vykladačů Pisma snažilo se ulomiti ostří těmto slovům, ale slova Kristova jsou jak jsou a tak se též musejí vykládati. Vyvolil jsem si právě tato slova, abych ukázal další rys významu Ježíše Krista a křesťanství.

Ježíš Kristus měl zcela zvláštní stanovisko k chudobě, to jest k statkům pozemským vůbec, a kdo nerozumí tomuto stanovisku, nepochopí křesťanství vůbec.

Vyslovilo se to rouhavé slovo, že Kristus byl prvním socialistou, ale s druhé strany tak mnozí mužové shnilého řádu nespravedlností sociálních rádi by katolicismus a kněžstvo jeho snížili na bezpečnostní policii. Podle jich vůle měli bychom lid udržovati jen ve spokojenosti s jejich nespravedlností, měli bychom dělati laciné a účinnější četníky, měli bychom hlásati tupé mlčení a slepou poslušnost vůči vykořisťovatelům a utlačovatelům. Podle jedněch Kristus vůbec neřešil otázky sociální a druzí zase do detailů vypracované sociálně-politické řešení své chtějí výhradně a výlučně zváti jeho jménem . . .

Chcete věděti, co Kristus chtěl se sociálním řádem? Poslání Ježíše Krista bylo především duchovní. A v tomto ohledu dal též Ježíš svá řešení. Kdyby pak byla vyplněna, kdyby bylo poslechnuto Ježíše Krista, měli bychom nejbezpečnější a nejprostší základ sociálních řešení. Již ta velká zásada: Co nechceš, aby tobě jiní činili, nečiň ty jim.

Již tím, že vyzvedl povinnost lásky k bližnímu na všechny lidi, již tím dal pevný a široký základ pro možné společenské soužití. Kristovo ale poslání bylo hlubší a dalekosáhlejší, než by bylo poslání sociálního reformátora. Kristus přišel dáti smysl a cíl celého člověka, celého života, přišel určití smysl všech stvořených hodnot. Všem lidskému snažení dal přesný duchovní směr.

Volá: Blahoslavení chudí duchem. A rozumíme tomuto blahoslavení teprve tehdy, až vzpomeneme na ostatní slova Ježíše Krista, jež vyjadřují jeho poslání, čemu nás chtěl naučiti: Hledejte nejprve království nebeské... Nepečujte o to, co byste jedli a pili... Nech, ať mrtví pochovávají mrtvé... Buďte dokonalí, jako Otec váš v nebesích dokonalý jest!

Ježíš Kristus přišel, aby odvrátil oči naše od této země. Stále a stále volá: Zde není váš cíl, neschovávejte zlata, neslužte mamoně, neboť není možno zároveň sloužiti Bohu. Ano, není možno zároveň Bohu sloužiti a mamoně. Ukázal nám, že jsme cennější než poklady a rozkoše, neboť to všechno pomíjí a my chceme více než to, co pomíjí.

Kdyby lidstvo poslechlo hlasu Ježíše Krista a neštvalo se tak šíleně za majetkem, radostmi, často tak pochybnými, kdyby se ponořilo do svého nitra a tam hledalo pravého bohatství...? Bohatství pravdy, bohatství vnitřní, skryté krásy, ctností, podobností s Otcem, jenž jest v nebesích.

Proto blahoslaví Ježíš chudé duchem. Chudí duchem, to jsou ti, kteří v duchu poznali, zvážili všechna bohatství a dali mu pravé místo a pravou cenu a nepřivěsili k němu své srdce. Chudí duchem, kteří výše své srdce zaměřují, kteří mu dávají vznešenější hodnoty. Chudí duchem, kteří nevidí smysl života ve hroudě, na zemi, ve tvorech, nýbrž srdce své zdvihají vzhůru k Hospodinu!

Pravda, tu se ihned vyřítí tak zvaní národohospodáři a podobní moudří páni a spínají v zoufalství své ruce: Považte ale, co by se stalo s pokrokem, s kulturou, kdyby slova Ježíšova zvítězila. A jeden z velmi známých průmyslníků přímo vytýká katolické nauce, že neslouží produktivnosti . . . Aby peklo pohltilo vaši produktivnost, aby satanovy plameny shltily ten váš pokrok, který se neobejde bez vykořisťování, vyssávání, na němž lpí krev nedoceněné a i nezaplacené práce, pokrok, jenž znamená šílený přesun kapitálu na jednu stranu, že až se povážlivě chýlí rovnováha světa!

Ó ano, správně proklel Ježíš bohatství. Ano, málo boháčů vejde do království nebeského, protože jen málo boháčů přišlo poctivě ke svému bohatství.

Ale nemusí se ti učení páni obávat. Ona se vždycky většina lidstva nebude řídit slovy Ježíše Krista. Většina jich nepůjde za chudým Kristem, nýbrž za mamonem, třeba jen jako ubozí přidavači, ale přece jen raději půjdou za ním než za Kristem.

To proto, že málo, slabě, nedostatečně věříme. Kdyby slova Ježíše přešla zcela do našich žil, byli bychom si každým záchvěvem vědomí, že zde nemáme trvalého bydliště, že zde není konečného stanoviště našeho, že všechny klenoty světa nevyrovnej se štěstí nekonečnému, jaké nám nabízí Bůh sám. To chápou jen skutečně duchem chudí, nejen tedy chudí z přinucení, nýbrž ti, kteří znají cenu Božích statků a statků vezdejších a kteří k pozemským nepřilnuli tak, aby i za cenu hříchu je vyhledávali, získávali, rozmnožovali, udržovali a vyměňovali.

Ty chudé své velebí Ježíš, duše prosté, spokojené s tím, co jim právě bylo dáno, a kteří duši svou a celým životem žijí u Boha.

Chudí duchem! Jak málo jim svět rozumí a jak málo jest jim vděčný. Svět se směje jejich prostodušnosti, tomu, že se v krvi a železe nebrání. Jejich pokoru a tichost má za slabost. A i dobří křesťané dívají se tak divně na poctivého chudého, tak asi jako na zločince, neb při nejmenším na hlupáka. Jsou jim stálou, živou výčitkou, výčitkou jejich pohodlnému křesťanství. Ano, jest křesťanství klubovek a plyše a hedvábí a automobilů a několika halěrů spadnuvších se stolu přeplněného penězi. Kolikrát jsem se v duchu usmál v roce jubilea svatého Františka nad těmi nadšenými a horlivými oslavovateli: Chudáčka Božího. Jejich červeňoučké tváře, zalité nejlepším vínem po dobrém obědě, unyle pěly hymny na serafinského pěvce... Kdyby tak přišel skutečný chudáček Boží, ne ten vybájený estétským »katolicismem« k jejich dveřím...? Ani by nevěděl, ze kterých dveří dříve vyletěl.

A vmyslete se v obraz: Kristus s otrhanými apoštoly u dveří třeba takového nejvášnivějšího horlitele pro Kristovu chudobu u kněží a hierarchie!

Lidstvo má své povinnosti k chudým. Boháči v prvé řadě! Bohatství nebylo dáno jenom pro ukájení nejdívnějších choutek pánů. Bohatství má také důležité sociální poslání. Bohatí jsou povinni právě svým majetkem usušiti slzy, shladiti vrásky, léčiti nemocné, sytiti nuzné. Jsou-li chudí povinni pracovati, povinností boháčů je rozdávatí jmění jim svěřené. Jmění jim bylo svěřeno k blahu bližních, jsou správci jmění, jež konečně v poslední řadě patří lidské obecnosti a světovému veškerenstvu, nejsou jeho absolutními, neomezenými pány.

Tím spíše mají tuto povinnost křesťané. Kristus nejednou tak mluví o chudých, nemocných a vůbec potřebných bratrech jako o sobě samém, jako o svých zástupcích:

Amen, pravím vám, kdo přijme jedno z nejmenších těchto, mne přijímá . . . Cokoliv jste učinili jednomu z nejmenších svých, mně jste učinili . . . Chudí, nemocní, všichni trpící jsou trpící údy mystického těla Ježíše Krista! V nich dále trpí Ježíš a proto, věříme-li ve všeobecné bratrství naše, jsme povinni pomoci bratrům svým v Kristu. V krvi Ježíšově jsme se stali všichni u Otce bratřími. A proto nesmí nám býti cizí žádná bolest, žádná starost, žádná muka našich bližních!

Přátelé! Jak se chováme k trpícímu Kristu v jeho bratřích? Nenapájíme ho znova žlučí nelásky? Ach, jak si i křesťané málo váží chudoby a chudých. Prchají před chudobou jako před morovou ranou a chudým se vyhýbají na nemožno dosti velkou vzdálenost. Jak jim házíme své almužny!

Přátelé, to Kristus pláče u našeho prahu! Jak jsme tvrdí ke lkajícím, jak přísní ke klesajícím, k tonoucím. A oni prosí nás, i oni jsou údy Ježíše Krista. To Kristus se na nás dívá z očí těch milionů trpících lidí! Proč jsme tak slepí a hluší? A přece, jak jest snadné dobré, teplé slovo! A jak zvedne! Kolikrát bychom byli mnohého zachránili před zkázou, kdybychom v jeho prosícím zraku dovedli čísti pláč Ježíšův!

Církev se vždycky ve svých nejlepších synech a dcerách skláněla s největší láskou k chudým, nemocným, vyděděným. Chcete poznati cenu chudého? Podívejte se na legie řádů, bratří a sester, jež církev snad s vnitřní bolestí, ale přece jen klidně chrlí na světové bojiště utrpení a bídy. Není bídy, k níž by se církev nesklonila v nějaké Milosrdné sestře. Svatí sloužili na kolenou chudým.

Ó drazí, chcete vrátiti světu jeho klid a štěstí? Vraťte mu chudého. Vy jste vypověděli chudého, stal se vám proklat-

cem a vydědencem, na něhož se dá nanejvýše politicky a byrokraticky spekulovat, ale lásku, lásku k tomu, jenž, jsa údem těla Ježíše Krista, jde poctivě cestou pravdy Kristovy, lásku mu nedovede dáti.

Chcete vrátiti světu spravedlnost a mír? Vraťte se sami chudobě! To jest, uvědomte si, jakou cenu a smysl má vše stvořené, a jen podle této ceny a jenom podle tohoto smyslu jich užívejte. Nechť jsou vám prostředkem, ale nikdy ne cílem. Nechť vaše snažení směřuje výše; nechť vám nikdy nestojí poklady výše než slzy, vzdechy, výkřik, kletba utlačovaných.

Jest možno obnoviti svět; ale dosud selhaly, v krvi selhaly všechny pokusy obnoviti jej lidskými prostředky. Jen jedno nás zachrání: heslo velkého papeže Pia X. — Všechno obnoviti v Kristu!

OBĚŤ MŠE SVATÉ

X

Od země východu až k západu bude mému jménu přinášena oběť čistá.

V podstatě lidské spočívá viditelným způsobem své nitro vyjadřovati. Jeden z citů, jež nejvíce ovládají lidstvo, jest právě vědomí, že nejsme bohy, že nejsme dokonalí. Z toho vyrůstá pocit závislosti na Bohu, pocit hluboké vděčnosti, jež se vyjadřuje oddaností a poslušností. To bylo něco samozřejmého pro lidi v ráji. Vše Pánu podávali, vše mu vraceli, podávali mu i svůj život, tak, jak jej přijali od Pána.

Až jednou Mu odepřeli oběti. Vzepřeli se. Neposlušností nechtěli více ukázati Pánu, že On je pánem všeho i jejich, od něho že mají vše a především život... Odmítli vzdáti

Bohu čest jako Pánu, odřekli oběť . . . jim nebyl Pán více Pánem . . . Sobě dali přednost před Bohem.

V témž okamžiku byl porušen řád ve veškerenstvu, jehož člověk byl středem. Urážka byla tím větší, čím větší Pán a Dobrodinec byl uražen.

Brzo lidé pocítili hořké ovoce své vzpoury. Pocítili též jinak svou závislost na Bohu. Nechtěli nésti synovské přivinutí k Bohu a nyní cítili nad sebou drtivou pravici rozhněvaného Boha. Ne, Bůh nebyl krutý, když trestal prvního člověka; to člověk rozvrátil řád, sebe vypudil z ráje, jenž byl především řádem a souladem. Celá podstata člověka se odvrátila od Boha a stočila se kolem sebe. Proto Bůh musil zanevřít na tento nelad, čili, jak říkáme křesťansky, hřích.

Brzo pocítilo lidstvo, že jest přece závislé od Boha. V mukách, starostech a bédách je pocítilo. Nyní se vrací k Bohu. Uznává jeho svrchovanost, ale jde se zrakem zroseným slzami a se srdcem zkroušeným. Nabídl by znovu svůj život, ale ten je již poskvrněn, a tak především třeba projevit svou poddanost a svou závislost k Bohu spravedlivému, uraženému.

Tekou proudy krve zvířat, člověk obětuje plodiny země. Ničí je v oběť, aby ukázal, že to on zasluhuje zdrcení, že to on zasluhuje zničení a smrti. Vzdává se toho, co mu slouží za pokrm a nápoj, aby ukázal, že se vzdává toho, co je mu životem . . .

Dvojí tvář má oběť tato: klanění a smíru. Smíruje Pána, jehož urazil a jenž by měl právo vzít si život, tím, že mu dává takřka část života, to, co patří k životu, co jej udržuje. A uznává Boha pánem všeho, života svého i veškerenstva. Když pak chce něco od Pána, znovu přináší oběť, aby zdůraznil své podrobení Pánu, od něhož všechno očekává.

Osou pak každé oběti jest oběť vnitřní, to jest, přesvědčení, že Bůh je Pánem, jest obětování sebe sama Bohu, uznání jeho svrchovanosti, odevzdání sebe celého jeho vůli . . . a z toho vyplývající poslušnost a poddanství Hospodinu. Mojžíšské zákony přesně stanovily oběti, oděly je trpytným rouchem slávy. Žid aspoň mohl znáti pravý smysl oběti. Pohanství se tento smysl čím dál tím více ztrácel. Pohané bohům nakonec prokazovali dobrodiní obětí; boho-
vé pohanští shrnuli se jako mouchy na obětní tuk, žádali si krve, skutečné krve lidské! Cítili, co je nejvzácnější obětí, ale zapomínali, že všechna krev lidská je poskvrněna, že by musila býti nejprve posvěcena, aby mohla býti obětí důstojnou. Zapomínali konečně i Židé, že oběti jejich jsou jen symboly, že nemají absolutní platnosti. Stálým odpadem, zatvrzelostí srdce, jež ulpělo na písmeni, na vnějších úkonech a formách obřadních i oni ztratili s očí smysl oběti. I oni mysleli, že oběti se automaticky vemluví Bohu v přízeň, že automaticky vše obdrží, že vnější oběti učiní jaksi mechanicky zadost své povinnosti ke svrchovanému Bohu.

Lidstvo stále obětovalo, ale Boha tím neusmířilo, protože samo prostě Boha usmířiti nedovedlo. Nebe bylo ustavičně uzavřeno.

Slitování Boha uraženého, neusmířeného, přirozenou cestou neusmířitelného ukazuje závratnou, propastnou Lásku jeho, nepochopitelné jeho Milosrdenství. Tam, kde přeté-
kala nepravost, ještě hojnější se ukázalo jeho milosrdenství.

Toto milosrdenství Boží jest ještě nepochopitelnější prostředkem, jehož užilo. Otec sesílá svého Syna. Aby otrok byl živ, nebylo Syna ušetřeno!

Syn Boží přijímá, stává se člověkem. Od okamžiku jeho vtělení začíná nejdokonalejší oběť Ježíše Krista. Řekl jsem,

že podstatou oběti jest právě ono vnitřní smýšlení poddanosti, poslušnosti, naprosté uznání Boha. Prvým okamžikem vtělení Ježíš Kristus zahajuje úkon poslušnosti čisté, poddanosti naprosté. A všechny kroky, strádání, práce Ježíšovy jsou řetězem v této oběti. Ježíš celým životem vystupuje na horu obětní, na svou Moriah, na Golgotu. Golgota jest vyvrcholení, naplnění jeho oběti. Otec byl nekonečně uražen a člověk ztratil život. Vrcholná neposlušnost, odpírající podati Pánu život od prvního člověka má býti shlazena vrcholnou poslušností Bytosti nejčistší, obětováním života má býti vyvážen svévolný pokus o uchvácení a podržení života pro sebe od prvního člověka.

Ježíš Kristus vystupuje na Golgotu a na kříž. Potupa, nenávisť, opuštěnost, zrada, muka tělesná stravovaly Jezu Krista; to nesl Ježíš naše bolesti, muka a hrůzy, jež jsme měli my přinášeti věčně Pánu jako důkaz svého poddanství, poddanství otroků, kteří strašně, směle urazili Pána nejvyššího.

Kristus rozpjat visí mezi nebem a zemí. Vše odevzdal Hospodinu. A protože je zároveň Bohem, nekonečnou cenu má jeho oběť. Proto mohl ve své oběti podati Pánu jako vyvážené naše viny, strasti, bolesti, slzy a bloudění.

Obětoval krev svou nejčistší, svou čest, svůj život. Dal vše! A protože to podal v citu poslušnosti nejdokonalejší, poddanosti úplné, bez stínu a rýhy, nebe bylo usmířeno, vina shlazena.

To byla podána oběť Syna člověka, člověka dokonalého, bez hříchu, způsobem dokonalým s dokonalou obětí vnitřní z nejdokonalejšího úmyslu, aby čest Boží, nekonečně uražená byla usmířena, vyrovnána.

Toť oběť čistá!

Ale tato oběť má býti podle proroka Malachiáše přiná-

šena od východu země až k západu. Jednou vstoupil Ježíš Kristus jako velekněz do svatyně a našel tam pro nás věčné spasení. A přece má býti věčně přinášena tato oběť. Či má býti lidstvo bez obětí? Když jiné oběti jsou málo platné, když jiných obětí býčků a jalovic si Pán více nepřeje!

Když se loučil Ježíš se svými apoštoly a když již dlel v myšlenkách v mukách kalvarských, bere chléb do svých svatých a velebných rukou, požehnal, lámal a řekl: Vezměte a jezte . . . a podobně, když dojedli, vzal i posvátný kalich do svých svatých a velebných rukou, požehnal a dal svým učedníkům: Toto jest krev má . . . , která za vás a za mnohé vylita bude . . . To čiňte na mou památku.

Podstatu chleba a vína změnil v podstatu těla a krve své, a to krve a těla jakožto obětí za hříchy naše, a toto proměnění s celým rázem oběti má býti opětováno na památku Kristovu.

Oběť Ježíše Krista trvá dále! Trvá především jeho vůle vnitřní oddanosti jako člověka, trvá jeho poddanost Otci, neboť nikdy nebyla odvolána. Trvá jeho vůle zadostiučiniti Otci za hříchy světa. Hle, vnitřní podmínka oběti trvá. Správně Ježíš na sebe vztahoval slova: Ty jsi knězem na věky podle řádu Melchisedechova . . . A oběť jeho jest stále příjemna Pánu, jest stále přijata od Otce.

A Ježíš chce, aby oběť jeho života, těla a krve byla stále do skonání světa, ne obnovována, to není theologicky přesný výraz — sv. Tomáš a bl. Albert raději říkají zpřítomňována, t. j. repraesentari. Máme to činiti na jeho památku, opětovati oběť jeho Těla a jeho Krve. Neboť, jaký jiný význam má Tělo a Krev Ježíše Krista než obětní, a má-li býti to činěno na památku Ježíše Krista, má býti opětováno její obětování.

Jak nemožně slabý, skreslující oběť Ježíše Krista, neži-

votný a do rámce celého děje a slov Ježíše Krista nezapadající jest výklad protestantů, že opětování Krve a Těla Ježíše Krista jest jenom pouhou památkou, symbolem . . . A jak může kdo jísti jeho Tělo a pítí jeho Krev? A jak se může hroziti těm, kdož nejedí a nepijí Tělo a Krev Jezu Krista smrtí, když jde o symbol? Symbol neoživuje a proto též nezatíží. Ale protože jde o skutečnou podstatu Těla a Krve a protože jde o život a to náplň života, proto ti, co požívají Krista, mají život a jiní se potácejí k smrti.

A co divného, neuvěřitelného v proměnění podstat? V tom, že se způsoby chleba a vína váží na podstaty Těla a Krve Ježíše Krista. Pripustíme-li božství Kristovo, filosofické osvětlení — neříkám vysvětlení — tohoto tajemství není již tak těžkým.

Oběť nejsvětější. Říkáme mše svatá, že totiž jí jest vysílána oběť nejsvětější od lidu, nebo že jí vysílá církev Boží celý lid svůj do náručí Lásky Boží. Tatáž oběť podstatně, jen způsobem nekrvavým se liší.

Ne, k oběti není třeba zničení skutečného, podstata oběti jest vnitřní poddání a pak požadavek, aby se nějaký úkon stal s obětí, úkon naznačující její odevzdání Pánu. Oběť mše svaté dává Ježíše, jednou obětovaného nitrem i skutečností, tato vnitřní oběť nebyla odvolána, trvá dále: hlavním obětníkem jest Kristus jako na kříži. Kněz jest pouze jeho zástupce, služebník, jeho rukama se dál uskutečňuje oběť na zemi, způsob nekrvavý nemění ničeho na podstatě oběti, jejíž krvavé prvé podání se dostatečně znázorňuje úkonem, na svaté oběti knězem, totiž rozdělením slov proměňujících zvlášť v Tělo a zvlášť v Krev Páně.

Dále trvá oběť Ježíše Krista na kříži, mše svatá jest skutečnou touto prvou obětí, jen nekrvavým způsobem se od prvního podání liší.

Drazí přátelé! Toť mše svatá. Skutečná, pravá oběť na kříži! Tělo Páně proměněné při Poslední večeři. Zda jste se již zamysleli někdy nad strašnou velebností mše svaté? Kristus stále rozpjat prosí k Otci, stále kane jeho svatá krev za viny světa. Jeho srdce jest stále otevřeno všem, kteří cítí tíži vin a touží býti od nich osvobozeni. Z jeho boku stále vytékají všechny milosti. V jeho Lásce stále jsme rozeni k dětství Božímu. Ježíš stále zvedá ve svých mukách celý svět k Hospodinu. Krev jeho lká stále o slitování pro naše viny, láska jeho nese všechny hrůzy temnoty, hledání, všechny ostny zklamání, nespokojenosti se sebou a se životem celým, jeho láska nese k Bohu naše mdloby, slabosti. Viny naše úpějí v mukách Páně za věčné smazání dluhu.

Církev svatá zaobalila úkony vlastní oběti mše svaté v krásně tkané nesešité roucho svých obřadů. Jádrem liturgie však zůstává obětování, proměňování a přijímání. Kolik z nás, drazí, si uvědomuje velikost mše svaté? Tentýž Ježíš, tentýž kříž a tatáž oběť. Viny naše stojí před námi, ale Ježíš nám ve své oběti ukazuje ráj, jež křížem otevřel. Neměli bychom v němě pokoře klesnouti na kolena a klaněti se a zvedat srdce své s Kristem? Přátelé, spojme se s obětí Ježíše Krista. Aspoň tu povinnost máme, tuto oběť podati Pánu. Máme vše: oběť, obětníka i prostředníka, ale aspoň ruce musíme k tomuto svatému kruhu přiložiti. Proto lelkování, neuctivé, roztržité chování neučiní zadost přísné povinnosti účastenství na Oběti nejsvětější, jež církev aspoň na neděle a svátky stanoví.

Máte dnes již knihy — český misál — máte příležitost poznati smysl obřadů mše svaté. Drazí, snažte se dostat k srdci, ke smyslu oběti mše svaté. Nebuďte diváky, kteří nevědí, oč jde, kteří se nudí a odstojí si to na týden za tu půlhodinu, aby měli zase od Pána Boha pokoj.

Ach, a tu se obětuje Ježíš v krvi své, tu jeho muka hoří v oběti mše svaté. Láska jeho za nás nejdokonalejší oběť podala, dále ji podává a my místo abychom se sklonili před tak velkou láskou, nevidíme ji, nerozumíme jí, ztrácí smysl pro nás a stává se bezduchým obřadnictvím, jež si každý pak dovoluje reformovati, počesťovat, a přibližovat lidu!

Bůh je Pánem našim, má právo na nás. Co mu dáme? Ruce naše jsou prázdné a poskvrněné. Ó, vezměte, vezměte horoucně a s důvěrou svaté Tělo Ježíše Krista a jeho sva-tou Krev — vložte ruce své v duchu do rukou kněžských a zvedejte Ježíše a v něm sebe za oběť Otci a volejte: Tak budiž oběť naše, aby dnes byla přijata od Tebe a líbila se Ti, Pane Bože. Amen.

EUCHARISTIE

XI

Kristus nasytil tisíce lačnicích na poušti . . . Jedli a nasýtily se . . . Dříve než se mohli vzpamatovati, odešel na horu a modlil se. V duchu viděl, jak se v nich rozhořel hlad tělesný. Dlouho, dlouho ho poslouchali. Ježíš se slito-val nad nimi, ale teď viděl v duchu, jak jejich nasycení ubilo v duších mnohých veškerou myšlenku na pokrm Slova Božího. A proto odchází Ježíš na horu a modlí se. Za několik chvil se má vesmír zachvěti příslibem, jenž otrásá peklem a nebe zaplňuje radostí. Ježíš se chystá při-slíbiti své Tělo za pokrm. Modlí se Ježíš o samotě na hoře za všechny, které pozve ke svému stolu, kterým podá svůj Chléb.

Davy nasycené vyhledávají Ježíše a prosí: Pane, dávej nám vždycky ten chléb! Chtěli stále chléb, chléb těla. Leč,

Ježíš viděl bídu hlubší, propast úděsnou v lidském nitru. Ani tak chléb nechybí, jako Bůh nám chybí. Lidské nitro je pusté, vyprahlé, nemocné bez Boha. Jen Bůh dá život, svěžest duši. Jen Bůh ji zvedá.

A tak Ježíš ve své lásce chce se co nejúžeji spojit s lidským srdcem. Chce se státí jeho pokrmem, jeho chlebem. Chce mu dátí svůj život.

Slibuje: Chléb, jež vám dám, tělo mé jest pro život světa. Hle, život nám chce dátí Ježíš. Jeho tělo jest chlebem oživujícím. A dále: Nebudete-li jísti... nevezdete do života. Kdo jí mé tělo... A jako mně poslal živý Otec a já žiji pro Otce, tak také kdo mě požívá, pro mne žítí bude.

Ježíš nám svou smrtí získal nový život, život duše v lásce, milosti Otcově. Láska Otcova dala nám v krvi Ježíšově účastenství na své božské přirozenosti. Tento sdělený božský život přelil Ježíš svým tělem a svou krví do našich žil. Nemáme již žítí malým, všedním, v prach zašlapaným životem, Ježíš zvedá nás k životu božskému. Již spojením tak těsným s námi! Co je chléb pro tělo, jest Ježíš Kristus pro duši. On — Bůh — spojuje se s námi, svou podstatou, svým božstvím jest v nás.

Udržuje život náš duchovní. Jsme jako v divém boji. Tělo, svět i ďábel bojují ustavičně o nás. Každou duší jest ďábel spokojen, jen když ji může vyrvat Bohu. Jest mnoho, mnoho těch, kteří zemdleli na cestě, v nichž pohasnul život Boží. To proto, že se nesílili, že život svůj neudržovali chlebem života. Stálý boj spotřebuje mnoho sil. Ježíš nám je chce znovu dodávati. Jenže musí býti naším pokrmem! Církev dobře toto pochopila a proto bylo v dobách pronásledování její první starostí, aby mučedníci budoucí a vyznavači byli posíleni Chlebem života. O živé, Kristem živé bojovníky se církev nebála. Ale, aby jim život dala,

nešetřila svých sluhů. Vrhala čtyř svých kněží, jáhnů, akolytů, jednoho po druhém obětovala, jen aby život Boží byl v jejích dětech!

Kristus volá nás výše a určil naším cílem přiblížení se k dokonalosti Otcově, připodobnění se Bohu, tedy k životu Božímu. Proto chce, abychom se spojovali s ním a v něm čerpali tento život a podle něho svůj život upravili. Chce býti naším pokrmem, abychom byli s ním co nejtěsněji spojeni a tak jakoby hravě se od něho naučili životu podobnému životu Božímu.

Chce býti chlebem naším pro hořké dny života. On jest chléb s nebe, všechnu líbeznost v sobě mající. Ne, to není fráze, že jest hořký život náš, vždyť jej jíme ve skutečném slzavém údolí. Tak těžko se jde a zvolna. Kolikráte již umdléváme, kolikráte se nám zdá, že již nemůžeme dále, že jest nám ukládáno nad naše síly. Dobrý Ježíš podává nám útěchu nejsladší, nejsilnější, dává nám sebe, Boha a člověka, sebe, který nejlépe rozumí ubohému lidskému srdci, jenž nejlépe zná naši slabost a jenž má útěchu nejúčinnější, protože je Bohem, a proto má vše. A toto vše nám dává. Třeba jen je uchopiti, třeba jen vztáhnouti ruku po Chlebě svatém, v němž se dává Bůh celý, Trojice nejvyšší. Co bys ještě hledal, když máš Boha, co jiného by tě ještě mohlo potěšiti, když se k tobě sklání Slast sama rajská a rozkoš bez stínu.

Věčnost, nekonečnost, božský život jest naším pokrmem v nejvyšší Svátosti oltářní. Jak plní se, ba jak jest přetížena naše touha, abychom věčně žili. Zde pokrm nesmrtelnosti. První lidé přivedli smrt na nás, když se jim zachtělo božství, a nyní dává se nám všem božství a právě v něm máme život. Teprve s Bohem duše začíná dýchat a zde Bůh se s námi tak intimně spojuje. Jeho věčnost

stává se naší věčností. Nemusíme toužiti tajně, Bůh všem bez rozdílu chce dáti věčnost plnou blaženosti, plnou sebe. A proto zde podává sebe, abychom vrostli do této věčnosti, do této blaženosti, do božského života.

Eucharistie jest právě zárukou věčné blaženosti, protože je činem horoucí, nesmírné lásky Boží. Co by nám nedal Bůh, jenž tak se nám dal, jenž se k nám takto sklonil, jenž nás věru miloval způsobem nepochopitelným. Proč dával by nám Bůh zde sebe, kdyby opravdu nechtěl nám dáti sebe na věčnosti?

On chce být naším životem. Nemožno protestantům tolik výslovných výroků o Tělu-Chlebě života podle svého upravit. Vytýkají-li našíologii blýskání slovy, musíme jejichologii vytknouti násilí, páchané na slovech Kristových.

Ježíš jasně prohlásil: Pokrm s nebe, ne jako otcové vaši jedli, dám vám... Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život v sobě... a potom při poslední Večeři: Toto jest tělo mé..., toto jest krev má... S těmito slovy se nedá mnoho komplikovati. Jsou jasná a zřetelná. Však i Židé dobře je pochopili a pohoršili se. Ale Ježíš nic neodvolává, nezeslabuje, neomlouvá. Proto nutno vzíti doslova výrok Ježíše Krista. Divno, že protestanté jen Písmu chtějí věriti a zde, kde je Písmo tak zřetelné, najednou kličkují a vyhýbají se. Vyhýbají se i tradici, ač ta není ničím jiným než věrným reprodukováním kázání apoštolského, než ohlas prvotného chápání podávaných pravd.

Proč nechcete Tělo a Krev Páně, proč se jich lekáte? Tak celý život váš dychtí po lásce, po lásce nekonečné, protože každá jiná láska dusí se ve své konečnosti stvořené a zde je Láska sama a Láska, jež chce být dokonce naším životem. Tedy láska naše nechce býti jen naší po-

silou, podporou, chce býti životem naším, chce nám dáti život svůj sdělený nám, podobný sobě. Celý život náš má utonouti v Lásce, která přetvořuje na nekonečno život náš přirozený, otvírajíc nám nekonečné obzory Nadpřirozena.

Drazí, duše naše jest tížena tisícerym hořem. Každý z nás vleče své břímě, vzdycháme pod ním. Jde se nám tak těžce. Kdyby znovu sestoupil Ježíš viditelně mezi nás! Ó, jak bychom všichni spěchali, celé měsíce třeba, pěšky šli, dny a týdny trpělivě čekali, až bychom mohli pokleknouti před ním a pak jen pohlédnouti mu v oči. Jen pohled by stačil. On by vše věděl a nás by jen pohled jeho uzdravil. Jak bychom tam složili vše to, co nás bolí, co tíží nám krok.

A přece, On zde jest, skutečně, dny i noci. On s námi jest. S celou svou láskou všeobsáhlou, láskou, která všem rozumí, vše chápe a vše odpouští. Dlí stále s námi, aby byl naší silou. Jest nepřeborná studnice živé vody. Věky již z ní čerpaly a dosud se nedobraly dna. Slabé děti a útlé dívky stávaly se lvicemi, silnými, které dovedly vybojovati nejtěžší zápas se sebou, které dovedly zmásti peklo v jeho výpočtech. Šli k Ježíši muži, kterým bylo úzko z jejich síly, kteří se báli své hrdosti mužné a on z nich učinil beránky tiché a mírné, kteří dovedli vzít na sebe jeho nejponížejších, kteří svou pokorou ulehčili světu, přetíženému pýchou, vzdorem a neláskou. V mukách nejhorších dovedli stát s úsměvem, v pracích nejvšednějších dovedli zapomenouti na sebe, dovedli vydržeti jako vojíni na zapomenuté posici, bez pochvaly, bez uznání. Dovedli v Ježíši nalézt sílu k životní, klopotné práci na sobě samých. Byli plni chyb, nedostatků, ale věděli, že On má život, vyšší život, a proto jej u Ježíše hledali.

Hle, proto jest mezi námi. Chce býti naším životem, naší silou, naší útěchou, naší zárukou.

Uchopme tuto lásku, vztáhněme radostně ruku po tomto chlebu. Vím, byly doby, kdy zchladla láska, kdy mužové svaté vědy byli jakoby nakaženi morovým dechem strachu, nesprávného strachu před Bohem. Říkali: nejsme hodni andělského Chleba. Ač církev zamítla toto učení, v praxi, bohužel, ovládala tato tendence život křesťanů. A tu přichází velký papež, svaté paměti, Pius X. a volá: Právě proto, že ještě nejste svatí, abyste jimi byli, přibližujte se k Ježíši, často, co nejčastěji, jen jedno je třeba, upřímnou vůli chtít býti lepší, být více Boží. A tak, kde uposlechli dekretů sv. Pia X., všude rozkvetl jarý, nový život duchovní, všude tam množí se případy svatosti, svatosti vynikající i mezi malými dětmi. Znáte všichni Petříka, Víta de Fontgalland, Annu de Guigné, Nelly atd.

Uchopme život, abychom byli živi životem Božím, abychom byli lepší. Když se budeme často spojovati s Ježíšem, když budeme často požívatí tohoto andělského, nadpřirozeného Chleba, budeme jím růsti v životě a k životu nadpřirozenému. Není možno přibližovati se často k ohni, praví ctih. Tomáš a Kempis, abychom sami se neohřáli, abychom sami poněkud onoho ohně v sebe nepřijali, sami se jaksi nestali ohněm. Celý náš nadpřirozený život spočívá v tom, abychom se od člověka přirozeného pozvedli k nadpřirozenému. Abychom vše chápali ve smyslu nadpřirozeném, aby jedině nadpřirozené bylo naším cílem, podle něho abychom vše oceňovali, podle něho vše určovali, podle něho stále víc a více žili, až do nejmenších podrobností aby život náš byl Bohem proniknut. Když budeme mítí Ježíše v sobě, když umlčíme svět, dáme jemu mluvit, naučí nás jít cestou nadpřirozené lásky, naučí nás smýšleti a jednati,

jak On by jednal a jak on si přeje, abychom jednali, to jest, podle zásad a směrnic věčných a to stále lépe a dokonaleji.

Proč se bojíte přistoupiti k Ježíši? Skryl vše, čím by vás mohl děsit, a jen jeho láska ohromuje; proč byste se báli lásky? Anebo vám brání pohodlnost, lenost, nedbalost? Tedy: řekněte přímo: slabá, slabá víra. Vy se denně modlíte, snad si říkáte dobří katolíci, ale jen nesmí ten Bůh příliš blízko se vás dotýkat, jenom vám má ponechat svět a jeho hračky. Jest v nich tak dobře! Ale pak si pamatujte, že můžete takhle prohrát i celý život, že víra vaše, takhle již beztak slabá, bude zkomírat, až zhasne, aniž byste si to uvědomili.

Jak toužíme často po srdci upřímném, do něhož bychom se mohli ponořiti se svými trudy, po srdci, které by nás nezklamalo, které by bylo dosti hluboké a široké pro naši bolest a v němž by se naše srdce zmučené mohlo vykoupiti.

Na oltáři Ježíš rozpíná své paže v nejsvětější Svátosti a volá: Pojdte ke mně všichni, kteří pracujete a obtíženi jste, a já vás občerstvím . . . a naleznete pokoj srdcím svým. Pokoj svůj dávám vám, ne jako svět dává, já dávám vám . . .

A kolik z nás jde k Ježíši? Kolik z nás raději rozdírá v nitru drcenou a dušenou bolestí své srdce, místo co by se vrhli k nohám Ježíše v Eucharistii. U něho by porozuměli své bolesti, v jeho pokoji by se na vše jinak dívali a vstali by silni, vstali by šťastnější!

Není bolesti, není strasti, které by Ježíš nerozuměl, kterou by nezahojil, není slzy, které by nevysušil. On jest nejlepším přítelem, protože nám chce nejlepší dobro a protože nás stále hledá a stále k nám vztahuje ruku, aby nás zachytil. A tak stačí jen vrhnouti se na kolena, jen sklonit

hlavu na jeho svaté Srdce a odevzdat se Lásce nejsvětější, aby ona nás živila, aby ona nás zahřála, potěšila. On bdí nad námi. Nenechá nás utonouti, když s ním jsme. Prikáže vichrům a bouři nejdivější a ztihnou, On půjde s námi, urovná nám cestu, ve tmě za ruku nás povede, a když budeme umdlévati, dá nám Chléb svého těla, abychom mohli pak jíti v síle jeho až na svatou horu Horeb.

Trosečníci světa, vydědenci, které zklamala láska a kterým nestačí svět, blázni, kterým v srdci hoří požár pudící stále neúprosně vpřed, k Ježíši: Jen jeden Chléb jest pro vás a jenom jedna Láska — On, který včera a dnes, stejný jak na věky, jenž všechno má a všechno dá. Zpět k Němu! K Ježíši. Amen.

KNĚŽSTVÍ

XII

Neumřela nám Láska věčná. Dlí stále s námi, a aby ještě více zdůraznila tuto svou přítomnost, zůstavil nám Ježíš své učedníky, své sluhy, své kněze.

Jest mnoho jmen pro kněze, ale jedno zní jako hudba ráje pro každého hodného kněze, jedno jméno mu připomíná celý jeho význam, dovede ho vyburcovat nebo strhnout zpět nad propastí . . . to jest — Otec!

Drazí, máte mnoho vychovatelů, ale jenom jednoho Otce. Nad všemi zákony, úřady a stranami stojí kněz-Otec, protože zákon lásky, zákon otcovské péče jest nejvyšší hodností.

Kněz — Otcem vašim!

Jeho rukama jste prošli na křtu svatém mezi dítky Boží. Jeho rukama Bůh ve vás zaséval seménka života vaší duše.

A když to sémě udusil hřích, kněz znovu obmyl vaši duši. Přijal ji jako otec z podobenství o marnotratném synu. Tolikrát a tolikrát jste utíkali z otcovského domu Božího a tolikráte zklamáni vraceli jste se domů a tolikrát neúnavně přijímal vás kněz. Vždycky měl slova odpuštění, porozumění, vždy znovu vám vlil život. On vám podal Chléb života, on za vás Oběť nejsvětější denně k nebesům vysílá.

Všecky milosti stékají na vás jeho rukama. Kněz je skutečným žebříkem Jakubovým; po něm vystupujeme vzhůru k Bohu, jím sestupují na nás dary Boží. Všecky svátosti kněžími se vám dostávají, kněz je též jediným zplnomocněncem pro křesťanské snoubence, aby přijal jejich slib věrnosti a vzájemného oddání. Do jeho rukou složil Pán sílu a moc svou; jím máme život Kristův.

Kněz je otcem tím, že nás zrodil Kristu. Ale jeho otcovství jde dále. Své dítky vede kněz-otec měkce za ruku. Vлил jim život a nyní učí dítky Boží žítí tímto životem. Do jeho rukou byl složen poklad víry. Má lámati chléb Boží pravdy. Všem a stále. Bez umdlení. Nejdražší klenot, jehož se lidstvu dostalo, jsou právě pravdy o Bohu. Všechno naše pachtění směřuje k poznání pravdy. Zajímají nás pravdy všecky o všem. Oč více lačníme po poznání Nejvzácnějšího, to jest — Boha. Jen málo můžeme tu o Bohu poznati, ale jak zaplame náš zrak, jenž se rád upírá do dálky, když mu aspoň poněkud a na chvíli zmizejí zaprášené cestičky. Právě hlasatelům pravdy Boží bylo svěřeno sytiti lid Bohem, bylo jim dáno, aby hledali v těchto pravdách dalších tušení, aby vedli k novým dotekům Božství. A když pohlédnete na úctyhodnou práci, kterou vykonala katolická theologie, i kdybyste byli sebe více předpojati, musíte uznati, že se věru otcovsky starali kněží, aby dali chléb svým dětem.

Všecky pravdy o Bohu seřadili, probadali kříž na kříž, nic jim neušlo, žádné těžkosti a obtíže se nevyhnuli. Podívejte se třeba jen do naší universitní nebo strahovské knihovny. Oněmíte nad tou spoustou knih, jež mluví o poctivé snaze osvětliti, podepříti pro lidský rozum, seřaditi pravdy a nové obzory aspoň poodkrýti, když zde více nemůžeme. Zapomíná se na toto kněžské působení. Zapomíná se na nebohé theology, učence posvátné vědy, kteří své mládí, radost, útěchu, svůj zrak nechali v zaprášených knihovnách, aby našim kněžím z duchovní správy, z obecného působení připravili, urovnali a vypracovali práci.

Otcovsky vám hlásali pravdy, jež nás mají k tomu Bohu vésti. Jak krásně jest vypracována křesťanská morálka a jak svědomitě ji kněžstvo podává lidu. Učíme lid cestě k Bohu, ctnosti a odumírání zlému, a to vhod či nevhod. Není staletí, jimiž by kněžstvo neprocházelo krví, pronásledováním. Ještě nedávno mlčky přihlížel celý svět, jak kněžstvo v Mexiku mukami, životem platí své otcovské vedení.

A není divu. Kolikrát nutno provést operaci, nutno hřmíti ve sluch davu, šilicímu rozkoši. Když se lidstvo utápí v hříchu, musí zvednouti varovný hlas. Musí bořiti vzdušné zámky, musí kaliti radost, jež není čistá, na jejímž dnu dřímá smrt. Proto ho považují za sýčka, za muže, neznajícího radosti a nepřejícího radosti jiným. Proto je nepřitelem lidstva. Jak instinktivně se proti němu bouří zpustlý chechtot hejsků a bezuzdných žen. Kněz musí upozornit na jed v číši rozkoši. A lidé by rádi pili, pili třešticím douškem zapomenutí, zapomenutí nejtragičtější na poslání, cíl a smysl svého života. Musí bráti lidu hračky, protože hračky nebezpečné, aby vážně pojímali život.

Kolikrát nutno postavit se proti mocným tohoto světa.

Kdykoliv se utiskovalo právo a šlapala spravedlnost, našel se kněz, který strhl na sebe nenávist a odvážil se říci velkým a mocným: Nesluší se tobě . . . Nesluší se tobě vyssá-vati chudé, tvé bohatství je loupeží, nesluší se tobě zne-užívati moci a postavení, tys tyranem a ne vladařem.

Kolikráte se musí kněžstvo postavit i proti nevázanosti davu. A to je práce nejnevděčnejší! Nejnevděčnejší jest plouti proti proudu, proti heslům, laciným, neupřímným heslům, které však jsou s to připravit lid o klidný úsudek. Děsná úloha býti nemoderní v hlásání tvrdé, těžké, ne-úprosné povinnosti. Těžká úloha neopakovati davům lichotivých frází, neuznávat suverenity davu, ale naopak veleti davu sebezápor pro vyšší cíle, učiti dav smyslu pro spolu-odpovědnost, pro podřízení se . . . Lichotiti masám, plecho-vými frázemi klinkati dovede každý demagog, ale zazvučet mu ve sluch polnicí čiré pravdy jest hořkým údělem právě kněze. Proto není rád slyšen hlas kněze, proto ho omezují, oklešťují, proto mu násilím zavírají ústa.

Ale co nemohou omeziti, co neumlčí, toť žhavé volání lásky jeho srdce.

Jeho srdce hoří touhou všecky přivést ke světlu, k Pravdě, k Bohu. V tomto ohledu dějiny světa a církve jsou přímo nabity činy, velkolepými činy kněžstva pro lidstvo. Není jednoho hoře, nad nímž by se jeden kněz nezahlédl a nepostavil pro věky památné dílo účinné pomoci. Chudo-bince, sirotčince, nemocnice atd. jsou naše dílo. Se svatou hrdotí na ně ukazujeme, protože, když se nám vytýká nepochopení, neporozumění pro svět, můžeme jim ukázati na tisíce kněží, kteří životy své dali pro ty nejubožejší. Když tedy rozumíme bolesti, rozumíme lidskému srdci.

Že nerozumíme světu, že jej nemilujeme? Ne, ten svět zpupný, ve vzpouře a hmotě se utápějící nemilujeme, ale

milujeme svět nešťastný, plačící a vzpínající se po štěstí. Kdybyste mohli nahlédnouti do tajemství srdcí kněžských! Co hrůzných katastrof, bojů, porážek, nových rozmachů, vzlyků, hrůzy a nadějí dřímá na dně každého kněžského srdce! K našim nohám snese lidstvo celou svou tíži. Tak prostě hodi na naše srdce balvany svých břemen. Do našich rukou vylije celou svou bídu, špínu. A my máme celý život pak vléci své srdce zraněné ne jednou, nýbrž tisíckrát tak strašnými zpověďmi, máme všechno bahno ze srdcí vybrat a sami zůstat čisti, nesmíme omdlít morovým dechem čišicím z duší mrtvolných, které se probouzejí znovu k životu. Jak opatrně nutno vésti duše zraněné. Jak úzkostlivě a pečlivě je musíme ošetřovati. Jsou duše nemocné, jimž nutno každý krůček vyměřiti, jsou duše slabé, jež stále dlužno převazovati a jak jemně!

A přece není spokojenosti s námi. Mocní by z nás chtěli míti laciné četnictvo, strážce svých nabitých pokladnic, jež jsou násilím otvírány krví chudých, jež z nich potoky teče. Chtěli by, abychom hlásali němou spokojenost s osudem malých a pracujících. Davy by zase chtěly, abychom byli hlasateli revoluce.

Chtěli by z nás míti jen národní pracovníky, sběratele starých písní, krojů a zvyků. To jsou ještě ochotni nás uznati. Dovolili by nám zakládati pracně ústavy lásky, jež by pak mohli hotové přebírat, dovolili by nám podporovati umění, snad i vědu pěstovati, ale zdůrazňujeme-li práva božská, volají o klerikalismu. Nerozumějí, nechtějí rozuměti naší hlavní práci prostředníků mezi Bohem a lidstvem.

Věřící pak chtějí míti kněze světci. Jsou přísní na nás, vidí všechny naše skvrny, vidí je pod drobnohledem, vidí je tisíckrát zvětšené. Jest zajímavé, že čím jsou lidé špat-

nější, tím přísnější požadavky kladou na kněze. Čím jsou sami špatnější, tím přísněji nás střežou, posuzují a odsuzují. Ovšem lid má právo na hodné kněze, ale nezapomínejte, že kněz je především a hlavně prostředníkem milosti, že jest jen průtokem Boží činnosti, milosti v nás. Milosti a svátosti jsou samy o sobě působivé, bez ohledu na knězovu osobní svatost neb hříšnost. Věřící zapomínají, že kněží pravdu nevymyslili, že ze sebe milosti sami neudělují, že tudíž dlužno především hleděti na kněze jako na nástroj Boží, že v něm třeba viděti především Boha působícího. — Vedle toho jest ovšem žádoucí, aby kněží, jimiž protékají milosti a svátosti, jichž ruce se dotýkají Těla nejsvětějšího, byli čistí jak andělé, ale na podstatném úkonu kněžském tato okolnost ničeho nemění. Ostatně národ má takové kněze, jaké si zasloužil. Takové kněze vám biskupové vysvěti, matky křesťanské, jaké jim pošlete syny do seminářů.

Nicméně ale zůstává pravdivým slovo básníka: Svátí kněží vychovávají lidi dobré, dobří kněží lidi slušné, slušní pak lumpy a darebáky! Neboť příklady od oltáře a s výše kazatelnic táhnou strašlivě, jsou nakažlivé až povážlivě ať v tom či onom směru. Proto jest svatou povinností a náležitou potřebou, aby náš národ měl kněze svaté, hodné.

Ale kritikou, pomluvou, odsuzováním a zatracováním všech kněží ničeho nedocílíte. To odsuzování kněží. Odsuzují nás lidé, jichž oči řvou zvířecím nízkým životem, odsuzují nás rty, které nepromluví čistého slova, pracují proti nám duchové, jichž celý život jest utkán z myšlenek nečistých a nízkých. Pro několik případů odsuzují nás všecky. Ty klepy a pomluvy o kněžích! Kolik z nich by se dalo klidně dokázat? Jsou lidé, thersitské duše, které jen v kněžském blátě a kněžském kalu si libují jak určité zvíře...

jsou lidé, kteří v kněžských kloakách našli své pochutnáničko, ba živobyť. Jsou pisálci a mluvkové, kteří by musili jít žebrať, kdybychom všichni kněží se stali světci a nebylo pro ně ať skutečného či domnělého občas kněžského skandálu. Počestný buržoa pražský a provinciální není ničím tak vylechtán, jak pepřným vtípem a klípem o knězi.

A žel, i věřící mnoho a mnoho jsou v tom vinni. Dosáhli určité nemístné důvěrnosti v církvi svaté a tak není jim již nic svatého a nedotknutelného, tedy ani kněží. Jeden z nás před těmito dušičkami neobstojí . . . Ano, potřebujeme kněží svatých, potřebují jich duše, aby měly příklad, potřebuje jich národ, aby měl strážce mravnosti a pravdy, mající autoritu vlastním též životem, ale toto není cesta k nápravě.

Chcete míti kněze dobré, vyproste si je. Kdo z vás vzpomene nás v modlitbách? Kdo z vás si vzpomene, že jsme též lidé, vydání týmž sklonům, nebezpečenstvím a bojům jako vy? Že náš boj je někdy tvrdý a hořký? Dali jsme se zcela vám, dali jsme vám své mládí, své sny, své zdraví, a co jste nám dali vy? Ó, věřte, že veliká jest síla vašich modliteb, a to jest to jediné, oč prosíme. O to, abyste za nás úpěli k Bohu, abyste za nás kříže své nesli a lkali za naše viny, když je vidíte neb o nich slyšíte. Abyste nezatracovali, neboť i my jsme lidé, nýbrž abyste dovedli odpustiti a vyprošovati nám sílu k povstání, sílu k dalším bojům.

O jedno vás prosím: o trochu důvěry. Co nám záleží na moci, slávě, zisku! Věřte, že většina kněží jen duše vaše hledá. Přinášíme vám celé své nadšení, vždyť vidíte, jak dnes klesáme pod jhem, mladí i staří, vidíte mezi námi kněžími mladé starce, obdařené nemocemi z přepracování, vysílení . . . Ne, nejsme všichni špatní, zištní, vypočítaví,

zdrucující většina kněží jest celá vaše... Jen vy nám nerozumíte, jen vy k nám špetku lásky a vděčnosti nemáte. Hroby kněžské! Staří pensisté kněžští. Případy strašné, nevypověditelné bídy! Kdybyste nám více nahlédli do srdcí, lépe byste nám rozuměli, nevěřili byste s takovou lehkostí a tak rádi vši špíně na nás vrhané!

Ach, velké, krásné, svaté jest kněžství. Právě proto, že jest tupené a nenáviděné, právě to je veliké. Máme tím jistotu, že jsme Kristovi: Mne pronásledovali, i vás budou pronásledovati... In mundo pressuram habebitis. Mladí, kteří váháte, hledáte velikost a vznešenost pro život? Hle, co krásnějšího jest býti Otcem všech, všem moci dávat, stále dávat, být nástrojem, zástupcem Kristovým, zvedat klesající, podporovat unavené, vésti čisté, obmývat poskvrněné. Být všechno všem... Sníte o velkých vítězstvích, v Kristu kněžstvím máte dobýt světa. Všecky slzy, hrůzy a tísně máte nésti, máte býti okem slepých, uchem hluchých, podporou mdlých! Přátelé, mladí studující, necháte národ bez kněží? Jsou vám lhostejní umírající, hřešící a zmítající se ve vinách, hledající Otce, hledající osvoboditele? Nadšení hoši, vám jest lhostejný osud tisícerych duší čekajících na kněze-blázny Kristovy, kteří by se všude vrhli, aby všechno zachránili? Bojíte se obětí? Vy mladí, vy s Kristem se bát? Studenti, jeden stav může a dovede zapnouti celou vaši duši, rozhořet celé vaše nadšení, toť stav vojínů Kristových. Mladí přátelé, podejte nám ruce k pomoci a k vítězství. Pojdte s námi! Chceme dobýt duší a světa. Pojdte a vy ostatní modlete se za nás, věřte nám a pojdte za námi. Amen.

Chceme-li správně pochopiti velikost lásky Boží k nám, musíme se povznést do sféry nadpřirozena. Jest to smutné, že nadpřirozený život duše jest tak mnohému křesťanu neznámou končinou. Prakticky žije mnoho křesťanů podle přirozené etiky, podle zásad tohoto světa. Pro mnohé znamená vrchol křesťanství: nekrásti, nikoho nezabítí . . . Bůh nenechal nás zde na světě, zvedl nás k sobě, dal nám účastenství na své božské přirozenosti a za cíl nám určil, abychom došli k Němu a poznávali jej, tak jak On sebe poznává, a milovali jej podobně, jak On se miluje. Naši touhu po štěstí, kterou zde na světě nic nenaplní, On překonal svou dobrotivostí. V něm všechno dobro, vše, co by nás mohlo oblažiti, a to nejdokonalejším způsobem. Zde není dobra bez stínu, aspoň omezení. On jest jen Dobro a tímto dobrem nás chce nasytiti.

Již první člověk měl býti takto na věky blažen Bohem svým, jen zkouškou měl projíti; zkouškou víry. Neobstál . . . nedovedl obětovati. Zhřešil. Ale milosrdenství Boží nás nezavrhlo na věky. Svého Syna Otec poslal, aby shladil první hřích a znovu nám vykoupil účastenství na životě Božím. V krvi Ježíše Krista byli jsme znovu povoláni za dítky Boží, znovu byl nám otevřen nadpřirozený cíl, znovu nám byl vlit život nadpřirozený. A mnozí ještě žijí tak, jako by Kristus nadarmo umřel. Ničeho nevědí a nechtějí věděti o nadpřirozeném životě, o životě v Bohu a k Bohu.

Jak jinak se nám jeví smysl křesťanského života, bereme-li jej se stanoviska nadpřirozeného! Kristus prohlásil, že to jest cílem křesťanů, abychom byli dokonalí, podobně

jako Otec nebeský dokonalý jest. Tedy celý život náš má se utvářeti podle vzoru Božího. Není tedy vyčerpán křesťanský život přirozenou mravností, ta mu slouží jen za nutný základ. Nad mravností přirozenou tyčí se k Bohu mravnost nadpřirozená, která vše zaciluje podle nadpřirozeného určení, která každý čin protkává láskou k Bohu, aby On byl ve všem chválen a veleben, aby k Němu směřoval každý náš čin. Hle, naše účastenství na životě Božím, aby totiž náš celý život byl život oddané, absolutní, dětinné lásky k Bohu, jenž se stává cílem všech myšlenek, slov a činů našich.

Hle, to dává milost posvěcující. Milost posvěcující jest vlastnost, kterou se stáváme dětmi Božími, jsouce účastni jeho božské přirozenosti. Mnoho hledali mistrové posvátné vědy, jaké podstaty je tato vlastnost nám Bohem vlitá, a myslím, že nejlepší řešení jest to, že nás připoutává dokonale k poslednímu cíli k Bohu, že nás soustřeďuje zcela na cíl — Boha, podobně jako Bůh jen v sobě a sebou jest, jako Bůh nemůže k ničemu jinému než k sobě směřovati.

Milost posvěcující. Jest jakoby naroubována na naši lidskou přirozenost. Neruší přirozenosti, nýbrž ji zdokonaluje. My křesťané neprcháme se světa, nepopíráme svět, nýbrž nám prostě není svět naprostou, poslední hodnotou. Nad něj stavíme Boha. Víme, že On jest více a k Němu více směřujeme. Nám svět, přirozenost, není cílem posledním, není nám domovem, nýbrž je mostem, kterého používáme, přes nějž přecházíme, ale na němž se nezastavujeme. Milost posvěcující neničí člověka, nýbrž ho zdokonaluje. Užívá všech lidských schopností. Přetvořuje je a užívá jich, aby lépe dosáhla cíle. Všech povah užije milost, všemi povahami otvírá jednotlivcům nebe Boží.

Milost posvěcující zvedá naše pojetí světa, bolesti, pozvedá názor na celý život. Křesťan vidí ve všech bližních bratry, jež chce Bůh povznést k účastenství na svém božském životě, a proto nejde lhostejně mimo ně, nýbrž podává jim pomocnou ruku, zvedá je, pomáhá jim. Nám není láska k bližnímu jen humanitou, vidící trpící lidstvo, my vidíme v trpícím, chudém dítko Boží, dědice království Božího, vidíme v něm takřka Boha. Jak nekonečně vyšší smysl pro lásku k bližnímu. Jak jinak měkce a jemně bude jednati věřící, prohloubený křesťan s chudým, s tím, který potřebuje jeho pomoci.

Rozumí bolesti, jež má ho očistiti od světa, jež má mu vzíti hračky tohoto světa, a tak rozumíme světcům, kteří žehnali kárající ruce Boží, protože věděli, že Bůh to nemůže s námi než dobře mysliti a že všechny kříže a navštívení jeho jsou důkazem jeho péče a starosti o nás, o náš poslední cíl.

V milosti posvěcující jinak zařídíme celý svůj život. Nebudem hledati úzkostlivě tohoto života, jeho radosti, jeho darů, protože k jinému životu spějeme. Nebudeme chtíti všeho užítí jako ti, kteří nemají víry a kteří proto lokty odrážejí své bližní od stolů tohoto světa, od stromů rozkoší a radostí. Nebudeme vypočítávat, co nám který krok vynese, nýbrž šlechetně bude náš zrak obrácen do výše, kde budeme hledati odplatu.

V milosti posvěcující kdo žije, zná své bližní. Zná slabost a nestálost lidskou a proto nepřiklání k nim otrocky svého srdce. Ví, že každý tvor nakonec musí zklamat, a proto jen Pánu se oddá. Ví, že člověk jest slabý, pomíjející a proto se neopírá zoufale o něho. Jak jest to důležité pro katolíky, hlavně veřejně činné. U mnohých v tom ohledu zavládla praktická nevěra, při nejmenším nedůvěra k Bohu,

praktický naturalismus. Pracují pro Boha, jak říkají, ale zapomínají kolikrát příliš snadno, že nesmíme všechno vrhnouti jen na stránku organizační, hmotnou, časnou. Zapomínají, že, nebude-li Hospodin stavěti domu, nadarmo pracují, kdož ho stavějí. Ten věčný shon a ruch, který jim nedovolí ani nad sebou, nad duší se zamysleti, dává probleskovati jejich snad tajemnému a snad nikdy nepřiznanému přesvědčení, že ten Pán Bůh jest bez nich velký chudák a že by bez nich církev ztroskotala. Dobrá, nutná jest práce, ano, my musíme u nás zdvoj- a ztrojnásobit práci pro Boha a duše nesmrtelné, my jsme v mnohém, v mnohém žalostně pozadu, ale jen, probůh, nezapomínejte, že nad naši práci bdí Bůh, nezapomínejme v tiché důvěře, v oddané pokoře vše od Pána, od milosti Boží čekat. A ještě dále. Nemysleme si, že to sami ze sebe konáme! Sami ze sebe ničeho nemůžeme. II. koncil oranžský pravil: Homo de se nil habet nisi peccatum. Vše od Pána čekajme, vše dobré jemu přisujme a jen si opakujme se sv. Pavlem: Milostí Boží jsem, co jsem.

Milost posvěcující se projevuje životem víry, naděje a především lásky. Milostí posvěcující, v jejím životě, v božské ctnosti lásky, spolupůsobením darů Ducha sv. jest Bůh v nás zvláštním způsobem, abychom jej blíže poznali, abychom tušili jeho přítomnost, abychom takřka se dotýkali tepu jeho Srdce.

A vedle milosti posvěcující obdařil nás Bůh a stále obdařuje milostmi pomáhajícími. Jsou to Boží vnuknutí, vedení, uzpůsobení, přípravy, hnutí k dobrým činům, k zvláštním úkonům. Tato milost se zvláště projevuje jako speciální milost svátostná.

Svátosti jsou bohatým zdrojem milosti Boží. Nejprve na křtu svatém dostává se nám po prvé posvěcující milosti.

Jím vcházíme do brány nadpřirozeného života. A když jsme ztratili hříchem tento klenot, zbývá nám, po ztroskotání, jak krásně praví Tertulián: *secunda post naufragium tabula* — svátost pokání, buď ve skutečnosti nebo v dokonalé lítosti přáním zahrnutá. Podobně i svátost posledního pomazání.

A ostatní svátosti rozmnožují, utvrzují v nás milost posvěcující. V nejsvětější svátosti Ježíš — milost sama — stává se naším pokrmem, svátostí biřmování rozhojňuje se milost posvěcující, abychom se zvláštní milostí svátostnou dovedli býti dobrými bojovníky. Svátost stavu kněžského dává milosti potřebné k tomu, abychom byli dobrými zástupci Páně. Podobně svátost stavu manželského již předpokládá posvěcující milost, protože všechny tyto svátosti jsou, abych tak řekl, zvláštním polibkem Božím, důkazem jeho zvláštní přízně, a proto žádají důstojného přijetí. Kdo je přijímá, prohlašuje svou nevinnost, svůj nadpřirozený život. Dotýká se Boha a proto těžce hřeší zneužíváním svátostí, kdo je přijímá ve stavu těžkého hříchu. A podobně těžce uráží Boha, kdo přijímá kteroukoliv svátost nehodně, to jest, vědomě nevyplní podstatné podmínky vyžadované k nim.

Svátosti jsou eminentním zdrojem milostí. Jsou všechny jakoby soustředěny kolem nejsvětější Svátosti. Svátost křtu přijímá nás do obce Kristovy, do jeho mystického těla, dává nám první schopnost požívat Tělo Kristovo, to jest rodí nás k životu Kristovu. Biřmování sílí bojovníky za Krista a tajemství jeho, z nichž nejpodivuhodnější jest Svátost oltářní. Pokání nás očišťuje a vrací nám ztracený život, svátost svěcení kněžství má dáti nové přísluhovatele Těla Kristova a svátost manželství má dáti život novým dětem v Kristu.

Sedmerým proudem tekou milosti ve svátostech. Kristus a církvev otvírají nám náruč a volají nás, abychom přišli načerpat síly, abychom si přišli pro milosti. Chcem k Bohu, ale bez milosti se nikdo nemůže líbiti Bohu. Tyto milosti uložil Bůh ve svátostech a proto, kdo chce žíti z Boha a k Bohu, musí přikloniti svých úst k tomuto zdroji a dychtivě, často píti, nesmí opomenouti jedné možnosti, jedné svátosti, k níž ho volá Bůh.

Jaké váhání u věřících před svátostmi! Jaké váhání se svátostí pokání. Vědí, že jejich duše jsou poskvrněné, vědí, že v nemilosti kdyby umřeli, navždy musejí daleko od tváře Boží, ale jak otálejí s návratem k milosti. Přátelé, nemylte se, Bůh nebude pro vás užívati mimořádných prostředků, když dal vám tolik řádných prostředků. Potřebujeme tolik síly v bojích života, a proč taková vlažnost k častějšímu přijímání Svátosti oltářní? Jak chcete si udržeti život nadpřirozený bez sílicího Chleba nadpřirozeného?

Přátelé, uvěřte, že bez Pána, bez jeho milosti ničeho nemůžeme. Častěji si opakujme: Sine me nihil potestis facere. Bez něho jsme chladni, tvrdí, přirození, lidé tohoto světa, kteří s tímto světem zahynou. Chceme-li žíti život vpravdě křesťanský, dejme se proniknouti milostí, hledejme ji tam, kde ji Pán uložil, pijme ji co nejčastěji, připravme jí nitro co nejdokonaleji, pronikněme jí celý svůj život, všechno naše snažení, tak aby také platilo o nás: »Žiji, ale ne více já, nýbrž ve mně Kristus!«

Proč jdete tak shrbeni životem, nepozdvihnouce ani zraku, proč nesete s posupným, zarytým mlčením ranec svého života, své kříže? Utápíte se takřka v tom prachu. Jako byste ani nebyli křesťany, jako byste nikdy neslyšeli o Bohu.

A přece Ježíš Kristus tak krásně nás zvedá k nebi, tak názorně a přesvědčivě ukazoval nám péči a lásku Otce nebeského. Ne, my nerozumíme Bohu a proto ani sobě. Jde se nám tak smutně, protože jdeme sami.

Ale sami nemáme jíti. Kristus otevřel nám cestu k Bohu, k příteli nejlepšimu, k Otci. Můžeme stále k němu vystupovati, kdykoliv u něho hledati útočiště, můžeme stále spěchat do jeho náruče. Nebe jest nám otevřeno, všecky poklady jsou nám nachystány, stačí jen si pro ně jíti, o ně prositi, neb bylo řečeno: Proste a bude vám dáno!

A vy jste si zatím představovali pod modlitbou prázdné, bezduché odříkání otčenášků, chrastění růženců nemyslicích lidí. Představovali jste si pod modlitbou pokus o podplacení, ošálení Boha a jeho cest. To proto, že jste neznali podstaty a smyslu modlitby.

V nejširším slova smyslu jest modlitbou každé zbožné povznesení mysli k Bohu. V užším pak smyslu jest modlitba spojení duše s Bohem, obcování, hovor s Bohem.

Jest již modlitbou, aspoň počáteční, každá zbožná myšlenka na Boha, každý povzdech k Němu. Modlí se již, kdo svou práci, své povolání, své starosti řídí k Bohu. Tak můžeme posvětit celý svůj den. Stačí chtíti každým krokem Boha uctíti. Tak dostane se i nejobyčejnějšímu, nejběžnějšímu našemu úkonu vysokého posvěcení.

Neobyčejnou sílu dodá toto stálé vystupování k Bohu, toto časté zalétání mysli k Němu. Čím častěji se dotýkáme Boha, tím více síly Boží načerpáme, tím více se oddáváme jeho přitažlivosti a tím méně nás strhuje přitažlivost zemská. Pak více chápeme věci božské, pak snáze díváme se na vše ve světě s hlediska Božího, nadpřirozeného, nepložíme tolik svých nohou v blátě a hlíně.

A jak nás teprve zvedá uvědomělé obcování a spojování s Bohem, v modlitbě, jež hovoří se svým Bohem! Hovořit s Bohem. Vždyť je to potřebou bytosti, která sama ze sebe ničeho nemá, jejíž jméno nejpyšnější jest, jak praví Hello: já: ego — to jest egeo, ten, jenž potřebuje. Vždyť jest potřebou tvora cítícího svou omezenost, svou ubohost a závislost, aby projevil tuto závislost. Proto není možné zavrhovati modlitbu ústní. Modlitba má především projevit naši poddanost, odvislost od Boha, má býti především prohlášením našeho uznání Boží svrchovanosti. Proto celý člověk jest povinen vzdáti Bohu tento povinný hold, proto jej ctíme nejen vnitřně, nýbrž též ústně, proto též veřejně. Proto se modlíme ráno, přijímajíce den jako dar Boží, z něhož máme těžiti jako z hřivny, proto se modlíme před jídlem a po jídle, uznávajíce dar Boží štědroty. Proto se modlíme ústně, neb sloužíme-li ústy lidem, tím spíše musíme sloužiti jimi Bohu. Proto není správné odsuzování ústní modlitby a poukazování na slova Kristova o modlitbě v duchu a pravdě, protože i Ježíš se modlil ve chrámě, i On zpíval, i On ústy svými velebil Otce.

Modlitba veřejná má rovněž své hluboké oprávnění, neboť veřejnost, společnost je tak povinna uznati nadvládu Boží, jako jest k tomu povinen jednotlivec.

Proto nikdy nepřipustíme, že by náboženství bylo věcí soukromou, proto nikdy nepřipustíme odluku neb rozluku

církve, lépe řečeno náboženství, Boha od státu. I stát má svou povinnost k Bohu; jsme všichni povinni pracovat k tomu, aby stát byl řízen zásadami Božími, aby Bůh byl hlavou, pánem celé společnosti a aby tato svrchovanost byla také projevována, ne respektována, ne trpěna. Jen blud může býti někdy tolerován, pro vyvarování větších škod, ale nikdy ne pravda. A pravda jest jenom jedna a jenom my ji máme. Kdybychom si byli více vědomi své veřejné povinnosti k Bohu, povinnosti veřejného uznání Boží svrchovanosti, nemusili bychom býti lecčeho svědky v naší vlasti!

Oč vše jest nám prositi, jaké výkřiky jest nám k Bohu vysílati, co toho máme Bohu říci. Oč můžeme a máme se modliti? Pravidlem jest: O to smíme prositi, po čem můžeme toužiti. Ale vždy jest třeba spojití vůli svou s nejvyšší vůlí Otce nebeského, vždy třeba se jen podrobiti a říci předem: »Buď vůle tvá!« Ale naše modlitba nesmí býti jen škemrání o věci tohoto světa. Musíme si býti vědomi, že naším cílem jest On, a proto o vše máme prositi jen tak, pokud jsou nám věci potřebné či prospěšné k tomuto poslednímu cíli, pokud jsou nám prostředky, mostem, pomoci.

A vždycky prositi i o to s dětinnou oddaností, s vědomím, že On to s námi nejlépe myslí, že On nám dá dary nejlepší a ve chvíli nejpříhodnější. Neustane proto také hned prositi po prvním zdánlivém neúspěchu, protože bylo nám výslovně řečeno: Tlucte a bude vám otevřeno a protože nám bylo dáno za příklad podobenství o neodbytném příteli. V důvěře prosme, neb Ježíš nás ujišťuje, že nám Otec všechno dá, když i my, špatní jsouce, dáváme dětem svým dobré věci, když jsme o ně žádáni. Čím více a spíše dá Otec nebeský těm, kteří ho prosí.

Ale tu se hned ozývá námitka, která se zdá býti na první pohled dosti vážná. Proč se modliti? Vše jest již Bohem určeno před věky. Nebudete snad chtítí měniti plány Boží?

Vše jest již předzvěděno a předurčeno. Ano, ale když Bůh určil, co se stane, určil též, jak se vše stane. A právě o darech svých předurčil, abychom jich dosáhli modlitbou, abychom o ně prosili, abychom uznali pokorně svou nedostatečnost a slabost, která stále potřebuje Boha.

Modlitba prosebná! Ale jen tehdy správná, když vyúsťuje v prosbě: Přijď království tvé... Prosím o dary tvé, Pane, o zdraví, sílu, chléb, abych mohl Ti sloužit, abych mohl za svůj život se k Tobě přiblížiti, abych mohl spolupůsobiti, by se celý svět vrátil k Tobě.

Přijď království tvé. V této prosbě jsou zahrnuty všechny ostatní druhy modlitby! Křesťanství se nesmí zvrhnouti v žebrácky nastavenou dlaň žebrající o počasí, o zdraví, štěstí, pomoc, bez jakéhokoliv ohledu na Boha. Křesťanská modlitba nesmí býti penízem, laciným penízem hozeným do automatu dění veškerenstva; to jest pusté zmaterialisování náboženství, pak chápu, že lidé takto se »modlíci« zahořknou na Boha, že se mu jaksi rouhají, pak chápu, že někdo ztratil víru jako kluk, když nedostal nové kalhoty, o něž se »modlil«. My uznáváme Boží svrchováváme mu povinnou čest, jak ubozí červíčkové ztrácíme se v prachu své nicoty před Ním, Bohem, Pánem naším. Padáme na kolena před ním, spináme ruce k modlitbě. Leda-bylé, povrchní chování v kostele a v modlitbě nesvědčí o tomto způsobu modlitby. Klaníme se Bohu, když mu pějeme chvály, když jej velebíme a oslavujeme.

Uznáváme Boží svrchovanost a proto jsme mu hluboce vděční za všechny jeho dary. Sv. Bernard napsal velké slovo, že totiž duše lidská vysychá nevděkem k Bohu a je to jen

jinými slovy pravda pronesená Kristem: Strom, který často pil vláhu a nepřinesl ovoce, bude proklet. Vděčností, uznáním, díkůvzdáním připravujeme si další dobrodiní Boží. Proto jsme z vděčnosti povinni děkovati stále Pánu za všechny jeho dary. Kdykoliv nás Pán navštíví svou milostí, vytrhne nás z nebezpečí, naplní nás svým světlem, zkrátka, kdykoliv se nás dotkne zvláštním způsobem, skloňme svou šíj a děkujme vroucně, děkujme za prokázané dobrodiní.

On jest Pánem a my proti jeho vůli jednali. On jest Otcem a kde je naše láska? Dal nám své přikázání, jako cestu k sobě, a my jsme šli po cestičkách svých. Říkali jsme tolikrát Bohu: Nechceme tvých cest. Ústy jsme uznávali, že on jest Pánem, ale činy svými jsme uznávali pány jiné, šli jsme za bohy cizími... Hřešili, tolikrát hřešili! Mohl a může nás zdrtit každé chvíle! A přece ne, jen nás volá k sobě: Pojď, dítě mé... Jak nejít k Němu a nesmáčet v slzách půdu, na které klečíme. Ne, nejsme hodni, Pane, slouti tvými syny, ale slituj, slituj se zase, nezavrhuj nás od tváře své. Máme dluh před tváří Boží, dluh u Boha spravedlivého! Běda nám, kdybychom lehkomyšlně se dále vlekli s tímto břemenem! Nenesme dále své tíhy. Zastavme se, klesněme před Pánem a lkejme o odpuštění. Dá nám je, ale musíme o ně prositi.

Naše viny a viny cizích! Když se zamyslí duše Bohu oddané nad červem, rmutem, propastí viny, jež syčí a vysoko šlehá o pomstu k nebi, zachvěje se nad osudem bratří, nad osudem národa. Vidíme, že se řítí něco do temného jícnu hněvu Božího. Kde jste, bratří, kde jste, přátelé, milující své bližní? Ó, vrhněte se mezi Boha rozhněvaného a mezi tonoucí v hříchu. Vrhnete se mezi Boha a mezi chechtající se, bezbožnou a prázdnou smetánku, která proudí ulicemi

a svými lokty všechno ovládá. Najde-li Bůh deset spravedlivých, nezahubí města. Srdce krvácí při pomyslení, že by ta dnešní nevázanost, nevěra, třeštící nečistota měly rozpoutati znovu nad národem metly Boží. Ve vaší moci, v modlitbě smírné jest záchrana tonoucích, jest spása národa, vrhajícího se střemhlav do požitkářství, bezuzdnosti a povrchnosti.

Modlitba smíru. S ní jde ruka v ruce modlitba zadosti-učinění Boží lásce. Bůh vše dal lidstvu, tolika dary je zasypal a lidstvo ve své pýše jich zneužívá proti Němu. Jak krásné jest, když lidé Boží se semknou v pevné řady po celém světě a za všecky urážky, křivdy, rouhání, svato-krádeže přinesou Bohu své modlitby, svou oddanost, modlitby šlechetné lásky k Bohu, modlitby chtějící podati náhradu za ty, kteří Boha nemilují.

Ó, bratři, bratři, modlete se a neumdlévejte. Orate fratres. Den se nachýlil a noc se přiblížila. Světlo modlitby nám může osvítiti cestu. Světlo modlitby spojující se s Bohem a nořící se do Něho. Jest sladké dliti s Pánem, duchem se s ním spojití, před Ním se ztráceti a na Něho patřiti, s Ním hovořiti jako přítel s přítelem, jak dítě s Otcem. Říkáme tomu vnitřní modlitba se svými různými způsoby, z nichž nejznámější jest rozjímání. Duše se celá vrhne na Pána, jen na Něho myslí, utápí se v jeho velikosti, v jeho vlastnostech a podle nich sebe sama řídí, aby se ještě více přiblížila k tomuto Bohu.

Přátelé, řekněte ještě, že jest modlitba zbytečná, že se hodí jen pro staré babičky, které nemají a nevědí, co dělají?

Jen Bůh jest vpravdě velký a jen modlitba nás pojí s Bohem velkým, nevystihlým, jen modlitba nám vyprosí jeho dary, jen modlitbou můžeme vyzpívati vše, čím nám

srdce burácí, chvěje se a pláče, všecku lásku, vděčnost, stud, bázeň, lítost a prosbu.

Modlete se, bratři, modlete se bez ustání, až naše prosby, až naše slova a přání zaplanou vítězným hlasem: Hle, přišlo království tvé, Pane, jemuž nebude konce, přišlo tvé království, tvá sláva na věky věkův.

KŘESŤANSKÁ MORÁLKA

XV

Není vznešenějšího náboženství nad náboženství křesťanské v katolickém podání, neboť jen ono dává celému lidskému životu jednotlivců i společnosti jednotný směr, ústřední, nejvyšší cíl.

Křesťanství nás chce přiblížiti a přivésti k Bohu. Toť smysl křesťanské morálky. Víím, že mnohým to bude novinkou. Nerozumějí celé naší mravouce, nikdy neviděli její souhrnný obraz a neporozuměli její duši, jejímu smyslu.

Katolická morálka se nedá odloučiti od náboženství, jest jeho uskutečňování, morálka křesťanská řídí život náboženství. Náboženství katolické není sbírkou krásných obřadů, není nádrží, útočištěm pro lidi, kteří se chtějí klamati svou lacinou zbytkovou mravností, kteří jsou »hluboce nábožensky založeni«. Náboženství katolické není lichocením frází o pokroku, modernímu člověku a jeho nových potřebách, jediné náboženství katolické důsledně volá: Jest Bůh, který tě stvořil, a proto je tvým pánem. Proto je tvým cílem. Musíš k němu. A toto jsou cesty, jimiž se mu přibližuješ, a zde jsou prostředky, jimiž přemůžeš vše, co by tě od něho vzdalovalo.

Přátelé, křesťanská morálka má dvojí tvář: pozitivní a

negativní. Negativní zní: Varuj se zlého, a pozitivní: Čiň dobré. Protože však jsme lidmi slabými, jež pohodlí snadno svádí k falšování povinnosti, praví nám morálka přesně, čeho se dlužno varovati. Křesťanská morálka jest morálkou tak zvaného zlatého středu, jak již Aristoteles znal: medium virtutis. Nebylo tomu však rozuměno a byla z toho zlatého středu učiněna prostřednost. Nic není vzdálenějšího křesťanské morálky jako prostřednost. Křesťanská morálka však varuje před výstřelky zprava či zleva. Příklad: užívání majetku: varuje před marnotratností i před lakomstvím, to jest, před nerozumným užíváním i před nerozumným kupením majetku.

Ale mýlil by se velice, kdo by myslil, že naše morálka jest jen zakazováním. Morálka křesťanská zapovídá špatné užívání hodnot a hned při tom podává návod, jak správně lze a dlužno užiti všeho, co jest nám svěřeno.

Jdu dále: Křesťanská morálka jest svým cílem a smyslem převážně kladnou. Má nás přivést k Bohu, má nás učiti přibližovati se k Bohu, jemu se připodobňovati. Morálka není jen zpovědním zrcadlem hříchů, jest především a hlavně zrcadlem Božím, v němž se máme shlížeti a podle něho se formovati. Negativní morálka jen připravuje cestu skutečnému výstupu k Bohu, v němž je právě smysl Zákona Kristova, jenž zní: Buďte dokonalí, jako Otec váš v nebesích dokonalý jest.

Velkolepě nakreslil mohutnou katedrálu křesťanské, nadpřirozené mravnosti sv. Tomáš. Základem jest nám pravda, že milostí Boží posvěcující stali jsme se dítkami Božími. Byl nám vlit život nadpřirozený a nyní podle zásad v životě lidském jest třeba, aby se v nás rozvinul, aby celou naši bytost zaujal a vyplnil. Bylo nám sděleno účastenství na životě Božím, něco z jeho poznání a milování sebe. Byla

nám vlita víra, jíž jsme byli zrozeni k přijetí nadpřirozených pravd, těch pravd, k nimž bychom sami nepřišli, nebo i těch, jež sice mohou býti poznány rozumem, ale po omylech, po dlouhé době a jenom od ostrého rozumu. Vírou poznáváme Boha; poznání Boha jest nutným základem našeho nadpřirozeného života, víra je nutná k tomu, aby v nás mohla vzplanout láska, neboť jen poznané můžeme milovati. Ctnost víry: vírou vše přijímáme za pravdu, co Bůh zjevil a co nám předkládá církev k věření. Tím lépe pak můžeme milovati, čím lépe poznáváme. Proto důležitým požadavkem našeho mravního života jest, abychom věděli, komu jsme uvěřili, abychom hluboce byli prodchnuti dětinnou důvěrou, oddaností k Bohu učícímu, abychom se snažili stále více vniknouti hlouběji do pravd víry. Musíme střežiti, hájiti svou víru, nepodkopávat ji četbou, hovory. Musíme doplňovati své vědomosti, musíme pak hlavně uskutečniti život z víry, žíti tak, aby bylo zjevno, že věříme, že Bůh je Pánem, že On má právo nám předpisovati a od nás něco žádati.

Víře k pomoci jest dána naděje, která vše to, v co věří, hlavně pak v dosažení cíle, ježž mu víra ukazuje, doufá od všemohoucí dobrotivosti Boží. A přichází konečně královna ctností: Láska. Láska volí si Boha za jediné, největší a pravé dobro, jen jeho vlastně chce a všechno ostatní pořádá jako prostředky k dosažení hlavního, vlastního cíle. Láska nás dokonale, pokud zde možno, spojuje s Bohem, cílem, vůli naši otvírá pro dobro nekonečné, pro Boha. Láska si volí Boha za svého přítele, vše k Němu zaměřuje, vše mu dává a vše od něho očekává. Láska nadpřirozená se zcela oddává Bohu. Naše vůle potřebuje, aby byla zvládnuta dobrem, jež nedá více žízni, aby jím byla takřka zasypána. Láska se vrhá do propasti božského bytí,

láska se opíjí Láskou nejvyšší, Bohem. Proto všechno obětuje, všechno dá, jen aby toto dobro získala.

Tak jest láska královnou všech ctností. Ona ostatní ctnosti pořádá, ona vede k jejich činům. Protože Boha milujeme, chceme to, co On chce, nechceme, co On zakazuje. Láska nadpřirozená vlitá s věrou a nadějí s milostí posvěcující oživuje všechny ostatní ctnosti, to jest, dává jim nejvyšší cíl. Mají nás přiblížiti k Bohu, připravití nás Jemu, očistiti a upevniti nás. Jen tehdy, když jest jim dán tento cíl, mají ostatní ctnosti křesťanský, božský život. Láska jest v nás životem Božím sděleným a jen v té míře, pokud láska ostatním ctnostem vlévá svůj cíl, vlévá jim božský život.

Láska nadpřirozená koná ještě více. Když ovládá celý náš život, když ji určíme za vůdkyni své cesty, každý krok, každá myšlenka, vše jest jakoby pozlaceno touto divotvornou ctností. A tak není v křesťanské morálce malých, zbytečných skutků. Vše může a má nabýti v lásce k Bohu cíle nadpřirozeného — nekonečného posvěcení, věčného smyslu.

Ctnost nadpřirozené moudrosti provádí pak prakticky toto určení všeho k nadpřirozenému cíli. Přirozená moudrost řídí všechny činy podle pravidel zdravého rozumu. Moudrost nadpřirozená řídí vše podle rozumu Božího. Všem činům dává důvody nejvyšší, nadpřirozené, Boží! Nejsme střidmi jen proto, že opak škodí zdraví, nýbrž proto, že Bůh si přeje nás míti svobodné od otroctví těla, protože nás chce míti pro cíle vyšší, své. Moudrost nadpřirozená pořádá celý náš život, hledá nejlepší řešení, co nejlépe nás přivede k Bohu, co nejlépe nás udrží v bojích, který prostředek jest nejúčinnější.

Svémi podružnými ctnostmi hledá prostředky i pro nejmenší podrobnosti, pro všechny okolnosti. Dovede totiž se jimi raditi, vybírat si z rad, rozhodovati a pak naporučiti,

co bylo uznáno za nejlepší. Víra, láska a moudrost řídí pak ostatní život, majíce k pomoci spravedlnost, statečnost a zdrženlivost. Tři jsou naši nepřátelé: tělo, svět a ďábel a proti nim staví Bůh své šiky: proti tělu, jež žádá si jen nízkých slastí a jež by chtělo celý život člověka stočiti kolem sebe, bojuje zdrženlivost. Bojuje a zároveň vychovává tělo v dobrý nástroj ke službě Boží. Proti světu, jenž nás láká a od něhož bychom chtěli vše na úkor druhých, bojuje spravedlnost, a proti ďáblu, jenž obchází jako lev řvoucí, stojí naše hráz: statečnost.

Křesťanům jsou tyto ctnosti vlitý na křtu svatém. Tělo a jeho radosti nejsou posledním cílem. Má býti prostředkem, sluhou. Proto nutno vychovávat smysly. Proto třeba vychovávat vášně. Křesťanská morálka nepopírá smysly, neruší vášně. Toť hrubý omyl. Ona vášně vychovává. Dychtivosti po dobru, lásce, dává dobro nejlepší, odvádí ji od šíleného přimknutí k dobrům pomíjejícím; nechce, aby si náš smysly zotročily, hlavně hmat a chuť. Chuť je podmínkou a odměnou za živočišné úkony, sexuální uspokojení jsou podmínkou, lákadla a hlavně pak odškodněním přírody za bolesti, starosti a strasti, spojené se snahou o udržení a rozmnožení lidského pokolení. Proto jsou jen prostředky a cnost zdrženlivosti s pomocnicemi čistoty, cudnosti, stydlivosti, umírněnosti nás chrání zaměňovat prostředek za cíl. Jsme tvory společenskými a proto není možné spolužití bez vzájemné spravedlnosti. Nesmí proto býti cílem a touhou životní shromážditi za každou cenu a bezohledně všechny možné hodnoty hmotné kolem sebe. Spravedlnost umožňuje život jednotlivců i celé společnosti, neb ona vede nás, abychom dávali každému, co jeho jest. Učí nás dávat společnosti to, co potřebuje ke svému cíli. Křesťanská morálka nikdy se neshodne s popíráním celku, státu. Ale dává mu úkol: Má se starati

o hmotné sice blaho jednotlivců, proto však, aby umožnila jim snazší dosažení cíle vyššího, věčného. Stát má co nejvíce dosáhnouti cíle svého a proto jsou katolíci povinni dáti státu, co potřebuje: Daně, vojenskou služebnost, potřebnou pro ochranu, ne ovšem na výboj nespravedlivý, poslušnost spravedlivých zákonů, úctu k autoritě, k hlavě státu. Stát pak má povinnost podporovati občany tím, že jim spravedlivě rozděljuje povinnosti a výhody a odměny, že spravedlivě trestá zločin, aby chránil před zlovůli.

Jednotlivci pak jsou povinni spravedlnosti jeden k druhému při výměně hodnot. Lichvářství, zadržování mzdy, nedocení práce mzdou nízkou a nedostačující jsou všechno zločiny proti spravedlnosti.

Spravedlnost křesťanská vidí stále před sebou smysl života, to jest, dojít k Bohu, a proto učí neužívat jinak práce a hodnot, než jak plyne z jejich povahy, učí, že nespravedlnost ruší řád ve světě, že vede ke krvavým bouřím, že otrásá světem, že jest tancem kolem zlatého telete. Spravedlnost k Bohu, rodičům, vlasti (Religio, pietas).

Ctnost síly pak stojí pevně proti všem nástrahám a bojům a útokům pokušení. Ctnost síly ukazuje nám, že krátký je boj a že odměna, která nás čeká, zaslouží si trochu námahy. Ctnost síly ukazuje nám Boha, jeho zájmy, jeho pak lásku k nám, jež jest hodna, abychom bojovali pro její vítězství. Ctnost síly ukazuje, že utrpení tohoto světa jsou pomíjející, že je třeba, aby několik tisíc znamenanych nekleslo na kolena před Baalem a neklanělo se mu, že čistota a krása mravní jen bojem se dají získati a udržeti. Trpělivost, družka síly, pak dává tuto sílu v drobných strastech denních, jež jsou nejspíš s to ochromiti vzlet duše, a druhá sestra: vytrvalost ukazuje, že nutno vytrvati v hořkosti, i když bolest již trvá dlouho a dlouho a my již již klesáme unaveni.

Mravní život se neomezuje jen na činy vnější, nýbrž musí ovládati myšlenky i žádosti, neboť i ony jsou úkony lidskými a pak prameny právě vnější činnosti. Celý člověk, tedy vnitřní i vnější člověk, má býti mravnostně veden a řízen.

Mravní život má otevřeno nekonečné pole možnosti. Máme se připodobniti Bohu, jehož nikdy plně nedostihneme. Stále a stále můžeme a máme se zdokonalovati. Život náš má býti vzrůstem, výstupem. Nemá bezdůvodně opomenouti možnosti sebezdokonalení.

Že naše morálka jest utilitaristická, že slibuje odměnu věčné blaženosti? Toť neporozumění, přetržení pevného řetězu naší mravní soustavy. Vlastním předmětem mravnosti jest dobro, napodobení dobra nekonečného. Cílem jejím jest dosažení Dobra onoho, spojení s ním, protože vše, co ze zdroje vytrysklo, má se k němu vraceti. Vrácení k němu jest v pokoji, ve svém středu, tedy v blaženosti. Spojení s Bohem jest spojení s nejvyšším Dobrem a proto nutně blažeností. My nehledáme blaženost, nýbrž Boha, ale protože vůle může jen dobrem býti pohnuta a stržena k činnosti, a protože dobro, t. j. blaženost, slast, štěstí a dobro nejvyšší, t. j. štěstí nejvyšší, proto s naší morálkou jest spiata blaženost.

Ó, není sobecká naše morálka. Pohleďte na šiky světců, kteří dovedli dáti vše, přestáti muka nejhorší, obětovati to, proti čemu se krev živelně bránila, kteří necítili sladkosti Boží, kteří šli temnem zkoušek Božích a přece krok za krokem se blížili mravním životem k Bohu. Srdce své podle jeho pokynů řídili, vůli podle ní vychovávali.

Světci nejružnějších, nejnešťastnějších povah vychovali se křesťanskou morálkou v hrdiny povinnosti, skryté, drobné práce na sobě, kteří z nejvšednějšího materiálu obyčej-

ného denního života vystavěli v sobě chrám podobenství k Bohu dokonalému, svatému.

Naše morálka dovedla strhnouti lidi před šklebícími propastmi, dovedla dáti sílu v rozervaných temnotách, ona zkrotila barbary, zocelila ženu, ona jest též jedinou záchranou v dnešním rozvratu, neodpovědnosti a lehkomyšlnosti. Stmívá se nad mravností světa a jen světlo Kristovy mravnosti nám může ukázat cestu.

O DOKONALOSTI

XVI

Narýsoval jsem vám v poslední rozpravě mohutný strom křesťanské morálky. Její koruna sahá až do nebe, neb Boží dokonalost jest jejím cílem.

Upozornil jsem na některé překážky v tomto připodobňování. Hlavní však překážkou jest vlastní já. Člověk soustřeďuje příliš vše na sebe, často i Boha by rád učinil svým nástrojem. Každý však krok k sobě jest oddálením od Boha; proto kdo chce opravdu výše vystoupiti na horu Boží, musí nejprve sebe přemoci.

Kristus to jasně naznačil: Kdo chce za mnou přijíti, zapři sebe, beř na sebe denně svůj kříž... Ne svou slávu, ne povýšení sebe, ne plné rozvinutí osobnosti, ne zalíbení v sobě, ve své velikosti nabízí Kristus, nýbrž své jho a své břímě, ovšem jho sladké a břímě lehké.

Zapři sebe! Ne pyšné: poznej sebe. Není našim cílem všechno snažení na sebe soustřediti, nýbrž: zapři sebe... Svět nerozumí tomu slovu. Zapřít sebe? Dnes, kdy se vše tak vesele, divě točí, dnes, kdy se na tě usmívá tisíce sameťových očí, kdy hladká líce jak broskev před zráním tě

vábí: Pojď a ber, ber, než přijde podzim a mráz. Zapřít sebe, kdy všechno šíleně letí, aby našlo sebe, aby se utopilo v sobě, aby se zpilo sebou, dnes, kdy v triumfálním pochodu jest nesen ten, kdo má tvrdé pěsti, drzé čelo a dostatek krotitelského, tyranského ducha, jenž dovede dostatečně práskati bičem nad roboty?

Ulice obnažené ve svém tupém přepychu bezohledným, tvrdým osvětlením, prorývané šipkami aut, po chodnicích jeden úsměv zabíjí druhý, barvy, koketerie, povýšenost, spěch, krčící se ve shonu prach a pot... vpřed, vpřed, žít, brát... A hůř než ten nesouzvuk chudoby, plížící se ke svým brlohům velkoměstským klouzavým životem hřmí slovo neznámé, slovo tak cizí, jemuž se nerozumí již: Zapři sebe...

Zapři sebe? Ne, vyžít se, užít, vypít všecky číše, vyssát všechny květy, ať není jedné louky, kterou bychom nepodupali svým rejem, ať není jedné rozkoše, které bychom nerozloupili...

To vy, kteří můžete. Kterí své hříchy oblékáte do hedvábí, vy, kteří se ještě můžete smát, kteří si můžete zaplatiti nejvzácnější exempláře. A chudým, bídým? Ti by se měli zapřít? Ti uždibují svých drobných, laciných radostí, ale zapřít sebe? Sní o pomstě, o zúčtování a možná, že jednou pohasne vám smějícím se a řádícím svým bohatstvím úsměv na rtech, až oni se zvednou... Věčný příliv a odliv světového organismu za každý nespravedlivě utržený úsměv, za každou svévolně vybranou radost platí krví...

Stál jsem nedávno u okna v Paříži v hotelu před Gare de l'Est. Chvosty aut sršely nocí, ujížděly, řehtaly, kvičely, štěkaly, vyly a ujížděly všecky do neznáma a nové a nové chuchvalce vozidel a lidí... Věděl jsem, cítil in-

stinktivně, že všichni jeden druhému překážejí, že jeden druhému musí sousto od úst urvat, aby mohl ve chvatu sám něco z něho pozřít, že vidí každý jen sebe a proto že se jednou ty šíleně pádící páry srazí . . . protože nikdo nerozumí, co jest to: Zapři sebe . . .

Není možné, vybičovati všechna já na nejvyšší možný stupeň, protože těch studánek, kam řítí se uštvané já, k ukojení jest přece jen málo.

Zapři sebe! Jinak sám pomáháš rozdmychovati všeobecnou nespokojenost, nenávisť, rozvrat, války.

Zapřít sebe! V Kristu! Jak je to nemoderní, divné, svět by se tomu vychechtal! Kdo by mu to ještě zdůrazňoval. A přece jest i jemu třeba to občas připomenout.

Připomenouti, třebaže bude vykřikovati, že křesťanství oklešťuje osobnost, že vychovává duchovní trpaslíky, lidi pokroucené, slabochy, stíny! Kdyby rozuměli křesťanskému sebezáporu. Příšerně straší slovo askese. Povrchně vydrážděné obrazivosti slyší jen svist důtek, nelidské trýznění, krev a vášnivý zpěv flagelantů. Askese vidí vychrtlé mnichy, kteří zoufali nad světem, které zklamal svět, které snad zradila láska a kteří se utekli do bizarní kutny a podivínsky žijí jako strašidla. Vidí ponuré jeptišky s bezkrevným obličejem, které zabily své ženství a vlekou se nevesele životem . . . A zatím, co života, porozumnění pro život v těch zapadlých klášteřích. Právě proto, že nejsme strženi proudem, že nad ním stojíme, uchovali jsme si strážlivý úsudek a rozumíme lidské bídě, slyšíme v tichu svých klášterů tep ubohého lidského srdce. Víme, co mu chybí, a chceme mu dáti léku. Přál bych vám přijít tak třeba mezi naše mladé dominikány v Olomouci, kde se chystají na výboj; žasli byste, jak znají ti naši mladí literaturu i poslední, jak vědí, čím pláče doba, jak vážně pře-

mýšlejí o prostředcích a cestách, jak hledají, jak takoví mladíci jsou již zralí.

Ó, mýlíte se, draží, kteří myslíte, že kláštery páchnou stuchlinou věku.

Mýlili byste se však ještě více, kdybyste se domnívali, že kláštery jsou místy na mrzačení, ochromování ducha. Ovšem zůstává pravdou, že základním heslem všeho klášterního, řeholního života jest Kristovo: zapři sebe, ale konečně k tomu přicházím, jaká hloubka v těchto slovech, ale vždyť jenom v nich jest vlastně plnost života, vždyť teprve jimi rosteme, stáváme se silnými.

Křesťanská askese: A není jen pro kláštery. Všem platí slova Kristova a jen ona mohou zachrániti svět. Zapři sebe sama. Zapřít svou ješitnost, pýchu, touhu po moci, majetku, zapřít své smysly, svou žízeň slávy, zapřít své sobectví. Zapřít, to jest zapírat, stále, zvolna, trpělivě zapírat. To jest, vychovávat sebe, růsti v Boha, hle, toť askese, slovo zimničné hrůzy. Naše já by chtělo všechno pro sebe. Naše já se nejprve bouří a volá jako satan: Nebudu sloužit. Nechce vzíti na sebe jeho přikázání. A tak začíná křesťanská askese zapřením sebe jako posledního cíle. Nesmíme všechno kolem sebe soustřediti, nýbrž na Boha. Nesmí býti naším posledním heslem já: nýbrž Bůh, a kde se střetnou touhy naše a rozkaz Boží, nesmíme postaviti sebe za vrchol a cíl, jemuž vše se musí podříditi, nýbrž podřídíme sebe Bohu. Naše já volá: Dej mi to, což mě již nemiluješ a nutně mu odvětiti: Neznám tě, sluší spíše poslouchati Boha.

A proto nejprve třeba zapřít svou vůli, svou chorobnou, pyšnou vůli. Tuto askesi může a má každý křesťan prováděti. Askese není jen trýzněním těla, kázeň těla jest jen prostředkem, aby vůle měla v tělu poddajnějšího pomocníka. Dlužno vychovati smysly, aby se jim nedostalo všeho,

po čem touží, aby dovedly jíti podle věcí a nesahaly po nich s takovou dychtivostí, že by nám zatemnily zrak. Třeba tak vychovati smysly, aby si nás dokonale nezotročily, abychom nehledali jen, co jest jejich, abychom nezapomněli, že jsme povoláni k vyšším věcem.

Zkázněné smysly, které jsou zvyklé dostávat to, co potřebují k životu, ke zdárnému výkonu svého účelu, jsou dobrým pomocníkem vůle. V ukázněné, vychované vůli jest pak především těžiště askese. Vychovávejme tak vůli, aby nám nevládla libovolně, nýbrž aby nám vládla podle našich nejvyšších cílů a směrnic. Vychovávejme tak vůli, aby vlastní já nebylo jí nejvyšším příkazem, nýbrž aby ji naplnil, vedl a ovládal jedině Bůh, aby chtěla jeho cesty, aby se řídila jeho soudy.

A čím více se vůle osvobodí od sebe, tím více se připoutá a proto přiblíží k Bohu. Toť tajemství katolické mystiky. Jest nutné osvětliti, přesně stanoviti toto slovo, s nímž se dnes tolik pracuje a jehož se tak žalostně zneužívá. Především zdůrazňuji, že existuje jen jedna mystika, to jest katolická. Jest jediná mystika katolická prostě proto, že mystika jest intimním spojením s Bohem, kdy duše očištěná poddává se proudu Ducha sv., jenž v ní přebývá, a dochází jakéhosi tušení, doteku a nepřímého okoušení Boha. To může dáti ovšem jen mystika náboženská, a to mystika dávající spojení prvotní s Bohem, posvěcující milostí. Posvěcující milostí přebývá v nás Bůh zvláštním způsobem. A proto jen to náboženství, které staví na nadpřirozeném, na posvěcující milosti, jen ono náboženství vede milostmi a dary Ducha sv. k objetí Boha. Ostatní náboženství mají jen mysticismus nanejvýše, to jest snahy, někdy s bizarně asketickým mechanismem, ale nemají mystiky.

Jen katolické náboženství má mystiku, protože ono očiš-

tuje, soustavně vychovává a vede k Bohu. Neboť není možno slyšeti hlasu Božího v srdci, ve kterém hlomozí svět, ve kterém hlučí já, které jest plné sebe a pýchy, protože Bůh náš chce nás mít zcela pro sebe a jen tehdy se intimněji oddá, jsme-li dostatečně jeho.

Bolestná cesta vede k tomuto zvláštnímu spojení s Bohem. Duše se musí co nejdokonaleji odloučiti ode všeho, i od sebe, musí projíti ohněm zkoušek, musí naprosto zmlknouti, musí se ztišiti tak, aby mohl býti slyšen hlas Boží, jenž jest v tichu naprostém a pokoji.

Proto není příliš mnoho těch, kteří dosahují těchto vrcholů, neboť provésti do posledních důsledků Kristovo: Zapři sebe sama jest mnohým, mnohým těžké a proto nemusí míti nikdo strachu o svět pro katolickou mystiku. Svět se nevylidní pro mystiky, svět se nestane jedním klášteřem. Tu odpověď dal vtipně již sv. Tomáš Akvinský svým protivníkům, hlavně Guillaumovi de St. Amour, když psal své knihy: *Contra retrahentes*, *De vita*, spis *Contra impugnantes* . . . , když tito se hrozili, co bude ze světa, až všichni poslechnou hlasu Kristova . . .

Ach, kéž by poslechli! Bylo by tu lépe mezi námi, nebylo by toho šíleného spěchu za lepším soustem, nedávil by bratr bratra pro lepší chvíle. Ale jest tato výše pro všechny? Jsou dvě odpovědi: Jedni praví: jen pro vyvolené, jiní prohlašují: vrcholný život křesťanský jest dán v širokém rozsahu posvěcující milosti, všechněm jest dána možnost dosáhnouti vrcholků křesťanské morálky, k níž vede asketika vrcholící mystikou.

Ale myslím, že nejlepší řešení jest právě jen toto: Nechtíti ani málo, ani mnoho, chtíti jen jedno: jíti za Kristem co možná nejdokonaleji. To musejí všichni připustiti, že se máme snažiti co nejvíce se přiblížiti ke Kristu.

Snažme se všichni co nejlépe uskutečniti zákon Kristův. Růsti stále v lásce k Bohu. Stále, aby čím dál tím více On byl pánem srdcí našich, aby naše zájmy jeho svaté vůli ustupovaly, abychom ctnostmi jeho svatosti se stále více přibližovali, abychom stále dokonaleji zapírali svou pýchu, svou vůli, chtějící sebe učiniti Bohem!

Nekonečné jsou možnosti, jež nám otvírá prvotní spojení posvěcující milostí s nekonečně svatým a dokonalým Bohem. Ó, kéž je náš život stálým, pozvolným, třeba pracným výstupem na horu Boží.

Ano, pojďme všichni na svatou horu Páně, abychom přinesli světu Boha, štěstí, pokoj, nebe na zemi!

ZALOŽENÍ CÍRKVE

XVII

Mnoho by rádi nevěřící uznali z křesťanství, smířili by se i s morálkou, pokud si ji mohou přirozeně vysvětliti, opíjejí se lávou barev tančících po oknech katedrál, usínají v měkkém náručí slavičích hymnů katolické mystiky, ale jedno, jedno nechtějí přijmouti: pevného útvaru, církve, organisace s hlavou a představenými a poddanými...

Anebo mluví o nadkatolické, duchovní církvi, mluví o zneužití, nepochopení myšlenky Kristovy. Jim jest Ježíš sladký rabbi, jenž snil o velké lásce, jenž všecky chtěl oblažiti a jenž tragicky zahynul pod velikostí úkolu, který jej rozdrtil pro zlobu lidskou. Chtějí mluvit o ekumenitě vnitřní církve Kristovy. Jen tu prý Ježíš chtěl: toť jeho království nebeské.

Ovšem, samo o sobě: pojem království Božího jest širší

a nekryje se s naším pojmem církve. Pojem církve se právě vykryštoval z přesného určování království, jež hlásal Ježíš.

Království nebeské říkali Židé a chtěli vlastně říci: království Boží. Neodvážili se vyslovit slovo Boží a proto je zaměňovali za příbytek Boží.

Smutno bylo tehda v Izraeli. Domácí rozbroje pustošily zem, kněžské a královské rody tak dlouho se přely o nadvládu, až povolaly cizozemce Římany k pořádku.

A když římská přízeň začala příliš krutě doléhati, teprve viděli, jak svou vzájemnou nevraživost zaplatili samostatností. Vysoké kněžstvo se ale nad tím příliš nermoutilo. Navázalo nejlepší styky s vládnoucími Římany. Byli to požívační, slávychtiví, pozemští, hmotařští blahobytníci, kteří ani kladně nevěřili, jimž přísní farizeové vytýkali řadu kacířstev. Oni, farizeové, oddělení, horlili pro zákon Boží. Věděli, že Izrael zasloužil trestu pro tak častou nevěrnost, a tak chtěli oni matematikové vyvážit dobrými činy nevěrnosti, chtěli uspišiti usmíření Jahve a proto hromadili dobré skutky, proto se postili hned dvakrát za týden, dávali desátky i z kopru, jen aby byla vysoko nakupena míra zákonně dobrých skutků. Zákon stal se jim modlou, podle nich i Jahve denně studuje kolik hodin thoru.

Lid izraelský byl vždy tvrdé šíje; retribuce hrála vždy silnou úlohu v jeho zbožnosti, všechno chtěli míti okamžitě od Hospodina zapláceno. Četli v Zákoně štěstí a požehnání, jež Pán sliboval těm, kteří plní zákon, a nedovedli si toto štěstí jinak představití než hmotně a smyslně. Židovské apokryfy se podobají v tomto ohledu dost a dost tureckému ráji! Byli přesvědčeni, že musí přijíti království hojnosti, štěstí a radostí. Proroci zvedali stále a stále mysl Izraele k výšinám, od bohů pohanských volali je k Pánu

a slibovali jeho mír a štěstí. A nebylo porozuměno prorokům. I jejich sliby říše pravdy, lásky a dobra zarostly přesvědčením o říši bez práce, říši moci, říši, která bude dána jen Izraelitům, jež bude zároveň záhubou všech, kdož se dotkli Izraele.

A nyní přichází Kristus též s poselstvím království Božího.

Hluboká moudrost nás sráží na kolena, když blíže přihlédneme, jak Ježíš zvolna stavěl své království, jak pomalu rozvíjel svou říši. Nemohl ihned hlásati své království, království duchovní, protože by mu nikdo nerozuměl. Musil teprve zvolna, pomalu vychovávat své posluchače k tomu, aby ho vůbec chápali, i své učedníky si musil nejprve připravit. Byla to dlouhá cesta, k níž bylo potřebí svaté, božské trpělivosti Ježíše Krista s lidmi tupého chápání, světských žádostí, dobré vůle, ale nemohoucích se odtrhnouti od země.

Ježíš začal své kázání o království nebeském. Byl to již vžitý pojem z Daniela proroka, jenž viděl »Syna člověka, přijímajícího království«, třebaže ho většina Židů chápala pozemsko-mesiánsky.

Prvé stopy vyššího smyslu mesiánského království uslyšeli Židé z úst Kristových, když pravil Petrovi, Ondřejovi, Janovi a Jakubovi, opouštějícím sítě: Ode dneška lidi budete loviti.

A nyní začal Ježíš kázati, hlásati království nebeské. Nemluvil o znovudobytí moci, nemluvil o světovém rozvratu, z něhož vzejde nová říše izraelská, nýbrž navazuje na slova Janova a hlásá království Boží duchovního znovuzrození: Království nebeské, jež Ježíš hlásá, jest především návrat k Bohu, pokáním, zachováváním přikázání. Království nebeské jest v srdcích jednotlivců, když sémě dobré v nich

vzroste a vydá užitek. Náprava života zařazuje do království nebeského. Tato spása bude uskutečněna Synem Božím. Proto víra v něho, spojení s ním jest nutnou podmínkou přijetí do království Božího. Tak praví Ježíš: Já jsem kmen vinný, já jsem cesta, já jsem brána, ve jménu jeho vše lidé od Otce obdrží.

Království nebeské patří čistým, chudým, mírným. V něm najdou milosrdní milosrdenství, spravedliví budou nasyceni.

Království nebeské jest vládou Otcovou, jehož nejlepším ovocem bude poslušnost: Ne každý, kdo mi říká Pane, Pane, vejde do království nebeského, nýbrž kdo plní vůli Otce mého . . .

Království nebeské jest přitulení dětí k Otci v nebesích, jenž těm, kteří uvěří v jeho Syna a jdou za ním v pokání a poslušnosti, dá odpuštění, a proto právem sluje blahou zvěstí, evangeliem . . .

Toto království nebeské objímá nejen budoucnost, nýbrž i přítomnost. Již je tu, mezi námi, v těch, kteří smýšlením, chtěním a činy jsou Božími . . .

Až sem by ještě mnoho lidí souhlasilo, ale neviditelným a nevysvětlitelným myšlenkovým přemetem to všechno redukuje na ideál Kristův o království duchovním. Podle nich Kristus chtěl nás jen přivést k Bohu, chtěl nás všechny sbratřit, chtěl nás lepšími učiniti. Království vespolečné, všeobepínající lásky, pochopení, poslušnosti k Bohu jest tímto královstvím. Byl krásný ten sen, ale pak chtivost kněžská usadila se jak žába na čerstvém prameni, jak nádor, vlhká houba vyrostlo na živém stromu Myšlenky Kristovy zhoubné církevnictví.

Kristus, ano, ale církev . . . nikdy! A katolická již teprve ne!

Ano, ano, správně to napsal jeden humanista o bibli:

Toť kniha, z níž každý vyčetl své kacírství, svou zvláštní pravdu! Kdyby se umělo čísti Písmo, kdyby se dovedlo čísti celé a bez předsudků . . .

A co jest jiného než tragický předsudek, že Kristus chtěl jen vyvolati hnutí, že chtěl jen duchovní království.

Kristus otrásl dokonale autoritou zákoníků a farizeů. Ze začátku radil posluchačům, aby plnili, co přikazují. Myslí tím ovšem jejich podstatné rozkazy, ale čím dále tím více odkrýval jejich nestoudné počínání, jejich ziskuchtivost, zneužívání náboženství, jejich čistě světské, časné, hmotné pojmání zákona, povinností, dobrých skutků a spasení, jež se podobalo čistě směnnému obchodu. A proti jejich autoritě staví autoritu svou: Slyšeli jste . . ., ale já pravím vám. Ba, Kristus staví se i nad zákon, jež doplňuje. Království Boží jest duch, směr a život a zároveň je též společností všech, kdož tímto duchem se spravují. A tak máme historicky prokázanou platnost a oprávněnost klasické definice církve: Církev jest shromáždění věřících pod jednou viditelnou hlavou, zástupcem hlavy Neviditelné, křtem svatým přijatých, jedněch svátostí užívajících, jednu víru vyznávajících.

Především jest jisté, že Kristus míní svým královstvím nejenom společenství myšlenky, nýbrž dále i společenství lidí, společnost viditelnou. Ježíš přirovnává své království poli, na němž bylo naseto pšenice a přiseto koukole. Přirovnává je síti zahrnující ryby špatné i dobré, lidi zlé i hodné.

Kristus chtěl společnost, a to společnost dobře organizovanou. Společnost skládá se z hlavy a údů, z řádu, z programu a prostředků k jeho naplnění . . .

Kristus chtěl výslovně věřící seskupiti kolem sebe. To nesčíslněkrát opakoval. A tou věrou se spojujem s Kris-

tem: Kdo věří ve mne, má život . . . Kde jsou dva neb tři ve jménu mém . . . Kdo miluje mne . . . já a Otec přijdeme . . . Tato víra musí býti žitá, uskutečněná: Ne každý . . . Touto žitou věrou vstupujem právě do této rodiny dokonalým způsobem a jsme jí matkami a sestrami a bratřími Kristovými . . . On je kmen . . .

Této společnosti dal vůdce: Kdo vás slyší . . . Vy jste sůl . . . vy jste světlo. Jděte a učte . . . Aj, já posílám vás . . . Kdo vás slyší . . . To čiňte na mou památku.

Dal jim též i moc ty, kteří jsou v této společnosti, vésti: Pas ovce, pas beránky. Co rozvázete . . . Komu odpustíte . . .

A nejslavněji prohlásil svou vůli, založiti církev, ve slovech u Cesareje Filipovy: . . . a na té skále vzdělám církev svou.

Kristus užil tu slovo: Kahala, jímž se rozuměla v aramejštině židovská náboženská společnost. Tím zřetelně ukázal Ježíš, že chce založiti společnost novou. Novou společnost, neboť upozornil své učedníky, že není dobře možno liti nové víno do starých měchů a dávat novou záplatu na staré rouchou. Tím ukázal na nemožnost starých organizačních forem a nutnost formy nové. Formy nové společnosti, jež jest znázorněna novou obcí izraelskou, to jest dvanácti apoštoly, otci nového lidu, soudícího dvanáct pokolení lidu izraelského: dvanáct pokolení znamená celý národ, celou náboženskou obec a apoštolové ji mají souditi, to jest, býti její hlavou; stará obec je zavržena a proto se musí nutně jednati o novou obec, o obec předpověděnou u Cesareje Filipovy.

Církev Kristova: království pravdy a lásky, shromáždění těch, kteří veřejně toto království přijali a podrobili se jeho vedení a podmínkám.

Ne, není království Boží z tohoto světa. Neslibuje moc a slávu a bohatství, nesmí se s nimi ztotožniti, nesmí je vyhledávati, nesmí v nich utonouti.

Za tuto církev, za toto království dal Ježíš svůj život. Není možné, aby jeho smrtí vše končilo. Není možné, aby své dílo ponechal náhodě, lidské slabosti, zlobě, zneužití. Není tak svaté věci, aby ji lidé nezkarikovali. Ano, bylo třeba společnosti, která by pravdy hájila, předávala, která by nad nimi bděla. Ta společnost pak jest sama dána tím, že všichni údové jsou křtem spojeni s hlavou neviditelnou, a protože křest je viditelný a musí být nějak zařazen, i s hlavou viditelnou, neboť kde jest viditelný řád, musí být i viditelný pořadatel. Církev není jen, jak se mylně a povrchně píše, několik biskupů, římských prelátů, všichni, všichni věřící spojeni jsou touto církví všeobecnou...

Vyšla čistá jak nevěsta z boku Kristova, ó, dej nám, Pane, poznati, která jí jest z těch všech, jež tvým jménem se chtějí honosit. Chceme jít za ní a hledati ji v zítřejší promluvě. Bůh osvěť nás a dobrou svou vůlí nás naplň.

ZNÁMKY CÍRKVE

XVIII

Et unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam... Stále ještě mi zní v sluchu živelnou bouři, jakou rozpoutalo asi 1000 hlasů nás bohoslovců všech kolejí a řádů z Říma, kteří jsme se sešli, abychom zpívali při papežské mši svaté krátce po zvolení Pia XI. Byl jsem tehdy ještě mladým římským bohoslovcem, studoval právě, že církev pravá jest — jedna, svatá, katolická a apoštolská.

Mnohokrát a mnohokrát jsem se od té doby jako kněz pak modlil Credo, ale nikdy na mě neučinilo takového dojmu, jako tehdy. Ve sboru byli jsme ze všech národností a řádů, všech věků, vrstev a povah. Stáli jsme přímo nad hrobem svatých apoštolů a dole strážce svatosti celeb-roval mši svatou zástupu, který byl slit v pestrou, pevně spjatou kytku, viděl jsem jednoty lásky, poslušnosti k tomu jenž nás povede k jednomu cíli. Byla to tehdy missa de angelis, kterou měl svatý Otec zvláště rád se III. Credem jásavým, jež energickým vzedmutím a cesurami jako k přísaze strhuje: a v jednu, svatou, obecnou a apoštolskou církev věřím.

Věřím v jednu, svatou, katolickou a apoštolskou církev . . .

Jak žalostně roztrhali nesešité roucho Kristovo, jak jeho jménem se hlásaly nejodpornější omyly, pýcha, světské panovačné choutky, nemravnost, lehkomyšlná pohodlnost odtrhovala křesťany od jedné rodiny a během pak století všechna ta vyznání se odvažovala přisvojovati si výhradní právo na Krista; a když to rozumní prohlédli, prohlašují všechny církve a náboženství za stejně dobré. A přece měl Ježíš se svou církví určité, pevné úmysly, přece jí dal jisté zřízení.

Právě podle tohoto zřízení, podle jeho rysů podstatných se pozná, která církev nese pečeť Kristova založení, která církev dýše jeho duchem.

On přišel, aby všechny spasil, aby všechny přivedl k jednomu Otci. Stále a stále zdůrazňoval toto spojení v království Božím, stále zdůrazňoval jednotu naši v Otci nebeském.

Prosil Otce v nebesích: Učiň ať jsou jedno, jakož i já s Tebou jedno jsem. A sv. Pavel vykládá pak toto slovo:

My jsme údy a On je hlavou. Kristus pak tak určitě ohraňuje své království, a to věrou, láskou, prostředky a správou, že není možné, aby se v lůně tohoto království Božího snesly dvě společnosti.

Jen jedna jediná jest pravda Kristova. A jenom jedna společnost ji může mít celou. Jen ta, která ji z úst jeho přijala a stará se o ni svým celým zřízením, má všechny záruky, že pravdu tu nemůže ztratit, ani změnit. Jen církev katolická pak stále zdůrazňuje a na sebe vztahuje slova Kristova: Aj, já s vámi jsem až do skonání světů. Jen ona má autoritu, která v pochybnostech roztíná nejistotu, která prohlašuje v případech potřeby slavně a neomylně, co jest nebo není uloženo v pokladě zjevení. Církev katolická jest naprosto jedna a jednotná ve svém učení.

Nikdy nikomu ani stín, ani vlásku nepopustí. Dovede všechno obětovati, jen aby pravdu Kristovu zachovala. Stejná všude, pro všechny národy, pro všechny doby. I když určité pravdy nelahodí chuti mnohých lidí, neustupuje jako mnohé církve moderní, jako ty různé jepičí církve, které ustupují svobodnému badání, pokrokovým požadavkům.

Jest jedna pro všechny lidi. Nemá dvojího učení pro zasvěcené a pro prosté věřící. Všichni jsou zváni, aby podle dáni Ducha svatého co nejhluběji se ponořili do svatých pravd.

Všem stejně se hlásá pravda: bohatým jako chudým, mocným i poddaným. Církev katolická nelichotí, nehladí, jen podává všem, všechno.

Celý život pak církve ukazuje na její gigantický boj o zachování jednoty víry. Lidé pyšní i potrhli, císařové a ctižádostiví duchovní, i lidé nešťastní, zabloudili ve spleti víry, na niž se vrhla theologická spekulace s nedosta-

tečně vybaveným myšlenkovým ukázněním. Chtěli ji ubíti.

Církev krvácela z tisíce ran, sta sekt se rodilo, miliony lidstva bylo třeba odříznouti jako zhoubný nádor, krve mučedníků vytekly řeky, sta a sta největších theologů dny i noci pracovala, modlila se, hledala, srovnávala a vyvracela. Hledalo se přesné vyjádření, jen aby jednota víry byla zachráněna, usnadněna.

Jest jedna svým hierarchickým zřízením. Jednota poslušnosti. Kristus ustanovil své zástupce, vybral si své apoštoly a těm byla dána moc. Hierarchie má bdíti nad čistotou víry, ona má tuto víru hlásati, za ni i život dáti, hierarchie má vésti poddané, a to jednou cestou. Ona má určovati pomůcky, prostředky, má varovat, má napomínati a trestati. A každý, kdo se bouří a setrvává v odporu, jest schismatikem, odřezává se sám od stromu Kristova.

Jedna je církev jednotností prostředků. Pro všechny jest jenom jedna cesta, žítí podle víry, jen jedna cesta týmiž svátostmi čerpati milost a život nadpřirozený.

A tak se nedivte, že tato církev zove se nejen jednou, nýbrž též jedinou, že vedle sebe nezná nic jiného než sekty, vyznání, školy, církve národní, místní. Již samo užívání veřejnosti na to ukazuje, když se klne církvi katolické, klne se prostě církvi, mluví se — církev ohlupuje lid, církev jest nemravná a žádnému jinému vyznání nenapadá se pohoršovati, to proto, že Církev jest jen jedna a jediná a vše ostatní jsou církve tak a tak zvané.

Svatý byl Ježíš a celé jeho dílo vede ke svatosti. On sám pravil, že přišel, aby, kdož jsou jeho, měli život a to v hojnosti. On vyzývá: Pojdte za mnou, uče se ode mne... buďte dokonalí: Miluj Boha z celého srdce svého... Modlete, modlete se, vyzývá bez ustání. On ukázal vznešený cíl: opustit všechno pro království Boží, otce, matku, vším

opovrhnout, i vlastním životem, neb jen pak se stáváme hodnými učedníky jeho, on učí k políčku druhou tvář nastavit, a hrozí těm, kdož přiložili ruku ku pluhu a ohlížejí se. Učí nás nepečovat úzkostlivě . . .

Ano, ke svatosti povolal nás Ježíš. Svaté jest jeho království, svatá církev. Takovou ji chtěl míti. Sv. Pavel líčí, jak vyšla čistá z otevřeného boku Kristova jako nevěsta, bez skvrny a vrásky.

Svatý cíl byl jí dán do vínku. K Bohu, co nejbliže k Bohu má vésti věřící. Není cílem církve zabezpečovati hmotné statky, není jejím cílem pozemskou kulturu šířiti a ji hájiti. Její celý zřetel má býti upjat k nejvyššímu cíli, aby přivedla co nejbliže k Bohu. Tím se liší církev katolická od ostatních církví a ukazuje, že jenom ona je dědictvím Kristovým. Jiné církve často rády koketují s tímto světem, s jeho zájmy, rády slyší, když jim někdo popřeje místa i v nóbl a moderní společnosti. Jen církev nekompromisně hlásá svůj účel: K Bohu vás povedu; ostatní vše je málo, bědně málo pro můj účel a pro mé poslání.

Žárlivě střeží církev cesty k svatosti: Co se nabojovala o svátosti, jak je odporučuje, jak nešetří svých kněží, jen aby všem stále byly otevřeny tyto studnice milosti. Jak střeží pečlivě školy a řekl bych reservoáry svatosti, kláštery, jak stále nad nimi bdí, jak je reformuje, neboť v nich se má uskutečnit život podle rad Kristových, v nich se má ukázat světu, jaké vnitřní svobody, jakého stupně spojení s Bohem, jakého štěstí lze dosáhnouti svatostí.

Ach, svatá jest nauka církve! Celý život pořádá k tomu, aby nás očistila, aby v nás vštípila ctnosti, aby je zalévala, opatrovala a bděla nad jejich vzrůstem. Svatá nauka, jež i stín nedokonalosti vylučuje, nauka, jež zcela a naprosto všechno vede k nejvyššímu dobru, k Bohu, jež všechno

vede k lepšímu, dokonalejšímu poznání a milování jeho.

Po této cestě kráčely miliony, kráčely těžce, tvrdě, ale zmužile. Milionům byla ta cesta silou, oporou, miliony přivedla k ideálu mravnosti, svatosti. Všecky doby církve viděly vyrůstati duše hrdinné, silné, velké, které učením církve vedeny, jejími svátostmi silené šly za Kristem svatým, přemohly sebe, svou pýchu zlomily, odpustily nepříteli a sebe daly Bohu a bližním. Není možno vypočítávati ty legie pravých hrdinů, jenom vám uvádím na paměť poslední světce: sv. Terezii Ježíškovu, Don Bosca atd. Andělská čistota, kající slzy, až k svatému šílení pro lidi světské šlehající láska k ubohým, tryskají ze srdce, z horkého srdce církve, tedy ze svaté církve, neb jenom ona rodí světce. A proto jenom ona je svatou a jenom Kristovou, protože k svatosti založil Kristus své království.

A není stavu, není národa a není doby, jež by byly vyňaty z dobrodiní církve Kristovy. Ježíš prohlásil: Jděte do celého světa, učte všecky národy a já s vámi jsem až do skonání světa. Všecky lidi bez rozdílu zavazuje, své podobenství o království nebeském tak podává, že v tomto království vidíme slepé a chudé a chromé shromážděné od čtyř stran světových... celý svět jest jako širé pole, na něž Spasitel zasel své sémě.

A nyní pohlédněte na církev katolickou. Ano, jen ona má právo a jen ona nosí ten hrdý titul církve katolické, to jest všeobecné. Jiné církve povstaly z různých zájmů, pro různé skupiny. Ale církev katolická jest pro zájmy všech, má obsáhnouti všecky, všem má dáti, všem má poskytnouti svou mateřskou lásku.

Církev katolická to také jediné může, protože jediná má svou nauku, svým zřízením a svým cílem schopnost všem se přizpůsobiti, všecky doby zachytiti, všem lidem poroz-

uměti. Ve všech duších pláče touha po štěstí a po věčnosti a jenom ona je má a je si jediné vědoma, že je má, a jediná je také dává. Ona chápe lidské duše, rozumí jejich potřebám, protože ve svém srdci chová lásku Kristovu a ta všem rozumí a vše chápe.

Proto církev katolická se stále všude šíří. Na jednom místě je vytlačována a nutně se jinde šíří a jinde zapouští kořeny a jinde přináší své kulturní a mravní hodnoty, o něž se ochuzuje národ církev štvoucí a vypuzující.

Svou obecnost pak stvrzuje i svým skutečným rozšířením. Co nejlepších synů a dcer posílala vždy do celého světa, aby vyplnila slova Kristova. Teprve v době docela nové napodobí ji jiné církve expansivní činností, ale ač mají hmotné prostředky mnohonásobně vyšší, obětavost a zanícení daleko nedostihují apoštolátu katolického, a proto i tato všeobecnost zůstává vyhrazena církvi. Těžko dnes najít kraj, kam by církev s největší obětí a s nasazením vzácných životů nebyla se dostala a nezakotvila. I početně má poměrně nejvíce ze všech křesťanských vyznání.

Na apoštolích vzdělal Kristus svou církev a jen ta jest jeho nevěstou, která má nepřetržitou posloupnost apoštolskou, která zachovala apoštolskou tradici víry. Všechny ostatní církve povstaly právě oddělením od církve katolické a proto postrádají této značky. O každé církvi můžeme skoro na den určit, kdy se odštěpila, o mnohých pak církvích musíme říci, že již druhá generace ani apoštolské posloupnosti neměla a všechny ostatní se oddělily od centrální apoštolskosti, od hlavy apoštolů, Petra a jeho nástupců. Katolická církev pevně hájí systém hierarchický, protože apoštolský. U nás není svobody víry, protože pravda jest jen jedna a ta je pevně pro katolíka ve věcech náboženských postavena a apoštolská posloupnost dává záruku

apoštolské nauky. Stojíme pevně za svou hierarchií, protože věříme, že jest jí dáno zvláštní přispění a zvláštní síla, podobně jako apoštolům. Věříme, že ona nás vede bezpečně a jistě. Víme, že ona jest odhodlána i krev svou prolíti, že jest odhodlána hájiti práva Boží až do žálářů a k mukám nejhorším, jako jen naši biskupové a papežové v dobách pohnutých dokázali.

Ano, církvi drahá, svatá, obecná, pro všechny, všechny milující a všechny objímající, my musíme tě lépe znát, my musíme se zadívat do tvého života... Tvou krev a tvoji práci, tvou lásku a oběti bych rád příště letmo nastínil. Věřím v Tebe, matko něžná, matko silná a dobrotivá, věrná a neohrožená, věřím v jednu, svatou, katolickou a apoštolskou církev!

ŽIVOT CÍRKVE

XIX

Je to zvláštní u církve, že stále jí někdo usiluje o život. Stále ji někdo pochovává. Dioklecián dal dokonce raziti minci Deleto nomine christiano. A i dnes stále církev pochovávají, stále jí věští záhubu. Všechno jsou ochotni uznati, jen kdyby jim církev nepřekážela, jen kdyby církev ráda zanikla. Ale protože v ní tuší zdroj silného života, protože cítí její chuť a vůli k životu, proto ten vášnivý vztek a proto to běsnění. Ďáblu se zdálo, že již dosahuje takřka svého cíle, a nyní církev stále se zvedá k novému životu. To je zvláštností církve, že, když se již zdá, že hyne, že umírá, najednou nevysvětlitelnými lidskými prostředky znovu povstává jako Fénix a znovu se rozlétá. Její hlavní známkou jest její životnost, a to životnost Boží.

Žije životem, jež jí dal její zakladatel do vínku, a tento život stále projevuje se ovocem, stále znovu propuká, a to formami, jichž se nikdo právě ani nenaděje a jež právě jsou pro okamžik nejvíce potřebné.

Život církve. Bylo by nutno tu projíti církevními dějinami a nakresliti vám její obraz. Ne, není třeba dějiny církve psáti stylem apologetickým, protože tyto dějiny jsou apologií samy sebou. Celé dějiny, celý život církve ukazuje, že v jejím lůně jest skryta vůle Boží, že Bůh má své hluboké úmysly s církví.

Pohledte jen na její podivuhodné rozšíření. Nikdy nebylo horších podmínek pro rozšíření církve. Císařové tušili v křesťanství moc, která se staví proti nesmyslnému sebezbožnění lidstva, jež bylo soustředěno v císařství a v jeho kultu; viděli, že tu roste hnutí, které odvrací přece jen hlavní pozornost od hmoty a od rozkoší a zvedá je výše. To celé lidstvo nenávidící Boha, chtějící jej sesaditi a na trůn jeho sebe postaviti, se bouřilo, to bouřilo se peklo, vidouc, že se blíží konec vlády jeho model, že má nastati snad i konec jeho říše. A proto se snažilo v mukách, jež jenom ďábel mohl vynalézti, utopiti rodící se hnutí. Chci dále zvláště poukázati na toto svědectví pravosti církve, to jest na krev mučedníků a zlobu rozpoutaného pekla. Říká se, že různá filosofická hnutí, jež se nábožensky barvila, připravila půdu křesťanství. Mluví se o gnosi, mluví se o filosofii neoplatonské a neopythagorejské. Není většího historického omylu nad toto. Mystéria nepřipravila křesťanství, naopak od něho odvracela, protože byla jakýmsi kontrfektem křesťanství, protože slibovala také dáti, a laciněji to, co dává křesťanství. Ony filosofické proudy právě proto, že dávaly něco více než oficielní náboženství pohanské, odváděly nepřímou nebo i přímo od křesťanství.

Víme, že i neostoicismus Marca Aurelia a potom Juliána Apostaty chtěl čeliti křesťanství.

A přece se křesťanství jako zázrakem rozšířilo. Bez zbraní, bez lidských výhod. Jen tím, že zachytilo lidské srdce toužící po pravdě, jen tím, že je rozsávala Boží milost a že její apoštolé seli svým potem, svou krví svlažovali a že dovedli zcela dáti, že dovedli udeřiti na pravou strunu lidského srdce a lidské duše. Evangelium přijali prostí i vznešení. V Římě bylo to hodně otroků, ale ti právě byli vysoce vzdělání ve velké své části. Římské matrony, jež toužily po mravní důstojnosti, k níž je lákala důstojnost společenská, k níž byly ke konci císařství vyneseny. Nesmírně pak lákalo křesťanství vojíny. Ty duše poctivé, otrlé, duše, které žhavě toužily po výbojích, které dobyly celého světa a jimž to všechno nestačilo, jimž to všechno bylo málo. Jest to zajímavý zjev v první církvi, ty velké řady vojinů, jež daly takový počet mučedníků. Vojínové měli jemný cit pro spravedlnost, a když viděli umíratí tiše, bez kletby velebného starce, slabé ženy i děti, hledali příčinu.

Římské imperium bylo rozšířeno po všech oblastech, se všemi pak končinami bylo zavedeno pravidelné a bezpečné spojení. Tak mělo křesťanství aspoň tuto výhodu ze sjednocení římské říše, třebaže i tato výhoda se obracela později proti nim, protože edikty pronásledovatelů taktéž snadno mohly se všude rozšířiti a také se rozšířily. Církev se živelně šířila na všechny strany. I to je důkazem hlubokého přesvědčení apoštolů o jejich poslání. Jak jinak by se mohli vydati bez zbraně, bez majetku s tak bláznovským pro svět učením do světového Říma, proti filosofům a proti císařům, titíž apoštolové, kteří tak neradi se jen loučili se svou ilusí o brzkém pozemském království izraelském?

Již v prvním století byly křesťanské obce rozsety okolo celého Středoziemního moře, již v prvním století píše svatý Cyprián, biskup z Karthaga, o Římě jako o matce všech obcí.

A tento duch stále hořel v církvi. Stále a stále posílala a posílá církve své apoštoly k nejvzdálenějším končinám země. Žádný národ jí není dosti barbarský, žádná země dosti nehostinná. Tisíce misionářů klesá únavou a padá nemocemi nebo i mučednickou smrtí, ale zase hned na jejich místa nastoupí další desítky a sta vyvolených duší, jimž žítí jest Kristus, zemřít ziskem. Církve nesleduje reklamních, politických cílů, jejím hlavním důvodem k misiím jest, že jest přesvědčena o svém poslání, že musí hlásati evangelium, říkajíc si s apoštolem: »Běda mi, kdybych nekázal.« Jiné církve jen napodobí církve katolickou, jen penězi pracují a nikdy nejdou do krajů ohrožených smrtí neb možností mučednictví.

Církve se nezalekla ani barbarů při stěhování národů. Klidně je očekávala, a pokud mohla, hned k nim posílá své apoštoly a hned jim ukládá sladké jho Kristovo, a tak zvolna z těch, kteří kolem sebe šířili hrůzu ohněm a mečem, stávají se beránci Kristovi. Tím zachránila církve, pokud se dalo, i starou antickou kulturu, protože je vychovala v následovníky této kultury, když její zestárlí nositelé nedovedli více udržeti svou kulturu při životě.

A jestliže neudělal starý Řím při svém rozvratu nic jiného, než že předal své křesťanství nastupujícím novým národům, dosti mu dala církve vykonati tím, že jej přetvořila v křesťanství.

Živá je církev, protože žila pravdou Kristovou, jež sama jest pravda jediná. Celá snaha církve se nesla vždy k tomu, aby tuto pravdu věrně uchovala, věrně předala a podle ní

lidstvo vychovávala. Proto ten její boj za ryzost učení křesťanského. Od začátku čtvrtého století nastává smutná doba křesťanství s jedné strany, protože křesťanství bylo drásáno bludy a spory, ale s druhé strany nebylo doby plodnější na ujasnění pravd křesťanských, na jejich přesné formulování. Arianismus, všechny ostatní bludy kristologické, trinitární a o svátostech nutily nejlepší duchy křesťanstva mysliti a přesně vyjádřiti křesťanské pravdy, je osvětliti, je seskupiti a vytvořiti mluvu, na níž bychom se všichni shodli.

Tak tu stojí velká jména Augustin, Ireneus, Jeronym, Cyprián, Cyril Alexandrijský a Jerusalemský, Jan z Damasku. A tento život pravdy dále žil v církvi, až vyvrcholil ve XIII. století ve sv. Tomáši Akvinském, jenž snesl moudrost všech otců a učitelů církve, vybudoval z ní pevnou budovu a učinil ji přístupnou rozumu i přesně vyhraněnou filosofií. Pravda, po něm bylo těžko co jiného říci a nadchází doba úpadku v theologii, ale pak žije ta pravda, svatá věda v srdcích věřících, nastává nové vroucí hnutí mystické, jež se snaží prožiti, zakusiti to, co mistři posvátné vědy tak krásně sestavili, že duch maně zatouží dostati se hlouběji do těchto záhad a do tohoto bohatství. Humanismus znovu stáčí oči lidské a křesťanů na tělo a na svět a z něho vyrůstá žalostné ovoce pohanské renesance a potom je již jen krůček do protestantismu. Chtějí zdůrazniti lidství, jež zdůrazňoval humanismus, ale zdůrazňují je proti svobodě, proti milosti, proti nadpřirozenu. A tak nastává církvi nový úkol zachrániti pravdu, zachrániti i člověka proti této falešné reformě. Církev se znovu vzchopila a znovu seskupuje, seřaďuje, vyjadřuje pravdy, jimž nebylo rozuměno. Velká je práce theologů tridentského sněmu. A když po dlouhé době zase sesulo se na pravdu

býlí racionalismu, josefinismu a jansenismu, a když se mysli, že církev není více schopna boje se lží, velkolepý koncil vatikánský ukazuje, jak hluboko žije pravda v křesťanství. A dnes je radost při pohledu na jaré závodění křesťanské myšlenky, na čilou práci katolických theologů.

Ta pravda byla hluboce živá v církvi, i když mlčeli její učitelé a vykladači. Nikdy nevyhynul život z pravd Kristových, církev vždycky žila z toho, co bylo jí složeno v klín.

Její nauka zkrotla hrdost římských boháčů, dovedla k pomstě sevřené pěsti otroků mírně rozevřítí a spojití k nebi a k modlitbě. Panny slabé se chvěly a bály se života a dovedly se nebáti potom ani smrti. Tvrdí muži, kteří by nejraději všechno kolem sebe zotročili a všechno jen kolem sebe otočili, ti padají jak děti na kolena a objímají své největší nepřátele. Křesťan první podává ruku otroku a otrok neproklíná pána, nýbrž slouží mu a ctí v něm představeného. Všechny spíná jedna láska, jedna víra, jeden křest. A tato láska pak také zvolna způsobila, že vymizelo otroctví, že vlastně nikdo ani neví, jak. Žena přestává býti jen nízkou samicí, přestává býti jen representantkou domu nanejvýše jako matrona, nýbrž stává se matkou světců, vychovává pro nebe, jest povýšena na nevěstu Páně, neboť i žena má právo se zcela oddati Bohu, a nestává se celým tvorem teprve spojena s mužem, nýbrž i jí je dáno co nejvýše zdokonaliti svou osobnost. Žena nachází největší klenot svůj, totiž sebe, svobodu svou, nebýti ničí otrokyní, moci se povznésti k vyššímu, k nejvyššímu. Ženě je dáno připodobniti se Marii a nyní otvírají se i oči mužů a vidí v ženě ne nástroj své rozkoše, nýbrž svou spolupracovnici, sobě rovnou duší, cílem a povoláním k úkolu nejvyššímu.

Ovšem velké měla církev boje v tomto ohledu s mocnými

tohoto světa. A i v boji s nimi, v jakýchkoliv bojích ukazuje se život církve. Jiné církve jsou rády, když se vyhřívají na výsluní pánů, ale církev prvních dob se modlí za to, aby stále byla pronásledována; svatý Cyprián se děší toho, kdyby jednou mocní se začali ucházeti o přízeň církve. A církev zakusila pravdivost těchto slov, jež se snad mnohému zdají paradoxem, ale, bohužel, jím nejsou.

Jakmile přijímají cesarové křesťanství a stávají se ochránci církve, ihned chtějí si tyto služby dáti zaplatiti nejdražší výměnou, to jest svobodou církve. Církev již od začátku císařské přízně musí zápoliti s vladaři, kteří chtějí se vměšovati do jejích práv. Jsou to boje velkolepé, boje hrdinské, v nichž vidíme nezištnost církve a její přesvědčení, životné přesvědčení, že jen ona má pravdu, že jen ona je paní duší a proto že jí přísluší vláda nejvyšší a že nikdy mocní tohoto světa nebudou nijak připuštěni k spoluvládě ve věcech víry a mravů.

Jak se skláníme všichni věrní a hrdí katolíci před takovou postavou tolik tupenou, protože nepochopenou, Bonifáce VIII. za jeho věkopamátnou bulu Unam sanctum. Vy mocní máte tytéž práva a povinnosti jako ostatní prostí věřící, a chcete-li míti jinou ještě povinnost, pak to může býti jediné povinnost ještě jedna: nenáročně, nezištně hájiti, chrániti církev a jí sloužiti, protože moc světská jen proto je tu, aby hájila zájmy svých poddaných; a které zájmy jsou vyšší než právě zájmy jejich duší?

Církev si byla vědoma své nadvlády, proto žárlivě střežila svá práva o udělování církevních hodností a obročí. Když vidíme jiné církve, jak se lisají k mocným tohoto světa, od nich všechno své bytí a svůj život očekávají, vidíme, že naše církev má život Kristův, že jen ona jest si vědoma slov Ježíšových: »Aj, já s vámi jsem a brány pe-

kelné ji nepřemohou.« Nepotřebuje ochrany, nepotřebuje poručnictví.

Vytýká se církvi její jmění. Ano, je pravda, že čas od času se toho jmění nahromadilo mnoho, že čas od času se dostalo do rukou lidí, kteří neměli správného ponětí o poslání církevního majetku, že snad bylo církevního jmění i zneužíváno. To všechno víme, víme ještě více, více než snad vědí běžné plátky a běžní řečníkové na protiklerikálních schůzích. Ale proti všemu zneužití, proti všem zlořádům s jměním církevním stojí jako hráz nesčíslná řada ústavů dobročinných všech druhů. Ano, ani bohatství neudusilo života Kristova v církvi; i v dobách největšího úpadku stále byly pilně obdarovávány chudobince, sirotčince. Církev po dlouhá léta samojediná se starala o výchovu lidu, samojediná se starala o vzdělání. Nesčíslné byly dotace pro studenty, pro profesory, pro university. Podívali byste se, kdybyste pročítali donační listiny jednotlivých universit. Viděli byste, co všechno církev obětovala. U nás až do časů Marie Terezie byly všechny školy výhradně v rukou církevních. Jak pak ještě možno mluvit o tmářství, o špatném zneužívání svěřených peněz? Jak možno mluvit o zneužívání peněz, když pročítáme zápisy katedrál, klášterů, ukazujících, jaké tisíce se ročně vydaly na podporování chudých, nemocných, slepých, pomatených...

Nikdy pak z církve nevymizel ideál evangelické chudoby. Vždyť a právě v nejhorších dobách se našli hrdinové, kteří vyšli z lůna církve, kteří se schválením církve učící obnovali stále a stále ideál chudoby Kristovy. Jsou to sta a sta řádů a kongregací, které všechny vyšly z církve, jí žily a ji též vždy zvedly.

Nikdy církev nepotřebovala ke své reformě ramene světského. Vždycky reformy vyšly z jejího středu.

Mluví se o nehodných papežích. Jistě neschvalujeme život takového Benedikta IX., Lva X., Alexandra VI. Ale co jsou tito lidé proti ostatní řadě velebných, úctyhodných, vznešených, čistých a učených papežů, kteří seděli na trůně Petrově! A co měla církev špatné papeže, měla je jen z požehnané činnosti laiků, kteří se často vměšovali do církevních záležitostí a sami jsouce špatní, špatné si vyvolili vůdce, vůdce slepé a hluché a němé, právě jak potřebovali.

Jakmile však byla církvi zase vrácena svoboda, o niž tolik usilovali papežové hodní, rázem nastává serie papežů velikých.

Jen pohleďte na řadu vám všem známých papežů posledních... Ne, církev není odcizena životu, jak by někteří neznalci chtěli tvrditi. Ptají se, co učinila pro pokrok a kulturu. Směšná otázka. Budou nás souditi z kultury, budou nás souditi a dávatí nám známky z pokroku, nám, kteří jsme až do minulého skoro století jediní podporovali umění a vědu. Podívejte se na ty nesčíslné galerie světa, na galerii drážďanskou, Louvre, Prado v Madridě, na galerii mnichovskou nebo bruselskou. Všechny mluví zdrcující většinou svými madonami a světci o tom, kdo podporoval umění; to byly kostely a kláštery, které ctily vysoko umění jako pomocníka zbožnosti, které ctily umění jako prostředek k vyjádření krásy, odlesk toho, jenž je krásou samou. Křesťanství zachránilo umění. Dalo nový směr, novou životní vážnost. Umění mělo vychovávat, umění mělo se pokoušeti, aby zachytilo stín ztraceného ráje, mělo dávat tuchu pravdy, ctnosti a čistoty. Umění mělo zdůrazniti nadpřirozeno. Proto se vzpínalo výše v gotických katedrálách, barok chtěl zdůrazniti jásavou radost pravdy a proto hýří ve zlatě a úsměvu, proto je v něm pohyb!

Poměr církve k vědě. Přirozeně, poslání církve jest především nadpřirozené, má vésti k nebi, ale nikdy nezakazuje hledati prostředků na ulehčení životního břemene, nikdy se nestaví proti vědě, která se chce dopátrati pravdy i ve věcech přirozených. Církev se nebojí vědy, a jak jsem řekl, do nedávné doby ona byla jedinou podporovatelkou věd. Nezapomeňte, že university, semeniště věd, jsou jejím dílem, středověk nebyl temnem, jeho temno straší jen v temných hlavách...

Ale, jak jsem řekl, to nebylo hlavním posláním církve, jež spočívalo v tom, aby duše očistila a povznesla. Jak se o to církev starala! S jakou láskou pracovala svou liturgií, s jakou láskou pěstila svůj církevní zvláštní zpěv, svůj chorál. Zdobila své katedrály a chrámy, aby i chudým dopřála požitku umění, pro ně rozvířila chrámy velebným zpěvem. Každým úkonem svým ve chrámech zvedala lid. Stále a stále mu hlásala slovo Boží, stále jej zvedala k nebi, spínala mu ruce zvyklé jen na oštěp a na meč a učila jej odpouštět, učila jej míru, učila jej trpělivosti, vychovávala jej ke svatosti.

Přes všechny chyby středověkého lidu, přes všechny zločiny, jichž i tehdy bylo dosti, musíme užasnouti nad počtem krásných šlechetných duší, musíme žasnouti, co díla lásky k bližnímu dovedla církev vykřesati z duší tvrdých a hrubých, co světců je v dějinách středověké Evropy.

Ó přátelé, církev klidně obstojí na soudu. Ale to musí být soud spravedlivý, to nesmí býti již předem diktován též rozsudek, nesmí platiti: »budiž souzen a odsouzen«.

Přátelé, važte stíny a světla a musíte uznati, že, co bylo stínů, bylo to proto, že církev má zároveň stránku lidskou, tedy chybuje, ale že tato stránka stínů a nedostatků zcela

mizí, že utone v životě, v životnosti církve, jež ji prozařuje celou božstvím jejího svatého Zakladatele.

Ano, svatá, dobrá, krásná je naše matka a my ji klidně můžeme milovati, my ji musíme milovati, protože jenom v ní je život, život pravdy, štěstí a krásy.

CHRISTIANOS AD BESTIAS! XX

Křesťany šelmám... Neznáme jich, nemůžeme jim dokázat nejmenšího přestupku, natož zločinu; nám nikomu ničeho zlého neučinili, ale šelmám je předhodíte. Šelmám! A davy v Koloseu třeští. Mají dosti pŮtek se šelmami, mají dosti i krve gladiátorské. Ta krev jim nedostačuje. Touží pudově po jiné krvi. Jejich zhovadilá krev, jejich neřestná, jenom po rozkoších a po ubíjení duše toužící krev, ta touží po krvi jiné. Touží po krvi křesťanské. Koloseum hoří nádherou. Nad hlavami šarlatová pokrývka chrání před úžehem, otroci roznášejí chleba a ovoce, s výše sypou na přítomné líbezné květy a mažou nohy diváků vzácnými oleji. Vznešené dámy chvějí se nedočkavě: »Křesťany, křesťany šelmám...« Ještě nepřišlo hlavní číslo dnešní zábavy...

Konečně jsou tu. Pískot, hněv, sliny, kletby, nadávky sypou se na drobné stádce. A jedny přivazují na koly, zabalují smolou a zapalují k večeru, jiné zašívají do koží a předhazují jako psy šelmám, jiné staví do skupin a pouštějí dravé šelmy. Zvedá se most, klece s divokými šelmami se uvolňují, pod mostem hrnou se skupiny šelem méně obávaných, ale přece vyhladovělých. Vše jása, tone rozkoší. A jen dole skupinka křesťanů naposled se objímá, poslední

polibek, poslední Pater noster . . . Tu děvče mladé, nevinné, obnažené zrakům chlipným. Chtěli jí vzíti nevinnost, nepodařilo se jim to. Vedle ctihodný stařec klesá poraněn šelmou, jež prchá před tak nevábným soustem. Šílení dospupuje vrcholu a jenom dole doznívají hlasy vážné, velebné: Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam . . .

A před soudními dvory po celé říši římské v téže době stojí tisíce křesťanů před soudci: Obětuj! Nikdy! Tedy, půjdeš na kříž! Deo gratias! A jinému dí soudce: Rozmysli si to! A mučedník odpovídá: Konej svou povinnost, ve věci tak vážné není rozmýšlení! Otroci jsou bičováni, drásáni, čtvrceni, lámáni, není muky, která by nebyla uplatněna proti křesťanům. Kostel San Stephano Rotondo v Římě, jenž kol dokola nese příšerné scény z prvních dob pronásledování křesťanů, jistě není přeháněním. A jenom lidé silných nervů mohou se na ty obrazy dívat . . .

Nenávist krutá rozpoutala se v Římě a v celé říši proti křesťanům. Již za Neronu v prvním století po Kristu, za něhož byli také umučeni sv. Petr a Pavel, bylo raženo heslo: Christianos esse non licet!

Stojíme před hádankou, kterou není možno přirozeně vyřešiti. Proč se stavěl Řím tak vášnivě proti křesťanům, jimž se přece nic zlého nedokázalo. To jediné, co se jim vytýkalo, bylo, že nechtěli obětovati modlám, že se nechtěli klaněti císařskému majestátu. Ale to nebyli jediné křesťané. Řím byl v té době zaplaven všemožnými kulty, mysteriemi, které často hýřily nemravnostmi. Ty nikdo nestíhal, a třebaže mnohé kulty byly zakázány, přece žádný z nich nebyl stíhán.

Že křesťané neobětovali modlám; ale vždyť těm bohům nikdo nevěřil, vždyť filosofové se jim veřejně vysmívali,

vždyť byli veřejně a beztestně popírání. A božství císařů sotva kdo věřil. Vždyť se měnili, každou chvíli některá armáda starého císaře zabíjí a jiného provolává, vždyť konečně pretoriáni tvoří císaře, ty, kteří před tím s nimi hráli v kostky, kteří s nimi se opíjeli a nemravnosti páchali. Tedy, jací bohové!

Ó drazí, nemylte se! Nemožno přirozeně vysvětliti mučednictví. Právě jeho skutečnost jest velkým důkazem božského původu křesťanství a jeho výlučné pravdivosti.

Celé peklo se rozpoutalo. To peklo se bálo o svou říši. Až dosud se ďábel lži skrýval v modlách ať skutečně ať obrazně, lidstvo ať upřímně či neupřímně se jim klanělo; on byl věru pánem, jemu se přinášeli nejvzácnější oběti, přinášely se lži nepravdě, tedy jemu, protože on je lhářem od počátku, on se dá nejlépe definovati lží, protože chtěl býti bohem, chtěl se považovati za Boha, ač dobře věděl, jak je od něho vzdálen.

Viděl oněch čtyřicet tisíc, kteří nesklonili kolenou svých před Bálem, jak bylo předpověděno u Daniele, a proto napjal všechny své síly, aby udusil v zárodcích celé nebezpečné hnutí, jež kácí jeho modly. On sliboval lidem, že budou jako bohové, jen když jeho poslechnou. To se uskutečnilo jaksi v císařích. Lidstvo osleplo svými vášněmi, v nichž uvěřilo hadovi, a proto našlo v sobě boha, ovšem boha důstojného sebe, a nyní někdo odhaluje masku z těch jeho bohů.

Bouřilo se pohanstvo i to, jež nevěřilo bohům, proti křesťanům, že měli odvahu se k tomu veřejně přiznati, že měli odvahu tak celé společnosti římské vyčistí svým skutkem jejich podlost a zbabělost. Bouřili se filosofové, kterým se tím dokázalo jejich chlebíčkářství, jejich bezpáteřnost...

Bouřili se špatní, že se našel někdo, kdo nejde jejich cestami.

Dobří bývají vždycky kamenem úrazu pro špatné.

Bouřili se ti, kteří si zalíbili v hříších a neřestech, že přichází někdo, aby je oloupil o jejich milované hříchy. Světlo je odporné chorobným očím, a proto jak asi muselo býti odporné křesťanství se svou naukou, jež zcela odporovala pýše, smyslnosti, pohodlnosti, lstivosti, ziskosti. Všechno, všechno hrozilo křesťané převrátiti, všechno, k čemu lidé přilnuli, jim pojednou křesťanství bere... Ó ano, chápeme: Christianos ad bestias! Co jiného s nimi, kteří nechtějí žíti s námi, kteří nechtějí žíti ve světě a se světem, kteří se nás vzdalují, jichž život je nám výčitkou, kteří nám chtějí život otrávit! Ano, chápu to celé peklo, to celé lidstvo sobě se klanící, v hnusu se válející jest ohroženo. Ne, není jiného řešení než ad bestias. A předhazovali je šelmám a stínali a k smrti usmýkali, do moře vrhali, se skal shazovali, rdousili, parou dusili, do kamených lomů, do dolů, na lodi jako veslaře je odsuzovali. Slepí, chromí, utýraní, hladovíci, i jazyků zbavení... vlekli svá pouta. Pouta pro Ježíše Krista. Křesťané, hle, to jsou vaši otcové: Otcové, kteří všechno obětovali, ženy, děti, štěstí pozemské, postavení, pohodlí, teplo rodinného krbu, čest, hodnost i život za Ježíše, za Pravdu. Stojí tiše před soudci, stojí tiše před popravou, objímají své katy, odzbrojují tvrdé, krvavé muže.

Přátelé, pohleďte blíže na mučedníky, na naše otce:

Co nejvíce překvapuje, jest nadpřirozený klid. Všichni se na ně sápu, mukami nejhoršími vyhrožují, muky nejhorší též zkouší. A mučedníci nespravedlnost kletbou nesplácejí. Ti, kteří dříve smrtí trestali každou urážku, stojí klidně a nechávají se urážeti. Nehrají si na nevinné, ne-

hrají divadlo trpitelů. Tak prostě a nenuceně se chovají. Nejsou sentimentální. Dovedou mužně odvětit svým katům, když urážejí Ježíše, ale před trestem sklánějí tiše svou hlavu a jdou jako ovečky na zabití.

Drazí, co nám praví toto jejich chování, jejich nesmírná oběť všeho? Proč se svlékají ze všeho? Neviděli jsme nic podobného v dějinách. Není mučedníků vědy, a ti, kteří byli usmrceni pro bludy, jak se liší od mučedníků. Předně neměli by síly k smrti, kdyby nebyli často, třebaže mylně a zaviněně mylně přesvědčeni o správnosti svého názoru. Ale jak se liší jinak od mučedníků! Co kolísání, co zatvrzelosti k důvodům rozumovým, k důvodům lidským i božským, že kolikrát se ptáme, zda nejde o stavy patologické. U mučedníků však ani vůle ani úsudek není oslaben. Mučedníci vědí, co ztrácejí, je nikdo rozumově neusvědčuje a po pýše není u nich rozhodně ani stopy.

Toť jasným důkazem, že je vede jiná, vyšší síla. Někdo jiný jim dává sílu vše dát, vše podstoupiti. Vždyť je řada mučedníků, kteří to veřejně prohlašují. Ano, ze sebe by sotva člověk měl takovou sílu, s výjimkou vzdoru, obětovati všechno a to tak lehko, jak to činili mučedníci. Vždyť člověk ničeho si tak necení jako života. Přirozeně jest prostě nevysvětlitelno, aby lidé zdraví, šťastní se tak lehce zříkali života!

Je vedla vysoká síla. Je vedla jejich živá víra. Byli cele proniknuti myšlenkou, že jenom Ježíš jest pravdou. Celým životem po ní dychtili, celým životem ji hledali a nyní se jich dotkla. Jak byli jí uchváteni, jak jí všechno k nohám snesli. Vždyť se výslovně praví, že jim bylo všechno společné, že byli jedno srdce a jedna mysl v Bohu. Byli živě proniknuti přesvědčením, že je čeká u Boha život lepší, šťastnější.

Jim byl Bůh více než všechno, co může svět dát. Proto se smáli hodnotem, nabízeným za odpadnutí, proto všechno dali, všechno ztratili, aby všechno našli. Bůh všechno, svět jen sen, to byla myšlenka, která je dokonale ovládala.

A konečně cítili neb aspoň tušili, že Bůh si žádá jejich oběti, jejich krve, jejich života, aby přivedl ke světlu jejich bratry. V tom smyslu psal Tertulián *Sanguis martyrum semen christianorum*.

Bez krve není odpuštění. Proto prolil krev svou Ježíš Kristus, aby nám zjednal odpuštění, a proto též žádá Bůh krev naši, aby ji spasil v krvi Kristově naše bratry.

Každá oběť jest kněžským úkonem. Jak vznešeným úkonem jest položení života na oltář pravdy Boží, na oltář Kristův. Jsme spojeni v jedno velké a tajemné obcování svatých. Zásluhy všech křesťanů slévají se v jedno moře a všichni křesťané z něho čerpají svou sílu a svůj život. Nic se v církvi Páně neztratí a nic není nadarmo. Ani jedna krůpěj krve nebyla zbytečná a měla velkou výkupnou cenu.

Víme z dějin církevních, že v prvních dobách se těžce odpouštěly různé hříchy, hlavně byly-li opakovány. Nejvíce se trestalo odpadnutí. V různých pronásledováních bylo dosti těch, kteří, jsouce slabí, jsouce pyšní, neumějící se modlit nebo se obětovati, obětovali raději modlám, aby se zbavili muk, nebo aspoň si zjednali úřední potvrzení, že vykonali zadosť svým občanským povinnostem ohledně obětování modlám, třebaže ve skutečnosti neobětovali. Církve původní přísně trestala tyto viny a hle, dávala možnost těm, kteříúpěli v žalářích pro víru, neb kteří byli trestáni, mučeni, poznamenáni pro křesťanství a potom přece ještě propuštěni na svobodu, dávala jim možnost, že mohli poslati kněžím svou přímlovu za ony ubožáky, kteří pak byli vzhledem k zásluhám vyznavačů rozhřešeni.

Podobně jistě před Bohem má a měla krev mučedníků svůj výkupný význam.

V neposlední řadě pak dán byl příklad nám, jak máme si vážit své víry. Dnes již žijeme z jejich ovoce. Dnes žije celá moderní kultura z lásky k bližnímu, kterou křesťanství vštípilo, dnes je lehké zavádět humanitu, když za ty pravdy, které Ježíš hlásal a které obnovily svět, tisíce křesťanů dalo svůj život. Dnes radujeme se z mravnosti, ale zapomínáme, že tato mravnost musila se zrodit z krve mučedníků, že tisíce za ni položilo své životy.

Krev mučedníků jest nám důkazem jediné pravdivosti církve, pravdy katolické. Jen Kristovo náboženství jest pronásledováno, protože jenom církvi předpověděl Ježíš: Ve světě budete trpět útlak, ale doufejte ve mne, já jsem přemohl svět!

Drazí, již mnohého to zarazilo, proč jenom církev katolická je tupena, proč jen kněžím katolickým se veřejně spílá.

Jest to jasné. Co by pronásledovali jiné církve? To by se ďáblu prostě nerentovalo. Kdopak tak důsledně boří názory tohoto světa, kdopak dnes tak usilovně jako poslední hlas mluví proti zbožnění lidstva, kdo mu ukazuje na jeho vyšší cíle, kdo mu připomíná, že jsou ještě jiné hodnoty? Každé slovo pravdy Kristovy, každý člověk, jenž žije podle nich, jest čarou přes pekelný rozpočet a proto s nevídanou divokostí se vše vrhá na to, co jen nese stopy Boží a pravdy jeho.

A přece, drazí, jaká velikost v tom, trpět s Kristem a s jeho mučedníky. Přátelé, jít dnes s tím, čemu se říká pokrok, svět, to není zvláštní hrdinství. To jest výnosné, to jest ve cti a ve vážnosti. Jít s proudem, jít s většinou, být tam, kde rozdávají sladké a lehké možnosti života, to není příliš odvážné.

Stačí jen otřít se o náboženství pořouchlým, hloupým způsobem, stačí jen opakovati do omrzení vyvrácené báchorky o církvi, o kněžstvu a jsi hned moderním literátem; těžko si dnes představit literáta, který by poznal pravdu Kristovu, který by si s ní dal práci, který by se o ni pokusil, který by se pokusil k ní se přiblížiti a jí porozuměti . .

O to je větší hrdinkou ta prostá babička u dveří kostelních, která nedbá na úšklebky vysoce vzdělaných nositelů pokroku a kultury a jde si za svým Bohem, o to je nekonečně výše taková matička, která v poctivosti vede klopotně svůj život v naději, že jde správně . . . Ti, kteří jdou s proudem, tak málo myslívají, myšlenky takového borce pokroku byste svázali do moc maličkého uzlíčku!

Drazí, nedivte se, že se náboženství vylučuje, že se náboženství nadává, spílá, že se křivdí těm, kteří je vyznávají. Jak může snést ďábel, aby zase někdo rušil jeho vládu. Myslí, že má již všechno ovládnuto, klidně sedí nad branami města a jeho práci za něho obstarají druzí, vždyť má k tomu tisk a řečníky, má k tomu pokrok, má k tomu veřejné mínění. A nyní se najde přece někdo, kdo by chtěl jeho pracně sestavené dílo rušiti!

Věčné nepřátelství mezi ďáblem a mezi Ženou a mezi semenem jejím. Mezi ďáblem a mezi Synem Marie Panny a proto též mezi ďáblem a mezi všemi, kdož jej vyznávají.

Boj neukojitelný, boj nesmiřitelný, boj na život a na smrt, boj, jenž bude ukončen teprve v den poslední, až bude ukončeno dílo Satanovo. Satan se snaží co nejvíce duši Ježíši urvati. Chce učiniti co nejvíce možno zbytečným proliti krve Ježíše Krista. Zdálo se mu již, že jest lidstvo jeho, a nyní přišel Ježíš a lidstvo, jeho vzácnou kořist, již se chlubil proti Bohu, již se chlubil jako poddanými, již urval Bohu, mu odebral.

Není možný smír mezi Beliálem a mezi Kristem, není možný smír mezi světem, jenž patří ďáblu, a mezi světem Božím dítek Božích. Věčně, věčně do skonání světa budete nenáviděni, budete odstrkováni, nedočkáte se vděku a spravedlnosti, všechno zlé o vás lhouce budou lidu vykládati, a to pro jméno Kristovo, jak již Ježíš předpověděl . . .

Nikdy, nikdy není pro Pravdu Kristovu, pro církev ji chránící klidu a pokoje. Stále je někde pronásledována. Plná tři století trvalo pronásledování první církve, ještě máme všichni v živé paměti hrůzy pronásledování církve v Mexiku. A nikdo se nepozastavil, neexistovala žádná liga pro lidská práva, jež tak ráda se staví za všechny zločince, a jež ronila krokodilí slzy nad smrtí dvou anarchistů . . .

Ano, drazí, věřte, že pro věrné Páně neplatí žádná práva prostě proto, že jsou Kristovi. Kristus byl ukřižován a jeho učedníci by chtěli něco lepšího očekávat?

Přátelé, posuďte, kde je pravda, zda tam, kde se jde bezmyšlenkovitě, bez rizika, kde jenom vážnost a čest a hodnosti a uznání prší, anebo tam, kde se předpisuje vážnost života, se žádá víra oživená, kde se žádá oběť všeho, co odporuje pravdě, třebaže tak lahodí pýše a tělu a běžným názorům? Drazí, rozhodněte, kde je pravda, zda u nás, kteří jsme nenáviděni, aniž jsme komu ublížili, za to, že jsme světu dali civilisaci, školy, lásku k bližnímu a vzdělání, anebo u těch, kteří jdou za módními a lacinými, libivými hesly, kteří nás pronásledují, aniž by nás znali, kteří nás odsuzují dříve, než nás soudí. Zda u nich, kteří mají všechno, kteří se kolem nás prohánějí v lesklých autech, v drahých robách s vilným prázdným chechtotem na rtech, smějí se práci a pravdě a spravedlnosti, před nimiž všechno na kolenou leží, anebo u nás, kteří nemáme nic než toho Krista ukřižovaného a jehož hlásáme a vyznáváme dále,

třebaže to není časové a třebaže to nevynáší? Kde je pravda, u nás, kteří dáváme všechno, anebo tam, kde se nedává nic a běře všechno, kde je pravda v kříži Kristově, či v modle mamonu, kolem něhož tančí ti, kteří nás pronásledují, v kříži Kristově, či v našminkované tváři světa, v Kristu anebo v Belialu?

NAŠI SVATÍ

XXI

Na nebi života církve katolické skvějí se jasné, krásné hvězdy. Každá se chvěje jiným jasnem, každá má jinou velikost, ale všechny dívají se tak teple a mile na nás, jsou takovou útěchou v našem vyhnanství a světlem v noci našeho života! Svatí a světice Boží.

Co křesťanů, i když se to neodváží přímo vysloviti, jest přesvědčeno, že ideál Kristův nemožno vyplniti, zde najíti, že jeho břímě jest přece jen těžké.

Mnoho křesťanů žije tak svým drobným, klidným životem a spokojuje se s jakýmsi minimem.

A přece dějiny církve jsou protkány příklady hrdinného, dokonalého následování Krista. Všechny doby, všechny věky, všechny národy a stavy podaly Bohu světce jako myr-hové dechnutí, jako výkvět.

Svatí jsou důkazem, že Kristovo učení možno vyplniti, že je možno dokonale žiti podle Krista, že Kristus nehlásal nemožností, že jeho cesta je přece jen přístupná. Byli lidmi jako my, byli podrobeni týmž obtížím, i v nich Adam zhřešil, i oni se chvěli podobnými slabostmi. Jisté legendy vzdálily svými šablonovitými nechutnostmi svaté do končin, kam za nimi rozhodně nemůžeme. Ty legendy zbavily

světce všeho lidského. Jistou dobu ve středověku totiž byly životy světců a pasionály jedinou literaturou, nahrazovaly i dnešní romány, a tak se stalo, že nám byli světci odcizeni. Nemyslim snad vypravováním zázraků. Nechceme býti skeptiky a hledati svou dnešní povýšenost nad středověkem v historické kritičnosti ohledně nadpřirozeného. Ale jedno zazlíváme těm dobrým pisatelům starších životů svatých, že nekreslili světce podle skutečnosti, že neviděli jejich boje, že neznali jejich obtíží. Nikterak tím však nezvýšili Boží velikost. Právě poctivým vylíčením bojů svatých se sebou a se světem, s chybami, s vášněmi, vynikla by síla milosti, vynikla by Boží všemohoucnost. A my bychom měli posilu a uklidnění, že, jestli ti, kteří již přijali korunu, bojovali jako my a vždy se jim dostalo Boží milosti a Boží síly, že se jí dostane také jistě i nám.

Bože svatých! Jak nás vzchopí život a příklad sv. Augustina. Hledal všude, vyssál všecky květy, hledaje v nich zapomenutí a rozkoše, brodil se všemi bludy, vášně jeho ho poutaly a trýznily a věznily, svíraly a strhovaly tolikráte a tolikráte. Ale chtěl se dostatí výše, chtěl najíti svého Boha, prosil ho, a on přišel. Jak potěší život takové Maří Egyptské, takové svaté kajicnice Thais.

I svatí vzdychali pod zákonem těla porušeného dědičným hříchem! Ale věděli, kde je pomoc, prosili o ni a s ní též zvítězili! Jak nás utvrdí v dobrém předsevzetí, když pohlédneme na svaté, kteří chybili podobně jako my a kteří přece vybědli z viny a dosáhli ctnosti, která jim zaručila korunu. V našem dominikánském kalendáři jest i jeden blahoslavenec, bl. Antonín Neyrot, jenž byl tak nešťastný, že se dopustil viny nejhorší a největší, odpadl od víry. Dotkla se ho však milost Boží a Antonín vrací se k víře, za niž pak klade svůj život, takže ho dnes po velkých divech uctíváme na našich oltářích.

Právě v tom jest význam světcův a proto slují světci a církve nám je klade za vzor, že učení Kristovo ve smrtelném těle prováděli, že dovedli do důsledků vyplniti zákon Boží v naprosté lásce k Bohu. V tom právě spočívá svatost, že celý život, tak jak jest dán a podmíněn, tedy i s vlastnostmi lidskými i s vlastnostmi opačnými, se sklony ke zlému přetvořili láskou k Bohu, že celý život, každý krok a každý okamžik pronikli snažením o připodobnění se Bohu, v němž spočívá křesťanská dokonalost, to jest svatost.

V tom právě spočívá velikost svatých, že dovedli na sebe denně bráti kříž Kristův, zapíratí sebe. Život svatých nespočívá jen v konání divů, nespočívá jen v roztomilých legendách. Kříž Kristův je především programem křesťanského života, tudíž i programem svatosti. Svatí musili též na sebe denně bráti svůj kříž a bojovati se sebou, se světem a s ďáblem, musili též zapíratí sebe. Zapírání sebe. Čteme často o hrozných kajících skutcích. Ano, bylo mnoho světců, kteří válčili, prudce, nemilosrdně se svým tělem, ale hlavní váhu neklade církve a Bůh na vnější skutky kajícího, nýbrž na kajícího vnitřní, na vnitřní sebezápor. Byli svatí, kteří nekonali tak tvrdých, kajících skutků, kteří ani k nim neradili. Ale znali své sklony, jimž byli podrobeni tak jako my. I jejich bytost se bouřila proti boji, i oni cítili v nižším člověku odpor proti kříži Kristovu, i jejich porušená přirozenost je volala úpěnlivě ke slávě, prosila je, aby jí poshověli, aby jí popřáli úsměvu světa. Kolikráte i svatým srdce krvácelo v těchto bojích, kolikráte hořké slzy prolévali, než dovedli všechno dát. Jakými mukami vnitřního boje na př. prošel bl. Jindřich Suso. Jeho duše ráda by si spočinula v sobě, již měl dosti boje a Pán ho stále pronásledoval. Již prosil, aby Bůh měl s ním slitování, ale pak přece znovu vstává a znovu se dává do boje. Vždyť

svatí byli lidé jako my, totiž chci říci, z těla a z masa. I jejich srdcem protékala vášnivá horká krev. Znali pláč lidského nitra po lásce, ale tak dlouho zápasili se srdcem, až je zvykli na lásku nejvyšší, na krásu nestvořenou!

Byl to boj pozvolný, boj urputný, přetvořiti celého člověka, jenž zná jen sebe, aby sloužil cele Bohu. Aby všechny touhy zmlkly v Bohu, aby všechny žádosti jen k Bohu se nesly. Pohodlí lákalo, dávalo jim všechny slasti, jaké jen svět může dáti, před ním tmělo se odříkání, pronásledování, tupení a svatí vyvolili si přece jen kříž Kristův. Ovšem, ale boj s lákavým úsměvem, se sebou, se svým já, jež chce míti užitek hned viditelný, jež nerado čeká, jež se schyluje k naději jen jako k poslední kotvě, když přítomnost zklamala.

A tak šli poctivě za Ježíšem. Jest to cesta obtížná a výstup bolestný. Každým krokem třeba narážeti na ostré překážky, každý krok nutno očistiti, každý úkon nutno posvětit, nutno zvednouti. Svatí si musili napřed osvojiti smýšlení Ježíšovo, nejprve se musili naučiti ve všem hledati Boha, musili na prvé místo postaviti ve svém duchu Boha a jeho milost, musili nejprve naučiti se dát přednost nadpřirozenému Božímu před lidským, před přirozeným. Jisto je, že starý člověk se bránil, že mnohokráte i jim se zdálo, že všechn ten zápas je marný, že se nedostanou vpřed, že přece klesnou, dříve než dojdou cíle. Kolikráte i jejich prudká povaha je unášela, takže cítili, že mír Páně je opouští, kolikráte volal takový sv. Jeronym: Pane, odpusť, víš, já jsem Dalmat! Kolikráte svatý Bernard toužil na př. po samotě, k níž ho celá jeho povaha volala, a Bůh ho pudil ven, ke knížatům a na papežské dvory.

Řeknete: Toť zázrak. Ano, ale zázrak milosti, zázrak, jež Bůh je ochoten i na nás i na vás opakovati. Jen přivolit, jen

se odevzdat Bohu. Vždyť co to znamená svatý? Svatost je prostě milování Boha z celého srdce. Již ten, kdo jest ve stavu milosti posvěcující, jest ve stavu svatosti. Tato svatost pak jest odstupňována podle toho, jak naše srdce přilnulo k Bohu.

Základní svatost jest, abychom nemilovali nic více než Boha, a nyní další stupně svatosti mají odstraňovati všechno mimo Boha. Náš původní čistý stav byl naprostým připnutím celé bytosti k Bohu, všechno v nás směřovalo jen k Bohu. Jen on byl našim cílem všech činů, všechno jen pro něho jsme milovali, a to v tom měřítku a takovým způsobem, jak nás co více či méně přivádělo k Bohu. A nyní svatost se má snažiti obnoviti tento bývalý stav, má učinit Boha cílem všeho našeho konání. Jen on má státi v popředí všeho našeho snažení, jen on má vésti každý náš krok a vše máme oceňovati podle toho, jak jest blízko neb daleko Boha.

Tedy, boj proti sobě, boj proti samolásce, jež chce sobě vyhověti, jež chce vyhověti nižším sklonům, porušeným sklonům lidské přirozenosti. Tím více se přiblížíme ke svatosti, čím méně budeme věcí tohoto světa užívat pro sebe a více pro Boha, čím více nám bude všechno mostem k Bohu, čím více budeme hledati jeho vůle a ne vůle naší, jeho přání a ne přání naší přirozenosti! Ovšem, kdo by se tu spoléhal na sebe, musil by zmalomyslněti. Ze sebe jistě toho nemůžeme. Proto právě přišel Ježíš Kristus a přinesl nám svou milost, přinesl nám svou sílu. Bez něho jsme leželi jako zranění, jak praví liturgie, a teprve on svým křížem nás zvedl. Milost posvěcující nám dává účast na Boží přirozenosti, dává nám též jakousi účast na jeho životě. Teprve milostí se rozrůstá nadpřirozená láska k Bohu, již začínáme Boha milovat, podobně jako on sebe miluje, teprve věrou

začínáme Boha poznávati jako on sebe poznává. Tato milost v nás působí onen zázračný obrat, že z lidí tohoto světa se stávají lidé Boží, že z lidí, kteří znali jen sebe a své zájmy, se stávají vášniví hledači zájmů výlučně Božích. Tato milost přetvořila světce, tato milost může také přetvořiti i nás. A právě to jest důkazem božského původu církve, právě to jest velkolepým důkazem pravosti víry naší, že lidé všech dob, všech věků obojího pohlaví, všech postavení byli učiněni lidmi novými, že ti, kteří jsou syny a dcerami týchž otců a týchž matek, pojednou žijí životem novým, jistě životem vyšším. Žádné jiné náboženství se tak vysoko nepovzneslo, jako naše ve svých svatých. Právě proto je důležité zdůrazniti a na svatých, o nichž máme přesné záznamy historické, hlavně z posledních dob, to vidíme, že svatí byli ve všem, i ve hříchu nám podobni, ale že je uchvátila tajemná síla Boží, o níž sami tvrdí a vyznávají, že to byla síla milosti, síla, kterou jim církev dala ve svých svátostech a na své přímluvy a pro zásluhy Ježíše Krista, která z nich učinila lidi nové, lidi, kteří nešli cestou smyslů a názorů tohoto světa, kteří byli ve světě, ale nebyli ze světa.

Svět nebyl laskavý pro ně a nic jim neulehčil v jejich cestě za Bohem. Musili jej přemáhati svou láskou k Bohu. Stavěl se mezi ně a mezi Boha, strhoval je, pronásledoval je. Co vytrpěly takové svaté služby, taková svatá Zita, Notburga, od svých zaměstnavatelů. Co zkusili svatí žebráci, na něž kdekdo naplil, po nichž házeli kamenem, jež považovali za vyvrhele světa a křesťanstva! Takový sv. Benedikt Labre, jenž svou žebráckou bídou posvětil práh chrámu Santa Maria ai Monti v Římě. Neznal ho svět, nerozuměl mu, nerozuměli mu ani duchovní bratři, že to Bůh chtěl, aby se všeho vzdal, i cti před lidmi, aby jim ukázal, že to

všechno nic není a že i toho nutno se zřeknouti, že ani v tom není náš cíl, že ani na nejpotřebnějším nemáme stavěti svůj život. Šel bídný, otrhaný, neholený římskými ulicemi a vše se mu smálo, a on měl celým svým životem hlásat: Cur mundus militat? Tvrdé poslání. Tvrdé poslání svatého Františka z Assisi, jenž daleko nebyl tak sladkým unylým zpěváčkem Božím, jenž vytrpěl pohanění, jenž celý život přinášel jen v oběť Bohu a myšlenice, že Kristus se dá následovati, že jenom my jsme leniví a pohodlní, že slovo Boží není nemožností. Jakou trpkou úlohou bylo pro takového sv. Tomáše Aquinského, projíti celou moudrost křesťanskou, dny i noci studovati, jen a jen pátrati a podat lidstvu důkaz, že starosti o moudrost Hospodinovu možno obětovati celý život.

Co protivenství zakusil takový sv. Jan z Boha, když chtěl zakládati řád pro ošetřování nemocných. Jak byl bolestmi, zklamáním zkrušen zakladatel prvního řádu vyučujícího sv. Josef Kalasánský.

Vlastní bratři světcům nerozuměli, vlastní bratři se proti světcům stavěli, když je volali výše. Peklem muk a hořkostí musil projíti svatý Jan z Kříže, než se mu podařilo provésti reformu Karmelu.

Světcí odpustili nejhorším nepřátelům, pro ně měli zvláštní lásku, stali se svatými v prostředí nejvlažnějším. Vždyť si vzpomeňte, že okolí světice sv. Terezie od Ježíška nebylo nejšťastnější, co lidského, malicherného bylo kolem ní.

Proto se musí již jednou důkladně vyméstí fráze, že světcé nutno obdivovati a ne následovati. Vím, bylo to zprvu řečeno o různých tak zvaných zvláštnostech, ale pomalu se dívalo křesťanstvo na světce jako na exotický květ, jenž je tu pro podívanou v církvi Boží, ale jejichž způsob života není pro nás. Pro nás jest jenom to nejnutnější. Ano, díky

Bohu, jsme-li ve stavu posvěcující milosti, ale, kdo vám dal právo zde zastavovati duše? Milost posvěcující jest účastenství na Boží přirozenosti. Nesmírné možnosti jsou duši otevřeny milostí a proto, rozleťte se, duše, rozleťte se, jak jen můžete a jak jen dovedete. Jest nám otevřena brána svatosti Boží. Od naší bídy až k němu, jaká nekonečnost dokonalosti. Bůh volá nás k sobě, ke své dokonalosti. Jakým právem můžeme se vymlouvat: To není pro nás, to jest jen pro duše vyvolené. Opakuji vám slova svatého Tomáše Akvinského: Quantum potes tantum aude, odvaž se tak, jak jen můžeš a můžeš nesmírně mnoho; proto proč by ses neodvážil?

Rameno Boží se nezkrátilo a milosrdenství a moc Páně se nezmenšila.

Jak je bolestné, když křesťané tak zmaterialisují úctu ke svatým. Vyzývají je a modlí se k svatým, jen aby našli ztracené věci, aby udělali zkoušky, aby dostali místo, aby se uzdravili, aby ta či ona mrzutá záležitost se kladně vyřídila, ale o jiné přímluvě jako by ani nevěděli. Přátelé, naše úcta ke svatým musí se povznést. Musíme je především vyzývat o to, co je učinilo svatými, co je především učinilo našimi vzory. Ano, věříme v obcování svatých. Všichni věřící jsme spojeni vzájemnými svazky a zásluhy svatých slévají se v jedno moře v krvi Kristově, odkud vytryskly. A protože jsme ve spojení se svatými, věříme, že mají zájem o nás. Jsou našimi bratřími, šťastnějšími bratřími, a proto jim jistě není lhostejno, jak těžko se prodíráme k Bohu. Můžeme a máme je vyzývat o pomoc v těžkostech a starostech pozemských, ale nečiňme si z nich nějaké amulety, nějaké fetiše, nesnižujme svatých na nějakou zprostředkovací kancelář věcí časných a pomíjejících. Když prosíme o věci časné, prosme tak a v takové míře,

jak jest to potřebné pro naši spásu a jak jí to prospívá.

Chceme-li jíti za svatými, prosme je především, ať nás naučí cestě své, ať nám pomohou, ať nás vedou.

Jít za svatými. Pro každou povahu, pro každé postavení se najde světec, který by nám odpovídal, jehož bychom mohli následovati, protože byl v podobných okolnostech, protože měl podobnou povahu, protože musil projíti nám podobnými zkouškami.

Chceme nápravu světa, chceme obnovení křesťanstva. Bůh vždy sesílá své muže, v dobách nejohroženějších si vždy vyvolil nějakou, obyčejně skrytou duši, která připravovala svým životem, svými názory pomalou změnu. Tito jsou praví reformátoři. Jiní reformátoři se nevymanili ze hříchu, jiní reformátoři jen svištěli důtkami, sami však byli plni hříchu a hlavně pýchy, světci však ukazovali tiše svému okolí krásu ctnosti, ukazovali možnost žíti Bohem, žíti čistě.

Věříme, že i naši dobu takto vytrhne Pán, že si někde v tichu a v neznámu, snad přikrčenou u dveřích kostelních nebo někde v kanceláři či kde jinde chystá, čistí, připravuje Bůh svou duši, která pojednou zahoří jako slunce a bude hřmít do duše a do svědomí.

Drazí, vidíte hrůzy a zpustošení duší, vidíte, jak se svět odkřesťanil. Proste ho, ať pošle zase anděla svého, ať nám pošle brzo vůdce, který by nám ukázal, jak možno a jak nutno jít k Bohu velkému, a zatím jděte sami za nimi tak, jak můžete a za kým můžete. Poznávejte světce, žijte podle nich, proste je o naši záchranu, aby přišlo již brzo i k nám do našeho srdce, do našeho národa, království Jeho!

Ježíš byl unaven davy a kázáním a tak poručil plaviti se dále. Došli až k Cesareji Filipově. Město tyčilo se vysoko na skále, oslněno ostrým leskem pozadí věčně posněžených hor Hermonských. A dole zářil bílý, mramorový chrám Augustův. Dole pod nimi zela pustá propast.

Ježíš jde a hovoří se svými učedníky a ptá se jich: Zač považují lidé Syna člověka? Učedníci odpovídají, a nyní klade Ježíš přímo jim otázku: A zač vy mne máte? Petr pak ústy všech odpovídá: Ty jsi Kristus, Syn Boha živého.

Ježíš pohlíží na Petra, tiše, hluboce. Všechny úradky Boží s touto povahou prudkou, ale šlechetnou, velkodušnou, pojednou ostřeji vystupují. Stojí před velkolepým městem na skále. A Ježíš používá tohoto obrazu a praví: Ty jsi Petr, to jest Skála, a na té skále vzdělám církev svou a brány pekelné ji nepřemohou a tobě dám klíče království nebeského, a cokoliv rozvážeš na zemi, bude rozvázáno i na nebi, a cokoliv svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi.

A vedle toho známe jiné slovo, jež nutno uvést hned nyní: Petře, Petře, satan si žádal, aby mohl vás třibiti jako pšenici, ale já prosil, aby nezhynula víra tvá, a ty jednou, obrátě se, potvrzuj bratry své!

A po zmrtvýchvstání: Pas ovce mé a pasiž beránky mé!

Snad proti žádnému jinému místu v Písmě svatém se tak nevzpírala racionalistická, protestantská a nevěrecká kritika jako proti těmto místům. Pálí ta místa jako žhavý oheň, pálí je, protože ukazují nemožnost rozkolu, neoprávněnost všech odštěpení od stromu jediné církve, protože odsuzují oddělení se od jednoho stádce, jež má pásti jeden pastýř! Nejvíce pak se útočilo na místo, kde Kristus staví

na Petrovi svou církev. Ale zbytečně. Dnešní stav objektivní kritiky Písma musí zcela bezpečně potvrditi autentičnost tohoto místa. Nejstarší přímý doklad mimoevangelijní je právě tak zvaná Harmonie evangelií od Tatiána, zvaná Diatessaron. Pochází z druhé poloviny druhého století. Nejdříve nesla se všechna snaha těch, jimž toto místo bylo nepohodlné, dokázati podvrženost tohoto místa, jež uvádí text, o nějž se jedná. Všechny pokusy naprosto selhaly a tak se tvrdilo dlouho: Tedy tento text byl vsunut kolem r. 150. To se snáze však řekne, než to bylo možno provésti v době, kdy již církve východní žárlily na církev římskou. Myslíte, že by taková falsifikace klidně prošla u těch, kteří ostrážím zrakem pozorovali práva svá a práva římské církve, tehdy, kdy se lpělo na každém slůvku, kdy se bouřil celý kostel, když biskup jinak jmenuje bylinu, která vyrostla nad hlavou proroka Jonáše?

Ostatně zcela určitě naráží na tento text sv. Justin, mučedník, ve svém dialogu s Tryphonem, a to bylo kolem r. 100. Od té doby až do roku 260 jest citován již pětadvacetkrát.

Co znamená především tento text? Celá správa církve, všechno její vedení jest soustředěno v jedné ruce. Této ruce bylo odevzdáno všechno, tato ruka libovolně může svazovati a rozvazovati a nebe, to jest Bůh, uzná a přijme to. Petr jest hlavou církve. Církev jest na něm budována, on jest její pevností a základem. Petrovi jsou dány klíče, tedy vrchní správa a dozor.

Když přeneseme slova Kristova do aramejského a do celého židovského života, jasně vynikne, co chtěl Ježíš dáti Petrovi, a že není možné, aby římská církev si později osobila něco, co nikdy nebylo v úmyslu Ježíšově.

Svazovati a rozvazovati byl klasický výraz židovské synagogy a znamenal před Bohem zavazovati neb osvobo-

vati. V rabínské mluvě svazovati a rozvazovati znamenalo ještě přesněji rozkazovati a zakazovati.

Obraz s klíči byl rovněž znám Židům. Správci byly odevzdávány klíče na znamení, že celý dům a všichni jeho poddaní jsou podrobeni tomu, kdo dům otvírá a zavírá.

Nyní byly tyto klíče, toto rozvazování a svazování, tedy vrchní správa a moc zakazování a rozkazování dána Petrovi, a proto jsou všichni povinni Petra poslouchati, protože na něm jest zbudována církev a jen církvi na Petrovi postavené bylo slíbeno, že ji nepřemohou brány pekelné...

Petr je základ církve. Základ ve všem. Ježíš neomezil jeho autoritu ani na disciplinární ani na mravní ani na věroučnou část. Vše, co církev dává, vše, co církev má vykonati, vše jest postaveno na Petrovi!

Petr je základ církve. Církev jest jedna vírou, nadějí a láskou. Pekelné brány jsou duch nesváru, nelásky, schismatu a kacířstva. Tyto brány pekla, tento duch rozbroje nepřemůže církev, jež je postavena na skále Petrově. Čím může býti člověk základem, ne-li jenom svou autoritou. Petr je základ, hlava rozhodčí. Jeho autorita má uchovati jednotu církve.

Celé jednání Ježíšovo se sv. Petrem svědčí o tom, že Kristus měl zvláštní úmysly s Petrem. Jej zvláště vychovává, jej vede zvláštním způsobem. Jest na něho přísnější, jej stále vyznamenává. Posílá k jeho vysvobození ze žaláře anděla, protože měl ještě úkol před sebou. Proto též celá církev se bez ustání za něho modlila, třebaže biskupem jerusalemským byl asi svatý Jakub. Proto i svatý Pavel, když se dovolává svého apoštolátu, dovolává se sv. Petra.

A jiná slova Kristova: Pas ovce mé a pas beránky mé! se prostě nedají jinak vyložití, než právě v souvislosti se slovy o Petrovi-Skále. Rovněž tak slova o Petrovi, jehož

Kristus ochránil před satanem a jemuž uložil, aby podle potřeby utvrzoval bratří svých.

Vidíme jasně vynikající, přední, výsadní místo svatého Petra. Vidíme to ještě z jeho vystoupení na prvním koncilu v Jerusalemě kol let 60. Tehdy se přetřásala otázka, zda mají býti přidržováni ještě k židovským zákonům křesťané z pohanstva. A Petr vystupuje již jako hlava a praví: Vidělo se Duchu svatému a nám!

Ale ihned se objeví námitka: Což o to by nebylo, připustit, že Petrovi pro jeho osobní zásluhy bylo dáno výsadní právo; ale kde je řečeno, že tento primát, jak se toto právo obyčejně jmenuje, nebyl právem osobním, nýbrž že byl udělen úřadu, že měl přejíti na nástupce Petrovy?

Námitka naivní a nutící k úsměvu. Kristus nazývá Petra skalou, na níž bude stavěna církev a které nikdy brány pekelné nepřemohou, odevzdává mu klíče. Ale Petr je přece osoba smrtelná, vždyť jemu samému bylo předpověděno, jakou smrtí zahyne! Jak je možno stavěti na osobě mrtvé, jak je možno ji dávat za základ a za skálu? Ne, skála Petrova má dále žít, má dále státi proti branám pekla, jež také neumírají! Bylo by nevědeckým a již při nejmenším nelogickým právníckým, zákonodárným tex vztahovati na jednu osobu. Kristus totiž pojí osudy své s osudy Petrovými a proto Petr jako skála a jako základ a jako klíčník království nebeského, to jest jako nejvyšší hlava a správce církve, nemůže zahynouti ani zemřít, třebaže Petr, apoštol a člověk má jednou smrti zemřít.

Slova Kristova jak bouře duní věky a brány pekelné církve nepřemohou, protože spočívá na skále. Proto nesmí na věky Petr-hlava odejít, protože by se církev octla v nebezpečí, že nad ní zvítězí pekelné brány, když se zhroutila skála, která měla před nimi chrániti církev.

Celý život římské církve a římských biskupů ukazuje, že církev vždycky takto chápala slova Kristova. Chápala, že nástupce Petrův je zároveň nástupcem jeho v úkole správce a hlavy, že on je zároveň onou skalou!

Již v prvním století, r. 98, tedy 50 let před dobou, do níž chtěli někteří protestantští kritikové vsunouti do evangelia Matoušova slova o primátě Petrově, máme krásný doklad této autority římského biskupa. V Korintě vypukly různé Papež Kliment píše velmi důtklivě, ostře bychom dnes řekli, a hlavně s velkou autoritou. Tato autorita nikoho v Korintě neurazila, jak by musilo býti, kdyby se neuznávala přednost římského biskupa, nýbrž přijali dopis i výtky jako samozřejmost a podrobili se jim.

O třináct let později velebí svatý biskup a mučedník Ignác římskou církev jako předsedající ve sboru Lásky. Nemá vůbec jakéhokoliv zabarvení a stala se učitelkou ostatních církví.

To jasně dokazuje zvláště postavení římské církve pro jejího biskupa, jenž byl přímým nástupcem a proto dědicem Petrovým i jeho úřadu a výsad. Jest to prosté právo dědické, jež i Bůh respektuje. Dnes nikdo nepochybuje o tom, že svatý Petr a Pavel byli v Římě spolu a že byli umučeni.

R. 154 se odebírá starý biskup, později též mučedník sv. Polykarp do Říma, aby tam s papežem Anicetem vyjednával o odstranění různic ohledně slavení velikonoc ve východních církvích. Papežové či biskupové římští nyní vystupují jako hlavy, jako vrchní učitelé, jako rozhodčí v nesčíslné řadě případů. Řím rozhoduje otázku zmírnění kající praxe, což rozčiluje nanejvýš Tertuliána, tím spíše, že, jak sám prohlašuje, rozhodnutí Říma je definitivní a naprosté!

Ve 4. století vystupuje papež na ochranu sv. Athanáše proti některým biskupům, účastníci sněmu v Sardice referují podrobně biskupovi do Říma, papež Damasus dává formulovati vyznání víry pro východní církve. V pátém století Innocenc I. mluví tak autoritativně, že dnes papežové by autoritativněji nemluvili, proti Pelagiovi.

Sv. Augustin: Přišel list z Říma a tím je věc vyřízena!

A na sněmu chalcedonském volají otcové v nadšení: To promluvil Petr ve Lvě (Lev papež).

Petr má býti hlavou, skalou, základem církve. Církve stojí a padá pravdou, kterou v ní Kristus uložil. A proto skála Petrova musí býti zároveň strážkyní, neochvějnou skálou této pravdy. Z toho vyvěrá nutně druhá část příslibu Kristova. Petr je skálou, a proto neomylný. Petr i církve obecná jsou neomylní.

Co se již lidé namluvili, narouhali této neomylnosti. A přece jen ona zachrání nás ze zmatku subjektivismu, jen ona nás zachrání ze zápasů osobních názorů. Jen neomylnost papeže, biskupů s papežem a neomylnost celé církve v její obecné víře jest základem jistoty celé víry.

Jak bychom bez ní věděli s určitostí, co hlásal Ježíš, jak máme rozuměti Písmu, co jest obsaženo v učení ústního podání a co nikoliv? Kdo z nás má času přezkoumati všechno, co se praví, že jest pravda Kristova, a potom, kdo nám dá záruku, že správně ji vystihneme? Není možnosti k tomu, není schopnosti.

Má-li pravda Kristova býti naším životem, má-li trvati beze změny až do skonání věků, je třeba postavit nějakou hráz subjektivismu a individualismu, jest postavit nějakou ochranu proti lhářům a lidem nešťastným, protože potřeštěným, jest třeba dáti nám záruku, že pravda Kristova jest nezměněna, že Pravda, která se nám předkládá, jest sku-

tečně Kristova. Vždyť nejde o maličkosti. Jen slova Kristova jsou slovy života, jen ona nás přivedou k Bohu . . . Hle, jak zdůvodňujeme ze slov Kristových udělení neomylnosti své církve: Ježíš byl Bohem, byl pravdou, vždyť sám řekl — Já jsem Cesta, Pravda a Život. A nyní tento Ježíš praví svým apoštolům: Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá!

Tedy slova apoštolů jsou tatáž jako slova Kristova. Kristus je ztotožňuje a žádá od nich stejnou víru. Proto musejí míti stejnou platnost a proto též stejnou hodnotu. Slova Kristova jsou slova neomylná, slova pravdy samé, proto též slova apoštolů jsou slova neomylná. Nemyslím, že by co bylo logicky jednodušší a snazší a přitom pevněji fundované!

Totéž poslání, jako sám měl, Ježíš předává apoštolům: Jako mne poslal živý Otec, i já posílám vás . . .

A dále slova příslibení, že slova Kristova budou slovy apoštolů, slova takové sladké, opojné útěchy: Aj, já s vámi jsem až do skonání světa. Jak jinak a co dříve by měl býti Ježíš s námi než proto, aby slova naše byla opravdu slovy jeho. Vždyť jinak by celé dílo Ježíše Krista bylo marné . . . Proto také apoštolové žádají bezpodmínečnou víru. Jen tak si dovedeme vysvětliti slova svatého Pavla: A kdyby přišel třeba anděl s nebe a jinak vás učil než já, budiž proklet!

Na základě těchto slov, na základě této jistoty apoštolů volá též církev Páně plná svatého a nutného rozhořčení proti všem, kdož otravují čisté studně Páně, kdož dávají pít kalné vody svých nálezků místo zdravé vody pravdy Boží: Budiž proklet. A tak v těchto slovech Kristových a sv. Pavla pochopíme spravedlivý hněv a přisnost církve proti kacírům.

Jen církvi, jen apoštolům byla dána pravda. Jen ona jest soudkyní a strážkyní pravdy. Jen ona smí rozhodovati, co

třeba věřiti a co nikoliv. A proto stihala přísně všechny kacíře, proto je klidně odevzdávala rameni světskému k potrestání.

Věříme, že pravda Kristova jest to nejvzácnější, co lidstvo má, a proto není možno lehkomyšlně a s pouhou milosrdností přihlížeti k tomu, jak se otravují studnice pravdy. Zvláště když hned, jakmile se kalila pravda, tekla krev, bouře a násilnosti a zmatky následovaly porušený a vykořeněný řád pravdy.

Církev správně jednala, že se nemazlila s kacíři. Věříme, že jest jedna pravda, že jest jen jeden učitelský úřad a že jen s touto pravdou a pod vedením tohoto úřadu možno přijíti ke štěstí, k věčnému štěstí. Církev si byla ještě vědoma toho, čeho si dnes lidé povrchní, jen za smíchem a lacinými pitvornými a směšnými zábavami se ženoucí, nejsou vědomi: co totiž jest věčnost, co jest prolitá krev Ježíše Krista a že každý blud ohrožuje věčné spasení duše vykoupené touto předrahou krví Kristovou.

Spílejte inkvisici, ale bylo v ní mnohem více lásky, důsledné, naprosté a hrdinné lásky k bližnímu než v kacířích pyšných, bezohledných k duším, než v kacířích omezených a své omezenosti obětujících věčné blaho jiných.

Inkvisice měla jen jedno na očích, vyhladiti blud, jenž ohrožoval statek nejvyšší, to jest Pravdu. Dnes si lidé pravdy necení, jí si neváží, podle ní nežijí, protože holdují jen chvilce žaludku a sexu a pekelné prázdnotě; proto mají pro nás, pravdu milující a hlásající, jen zžiravý úsměšek.

Ale ten úsměšek nezžirá nás, my dále hlásáme pravdu, my ji půjdeme hlásati černochoům v Africe, když ji nebudete chtít slyšeti, jako apoštolové šli od židů k pohanům; ale ten pošklebek zžirá vaše štěstí, vaše nitro, protože jste bez pravdy již rozervaní k nemožnosti a protože bez ní za-

hynete, zahynete jako nemá tvář, zahynete v kalu svého pokroku, jenž vás již dusí, dusí k zalknutí!

Jakou hrází jest neomylnost! Víme určitě, že to, co věříme, jest Kristovou pravdou. Víme, že když papež slavnostně a jako nejvyšší učitel a pastýř něco pro všechny rozhoduje nebo když podobně učí s biskupy, jest neomylný, jako jest neomylná celá církev v obecném učení toho, co se stále, obyčejně všem předkládá k věření. To jsou hranice neomylnosti a všechno ostatní jsou bajky, všemu ostatnímu se klidně vysmějte.

Když papež prohlašuje nějakou pravdu neomylně, onu pravdu si nevymýšlí, nýbrž jen prohlašuje, že tato pravda stále byla obsažena v pokladě učení, že byla stále obsažena v Písmě neb v ústním podání. A buďte jisti, že k tomu se nepřistupuje jen tak lehkomylně, a že Duch svatý, jehož přislíbil Pán a jenž má nás učití veškeré pravdě — a to je zárukou a důkazem neomylnosti, neb učit má Duch svatý vši pravdě a učit má stále, protože toto přislíbení nebylo omezeno — že Duch svatý, slíbený církvi svaté, vede, ostříhá a učí toho, na jehož rtech lpějí miliony.

Náš učitel a vůdce, naše skála! Drazí, opřeme se klidně o tu skálu. On nese nás, nese všechny naše tíže, ví o našich starostech a stále je Bohu odporoučí. Máme papeže světce, učence, velikány, papeže, kteří si dovedou vybrat rádce nejlepší a nejosvědčenější. Stále přemýšlí a hledá cesty, jak nás více přivést ke Kristu. Ó, dejte lásku za lásku, věrnost za věrnost. Ta jeho hlava stříbrem zalitá zná tolik bojů, stále se strachuje o osud nás všech, stále kdesi teče krev jeho drahých dítek, stále kdesi musí napínat síly, aby zlomil ostří nepřátelství a pronásledování. Stále musí býti na stráži proti bludům a stále dávati nové a nové časové léky proti všem chorobám lidské společnosti.

Přimkněme se pevně ke skále Petrově. O ni opření nebudeme smeteni vlnobitím a bouřemi, jež peklo kolem nás stále rozpoutává. Opření o skálu Petrovu, o papeže římského, víme, že věříme s Petrem a Pavlem, že věříme s Kristem.

Za všechnu péči a lásku, věrnost, vždy věrnost ve všech okolnostech, věrnost, bude-li třeba, až na smrt!

HŘÍCH

XXIII

Zní to mnohému jako vzpomínka z dětských dob, jako vzpomínka, která vyvolává podobný pocit jako strašidlo, neb jako jeden z těch prostředků, aby děti byly hodné. A mnohý se usměje tomu divnému slovu. Hřích? Copak je vůbec hřích?

Z mrtvolného bahna velkoměsta úpí a vzdychá zničená, otrávená, přišlápnutá a odkopnutá ženská bytost, které mocní a ctihodní a důstojní, počestní občané vzali všechno a nyní se za ní pohrdlivě dívají: zvedá své vychrtlé ruce, zvedá paže, které ovíjí stochobotnatý netvor, volá, pláče po ztraceném smyslu života, volá a pláče po štěstí a křičí hlasitě: Hřích!

Vyssáté, využitě upracované ruce, které celý život se plahočily, aby někdo se mohl za jejich mozoly proháněti v luxusních autech a prohrávati peníze v Monte Carlu, volají zoufale a tisknouce k sobě umdlené, slabé, zmírající děti a volají nahlas do celého světa: Hřích, hřích!

Což jej nevidíte, nevidíte hřích, jak se šklebí z těch prázdných důlků milionů obětí války, nevidíte, neslyšíte ho, jak se pýchou, nenávisť dusí a volá po nové krvi, po

dalších válkách, neslyšíte, jak se chechtá a jak se smích ten dá přeložiti jediným slovem: Hřích?

Hřích, nenávist; hřích, jenž nemožným učinil soužití lidí na zemi, jenž převrátil všechna práva, jenž otrávil mravnost, jenž Pánu nejvyššímu odepřel sloužit, jenž ze světa učinil jednu soudní síň a jednu četnickou a policejní stanici, jehož následky nestačí lékaři léčit a advokáti omývat?

Hřích, hle, tato propast mezi velikostí lidského cíle a mezi tím, jak se vleče chorobně po zemi, jako plaz . . .

Propast, do které zapadají potoky krve nejsvětější Jezu Krista, propast, od které se odrážejí příšerné ohně božského hněvu, jež zapálily peklo, hřích, jenž vynutil prvou slzu v lidské oko a jenž nás učil zlu, nesváru, nelásce . . .

Jest ještě hřích pohádka, jest ještě hřích strašidlem z dětských let?

Strašná jest definice hříchu, jak ji podává nejvýstižněji učitel církve sv. Tomáš Akvinský. Hřích jest odvrácením od Boha a přikloněním ke tvorům. Hřích smrtelný je naprosté odvrácení a přiklonění; hřích všední je pošilhávání za hrnci egyptskými. Doufám, že bližším pohledem do této definice ukáže se nám celá příšernost hříchu, viny lidské.

Bůh stvořil si nás pro sebe. Prostě nám nemůže dáti jiný cíl, protože by onen cíl musil býti vyšším jeho, protože vše, co jest, od něho má své bytí a proto k němu jako ke svému prameni musí zpět tíhnout. V přistání v Bohu, tomto našem přirozeném středu, protože našem původu, jest celé lidské štěstí, protože všechno je šťastno, a spočine, jak již snad bylo řečeno, jednou ve svém středu. Bůh a jen Bůh může býti naším středem. Pro sebe si nás určil Pán. Pro sebe nás stvořil, a v ničem jiném bychom nebyli šťastni. Proto též nás soustředil kolem sebe, protože vše jiné nestačí lidskému srdci, jež Bůh v své lásce k nekonečnu otevřel.

Dal se nám za cíl, dal se nám v štěstí. A určil též cestu, již nutno se bráti, již nutno jíti, abychom došli k němu, svému cíli. To jsou jeho přikázání. V prvním přikázání lásky naprosté k sobě a bližnímu, jenž je spojen s Bohem právě tak jako my a proto nutno jej milovati jako patřícího k Bohu, jest právě vyjádřeno naše určení, jest vyjádřen cíl i smysl všech ostatních přikázání.

Všechna ostatní přikázání mají prováděti toto směřování k věčnému cíli nebo mají nás varovati před tím, co by nás vzdalovalo od dosažení tohoto cíle.

Nesmírná láska Boží nám vyměřila cestu k sobě, která nám nadto ještě pevně a podrobně ukázala cestu.

Nesmíme si představovati přikázání jako nařízení svévole, jako nařízení libovolná, jež mají nás jen omezovati. To láska Boží dala nám všechny příkazy, protože zná nás, ví, co nás vzdaluje, co nás zde zdržuje.

Všechna přikázání buď nám určují povinnost naši k Bohu neb povinnost k sobě a k bližnímu neb způsob užívání věcí a hodnot tohoto světa. Bůh je naším nejvyšším pánem a proto jsme povinni tuto svou poddanost uznati a ji veřejně i soukromě projevovati. Jsme mu povinni soukromou i veřejnou bohopoctou, jsme povinni v soukromí i ve společnosti a ve státě se snažiti, aby Boží práva a Boží pocta byla respektována. Jsme mu povinni vděčností, jsme mu povinni úctou, a proto on a jeho věci jen svatě mají býti od nás dotýkány. Jsme povinni Bohu jako nejvyššímu Pánu se věnovat, a to aspoň to minimum, jež od nás přímo požaduje.

Kdo může tohle popírati? A hleďte drazí, co hříchu, co rouhání, co křivd Bohu a jeho právům se na všech stranách děje! Kolikráte i vy jste se bouřili proti svatým právům Páně, je za pouhou věc soukromou prohlašovali, jich

vyžadování a zdůrazňování klerikalismem nazývali. Ó drazí, nemluvím zde o politice. Jen zdůrazňuji, že, když jen On je Pánem a nikdo nikdy nedokáže opak, že společnost má svatou povinnost, a to nejčestnější, se postarati, aby jeho vláda byla uznána a prováděna. Co znamenají všechna rouhání, reptání proti Bohu, než dokazování, že nevěříme, že si nevážíme Boha a jeho darů, že nedůvěřujeme jeho dobrotě, že si myslíme, že by on nás mohl vůbec nespravedlivě poškoditi, že by neměl tolik moci, aby ze zla ještě větší dobro vyvolal?

Přátelé, jak strašná skutečnost pro křesťany, že dnes každý člověk Božím, jménem Páně si svá nečistá ústa přímo proplachuje; promiňte tvrdý a surový výraz, ale není možno jinak tuto surovost, tuto hlízu na našem národě nazvati.

Italie je klasická země klení. Ale jak se tam dnes snaží toto odstraniti. Kdy pak se od nás někdo odhodlá pracovati proti tomu, aby se veřejně ve vlacích, v elektrikách, v dílnách neklelo tak, že se až peklo jistě zachvívá?

On je Pánem naším, on nám dal cestu, dal nám svou církev. Jak mnozí však již jeho jméno zapřeli, jak mnozí již, aniž by si to byli dokázali přesně, prohlásili: Není Boha! Kolik se jich vzdálilo cesty jeho, v níž jedině on chtěl, aby mu bylo slouženo! Drazí, nejhorší hříchy jsou hříchy nevěry, protože ony by chtěly právě Tvůrce vesmíru sesaditi, ony by chtěly na jeho trůn postavit ubohé lidstvo. Drazí, právě ta náhrada ukazuje, že jste špatně zamířili a ještě nešťastněji zasáhli!

On je Pánem naším, on je Otcem naším. A již ve Starém Zákoně stěžuje si hořce Hospodin: Jsem-li já Pánem vaším, kde je úcta má, jsem-li já Otcem vaším, kde je láska má?

On je Otcem. On je Pánem a proto všechno, všechno jen k němu má směřovati, všechno naše snažení, naše úkony, naše celé bytí má jemu dokazovati naši lásku.

Naši lásku: On chce být naším cílem. Cíl nutno milovat. Již tím, že k němu směřujeme, že k němu dobrovolně a vědomě jdeme. A jen tehdy milujeme cíl, když volíme prostředky, když se skutečně snažíme jimi pak cíle dosáhnouti. Jinak není možno mluvit o lásce.

Nemůžeme jinak dosáhnouti cíle, než když jej milujeme. Nemůžeme jinak dosáhnouti Boha, než když jej budeme skutečně chtít! Chtít po celý život, chtít jednáním. A tehdy chceme Boha, když jdeme tak, jak on chtěl, abychom šli, protože sami sotva bychom svou našli cestu. Jen tehdy Boha milujeme, když věci stvořené jsou nám cestou. Mají nám býti cestou. Nemají vůbec jiného určení, než aby nám byly mostem, vedoucím nás k tomu, jenž jim každému dal smysl, účel. A jen podle tohoto smyslu a účelu máme jich užívat. Toto určení, hle, to jsou přikázání.

Věci nejsou nikdy účelem samy pro sebe. Jsou jen prostředkem, a proto nikdy nesmíme k nim tak přilnouti, abychom je chtěli pro ně samy, abychom jich užili jinak, než Bůh chce.

Bůh dal nám tělo, dal nám jeho vlohy, abychom jich užili k jeho plánům, abychom rozšířili slávu jeho, abychom nebe zaplnili jeho věrnými. A k ničemu jinému neslouží tělo a jeho úkony a jeho sklony, jež všechny k tomuto cíli částečnému směřují. Posledním cílem musí zůstat zase jen Bůh. A tehdy jím přestává býti, když jim dáváme cíl jiný. Hlavně pak se to stává, že tomu všemu kolem nás dáváme cíl: sebe. Neumíme totiž především použití náležitě sebe. My nemáme jiný cíl než oslaviti Boha, než k němu přijíti, než vyplniti jeho vůli. A tento tvor, jenž má všechno od

Boha, jenž bez něho ani bytí nemůže zneužít, tento tvor, člověk, který tak byl od Boha vyznamenán, se bouří, nad vůli Boží staví vůli svou. Právě pyšně s hadem pekelným: Nebudu sloužit!

Z toho zneužití sebe především pocházejí pak všechny ostatní hříchy. Místo co by člověk dary, jež mu Bůh podává, vedl k Bohu, jich použil za cestu k Bohu, je všechny na sebe soustřeďuje, podle své vůle jich užívá, zneužívá vlastně.

Zneužívá majetku, jenž mu má zajistiti život, jenž mu má usnadniti cestu k Bohu, aby mohl lépe mysliti na Boha, zneužívá majetku, jenž má obecné poslání, aby obecnost co nejvíce poškodil. Celé obecnosti pak používá ke svým zámyslům.

O těle řekl jsem již své.

Jak zneužívá vzácného daru, mluvy lidské a myšlení. Myšlení bylo nám dáno, abychom jím poznali pravdu. A zatím dnes jakoby továrny rostly k nebi, jež nemají nic jiného vyráběti než lež, jež mají otravovati vzduch, jež mají pravdu zahalovati, zakrývati. Lidstvo je dnes náramně stydlivé, ale jen vzhledem k pravdě, se lži dovede koketovati, s ní se tahati po brlozích nenávisti, bludů a hanebností intelektuálních. Jazyk a mluva nám byly dány, aby projevovaly a dále zprostředkovaly pravdu. A proto je hříchem každá lež, protože zneužívá, znetvořuje tento vzácný dar Boží, protože jiné připravuje o důvěru, protože zavádí na světě anarchii nedůvěry a všeobecné pochybovačnosti . . .

Naše srdce se má otevřítí paprskům působení Božího, má se jemu připodobniti. On je láska, milosrdenství, moudrost, spravedlnost.

A naše láska k bližnímu? Vždyť on je bratrem naším.

Jest miláčkem Božím. Proto patří k Bohu a kdo Boha miluje, musí nutně i bližního láskou objímati. Nejen proto, že může mu býti dobrým nástrojem, ne proto, že jest mu užitečným, nýbrž proto, že jest bratrem vykoupeným v krvi Kristově, že jest bratrem v Otci, který jest v nebesích. A proto máme k němu přísné povinnosti. Povinnost lásky především. On jest zástupcem Kristovým a jednou bude řečeno: Co jste učinili jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili!

Kdo říká, že miluje Boha a nenávidí svého bližního, jest lhářem, praví svatý Jan. Jak totiž může milovati Boha, jehož nevidí, když nenávidí přímého zástupce Božího, jehož vidí?

Povinnost lásky nám velí ujmouti se bratra, když chybje. Nám nesmí býti lhostejno, jak bratr klesá, jak bratr tone.

Drazí, zde hřích, velký hřích zbožných, proti němuž volá svatý Otec katolickou akcí. Svět hyne nevěrou, svět hyne nemravností a mnozí křesťané si říkají: Že hyne? Nu, nechať tedy zhyne. To je bezcitnost, to není duch křesťanů, duch dítek Božích, které vidí a mají viděti všude bratry. My musíme se více a dokonale rozohniti péčí o bratry klesající, my musíme jíti za nimi na rozcestí, musíme je hledati, musíme využití všech krásných a dobrých prostředků, abychom je přivedli k Pravdě, abychom jim dokázali, že jest jedna pravda, že jenom jedna rodina dává štěstí, a to jest rodina věřících dítek Božích. Drazí, hledejte kolem sebe, hledejte bolesti naše, hledejte především, proč ty a ty skupiny a vrstvy jsou Bohu odcizeny, hledejte příčiny a hledejte lásku a hledejte možnosti, jak tyto léky uplatniti. Všude se cesty našly, musí se najíti i u nás. Jest nesprávné a kacířské věšeti hlavu nad českým národem a říkati stále:

U nás jsou jiné poměry, u nás se musí jinak. A ti moudří páni, kteří tak znají tyto »jiné naše poměry«, léku zvláštního na ty naše poměry nevědí. Přátelé, to křičí! Bije dvanactá hodina. Což, máte ještě špetku křesťanské lásky, špetku poslušnosti k našemu vůdci nejvyššímu, jenž nejlépe ví, co nám chybí? Hledejte, hledejte pilně a seskupte se okamžitě kolem horlivců, kteří vás chtějí vésti, kteří chtějí nalézt lék. Bratra, jenž chybuje, z lásky nadpřirozené jsme povinni vyhledati a uvést na pravou cestu.

Jsme povinni jej nepohoršovati. Katolíci, zde vaše zvláštní povinnost. Zde povinnost vás zaměstnavatelů a zaměstnavatelek! Dokud si budou ubohé služby, a nejsou mezi nimi jen rebelantky, stěžovati, že se s nimi i u katolíků zachází jako s němou tváří, pokud se budou vyskytovat případy, že i katoličtí zaměstnavatelé zneužívají pracovních sil, že honí dělníky i v neděli a ve svátek na práci, potud to nebude lepší; pokud budou věřící svým chováním, klepařstvím, donašečstvím, malicherností, svárlivostí, mstivostí dokazovati, že nemají míru, který mají druzí u nás najíti. Věřící, pamatujte si, že pohoršení věřících jest strašné vůči slabým, kolísajícím a malověrným v tomto ohledu.

Máme povinnosti i hmotné vůči bližním. Nesmíme jich vykořisťovati, nesmíme je poškozovati nespravedlností, protože se to jinak dotýkáme Boha.

Máme k nim povinnost milosrdenství, povinnost, která chyby zakrývá, chyby omlouvá, hojí a léčí.

Máme povinnost pomoci k bližnímu v jeho potřebách. Nesmíme se dívat na chudého s opovržením. On má přirozené právo na naši pomoc, my jsme jen správci jmění, správci nejen pro sebe, nýbrž pro všechny, protože všichni mají právo na život. A my nemáme práva před tváří bídy hodovati, před tváří hladu dokazovati, že nevíme, co bychom

činili s majetkem. Považte, že tak jednal bohatec a za to byl uvržen do pekla.

Ó, jsou to omyly mysliti a za hřích považovati jen hříchy se vztaženou pěstí k nebi.

Jsou hříchy zbabělosti, hříchy slabosti. Slabost. Jak často slýcháme mluvíti a psáti s divadelním pathetickým slohem: Jak by mohl Bůh trestati ubohého červa, jenž utonul na úskalích touhy po lásce, jak by mohl trestati chytré využití konjunktury; to vše jsou jen slabosti! Slabosti. Ano, ale tato slabost měla volati k Bohu o sílu. Této slabosti byly dány mnohé a mnohé prostředky, o které se měla opřít. Člověk nedbal, člověk promarnil tolik nabídek Božích, tolik volání, tolik posily. Byl slabý, klesl ze slabosti, ale to ho neomlouvá, protože právě proto že se znal, že věděl, že jest slabý, měl se utéci k ochraně a síle, měl uposlechnouti hlasu Božího.

Hřích je hrozná zbabělost. Viděl dobro, ale jen jeho pohodlí, okamžité ukojení vášně, nenávisti, touhy ho uchvátilo. Nebojoval, nebránil se. Bojem měl člověk přemoci sebe a svět a ďábla a zatím se po prvním útoku sešel s nepřitelem a s ním šel klidně dál, možná po celý život.

Ví, že hřích mu rozvrátí nitro, že ho nenasytí, že jen ho zraní, ale boje se bojí . . .

Příteli, zastav se jednou a řekni si klidně: Co dal ti Bůh a co dal ti hřích? Hledal jsi uspokojení, hledal jsi štěstí, ale na dně každé číše našel jsi pelyněk, všude našel jsi konec, konec, tak smutný, jak černá noc po prvé vině. Srovnej hřích s Bohem, srovnej a potom se vrať, vrať se k Hospodinu, Bohu svému: Ano, Izraeli, Izraeli, navrať se k Pánu Bohu svému!

Před tváří Boží stanul žalující anděl zla. Stanul a vyčetl Hospodinu: Hle, zachránil jsi lidstvo. Syna svého jsi vydal k jeho spáse. A tolikráte a tolikráte hřešilo! A já jen jednou se provinil a uchystal jsi mi věčný oheň! — Jen jednou jsi zhřešil, pravda, a lidstvo zhřešilo tolikráte. Ale, byl bys také litoval svého hříchu?

Odešel zahanben satan, protože nedovede litovati své viny a nikdy by jí nelitoval. Příliš srostl ve své bytosti s vinou, jež sice není zlo samo, ale tak dokonale se utvrdil ve zlu a hřešil tak pokud možno celou svou bytostí, že by se nevrátil...

O slitování nikdy neprosil ďábel, nikdy svého hříchu ďábel nelituje.

Na Golgotě snímají těla i popravených dvou lotrů. Andělé bdí u svatého těla, u svatého kříže. A tu, hle, kol nich se plazí odporný had. Vyhýbá se zdaleka kříži, obchází zvolna kříž lotra kajícího, ale vítězně se protáhne na kříži druhého lotra. Co chceš zde, hade, a kdo jsi vlastně? A do temna a propasti bídy světa zasyčí pochmurně: Jsem vina, jež nechce odpuštění.

Vina, jež nechce odpuštění.

Dvě legendy, ale tak obsažné a tak názorné pro naši vinu a pro naše povstání.

Zhřešili jsme mnoho, zhřešili tolikráte, svou čistou duši, která nám byla dána nevinná a krásná na křtu svatém, jsme tak ohavně a svévolně pošpinili. Víme, teď dusíme se vinou, teď naše vina zaplnila hrdlo naše jak hořký popel. Cítíme, že jsme porušili řád, že jsme se vydali do říše nekladu, že jsme zasloužili hněv Boha nejdobrotivějšího a nejmocnějšího.

Bůh vše nám dal a my jsme se jemu tak hanebně odměnili! On má moc nás ztrestat na věky, on má moc nás na věky připoutati k té vině, k níž jsme se tak přimkli, on by nás mohl uvrhnouti na věky do tmy rozvratu a hrůzy, která jde v patách každé vině, která nás odtrhuje od Boha, protože jen on je sluncem, jen on je dobrem a mimo něho jest jen příšerná prázdnota, jen pustota duše, která se vydala v moc zlu.

Ale On čekal, On čekal tolikráte a čeká ještě dnes, čeká snad naposled. Ještě jednou, snad právě těmito mými slovy vás volá: Pojď, dítě, pojď a okus mé lásky, pojď, vše ti odpustím, jenom uznej svou vinu, jenom přijď, poklekni a vyznej: Otče, hřešil jsem před nebem a před zemí. Nejsem více hoden slouti synem tvým!

Kdybyste, drazí, viděli, jak Bůh vás hledá, jak Bůh na vás čeká! Od věčnosti bděl nad vaší spásou, vše pro ni uspořádal tak, abyste mohli dojít svého cíle, naprostého štěstí. Když jsme zhřešili v prvních rodičích, slitovává se nad ubohým lidstvem a posílá mu svého jednorozeného Syna, posílá jej, jak praví Písmo svaté, aby každý, kdo v něho věřil, nezahynul, nýbrž měl život věčný. Kristus Pán tak krásně vyjádřil lásku a nekonečné milosrdenství Otcovo ve svém, až k slzám dojemném a k vděčnosti naprosté nás strhujícím podobenství o marnotratném synu. Ach, ano, jsme všichni tímto marnotratným synem. Všichni jsme odešli z jeho domu lásky a otcovské dobroty a šli za světem. V jeho radostech jsme čekali jiné dobro, od něho jsme teprve čekali opojení. Opojení přišlo, ale bylo to strašné poznání viny, opíjející peklem. A když nás peklo otráвило, rázem, aby hned ukázalo, jak falešně to s námi smýšlí, když myslelo, že jsme zcela jeho, ukázalo nám svou dračí hořkost na dně svých krůpějí. Ta číše ďáblova a ra-

dosti světa, jež odvádějí od Boha, jest plná zoufalství, plná beznaděje. Umíráme hladu daleko od domu otcovského, hřích nesytí nitra, jenom podráždí, ale duše zůstává strašně prázdná. A nyní po všech těch zklamáních, teprve až dítěti je chlad a zima, až hlad jej trýzní, až se mu stýská po lásce otcově, teprve tehdy se rozpomíná na lásku otcovu, na jeho pečlivou ruku. A otec z daleka vyhlíží dítě své. Zda přece jde, se denně dívá. On ví, že přijde, on ví, že tomu dítěti tam ve světě nic jeho lásku nenahradí, On ví, že přijde jednou to dítě zraněné a teď přichází. To roucho krásné, které mu matka jeho, církve utkala z krve Kristovy a z lásky Boží a z jeho milostí, to roucho je potrháno, ba místo něho visí jen nové, cizí, špinavé cáry. A Otec — Bůh přijímá s radostí to dítě zbloudilé, přijímá je, na své srdce vine, vše odpouští, vše zapomíná. A v nebi jest jistě větší radost nad takovým jedním nešťastným dítětem, nad jedním marnotratným synem, jenž prožil svá hořká muka, jenž procítil, co je to žítí bez Boha, žít s vinou pod jednou střechou ve svém srdci, než nad jedním falešným spravedlivým, jenž pokání nepotřebuje. I to nutno zdůrazniti, že jsou mnozí, kteří zas nechápou té veliké lásky Boží, kteří nechápou, jak může Bůh tak lehko odpouštět. To jsou ti, kteří nepocítili, co jest milovat, a kteří jsou tak oslepeni svou vlašnou, slizkou vinou, že necítí její tíhu, její hrůzu a nechápou, co hříšník skutečně se vracející ve svém nitru prožije, že skutečně se obrací, že peklo přemáhá, že celý život obrací, že se celý dává.

Milosrdenství Boží, toho Boha, jenž prohlašuje: A kdyby viny tvé byly jak červec, já nad sním je zbílím, nechci smrti hříšníka, nýbrž aby se polepšil a živ byl, jenž posílá k nini-vetským proroka, a jemu nespokojenému nad Božím milosrdenstvím praví při podobenství s uschlým loubím: Ty se

mrzíš nad loubím, které dnes vyrostlo a zítra ho tu není, a já bych neměl se slitovati nad tolika lidmi? A jinde zase: Když se hříšník odvrátí od cesty zlé, nevzpomenu skutků jeho zlých. A jinde v žalmu milosrdenství a očekávání jeho Miserere: U tebe jest slitování a hojné je u tebe vykoupení, a Kdybys zkoumal naše nepravosti, kdo by obstál?

Ó, dobře rozuměl tobě prorok, jenž volal: Pane, ty nemáš nic v nenávisti z toho, co jsi stvořil, a nade vším se slitováváš... On nade vším se slitovává. Jen jedno slovo praví hříšníkům, jež Ježíš řekl ženě cizoložné: Nikdo tě neodsoudil? Ani já tebe neodsoudím. Jdi a nehřeš více!

Bůh čeká na tebe. Čeká na tebe dlouho a trpělivě a chce tě zachrániti. Podává ti svou ruku. Ty jsi ho urazil, odvrátil ses od něho: a nyní je třeba k němu kajícíně přijít, jest třeba padnout před ním jako marnotratný syn a vyznati svou vinu, je třeba litovat viny.

Kristus, jenž byl slitování samo, vyjádřil tuto podmínku strašnou hrozbou: Nebudete-li pokání činiti, všichni zahynete! Činit pokání.

Pokání, které poznává svou vinu, poznává hrůzu, zločinnost a následky viny, poznává celou strašnost hříchu. Poznává ji podle hloubky pekla, jež vyhloubila spravedlnost Boží, poznává ji podle bolesti Kristovy, poznává ji podle spravedlnosti nad prvými lidmi, jichž tíží ještě dnes my všichni neseme... Ne, hřích není výmyslem, hřích není k žertu. Jest strašnou skutečností, jež proměňuje zemi v krvavé, temné peklo.

A nad tímto hříchem nutno se obrátiti, nutno se podívati, možno-li, do očí Božích, do jeho dobrých otcovských očí a čisti tam veškerou lásku a tím i veškerý strašný náš nevděk. Nám musí býti opravdu líto, že jsme urazili Boha, od

něhož všechno máme, jenž nám dal vše, co nás obklopuje, jenž především nám dal sebe za cíl a věci za podnož, za most k sobě; a my jich použili k tomu, abychom Pána uráželi vlastními jeho dary?

Musíme pokání činiti nad vinou svou, nad nevděkem svým. Litovat, že urazili jsme Pána, Lásku, Otce, Dobro nejvyšší. Musíme se totiž vrátiti zase k Hospodinu, Pánu svému. Zase on se musí státi naším posledním cílem, zase k němu musíme celý svůj život zaměřiti a k němu vše zaříditi, jemu vše podříditi. Všechny věci musejí se znovu státi láskou k Bohu. On musí býti znovu naším středem a naším vším.

Říkáme tomu lítost dokonalá. Není však hned každá duše tak vyspělá, nechápe každá tak hrůzu hříchu a tak její lítost. aspoň pláče hladem své duše, pláče nad tím, že mohla na věky býti uvržena do říše tmy, do věčných muk, jež přichystal Bůh těm, kteří nechtějí býti jeho, kteří si dobrovolně a vědomě vyvolili sami zlo a chtějí s ním a jím žíti.

Toť lítost nedokonalá. A přece není špatná. Vždyť lituje, že měla býti odloučena od Boha, vždyť děsí se myšlenky, že měla na věky býti zavržena. A dobrý Bůh i této duši podává svou ruku, podává ji již na dálku. Jen když duše ukáže dobrou vůli, milosrdenství Boží předchází samo člověka. Bůh nám dal svátost, kterou nás přijímá zase za dítky, již zase nám vrací svou milost a dětskou nevinost.

Svátost pokání. Ctnost pokání nás učí lkáti nad hříchy a svátost pokání nás lkající očišťuje, nás vytrhuje z hrůz viny a ze spárů pekla. Pokání, které předkládá viny své kajícně Bohu a jeho zástupci, jeho soudci na zemi, knězi, předkládá je svědomitě, přesně, jak jen dovede, přesně podle počtu, podle druhů i těch okolností a druhů, jež způsob

hříchu mění, lituje svých vin, aspoň nedokonale a pevně si umínuje napravit nyní svůj život.

Mnozí mají tak nesprávné představy o svátosti pokání, o jejích částech, hlavně pak o zpovědi. Někteří lidé se domnívají, že katolická zpověď jest jen jakousi stokou, kamž se vylije špína hříchů, aby se mohlo vesele hřešiti znovu. To špatně znají podstatu svátosti pokání. Nestačí jen vychrčení hříchů, nestačí jen odřikání formulky; naše lítost, aby nás skutečně zase smířila s Bohem, musí býti účinná, musí býti provázena pevným, všechny těžké hříchy obsahujícím předsevzetím, nikdy více se od Boha neodloučiti. Neboť zpověď není mechanickým zbavením se nepohodlných hříchů, nýbrž má býti částí nápravy života. Celý život nutno stočiti na dráhu Boží, celý život nutno napravit, musíme životem dokázati, že On je Pánem našeho života, že jej uznáváme za svůj cíl, za svůj střed, že neovíjíme všechno kolem sebe.

Ctnost i svátost pokání znamená nové srdce, znamená nový život.

Proto jen sebe ošálí a nikdy ne Boha, kdo za pět minut neví již, z čeho se vyznával, kdo přímo ze zpovědnice zase jde ke svým starým vinám, jež mu praví jako hříchy Augustinovi, jenž se chtěl polepšiti: Ty nás tedy chceš opustiti? . . .

Ó drazí, svátost pokání má hluboký, nadpřirozený výchovný účinek. Není proto pravda, že katolická zpověď, jak říkají protestanté, jest demoralisující, že možno dále hřešiti, protože se může zase hned vyzpovídati, protože za několik těch Zdrávasů to nové odpuštění přece jen stojí.

Nejprve vězte, že kněz nemá uděliti rozhřešení, když nevidí pevné vůle neb pevného úmyslu napravit život, zadostiučiniti škodě, když nevidí vůli bojovati s hříchem. Ale

i kdybyste kněze oklamali, kdyby i kněz byl přílišným soucitěm veden k vám, zvyklým hřešiti, protože zvyklým tak lacino dostávati odpuštění, vězte, že Boha neoklamete, vězte, že vaše zpovědi jsou zcela takto zbytečné, že jsou neplatné, že jsou hříšnou svatokrádeží . . .

Jest třeba aspoň nějaké námahy, aspoň nějaké snahy odvrátiti se od hříchu! Naše lítost musí býti živá, to jest musí se nějak jeviti, musí se jeviti účinkem zmenšením počtu třeba hříchů, musí se jeviti tím, že se poctivě vynasnažíme odstraniti následky, jež měly naše hříchy v duších a na statcích našich bližních. Jsme povinni odstraniti, napravití dané pohoršení, jsme povinni očistiti pověst bližních námi pokálenou, jsme povinni všechnu škodu jim způsobenou nahraditi.

Zpověď není jen proto, abychom se zbavili viny. Má ještě jeden, a to hlavní účinek a smysl. Má nás totiž přiblížiti k Bohu. Milost nám znovu vlitá jest nám dána k tomu, abychom se snažili poctivě o nový život, abychom nejen negativně se varovali hříchu, nýbrž abychom milostí nám vlitou se snažili o ctnosti, jimiž máme stoupati k Bohu. Ctnost i svátost pokání mají nás opřítí o Boha, nejlepší dobro a nyní celý život náš kolem něho jak břečtan obepnout.

Pokání dále žádá ještě zadostiučinění za viny. Máme vykonati pokání nejen tam uložené, nýbrž máme sami se snažiti Boha usmířiti a odčiniti ty tresty, jež nám nebyly ve svátosti pokání odpuštěny. Církev nám k tomu dává zásobu svých zásluh, zásluh Ježíše Krista a jeho nejlepších dítek a z této zásoby zásluh nám chce uděliti prominutí časných trestů, jimiž bychom musili božské spravedlnosti činiti zadost. Toť podstata odpustků. Jest nehorázností, tvrdí-li protestanté a nevěrci o odpustcích něco jiného. Jak veliké,

jak krásné jest zařízení odpustků a jak by nemohla mít církev právo na zásluhy Jezu Krista, jak by neměla práva na poklad, který uložili v ní svatí a mučedníci, pokud dleli ještě na zemi a byli jí bezprostředně poddáni.

Jestliže dříve církev na prosbu vyznavačů odpouštěla časné tresty těm, kteří se provinili v prvotní církvi, jak by nemohla ještě dnes totéž uplatňovati? Kdo mluví něco jiného o odpustcích, ukazuje, že jest hrubým nevzdělcem, že mluví o něčem, čemu naprosto nerozumí.

Drazí v Kristu, kolik vás z přítomných tápe ve tmách viny? Kolikráte chtěli jste se již zbaviti svých vin, kolikráte již vás volal hlas Boží! Přátelé, nemylte se, Bůh nebývá posmíván. Jednou, dvakrát volá vás svědomím, volá vás výčitkami. To vše jsou jeho volání, jeho milosti. Běda vám, jestli propasete volání poslední. Vina není výmyslem a trest za vinu jím nemůže rovněž býti. Příliš cítíte skutečnost viny a proto musíte též připustiti skutečnost trestů. Viny vás tíží. Život váš se vám nelíbí?

Hle, ještě jednou se vám otvírá náruč Páně. Vrhnete se do ní, neb půjdete zpupně dále? Přátelé, uchopte milost, která vás volá. Proč byste nechali duši svou hladověti, proč byste nechali duši svou lkáti a tápati ve tmách?

Co žádá od tebe Pán? Jen jedno: abys měl pevnou vůli zlomiti okovy hříchu. Víím, že jest to těžké, ale nepůjdeš sám. Ve svátosti pokání dává on se ti zase, dává se za vůdce.

Neváhej, nestrachuj se. Dal Ježíš své srdce, svou lásku slitovnou ještě mnohým svým kněžím. Bojíš se jich? Ó, ti znají tvé nitro, ti znají tvé viny. Jsou lidé jako ty, jsou lidmi, kteří také vzdychají pod svými vinami, a proto jen jeden pocit pro tebe, pocit hluboké lítosti nad tebou, pocit věrné bratrské soustrasti. Otvírají ti své srdce; pojď, hle,

mám lék zde pro tebe, proč by ses dále vlekl s břemenem svým, proč bys jednou již nezačal jiný život? Strašným tajemstvím jsou svázána ústa kněžská a nestal se případ ani u kněží odpadlých, že by byli zradili zpovědní tajemství. Tvé viny zapadnou do kněžské lásky, utonou v ní, jako utonou v Božím milosrdenství.

Nuže, vykroč již, vykroč ze země ohně a síry, a přístup k Bohu svému, Bohu živému, jenž život má a život dá všem, kteří si proň k němu přijdou.

Navrať se, vrať, duše!

POSLEDNÍ VĚCI ČLOVĚKA XXV

Po ulicích válí divoký vichr zvadlé listí. Zvadlé listí, smrt květu, smrt listu. Ze všech výkladů, od všech domovních dveří vítají nás pozdravy smrti: Lékař a léky, a prostředky k udržení zdraví a mládí... I za rozpuklým růžovým poupětem číhá na nás smrt. Lidé se jí bojí, jí klnou anebo jí žehnají.

Jest totiž rozdíl mezi smrtí a smrtí.

My katolíci věříme, že smrtí nekončí všechno, že smrtí vlastně teprve má nastati život. Svatá Terezie z Avily dodávala: Ten život zde jest pouze jako nocleh ve špatné hospodě. A svatá Terezie Ježíšková říkala, že tomu životu by se neměl říkat život, protože jest to vlastně jen vyhnanství. Vlastní život začne až po smrti.

Ó, byl by to strašný osud a děsná nespravedlnost, kdybychom měli mítí stejný osud se zvířetem, kdyby tímto životem mělo všechno skončiti.

Rcete mi, chudí, malí, upracovaní, nenávidění, proná-

sledování jen pro dobro a pro spravedlnost, vy byste měli stejně zahynouti jako ten nadutý bohatec, jenž mimo vás přechází se zpupným pohledem, s číší vrchovatou vína, ale vaší krve a vaší bolesti a vašich útisků. Čistá, nevinná děva, obětující své mládí, svou krásu, své zdraví, všechno, všechno lásce nejvyšší, měla by býti stejně vržena za potravu smrti a červům jako netvor, jenž vraždil a olupoval a mrzačil tělesně i duchovně miliony jen pro svou potěchu? Tedy by nemělo nastati nikdy vyrovnání. Ó draží, cítíme, lidstvo bylo o tom ode dávna přesvědčeno, že v nás je něco, co neumírá. A tu platí zásada, že o tom, co všichni vždy považují za pravdu, co zdravý rozum žádá, protože všichni stále chceme žiti, protože se stále staráme, jak bychom se zvěčnili, že se nemůžeme mýlit. Celá naše vyšší stránka se bouří smrti, a to jest znamením, že jsme zrozeni pro život, že aspoň něco v nás bude před smrtí uchráněno. Neboť po čem dychtí přirozenost, nemůže nás mýlit a nás klamati.

Nuže, tělo se rozloží ve své látky a bude z nich zas nový život ssát svou mízu, ale to něco, co v nás touží po životě, bude žít dále. Budeme dále žiti.

Pro sebe stvořil Bůh duši lidskou, k němu měla směřovati, k němu měla se snažiti dostati se. To byl její cíl. Jestliže duše zapomínala na tento cíl při svém životě, jestliže naň málo myslila, přichází okamžik, kdy se musí nutně rozhodnouti buď pro Boha nebo proti Bohu. V posledním okamžiku, jenž jest ovšem bleskurychlý, duše přehlédne všechno bytí, sebe celou, dotkne se myšlenky na Boha a nyní, obyčejně na základě svého předchozího života se duše lidská rozhoduje, buď se rozlétává k Bohu, neb pociťuje, prožije odpor, nechuť, nenávist k Bohu. V tomto okamžiku již se nejedná o usuzování sestavené v soudy, odůvodněné,

ne, to jen celá bytost se přiklání buď k Bohu nebo k sobě. Toť onen rozhodný okamžik. Jeho výsledek si můžeme osvětliti fikcí, že by se duše pak rozhodla a celý život podle toho zařídila, kdyby ještě mohla žíti.

Pravím, že tento okamžik jest obyčejně výslednicí celého života. Ovšem jsou případy, kdy se Bůh dotkne duše lidské, že se celá chvěje kolem Boha, že v tomto okamžiku prožívá příšerná muka duše, která tak dlouho marně bloudila. To jest obrácení tak zvané v poslední chvíli a jen Boží milosrdenství ví, kolik lidí bylo takto zachráněno. Ale, drazí, nemylte se, bolest takového okamžiku, třeba trvá jen chvíli, jest jistě strašlivá, protože musí očistiti dokonale duši. Proto jsou ubohá a naivní rozčilování těch spravedlivců, kteří ohrnují rty nad těmi, kteří se obracejí v posledním okamžiku.

A nyní rázem stane duše před Bohem. I to je obraz. Prostě, abychom nějak mohli o této věci mluvit. Duše jest souzena. To již však obraz není. Písmo svaté a učení katolické církve od počátku mluví o soudu. Lidská obrazivost a hlavně snaha názorně lidem, hlavně prostým a dětem, věc vysvětliti, ráda sní o soudu s advokátem, ďáblem, andělem strážným, s vahami, přesným odměřováním každého činu a s vynešením ortele. Nic takového nikde církev neučí a kdo se chce na účet církve smáti, směje se jen vlastní nevědomosti a chabému náboženskému vzdělání.

Duše v témž okamžiku, kdy se oddělila od těla, kdy místo těla nastává mrtvola v anatomickém slova smyslu, odchází do svého věčného údělu. Zvláštním světlem, jež duši Bůh uděluje, vidí celý svůj život. Všechny činy, všechny myšlenky, žádosti, řeči, vše bude osvětleno se všemi podrobnostmi, okolnostmi, vše bude osvětleno v pravém světle mravní odpovědnosti. Každý čin bude nám jasně patrný

ve vztahu k cíli člověka. Bůh ukáže nám mravní hodnotu každého kroku, každého hnutí. Spatříme všechny milosti, všechny milosti i jich užití neb zneužití zase se všemi okolnostmi, se všemi podrobnostmi. Shledáme se se všemi promarněnými hodnotami, se všemi zneužitými dary Božími. Kolem nás se seskupí všechny viny, které my jsme zavinili, všechny hříchy, kterým jsme nezamezili, hříchy, ke kterým jsme pomáhali jakkoliv!

Duše uvidí vůli Boží, jakými nás chtěl míti a co jsme z toho obrazu udělali my, uvidíme, jak jsme dosáhli svého cíle. Bude to asi zvláštní světlo, jímž toto všechno bude nám odhaleno, a v témž světle uvidíme též jako v zrcadle, jaký jest rozsudek nad námi. Jest to zrcadlo Boží pravdy a Boží spravedlnosti a proto zde není odvolání, zde není možného omlouvání... Vše jest pravdou Boží zváženo a v téže pravdě pak jest psáno, a v ní čteme, kam nás táhnou činy naše... A hle, duše již sama svou tíhou klesá tam, kde jest její střed, jenž odpovídá jejímu poslednímu rozhodnutí, jenž odpovídá jejímu celému životu. A tehdy jdou spravedliví do radosti nebeské a zavržení do ohně, jenž je připraven ďáblu a andělům jeho... Peklo, jak strašné to slovo! Málo se o něm vážně uvažuje a málo se mu rozumí, a proto tak malý jest jeho účinek.

Snad žádné tajemství víry není tak napadáno, jako tajemství toto.

A nejobyčejnější a nejčastější námitka jest tato: Bůh jest tak dobrý, jest láska sama a proto jak by mohl někoho zavrhnouti, jak by mohl někoho ztratiti? A k tomu ještě na věky! Jestli již peklo jest, na věky jistě netrvá. Jsou stále někteří snilkové, sentimentální a neuvažující a neznají hloubky tohoto strašného tajemství, kteří sní o katastasis ton panton! — o očistě všeho.

Sní marně: Ne, ~~di~~-azí, řekněme to takto: To ani tak Bůh neztrácuje, to se hříšník ztrácuje sám. Celým životem ukazuje, že o Boha ~~nestojí~~, že ho nemiluje, všechno a všechno jen na sebe ~~soustředil~~, Bohu chtěl urvati všechno a hlavně sebe. Tak žil ~~leta~~, leta volal Pán hříšníka k sobě, kázáním, vnuknutím, ~~volal~~ ho i bolestí. Volal, ale marně. A tak hříšník stane před ~~Bohem~~ a Bůh nemůže pro něho míti jiného slova, než strašné slovo: Ty jsi nechtěl! A hříšník tvrdě odpovídá: Ne, nechtěl a nechci! Toť celé tajemství hříchu a pekla a věčnosti ~~pekla~~: Hříšník nechce Boha. V posledním okamžiku se celá naše bytost rozhoduje. Celá naše bytost se přiklání buď k Bohu nebo ke tvorům, k sobě. V témž okamžiku přechází čas ve věčnost. Věčnost pak je zvládnutí nekonečného života, a to zvládnutí naprosté, ~~dokonalé~~. To jest, celý člověk určitým směrem jako by se dal vtisknouti buď v dobro nebo ve zlo. Tehdy se utvrdí, a protože se jedná o věčnost, na věky se utvrdí v tom, pro co se rozhodla její vůle. A nyní by již nic ho nezlomilo. Ani kdyby Bůh jej ještě jednou volal. Bůh domluvil pro tohoto nešťastníka. Přestává ho vábiti jako dobro a vidí v něm nyní jen své zlo, jen svého mstitele. A kdyby měl Bůh jej jednou přitáhnout k sobě, musil by mu vzíti tuto svobodnou vůli, musil by ho vnitřně zlomit. A to Bůh nikdy nedělá. Bůh tak šetří svobodné vůle, že připustil i dědičný hřích, jen aby byla uchráněna svoboda člověka.

Kdybyste takto pohlíželi na soud a na peklo, myslím, že by jednou provždy odpadly všechny námitky proti dobrotě a lásce Boží. Hříšník, jenž se vědomě rozhodl proti Bohu, patří do řádu, jenž je proti Bohu, a kdyby nebyl Bohem tam svržen, sám by pocítil nová muka, strašná muka bytosti nejsoucí ve svém řádě, kam by patřila. Strašné tajemství immanentní spravedlnosti!

Snázili se někteří i katoličtí theologové zmírniti tuto nauku a naivně poukazovali na to že nebyla ještě definována. Ale což zapomněl hlavní přívrženec časnosti muk pekelných, Schell, že není třeba vše definovati, že existuje nauka podávaná, nauka stále a všeobecně hlásaná a že ta je součástí nauky katolické a že ji nutno bráti jako poklad víry a že není nikdo oprávněn o ní pochybovati, nechce-li se vydávati v nebezpečí odsouzení neb bloudění. A dále slova Ježíšova o červu, který neumírá, o věčném ohni a celé líčení pekla nemohou za žádnou cenu připustiti vůbec možnost, že by muka pekelná měla jednou přestat. To dokazují také slova Kristova o Jidášu, jemuž by bylo absolutně lépe bývalo, kdyby se nebyl narodil. Slova absolutního štěstí nenarození ukazují na absolutní neštěstí faktem narození.

Frivolní rozpustilost, jež by se nikdy neměla objevit u katolíků, líčí peklo tak lehkomyšlně, že musím tuto slavnostně protestovati proti tomu psaní o fešáckém pekle. Katolíci by si nikdy neměli hráti s věcí tak strašně vážnou, jako jest peklo a ďábelstvo, a nikdy by neměli sami účinkovati při těch různých mikulášských zábavách, kdy ten, jenž jest vrahem od počátku, jenž obchází jak lev řvoucí, jenž je vládcem toho strašného místa, pekla, jest brán do žertu a zábavy... Peklo samo jest něco strašného. Představte si, že byste měli po celý život dlíti uzavřeni s lidmi nejhoršího druhu, s vyvrheli, s lháři, že byste nikdy neměli slyšeti slova rozumného, slova teplého, slova dobrého.

Toť peklo, peklo, místo vyvrhelů nejhorších, místo lži, místo děsné hlavně němoty. Volat a nikdy se nedovolat. Křičet v úzkosti a nikdy neobdržeti odpověď. Ano, správně napsal Bernanos, že největší mukou pekla jest jeho němota.

Duše naše touží, úpí po štěstí a nyní má žiti u vědomí,

že nikdy nebude štěstí dosaženo, že jsme zaryti, za živa pochováni ve zlu, v bezútěšnosti, že jsme daleko od Boha, že se k němu nikdy nedostaneme. Všechny milosti, všechny možnosti, všechny Boží laskavosti a dary stojí proti nám. Vidíme, co jsme mohli nabýti, a vidíme, do čeho nás naše hříchy uvedly. Byly to hříchy s pochybnými slastmi, rozkošemi, jež chvilku trvaly, rozkoše nenávisti, msty, rozkoše, jež smysly opily. Věděli jsme, že Bůh je naším cílem a že nám velí určitým způsobem života, darů a smyslů užití a my jsme své vůli, sobě dali přednost před Bohem. Věčně, nekonečně jsme urazili i věčného a nekonečného Boha a nyní máme na věky úpěti ve zlu, na věky v mukách, vzdálení od dobra a lásky a krásy žiti. K tomu ještě připočteme muka ohně a smyslů, především, až bude po dnu posledním i tělo spojeno, aby bylo účastno věčných trestů, když bylo účastno i nekonečné a věčné urážky. Ó drazí, jest strašné, upadnouti do rukou Boha rozhněvaného!

I podíl těch je hrozný, aspoň na čas, kteří upadnou do rukou Páně dosti nepřipravení. Milovali Pána, ale milovali také sebe. Volal je, šli, ale váhavě, šli pomalu, vlekli se s celým nákladem svých chyb, jež milovali a nechtěli odložit. Nejsou hodni věčného hněvu, protože přece jen Pána milovali, přece jen on byl jejich cílem, ale vedle Boha ještě rádi pošilhávali po tomto světě. Mnoho z něho ulpělo na nich, jejich šat jest zatížen vinami, jest zatížen skvrnami. Takto nemohou předstoupiti před tvář Hospodinovu. Jen ten může se objeviti před Pánem, kdo jest zcela čist, kdo celou duší tíhne k němu, kdo ani vláskem není poután k světu, k hříchu, k sobě. Ti, kteří nedokonale šli za Pánem, nejsou dostatečně připraveni, aby přijali v sebe čisté, naprosté světlo Boží pravdy, jejich zrak jest ještě zakalen vinou, a proto se musejí očistit, musejí projíti ohněm, jenž

je zbaví vin, jenž je očistí od nich samých. Musejí splatiti svůj dluh Pánu. A tak nevyjdou ze svého vězení, jež se nazývá tak významně očištec a jež jest od prvních dob v učení církve, dokud nezaplatí do posledního penize.

Duše taková ví, že jest již vyvolena, ví, že má blízko k Pánu, celá její bytost po něm touží, ale nemůže k němu. Sama by ještě nešla, protože její bytost sama se hluboce stydí, sama cítí svou bídu a tak se kaje, hoří touhou nevyplněnou, a právě proto, že je tak blízko vyplnění, jest také mukou strašnou.

Na síle těchto muk, na příšerné skutečnosti pekla, zároveň můžeme změřiti radost nebeskou.

V Písmě svatém jest psáno: Čeho oko nevidělo, čeho ucho neslyšelo, co na lidskou mysl nevstoupilo, to uchystal Pán těm, kteří jej milují, kteří jsou mu věrní.

Pokusím se několika slovy naznačiti, co nám Bůh chystá v radosti své; a bojím se, že mé lidské slovo ani ještě nenastíní ráj. Celým životem jsme toužili po štěstí. Nikde je ale nenalezli. Všechna stvořená štěstí nás zklamala, nás unavila. A my přece toužili po štěstí, my věděli, že je v Tobě, ó Bože. A tak jsme šli za tebou. A nyní jest duše spojena s tímto Bohem. Objala ho v životě a Bůh nedopustil, aby byla od něho odloučena ve smrti. Kam strom padnul, tam bude ležet a strom duše milující Boha klesne na srdce Boží a na tomto srdci má věčně zůstat. Na srdci Božím! On, láska nekonečná, on láska sama, on, dobro věčné, dobro dokonalé a neskonale. Vše ostatní dobré jen jím je dobré, praví theologie, vše ostatní dobré jen jest jeho stínem, jeho odleskem. A nyní jsme na věky spojeni s tímto dobrem. Jest naší stravou, jest naším štěstím. Všechny touhy lidské jsou ukojeny. Není nic, co by Bůh nemohl ukojiti, protože by přestal býti všemohoucí, protože by

přestal býti nekonečným dobrem, kdyby ještě něco mělo býti, co by teprve mimo něho dalo dokonalé štěstí.

On je štěstí, jež nikdy nezklame, jež žádný stín neobestře, jest dobro, jež nás nikdy nezraní.

Drazí, znáte štěstí seděti tiše večer pod lipou s drahým přítelem, s nímž si rozumíte, s nímž jste si dosud neřekli žádnou tvrdost a nelaskavost, seděti s ním po dlouhých měsících odloučení a okoušeti sladkosti lásky věrné, nevtíravé, konejšící. Znáte, drazí, ten sladký pocit z dětství, jenž aspoň pro mne byl vrcholem blaženosti. Dnes je neděle a zítra žádná škola. Tak asi si představuji nebe. Nikdy více se neprobuditi k hořkosti, námaze, nevděku, bolesti, nelásce, hledání.

Nebe, toť jako večer v zimě u maminky, nebe, toť jako první den po zkouškách . . . nebe, toť vše, co si jen můžeme mysliti, nebe, toť návrat domů. Doma, doma . . . Nikdy více do zimy, nikdy více odloučení od těch, které máme rádi, od toho, co jest naším štěstím. Nebe, toť naplnění pravdy, po níž pláčeme od malička, veškeré a celé pravdy! Nebe, vytržení rozkoše krásy, nebe, toť Bůh, dobrý, nekonečný, věčný, a my v jeho náručí, na věky, na věky.

Ó Pane, smiluj se nad námi, shlad' vinu mou, ještě den mi dej k pokání, poshov mi a vše nahradím tobě, chci k tobě, Pane! Neodmítej mne od tváře své, nýbrž sešli mi pomoc pravice své, dej mi svou milost, přitáhni mne k sobě pevně a neodvolatelně. Amen. Staň se!

Znavení poutníci slzavým údolím bolestně hledáme čistou, chladivou studánku. Jde se nám tak těžce. Jsme malátní, žízeň nás svírá. Pili jsme z tolika zdrojů a naše žízeň jen rostla. Jak jsme zatoužili po tiché studánce dobrých matčiných zraků, dokud jsme ještě k nim mohli. Jak toužíme po měkké, pečlivé ruce, která rozumí svým dětem, která zná jejich svůdné cestičky, která dovede za nimi jíti a držeti mocně nad propastmi.

Toužíme po matce dokonalé, která by všechno v nás chápala, která by všemu rozuměla, která by věděla, kdy nás třeba zachytiti, která stále a stále nás podpírá.

Prvá matka nás zklamala, první matka nás zavedla daleko od štěstí, a od té doby stále hledáme matku lepší, matku dokonalejší. Od počátku bolesti toužíme po dobré matce, která by nosila naše bolesti, která by dovedla je ale též zhojiti.

A nyní se zahledíme do samoty ticha v Nazaretě, když anděl Páně zvěstoval Marii. Maria patřila k hrstce zbožných Izraelitů, kteří neočekávali království pozemského, kteří toužili po osvobození lidu ze všech jeho nepravostí. Viděli jiné jho, jho temnější a děsnější, než jho římské. Viděli naše hříchy, viděli hřích prvotní, jenž jako temný stín ležel na lidstvu, a proto toužili po tom, aby přišel konečně ten, jenž byl přislíben, že přijde a vysvobodí lid svůj.

Maria Panna často uvažovala o ranách hříchu, viděla kolem sebe hrůzy jeho a její srdce se svíralo bolestným stnem. Tak ráda by pomohla lidu a lidstvu celému. Byla bez hříchu počatá. Její duše byla čistá a krásná, protože byla

nejblíže z lidí Bohu, a proto nejblíže kráse světa Božího, a proto tím více chápala tíži viny, proto tím bolestněji na ni ona doléhala. Maria vzdychá stále, volá k nebi o slito-vání. I sebe jemu v oběť dává. Bylo to přáním každé ži-dovské děvy, státi se matkou slíbeného Mesiáše, a každá proto dychtivě vyhledávala manželství a děti.

Maria však i této útěchy jako by se vzdávala, Maria za lid svůj se zcela obětuje. Ve své pokoře ani jí nenapadá, aby žádala sama po Hospodinu, aby jí dal štěstí nevýslovné státi se matkou Spasitelovou. A právě proto ji sám Pán vy-volil. Vyvolil si ji od věčnosti a od věčnosti měl s ní své plány. Od zrození pak si vedl a vychovával, ochraňoval a chystal k důstojnému příbytku Syna svého. A jednoho dne, když náplň byla vyvršena, když naše bída zaštkala tak, že pohnula nebem, Bůh shlédl na Marii a posílá k ní svého anděla a chce ji míti matkou svého Syna. Maria přijímá, přijímá klidně, bez pózy, tak samozřejmě, že nás to na-plňuje svatou bází a obdivem. Maria přijímá státi se matkou Spasitelovou, matkou vykoupení.

Tehdy jí táhly před očima všechny hříchy, všechny viny, jež volají po smilování. Viděla syna svého, jenž má vykoupiti lid, a viděla ho v prorocích, jež věštila jeho práci, jeho snahy, jeho pronásledování. Maria věděla, že Mesiáš bude mužem bolesti, že mu nebude uvěřeno, že mu nebude rozuměno, že bude smrtí ohavnou obětován za hříchy všeho lidstva, že svou naprostou, až ke hranicím sahající poslušností má odčiniti velkou neposlušnost prvých lidí, která nakazila celé pokolení naše . . .

Maria vidí před sebou lidstvo prosící a lkající, viděla před sebou čest Boží, dosud nepomstěnou, dosud nevrácenou a . . . Maria sklání hlavu a statečně odvěti: Aj, já dívka Páně, staniž se mi podle slova tvého!

Nechtějí uznati a rozuměti naši úctě k nejsvětější Matce Boží. Nechápu muka a velkou sílu a lásku k nám, když Maria věděla, co obětuje, co přináší lidstvu, a přece když přinesla to tak klidně a s takovou, abych řekl, samozřejmostí. Ó protestanté, vy nerozumíte mateřskému srdci, ó vy katolíci, kteří pokyvujete hlavami nad přemrštěnou úctou, jak říkáte, k Panně Marii, vy nevíte, co to je, vydati se mukám, nejstrašnějším mukám matky, která s něhou a láskou to dítě vychovává, aby je jednou musila vydati a nejkřutější smrt pro lidi cizí... Ne, Maria nám nebyla cizí a právě v tom je její velikost, a proto má právo na nekonečnou naši úctu, že nás všechny nesla ve svém mateřském srdci, že procítla naši bolest a ráda se vydala za nás mukám, které mají drásati srdce mateřské, jež dává dítě své, dítě nejsladší, nejdražší, dítě tak čisté a nevinné, aby bylo obětováno i za ty, kteří jej nebudou milovati, kteří nebudou chápati jeho lásky... Ó matky, vy mě jistě porozumíte. Ten fakt, že žena tak rozumí Marii, jest důkazem, že chápou velikost její lásky a oběti jako ženy a matky.

A její muka jsou ještě zvýšena celým životem Ježíše Krista. Narodil se, On král slávy, a nebylo pro něho jiného místa, než salaše pro ovce, nebylo pro něho jiné kolébky, než jeslí a matčiných loktů zesláblých a chvějících se zimou. Chápete bolest a velikost oběti Marie Panny, která bere na sebe býti matkou toho, jenž chudobou a bídou má nás odvésti od země a ukázati, že zde nejsou naše pravé statky. Jak asi se musí chvěti to její srdce nad každou slzou slabého dítěte, v němž pláče lidská bída a lidská vina po vykoupení. Hagar starozákonní nesnesla pohledu na žizniví dítě Izmaela a odchází od dítěte, odkládá je, ale Maria musí s dítětem vydržeti, musí slyšeti ještě více, musí od začátku viděti a slyšeti, že on jest ten, jemuž bude odpíráno, jenž

bude znamením rozdělení lidu... Jedno za druhým přicházelo jako vichry a rozdíralo srdce svaté a čisté. Nadchází chvíle Ježíšova vystoupení. Její Syn ji opouští. Od této chvíle nebude jí syn za nějaký čas jakoby vůbec patřiti, bude patřiti všem těm, kteří jsou povoláni, aby ho slyšeli. Jeho protivníci a nepřátelé, zákoníci a farizeové snáze se k němu dostanou. On stoluje a jí s hříšníky, přijímá je a léčí a vyslýchá. Stále a stále je obléhán davy, jest zasypán dětmi jak květ včeličkami, ale ona, ona se k němu jen zřídka může dostat.

Dovedete se vmysleti do stavu Marie Panny. Její syn odchází a ona zůstává buď v Nazaretě, nebo jen z povzdálí jde za ním. Ježíš hlásá novou nauku, Ježíš rozbíjí vetché zdivo farizejských názorů, trhá jejich pletky, jimiž opředli Zákon, trhá pouta, jimiž obtížili lidské duše. Zbožní a ctihodní Židé, moudré Židovky jistě způsobily Marii mnoho hořských chvil. To by ani nebyli sousedé a příteličkové! A ti byli stejní za dob Mariiných jako dnes.

Tak jako dnes se vrhnou známí a přátelé na rodiče, posílající a dovolující svým dětem do klášterů a seminářů: Prosím vás, co z toho bude...? Takový krásný, mladý, zdravý, nadaný a on se jde zakopat za živa, on se vrhá do tak nemožného života...

Tak také jistě trýznili i Marii: Uvidíte, že to zle s ním dopadne, takhle se potýkati se zákoníky, takhle jednati s kněžími a s těmi, kteří jsou svatí před Hospodinem. Co to hlásá? Vždyť žádný tak neučil. Vždyť kněží a zákoníci ho neznají... Proč nejde cestami ostatních moudrých a vážných rabinů?...

A konečně, ty sousedky a kmotry židovské soudily správně. Ježíš jest odsouzen, dávno odsouzen, ještě před svým zajetím, ještě dávno před zradou... A jednoho dne visí

Ježíš na kříži. Nic mu nedokázali, jen zášti a zloba ho přibily na dřevo smrti.

V mukách hrozných, nesmírných visí Ježíš mezi nebem a zemí. Teď se zase může Maria objeviti. A jako stála při jitra vykoupení, tak zase stojí při vyvrcholení Velkého pátku. Maria stojí pod křížem. Tam umírá její Syn. Umírá, aby shladil hněv Otcův. Místo jeho těla jako by na kříži visely hříchy celého světa. Jeho tělo jest naším dlužním úpisem. Muka nejhorší, muka nevďěku, muka rouhání, muka cítěné opuštěnosti trpí její Syn! To, co my měli snášeti za své viny, totiž cítiti, jak je strašné, když opustí nás Bůh, to Ježíš ve svém hořkém kalichu pozvedá k nebesům a prosí každou kapkou své nejdrahoccennější krve za naše slitování.

Jeho tělo se svíjí v strašných mukách. A dole stojí matka ta, jež dala světu a Bohu toto čisté tělo; toto tělo patří jí. Proto s ním cítí, proto každý vzdech jejího dítěte, proto každá muka jí doslovně proniká mečem její duši, jak jí bylo ve chrámu starcem Simeonem předpověděno. Maria podpírá toto svaté Tělo a sama je zvedá, ač se srdcem krvácejícím, výš a výš, až k slitovné Lásce Boha Otce.

Bůh neušetřil Syna svého jednorozeného a Maria, která celým životem svou obět za lidstvo obnovovala, v té chvíli podala oběť nejstrašnější. Podala se srdcem klidným a milujícím život, jenž se rozvíjel pod jejím srdcem.

Takto pak chápete, proč Ježíš odevzdal nám Marii za matku . . .

Pravá matka, jež nás znovu zrodila pod křížem, jež nás zrodila k lepšímu životu, než prvá matka Eva. Matka naše, protože matka našeho vykoupení, protože matka toho, jenž je hlavou mystického těla, Ježíše Krista.

Matka všeslitovná. Maria viděla celé lidstvo pod křížem,

Maria vidí stále nás všechny, protože stále vidí muka a utrpení svého Syna. Matka všeslitovná. Žádná muka, žádná bolest jí neujde, protože ve svém Synu vše vidí, protože ve svém Synu o všechny stále má starost. On stále svou obětí na kříži jednou a na věky proto přijatou a stále před tváří Hospodinovou za nás prosívá a vidí ty, za které byla krev vylita, a tak chápe naši bídu, chápe naše strasti, chápe naši hrůzu, která se chvěje v nenasytné touze po štěstí. Maria ví, co jsme stáli ji a jejího Syna, a že to vše bylo proto podáno, abychom se konečně dostali ven ze začarovaného kruhu viny a byli opojeni štěstím Božím, jež nám chtěl Bůh dáti od počátku. A proto jí není lhostejno, zda dojdeme cíle či ne, není jí lhostejno, zda budou nadarmo muka jejího Syna a muka jejího mateřského srdce. Proto se neustále v mystickém těle církve, kde jest, abych tak řekl, srdcem, stále chvěje o všechny, kteří byli jejím Synem vykoupeni. Chvěje se o nás všechny a chce nás všechny přivést k Bohu. Proto stále za nás prosí, proto stále se o nás stará, stále nám vyprošuje milosti, proto nám stále urovnává cesty k Otci. Teď chápete, proč Maria jest tak slitovná a dobrá, že stále se k ní lidé utíkají, že ona tolik pomáhá, že uzdravuje tělo i duše; Maria ví, jak hlodá i tělo naše prvotný hřích. Ona svou láskou přispěla k jeho potření a proto se stále snaží, aby i tyto následky dědičného hříchu byly, pokud možno, zahlazeny. A tak jako se starala o odstranění nedostatku vína při svatbě v Káni Galilejské, tak stále za nás prosí a připomíná Otci: Nemají zdraví, nemají štěstí, nemají útěchy, nemají síly, Otče, Synu, vyslyš, vyslyš, a dej synům mým drahým to, čeho potřebují. Dej jim, dej více ve svém milosrdenství, aby mohli snáze k Tobě. Osvobod' je od starostí, od bolestí, ztiš je, uklidni. Ach, kdo se zahleděl do milujícího mateřského

Srdce Mariina, pochopí velký a tak krásný výrok theologů, kteří nazývají Marii Omnipotentia supplex, čili, řekl bych česky, všemohoucnost na kolenou.

Vždyť kdo má větší zájem o naši spásu, o naše štěstí, než ta, která pro nás ze srdce po celý život krvácela, která všechno nám dala, protože nám dala plod života svého, protože nám dala krev z krve své a život ze života svého.

A chápete také, co by mohl Syn takové matce odřeknouti! Chápete, proč úctou nesmírnou ctíme Marii. Ctíme ji, protože tolik pro nás obětovala, ctíme ji, protože byla svatostánkem Ježíše Krista, protože ona ho živila, ona ho pěstila, ona ho chránila a pak obětovala, nezdržovala, nýbrž sama poslala, aby šel a úkol svůj vykonal, ona stála pod křížem mužně a pevně a proto jí patří úcta.

Ne, my se neklaníme Marii, my jí neprokazujeme božskou úctu, ale není možné, aby vznešenost jejího Syna též ji paprskem silným a oslňujícím neozářila. Ctíme v Marii především a hlavně její důstojnost matky Spasitelovy a jenom srdce tvrdé a nerozumějící lidským citům a matce, její oběti a její lásce může se pohoršiti nad naší láskou k té, která nás prve tak milovala.

Nehledejte všechno v Písmě svatém. Písmo svaté nebylo psáno proto, aby pojalo všechno, co Ježíš řekl, všechno, co Bůh vyjevil. Apoštolové nebyli poslání, aby psali. Takováhle mentalita mohla povstati jen a jen z hlavy upsaného inkoustem a papírem páchnoucího profesora. Vedle Pisma bylo živé slovo, vedle slova byl život, který rostl z učení, z působení apoštolů. A tento život pravdy Kristovy, uložený v Církvi, stále se osvěžoval a zahříval vřelou láskou k Matce Panně. V nejstarších římských katakombách nacházíme již z prvního století po Kristu obrazy Matky Boží s děťátkem, tak na příklad v katakombách Priscilla, v ka-

takombách San Callisto. Celá pak tradice svědčí neustále o vřelé úctě Marie Panny v křesťanském lidu. Stále a stále se k ní křesťané uchýlovali, stále ji o pomoc vzývali. Ano, můžeme říci, že nezarostl chodníček ke studánce dobroty a vlídnosti Marie Panny a proto nutno z toho bezpečně usuzovati, že voda její lásky a jejího slitování jest pravou vodou osvědčivou, vodou živou, kterou nedovedly věky vysušiti a nevědek zasypati.

Maria Panna byla vždy útěchou našich dobrých matek. Když babička ustaraná a slabá již životem se jen vlekla, své slabé pohaslé oči šinula výše k nebi. Když jsme, děti nezdárné, matkám svým srdce rvali a rozdírali, jen k Matce Páně, bolestné, již také hříchy dítě vzaly, se utíkaly. Nebylo bolesti, ve které by se křesťanský lid neutíkal k Marii, pomocnici a ochránkyni. I tato důvěra mluví.

Mluví i k nám. Kolikráte se nám zdá, že vše pod námi se bortí, že půda se pod námi hroutí, že lodička našeho života se potácí, že každou chvíli ztroskotá. Kolikráte se nám zdá, že již nemůžeme dále, že jsme unaveni, že ještě krok a zřítíme se do propasti. Nebe jest zataženo, neodpovídá našemu volání. Jest nám úzko a děs nás jímá ze všeho. Bojíme se života; bojíme se, bojíme se všeho. V takové chvíli si vzpomeneme, že na nebi našeho života se chvěje jedna hvězda, jedna hvězda klidná, hvězda, která nás nezradí. Sv. Bernard volá: *Respice Stellam, voca Mariam*. Maria jest *Stella maris*. Moře; hle, život se všemi úskalími, se všemi zrádnými víry a zátokami, moře, hle, toť svět a jeho vášně, svět a jeho hříchy, svět a jeho danajské dary, jimiž nás láká k sobě. Hrozíme se a nedůvěřujeme již sobě. Vzpomeňme však, že když celé lidstvo podobně v hrůze vzlykalo a volalo: Jenom Bůh musí přijíti a zachránit nás! ve filosofu Platonovi, vyšla na obzoru Maria jako hvězda.

Ona přivolila, zatřepotala se jako hvězdička. A podobně stále se nad námi vlídně usmívá jako hvězda, která nám hlásá lásku a svornost, která nám stále hlásá, že blízko nás je slunce a že nám brzo vzejde k záchraně.

Maria nám podává jemně a měkce svou ruku. Podává nám ji, když tonem, když se potácíme ve vlnách tohoto světa. Maria jest matkou nejčistší, bez hříchu. Ona potřela hlavu hadovu a pod svůj plášť nás volá, když i proti nám syčí tento jedovatý plaz. Ona jest vítěznou ženou nad hadem, ona rozšlápla, rozdrtila jeho hlavu. A proto hle, zde její hlavní, vlastní dílo jako Matky všech nás.

Svým jasným, tichým úsměvem, svou láskou zářící volá nás k sobě, volá nás za sebou. Její život září jako ustavičný vzestup a vzlet k Bohu. Stále a stále dlela na modlitbách s Pánem, a protože byla bez poskvrny počatá, nic pozemského ji nezlákalo, nic pozemského ji nedovedlo zdržovati. Volá nás: Pojdte za mnou, mé děti! Ukáži vám, kde je pravé štěstí. Ukáži vám, jak sladký je Pán těm, kteří se ho bojí a kteří ho milují! Ona byla tak blízko Bohu. Její srdce bylo jako vzácný sad, ve kterém Pán štípil nejvzácnější ctnosti v nejbohatším květu. Jako orlí matka volá nás, své děti, za sebou, abychom se snažili vzlétnouti za ní výš, až ke slunci. Podává nám ruku, chce nás na křídlech své mocné lásky vynésti, jen aby ty její děti ji poslechly, aby ty její děti znaly nejen její dobrotu a lásku pro věci časné, nýbrž aby uznaly, kam vlastně je Matka jejich chce vyvednouti.

Úcta mariánská se nesmí zvrhnouti jen ve vyprošování časných statků, nýbrž musí především směřovati k tomu, abychom se přiblížili k ní, abychom s ní se přiblížili jejímu Synu. Za Marií v jejich ctnostech má býti smyslem úcty a lásky mariánské, úcty pravé, úcty katolické.

Kdo opravdu miluje Marii, kdo opravdu dovede oceniti, co Maria pro nás vykonala, chce jednou se před ní důstojně a vděčně sklonit a musí se snažiti, aby přišel vůbec k ní. Křesťan se proto snaží připodobniti se Marii, žiti podobně čistě jako Ona, býti tak ve všem Bohu oddán, tak ve všem jen jeho vůli hledati, tak dovésti říkati Fiat.... Staniž se... jako Ona.

Celý život Marie Panny se dá vyjádřiti tím velkým, bohatým slovem Fiat. Vše přijala Maria z rukou Páně, vše na se vzala, co on chtěl. Uměla všechno obětovati, uměla ve všem jeho vůle poslechnouti. Podobně nechť i náš život stává se Fiat podobným Fiat Marie Panny. Muka, bolesti, strasti, pokušení, zápasy, ano, Fiat, Fiat, neb Ty, ó Bože, viš nejlépe, co je mi dobré. Ano, Fiat, Fiat, Maria, nauč mne tomu, aby celý můj život po vzoru tvém proměnil se Bohu ve velké Ano!

Drazí, nechť celý náš život jest mohutným, dokonalým, jásavým Magnificat, jako jím byl život Marie Panny. Maria jej jednou zapěla, ale celý život v srdci nosila, celým životem jej k nebi jak žhavou pochodeň vrhala.

Maria, Matka naše, Maria, pomocnice naše; Maria hvězda, Maria cesta, vůdkyně. Pojďme k ní, ano, pojďme za ní!

LÁSKA K VLASTI

XXVII

Nesmírnou radostí plní se dnes srdce naše, srdce, které se vroucně rozbušilo před lety, když po prvé zavznělo na našich ulicích: Svoboda, jsme svobodni, jsme svoji!

A nemůžeme lépe oslaviti tento den, než když do chrámů svých vejdemo a zde Bohu svou znovudobytou, těžce zís-

kanou, draze zaplacenou svobodu zase Bohu přineseme, jemu ji zasvětíme.

Zda milujeme svou vlast, zda jsme vlastenci? Jsou ještě dnes omezení hrdopýšci, kteří nevidí přes okraj svých novin, které nás katolíky stále ještě by rády vylučovaly z národa, které si z této laciné, otřepané a dávno odbyté fráze udělaly pohodlné živobytí. Zda patříme národu, zda národ patří nám?

Přátelé, to je tak zbytečné, se na obojí ptáti, ale dnes den náš, den všech, den slavný a vznešený a proto chceme před Bohem jen ve světle jeho pravdy a jeho učení s láskou popatřit na to; co nazýváme vlastí a národem, a chceme se rozhořeti ještě větší a čistší láskou k nim, chceme přehlédnouti, co milujem ve vlasti, proč ji milujeme a jaká má tato láska býti.

Milujeme svou vlast. Milujeme ji proto, protože Bůh přikázal již v zákoně přirozeném a ve svém Desateru to ještě zdůraznil, že máme milovati otce svého i matku svou. Je to povinností naší vděčnosti, je povinností milovati toho, jenž jest původcem našeho bytí, od něhož máme život, jenž nám život tento zachovává, jenž nám tento život usnadňuje...

Vlast! Ano, toť ty naše lány zbrocené krví předků, kteří je hájili proti cizákům a proti nenávistným nepřátelům, zbrocené jsou ty rodné lány krví předků, kteří je hájili pro nás, pro své děti, aby nám byly obživou, aby nám byly chlebem. Zality jsou potem otců našich a matek našich, potem těžkým a hořkým práce skryté, nepoznané, neodměněné a nedoceněné. Chtěli z té rodné půdy dobýti vše, co by nám život usnadnilo, ulehčilo, zjasnilo. Vlastí naší jsou ty naše chaloupky s tím jejich teplem, s tou jejich láskou tichou a něžnou, která se skláněla nad naší koléb-

kou, která nám osvětlovala první kroky, která nás doprovázela do ciziny, do těžkého a klopotného života. Vlastí jsou ty naše sladké písně, které nám máti zpívala, když nás uspávala, které jsme ssáli s jejích rtů a se rtů našeho lidu, abychom jimi srdce své utišili, srdce své naplnili krásou tak tklivou a životnou. Vlastí jest ta naše sladká řeč, ve které jest tolik kouzla a síly, kterou dovedeme vyjádřiti myšlenky nejkrásnější, kterou jsme vyjadřovali svůj stesk, své prosby, již jsme mluvili k těm, které jsme milovali, již jsme se obraceli k nebi.

Vlastí naši jsou ty naše krásné chrámy rozseté po celé zemi, neb tam jsme se zrodili pro Boha a pro nebe, tam jsme sytili svou lačnou duši po pravdě. Vlastí naši jsou konečně ty bohaté, smutné, vznešené, hrdinné dějiny naše. Dějiny naše. Srdce se dme, srdce puká bolestí, hyne hořem a zase se zvedá. To naši předkové ty boje vedli, boje nadšení, boje lásky, boje někdy i bloudění, omylu, ale vždy s nejlepším úmyslem. Dějiny naše: Dějiny nesvárů, dějiny bratrovražedných bojů, dějiny dehtané země těmi, kterým bylo trnem v oku to malé srdce Evropy, ta sladká, česká země.

To vše je naše vlast. Žili jsme z těch písní, žijeme tou řečí, protože ona nám zprostředkuje pravdy nejvzácnější, žijeme tou hroudou, prací bratří, prací předků, žijeme z těch slavných dějin, které nám vlévají sílu a odhodlanost hájiti právo, bojovati za věc velkou a myšlenku vznešenou.

A milujeme podobně též národ, to jest všechny bratry, kteří se narodili z téže matky země, touže hroudou byli a jsou živeni, kteří byli odkojeni jednou láskou české matky, matky obětavé a hrdinné, dovedoucí zapomínati na sebe a jež jest zárukou a zálohou národa pro všechny doby. Milujme bratry, kteří se podobným způsobem snaží najíti

šťěstí, kteří podobným způsobem hledají cíl a pravdu a život. Milujme bratry své, kteří jsou syny týchž otců, otců hrdinných, kteří tvořili naše dějiny. Milujme národ náš, protože i on jako celek patří k pojmu vlasti samé, protože národ, společnost, celek též jest podmínkou našeho života, neboť jedni druhému máme národem pomáhati dosáhnouti jeho cíle, máme mu pomáhati, aby překonal překážky a našel štěstí. Milujme národ, protože jsou to bratři jedné krve, krve tolikráte prolité, krve, již nikdo nikdy nešetřil, jež tolikráte tekla, tolikráte byla po všech koutech Evropy rozlévána. Milujme bratry své, protože jsou to synové matek českých, synové týchž slzí české matky upracované, ujařmené, odkopnuté a zapomenuté.

Ne, není možno, abychom nemilovali vlast. To bychom nesměli míti srdce v řadrech, to bychom musili býti syny vlčice a ne syny našich českých mám a českých poctivých tátů.

My katolíci milujeme vlast a nemusíme k nikomu choditi, aby nám to uznal, aby nám dal vysvědčení za naše vlastenectví. Milujme vlast, protože ona nás přivádí k Bohu, protože ona jest naší vůdkyní a matkou a živitelkou, která nám dala život časný a dala nám též dostatečně dost, abychom dosáhli života pravého, života, pro nějž jsme vlastně určeni. Tím přibližujeme se k hlavní myšlence tohoto bodu: K pojmu vlasti naší patří též neodvolatelně víra naše, víra svatováclavská, patří k ní víra římskokatolická. Drazí, přehlédněte, můžete-li, co vše tato víra dala našemu národu, že není možno ji od národa odtrhnouti, že není možno katolíku vlast tuto nemilovati. U kolébky našeho národního života stojí křesťanství, a řekněme to přímo, stojí tam křesťanství, jež hlásali kněží spojení se skálou Petrovou. Křesťanství zachránilo nám naši národní existenci, křes-

řanství otevřelo nám okno do světa a přivedlo k nám evropskou civilizaci a kulturu. Křesřanství zjemnilo mravy našich předků, křesřanství je vychovalo. To ono dalo sílu našim otcům, aby hájili vlast naši proti vetřelcům, vždyť oni s písni k Bohu a svatému knížeti Václavu na rtech táhli do Boje! To víra naše dala sílu matkám, aby nás dovedly vychovati ve steré práci, v ústrcích, námahách, odřikání, aby nás dovedly vychovávat poctivě, čestně, krásně a mravně.

Víra svatováclavská vychovala, vedla, velkým učinila národ náš. To rozkvetlá víra svatováclavská povýšila český národ na jeden z prvních v Evropě, ba za největšího rozkvětu jejího měli jsme prvé místo, náš český král byl zároveň císařem svaté římské říše. Katolicismus nám dal naši universitu! Na to se nesmí nikdy zapomenouti. Katolicismus prvý a dlouho jediný dával všechno vzdělání. Katolicismus dal možnost našim umělcům, aby mohli rozvinouti své nadání a vytvořiti díla, jimž se věky obdivují. Vždycky, když národ stál věrně při katolictví, při víře předků, vždy stál vysoko. A každý odklon jsme krvavě platili. Krvavě jsme zaplatili odvrácení se od víry, která byla prvou věrou našeho národa jako národa kulturního. Katolicismus příliš je spiat s našimi dějinami, než aby se dal odloučiti od pojmu naší vlasti. Již dosti jsme krváceli za cizí bludy, nejednou již pro ně vlast naše byla v děsném nebezpečí, nejednou nám hrozilo zněmčení, jež s sebou všude nesl protestantismus. Jaké výtky pozvedá národ proti katolicismu? Výtky, které neobstály na soudu dějin, výtky, které chtěly Řím soudit, ale již napřed jej odsoudili! Výtky proti diplomacii jednotlivých kardinálů, výtky proti přehmatům jednotlivých duchovních neb lidí světských, za nimi se skrývajících vrchností. Ale proti

tomu nevidí nesčíslné legie našich venkovských farářů a kaplánků, kteří do úmoru stáli při našem lidu, kteří věrně jej zvedali a drželi, kteří českou knihu křísili, kteří jeho divadlo, jeho rodící se vědu vytoplali svými krvavě ušetřenými haléři? Těžko by vám bylo sestaviti listinu těch kněží-buditelů. A tak směle volám: Pánové, jestli někteří naši zástupci, kteří nebyli z nás, z naší krve a byli dosazeni nepřítelem světským jen proto, aby poškozovali národ, pochybili, tisíce věrných kněží, tisíce věrných katolíků dokázalo oběťmi nejbolestnějšími, oběťmi celého života, že jsme porozuměli příkazu: Cti otce svého a matku svou.

Ano, my katolíci milujeme svou vlast, ale my ji milujeme ještě hlouběji a vážněji než jiní. Milujeme svou vlast nejen v té hroudě, nejen v té řeči sladké, nýbrž my ji milujeme proto, že nás zvedá, že jest naší pomocnicí na cestě k cíli poslednímu. My katolíci posvěcujeme svou lásku k vlasti Bohem, ji posvěcujeme věčností. Ta víra, která ji tvořila po staletí, je také věrou naší. My chceme užiti všech darů vlasti k tomu, abychom snáze, jistěji a rychleji došli svého cíle vyššího. Chceme užiti jazyka svého rodného k tomu, abychom mohli hledati pravdu, v ní badati, ji hájiti, jí lépe rozuměti a do jejích tajů stále a stále hlouběji pronikati. Milujeme vlast, protože zbožnost našich předků, láska k Bohu, mravnost a čestnost našich otců nás učí podobně jednati, nás učí stále výše se zvedati. Milujeme svou vlast, protože dala tolik zářných světél: Václava, Ludmilu, Vojtěcha, Jana Nepomuckého, Zdislavu, Anežku, Mladu atd., neb i oni patří k vlasti, a to jako její světla. Milujeme ji proto, že taková světla na smutné cestě životem nám rozsvítla, že nám dala taková světla hrdinské snahy o připodobnění se Bohu, o dosažení cíle nejvznešenějšího.

Milujeme vlast, protože jest celá jakoby skryta pod křídly orlice svatováclavské. Jsme jí vděční za to, že dovedla, ač mladá, takový krásný květ vydati. Milujeme tu víru otců, že nám dala takového ochránce a patrona.

Kolik to bouří nad vlastí se sneslo, o život bylo zápasit nám v boji, pěje velehradská hymna. Hrdlo se stahuje k pláči, když vzpomenu, jak stále bylo ukládáno o bezživotí našeho malého nešťastného národa. A podobné slzy zaplavují nám oči při vzpomínce na pevnou ruku našeho jasného svatého knížete, který skutečně věrně bděl nad národem, který stále prosil za nás, který stál nad námi jako strážný anděl národa našeho. Stále a věrně jej vzývali předkové naši a svatý Václav nás neopustil. Když se již zdálo, že se nevyprostíme z toho, kam zavedla nás krátkozrakost odcizené šlechty naší, jež se právem sama vyloučila navždy z národa, tehdy jsme stále úpěli k nebi ke svému patronu. Pamatujete ještě, jak se mocně ozývala tato hymna po deklaraci našich spisovatelů, po národní přísaze, po prohlášení svobody?

Milujeme svou vlast, protože je to povinností vděčnosti a spravedlnosti. Křesťanská morálka má zvláštní pojmenování pro ctnost lásky k vlasti a nazývá ji virtus pietatis, qua parentes patramque colimus, quatenus sunt principium vitae nostrae. Ctností synovské lásky milujem rodiče a vlast, jakožto původce života našeho, jakožto původce dvojího života, života těla a života duše. Již jsme ukázali, jak co milujeme ve vlasti v obojím ohledu. Lásky této si žádá prostá spravedlnost. Musíme milovat to, co nám cokoliv dobrého dává. Protože každá věc jest dobrá a darem a dar každý žádá si podle morálky odplaty aspoň láskou. To jest pak také to jediné, co můžeme rodičům a vlasti své dáti, podle téže morálky. Ani vlasti ani rodičům ne-

můžeme splatiti dokonale svého dluhu, nemůžeme jim dáti to, co by zasluhovali za vše, čím nás zahrnuli, a proto jim dáváme aspoň tu svou lásku, lásku ale stále ještě nedokonalou, protože dar života se nedá oceniti ani zaplatiti.

Jsme povinni láskou své vlasti. Dnes nesmíme již činiti rozdíl mezi vlastí a státem. Vlast naše stala se státem. Hranice státu kryjí se hranicemi toho, co jsme dříve nazývali svou českou vlastí. Máme k tomuto státu pak přísné povinnosti, jež se dnes ztotožňují s povinností k vlasti. Jsme povinni rodiče i vlast podporovati v jejích potřebách, jsme povinni je hájiti. Jsme povinni pak i národ, jenž, jak jsem ukázal, patří k pojmu vlasti, podporovati v jeho životě, v jeho rozvoji.

Jsme povinni vlasti své úctou a láskou k její hlavě. Nám každý představený jest od Boha daný a jsme povinni jemu poslušností. On reprezentuje nás, on nás vede; přátelé, jakou úctu bychom to měli sami k sobě, kdybychom žlučivě kritisovali každý pohyb své hlavy. Pro nás nechť si je prezidentem, kdo chce, jest zástupcem Božím, jest vrchní hlavou útvaru Bohem chtěného a proto zde platí slova svatého Pavla, jež žádají k němu úctu, lásku a poslušnost. Vzpomeňte si též na strašná slova hrozby těm, kteří se bouří proti zákonité vrchnosti. Vrchnost, hlava, patří nutně ke státu, patří nutně k pojmu vlasti, protože bez vedení nemůže obstáti žádná společnost. Má-li nějaká společnost dosáhnouti svého cíle, potřebuje principu jednoty, záruky míru a pokoje. A tou je právě hlava státu.

Jsme konečně povinni vlasti své a jejím vůdcům svou modlitbou. Nechť se i někdo usměje, nechť ji i někdo snad odmítá. To ničeho nemění na této povinnosti. Jsme povinni s Bohem hovořiti, jemu odporoučeti to, co je nám drahé. On vše dává, od něho je i život národa, on řídí též jeho

dějiny. Jestli on určil dějiny naše, určil též, abychom jejich světlé stránky otevřeli právě svou modlitbou. Chceme-li štěstí národa, musíme o ně prositi. Ó, prosme často a často o to, aby Bůh vzhlédl na národ náš, aby jej vedl, aby jej chránil.

Ale tato láska naše musí býti spravedlivá. Bolelo nás, když se zacházelo s národem naším jako s národem vyvržených, jako s národem žebráků, s národem, jenž si nezasluhoval existence, jemuž existence nebylo přáno. Byla to hořká zkouška. A tu, přátelé, rád bych řekl jedno: abyste nikdy na to nezapomněli, ne v tom smyslu, abyste nikdy neodpustili, nýbrž proto, abyste nezapomněli nikdy na strašný, řekl bych odstrašující příklad, jak národní zášť a zaujatost mohou raniti takovou slepotou, že ohrozí život těch, kteří takto jsou zajati sebou, že nikoho jiného nevidí a viděti nechtějí. Přátelé, nenásledujme nikdy v nespravedlnosti těch, kteří byli dříve našimi trýzniteli. Nesplácejme nikdy zlým zlé. Milujme vlast svou, ale nebuďme nikdy šovinisty, nebuďme tvrdými, bezohlednými k těm, kteří žijí vedle nás a s námi. Každá křivda se krvavě mstí v dějinách. Pomstil by se i jednou náš šovinismus, kdybychom mu dali vypučeti v našem nitru.

Máme-li milovat vlast a národ a krajany, musíme též milovati lidi ostatní, příslušníky národů jiných. Musíme chápati jejich stesky, musíme rozuměti jejich bolestem, nesmíme je zbytečně drážditi, jim odpírati to, čeho sami potřebujeme k životu.

Jako odsuzujeme přepjatý internacionalismus, který nevidí opravdových hodnot, jež dává národ a vlast, jenž ochuzuje o tolikerou vzpruhu ke kulturnímu, duševnímu a duchovnímu snažení, tak také musíme odsouditi omezený nacionalismus, jenž se chce uzavříti slepě do úzkých

hranic svého národa, z něhož chce ještě vyloučiti vše, co za své neuznává...

Láska k vlasti! Ne, my ji budeme hájiti proti všemu; a jak se dnes věci mají, při vzrůstající chuti k přepínanému internacionalismu vidíme, že ještě církvi a její pravdě a jejím kněžím připadne znovu úkol vzkřísiti, očistiti a hájiti lásku k vlasti. Drazí, nedejte se másti. Řeč, dějiny, jejich síla, jejich učení, pravda a život z pravdy, v této vlasti zosobněný, mají svůj hluboký význam a stojí za to, aby byly milovány.

Milujeme vlast, jako ji miloval Ježíš Kristus, jenž plakal nad městem svým, jenž chtěl své bratry jako kvočna kuřata přivést pod křídla svá. Milujeme svou vlast, jako ji miloval sv. Václav, jenž pro její šťastnější budoucnost, kterou viděl jen v Kristu a v jeho pravdě, i život svůj položil; milujeme svou vlast, jako ji miloval Karel IV., který nás pozvedl k výšinám dějin, milujeme svou vlast jako ty šiky neznámých trpitelů a bojovníků, kteří svou horkou krev prolili za lepší doby své vlasti, milujeme ji, jako ty tiché zástupy našich venkovských starých kněží a učitelů, těch pravých zapadlých vlastenců, milujeme ji, jako ji milovali naše dobré maminky a naši poctiví otcové. Ach, Bože, nedej, nedej, aby naše vlast byla zase smýkána boji, nedej, aby zase kdy stál bratr proti bratru. Jsme tak strašně rozdělení. Jeden druhého nenávidíme a to za několik let naší svobody! Bratří, podejte si ruce, nevylučujte se navzájem z národa! Vlast naše jest dosti široká a jest v ní dosti místa pro všechny, pro všechno poctivé a čestné snažení.

Bože, viz všechnu krev prolitou po těch našich hrudách, viz krev našich bratří, jak volá k Tobě se všech plání Evropy, volá k Tobě ne o pomstu, nýbrž o smilování. Ne-

tretej nikdy více národ náš tak bolestně, dej, ať z té krve vykvete nová, krásná budoucnost, dej, ať z ní vykvete květ u nás nejvzácnější — svornost a láska bratrská.

Bože, viz ten náš národ. Ne, není zlý. Jenom je tak bouřlivý, jenom v jeho žilách koluje tak prudká, horká krev. Pošli mu dobré, hodné apoštoly, pošli mu apoštoly podle svého srdce, ať dovedou národ tvůj k Tobě, ať mu přinesou tvůj mír a tvůj pokoj.

Sv. Václave! Chytáme se kruhu tvého, kruhu tvé lásky, kruhu tvé víry. Drž za něj svůj národ. Jako jsi nás tisíc let již vedl, jako jsi tisíc let z temnot a mrákot vyzvedl zdeptaný lid, tak chraň nás vždy. Svou svatou korouhví veď nás k vítězství lásky, vítězství pravdy, zas jeden učiň náš národ, jeden za tebou v snažení práce, věrnosti. Svatý Václave, kníže, nedej zahynouti nám i budoucím!

ŽENA

XXVIII

Ruka, která hýbe kolébkou, hýbe světem. Nebylo by velkých slavných mužů, nebylo by mučedníků a světců, kdyby nebylo matek hrdinek, matek mučednic a světic, kdyby nebylo žen trpitelek, sester obětavých a velkodušných, těch sester strážných andělů. A proto není lhostejno a nemůže býti lhostejno, jaká jest naše žena a jaká bude žena křesťanská, protože od ní závisí budoucnost našeho národa, protože od našich žen závisí, bude-li neb nebude-li náš národ vůbec a bude-li neb nebude-li katolickým a křesťanským.

Neboť žena je srdcem lidstva, žena jest jeho teplem. Žena má korigovati mužovu tvrdost, mužovu bezohled-

nost. Svou jemností má ulámati hroty jeho přímosti, jeho tvrdosti, jeho příkré spravedlnosti, která, jsouc vystupňována do krajnosti, stává se též krajnou nespravedlností.

Svět potřebuje tolik lásky. Strašně skřípe osa světa, skřípe neláskou, všichni cítíme, že nemůže to tak dále jíti. Jest třeba, aby někdo smiřoval protivy, jest třeba, aby někdo uhlazoval hrany, aby někdo zasypával údolí a propasti nepřeklenutelné. Lidská srdce pak může zasypati jediné láska, jediné mírnost a dobrota. V každém srdci něco pláče, co chce býti ukojeno, něco vzdychá, co si žádá jemné, něžné ruky. My všichni trpíme v lidstvu, my všichni v něm vzdycháme, všichni hledáme ruky, jemné a měkké, která by nás vyvedla ze smutku, z noci. Hle, zde úloha ženy. Žena má býti milosrdnou sestrou, milosrdnou sestrou lidstva. Čeká na vás muž zraněný, čeká na vás muž utýraný vlastní tvrdostí, chtějící kousek srdce, chtějící se dostatí výše. Bez lásky nemožno jíti životem. A tak je matka jarním sluníčkem usměvavým, sluníčkem teplým celému lidstvu ve vlastních dětech především. Nad každou kolébkou se sklání láska matčina. A tam, kde tato láska nezahřívá, tam celý život se v srdci lidském usazuje smutek, stín. A čím více jest takových nešťastných bytostí, kterým nesvítila láska na prahu života, tím nešťastnější jest lidstvo, protože má více svých dítek, které jdou s ranou, krvavou a krvácející ranou životem. Snáze jde se životem tomu, komu svítilo slunce tepla a lásky. Snáze se mu pak láme překážky, snáze se mu pak protíná mlhy nelásky, bojů.

Mateřská láska zapaluje v srdci lásku vůbec, lásku k bližnímu, lásku k trpícím, lásku k slabým, protože tvor, který vyrostl pod žhavým dotekem lásky, dovede také tuto lásku nésti životem, dovede také tuto lásku pak rozdávat

do všech cest, dovede ji dávat všem, kdož jí potřebují. Muž upracovaný, unavený, muž rozlétající se vysoko, potřebuje věrné družky, která mu dovede býti slunečkem života, která mu pomáhá nésti břímě dne i horka, která jej těší, která jej zvedá svou láskou, která mu rozumí, která dovede vždy ho zachytiti do měkké své náruče lásky, která mu jest silou v bojích, protože rozum a síla v bojích samy nestačí, protože jest třeba k tomu srdce, které dovede více.

Žena jest hlubší muže, aspoň obyčejně, hlubší proto, že více trpí. Muž se řítí vpřed, za úspěchy, často jen lační po okamžitém úspěchu, často jde tak lehce, přelétavě životem. Chce štěstí, chce úsměvy a žena mu je musí platiti. A skoro vždy je to žena, která doplácí na mužovo štěstí, která doplácí na mužovy úsměvy. Žena je hlubší, protože jest schopná krvavějších obětí, protože po nich vlastně touží svou bytostí, protože vlastně jimi žije, protože vlastně ona je stále přináší, ona je přináší za sebe, za muže i za své děti. Žena dovede sytiti muže a sytiti děti své krví svého srdce. Dovede je rozdati, dovede je dávat stále až do hrobu, kdy již oheň mužovy lásky, kdy již mužův žár a jeho síla zeslábly, žena stále zapaluje, stále zahřívá. Stále zahřívá i za cenu nejstrašnější, za cenu srdce svého. A proto jest žena hlubší, protože dovede více obětovati, protože ví, proč má obětovati a protože obětuje krásně a velkodušně. Bez okázalosti, bez veškerých gest. Jen se podívejte na naše maminky, jak dovedly v nejhorší bídě, v nejstrašnějším strádání celý svůj život přinést svému muži a svým dětem, jak dovedly stále na ně mysliti, jak dovedly bez oddechu pro ně pracovati a jen se starati, aby jim život zabezpečily, aby jim život osladily a ulehčily.

Proto od ženy také čekáme spásu národa, proto od ženy také čekáme nový život, od ní čekáme obrození nábožen-

ské, od ní čekáme vzkříšení křesťanství v našem národě.

Často se již uvažovalo o tom, proč jsou ženy zbožnější, ve své většině, proč je více žen svatých, proč ženy plní naše chrámy.

Chtěli někteří nechutní učenci dokazovati, že žena nemá intelligence, že žena neuvažuje, že žije jen srdcem.

Ó, jaký to omyl! Kdybyste raději řekli, že žena k tomu rozumu, k tomu bystrému rozumu ještě má žhavé srdce, žena dobře uvažuje. Jen si vzpomeňte, jak naše ženy musily vynaložiti všechen vtip, aby dovedly svou rodinu z těch bídných prostředků tak slušně uživiti, aby mohly dáti svým dětem vše, co jejich mládí a jejich budoucnost potřebuje. Ale ten rozum byl ještě prosycen, byl ještě oplodněn srdcem, byl ještě oživen krví lásky a citu.

Žena má velkodušné srdce, které rozumělo volání lásky Boží, které rozumělo svému Bohu. Mladík nerozuměl pravdám náboženským, nežil je srdcem a pak je odhodil, když jeho mladická povrchnost mu nedala nad nimi se zamysleti a když jeho srdce se nerozehrálo, protože bylo tak ploché a tak povrchní. Žena jemně vystihla srdcem svým, dychtícím po něčem velkém, po žhavé, naplňující lásce a nyní se jí zjevil Bůh, Bůh nekonečný, Bůh láska sama. Její srdce neodolalo, její srdce se rozletělo k tomu Bohu. Vidělo svůj život plný starostí a ústrků, plný bídy a cítila, že potřebuje útěchy, že potřebuje síly, má-li jíti sama, má-li pak ještě k tomu býti silou i těch, kteří se o ni opřou. A proto přilnula k svému Bohu, protože mu lépe rozumí, že její utrpení lépe chápe Boha-Sílu a Boha-Útěchu, protože její srdce, k němuž si všichni přijdou pro lásku, vytušilo, co chybí nejvíce lidskému nitru a co jemu může nejvíce naplniti, totiž dobro nekonečné, dobro samo. Láska sama, to jest Bůh.

Ó, neposmívejte se zbožnosti ženy, ó, nepohrdejte jí! To

byste jen dávali sobě smutné vysvědčení své vnitřní chudoby, své vnitřní prázdnoty, vysvědčení, že vy nepotřebujete Boha, protože vám stačí paběrky štěstí, protože vám stačí jen drobty, protože jste ubozí červíčky, kteří se jen v zemi plazí a jen v ní nalézají štěstí.

Žena jest srdcem v lidstvu, a proto jest vznešená a vážná její úloha. Bůh obdařil ženu zvláštní, jí vlastní krásou, půvabem, přitažlivostí, kouzelným úsměvem. Ale tato krása její a tento její půvab má vážné poslání, má vážný úkol. Není krása ženy pro lehkomyšlné oškubání jejího květu, není dána ženě její něha proto, aby ji hrubou rukou setřel každý, kdo po něm zatouží. Krása, pel mládí a ženství má svůj hluboký a vážný význam. Příroda jej dává jako cenu, jako závdavek, jako odměnu, jako věno pro své tvrdé a těžké, smrtelně vážné úkoly a požadavky. Proto nesmí býti ženská krása, ženská něha a půvab předmětem lehkomyšlnosti, chvilkové zábavy. Jest zlotřilcem ten, kdo urve mladý květ, kdo setře pel ženství a pak ten květ pošlape a zase jde dále, kdo z něho vypije šílenou rozkoš, aby zase šel dále, snad k jinému květu. Žena není loutkou mužovou, žena není jeho hračkou, jeho zábavou, lacinou či drahou. Jest strašné uvážit, že to, co bylo dáno ženě k tomu, aby vykonala svůj životní úkol, krásný a vznešený, jest kupováno, jest kupováno nezřídka, jak jsem slyšel, zmrzlinou, výletem, kožišinou neb toaletou.

Dívky, chraňte si svoji dívčí nevinnost, svůj pel, chraňte si ho proti všem. Vy patříte především sobě. Jest to děsný, ďábelský omyl, satanské přesvědčení, že první žena patří prvému surovci a prvému, bezohlednému vykořisťovateli, obratnému, úlisnému, rozvášněnému zhýralci! Jsou to strašné věci a těžká, vážná slova, jež zde pronáším a jež nutno jednou veřejně říci. Vy patříte, dívky, především sobě.

Patříte především svému vývoji, a to duševnímu i tělesnému i duchovnímu. Vaše mládí jest vám dáno proto, aby vás připravilo na život, abyste jej zaplnily silou, abyste jej užily pro budoucno, abyste se jím připravily na doby zrání, na dobu vítězství. Není mládí k tomu, aby jen ve smíchu a ustavičné zábavě prošlo, není mládí pro to, abyste je provýskaly a protančily, protože za ním přichází vážný věk dospělý, který nastaví před branami mládí ruku a bude od vás chtít sílu a stravu pro celý život. Dívky, jste povinny se připravit na život. Jste povinny dáti tělu rozvoj, zdraví, jste povinny přinést do života zdraví pevné, silné, schopné obětí, schopné tvrdých a těžkých nárazů! Jste povinny připravit duši svou na boje, na zápasy, na těžkosti, na boj strašný se životem, jenž od vás bude jednou všechno požadovati. Musíte načerpat sílu, abyste dovedly býti oporou sobě i jiným, abyste věděly, jak zachytiti ty, kteří k vám pro útěchu přijdou. Běda vám, kdybyste své mládí rozmrhaly a zbytečně utratily, aniž byste za ně koupily sílu, statečnost, odvahu a lásku. Dívky, mládí jest veselé a musí býti veselé, protože doba přípravy na velkou vojnu jest dobou veselou, ale veselost není nevázaností veselost a jaro nesmí vás nikdy snížit na garçonky, nesmí vás nikdy snížit na kluky. Nekonáte dobře, jestli se chcete ve všem připodobniti mužům. Rozhodně je nenapodobujte v tvrdosti, rozhodně nenapodobujte ulízané hejsky, jejich lehkomyslnost, jejich bezuzdnost, jejich tvrdost a surovost.

Žena-manželka pak patří mužovi a patří dětem. Ženy, nehleďte mimo rodinu svého cíle, nehleďte mimo rodinu své štěstí. Ani veřejný život, ani zájmy, jež jsou často prohlašovány i za vaše svaté povinnosti, nesmějí okrádati děti vaše a muže vašeho. Ani spolkový život, ani život politický neb literární neb jaký již nevím, třeba i sportovní, nesmí

nikdy ochuzovati o čas, na který mají právo ti, kterým jste se oddaly. Svazkem manželským jste se odevzdaly mužovi, odevzdaly jste se svým dětem. Máte je zahřívati, máte je síliti, máte je těšiti, máte jim pomáhati, jim lásku svou celou, nerozdělenou dáti. Jak nesprávné by bylo jinde lásku svou a starost rozlévati, zatím co doma děti volají, zatím co doma dětem se stýská po mamince, zatím co doma muž mrzutý po práci nemá, s kým by srdce své plně rozdělil, v koho by bolest svou rozlil. Žena patří mužovi a dětem. Jejich starosti, jejich potřeby jsou její první povinností, jejím prvním a nejdůležitějším polem. Vše ostatní musí ustoupiti, vše ostatní se smí dít jen v naprosto volných a naprosto jen a jen ženě patřících chvílkách. Že pak těchto chvilék jest rozhodně málo, jest jisté. Ženy křesťanské, matky naše, vy patříte rodině, vy patříte výchově dětí. Každé hnutí vašich dětí, všechny jejich chyby, všechny jejich dobré i zlé sklony, vše, vše má vám býti otevřenou knihou. Více než literaturu máte psáti v srdcích svých dětí a v srdcích svých mužů pravdu Boží, lásku Boží, jeho vůli a jeho přikázání. Máte býti umělci. Není nic vzácnějšího, jak toto, vykouzlit z tohoto drobného dítky umělecký obraz, podobající se obrazu Božímu, obrazu Boha dobrého a dokonalého. To budiž, ženy a matky křesťanské, vaší největší hrdostí.

Neboť to jest vaším cílem, to jest vaším povoláním. A tu jsme u smyslu manželství, tu jsme u významu tohoto posvátného svazku. Bůh uložil lidem, aby se množili, aby ovládli zemi. A uložil jim též, aby obsadili jeho nebe, jeho blaženost, kterou dal lidstvu, kterou krví svého Syna zase lidstvu nazpět vrátil. Matky křesťanské, ženy naše, nemáte vznešenějšího povolání než toto, jež jest zaplňovati nebe, než dávat svět, než dávat Bohu světce. K tomu jest ovšem

třeba, aby v našich křesťanských rodinách zavládl opět starý duch našich starých rodin, kde se vše s Pánem Bohem začínalo a s Pánem Bohem končilo, kdy se žilo ve stálé přítomnosti Boží, kdy víra v Boha pronikala tak všechno, že nebylo takřka kroku, nebylo činu, jenž by nebyl proniknut touto věrou. Matky křesťanské, posvěťte nejprve sebe, nejprve vy se vraťte k víře svých maminek, nejprve vy staňte se dobrými křesťany a pak se snažte víru tuto vštípití také svým dětem. Nestačí slova, ta jen letí dnes mimo, dnes, když se slovo již tak neváží, kdy slovo celkem lehce se platí a lehce také se bere.

Manželství jest vážný svazek a proto Kristus je prohlásil za nerozlučné. To nejsou slova má, to jsou slova Boha a Spasitele našeho. Manželství není světskou úmluvou, manželský sňatek katolíků jest svátostí, svátostí, která má pojití muže a ženu v Ježíši Kristu, v jeho víře, která má posvětití jejich životní úkol, která jim má dáti k němu potřebnou sílu, protože přivéstí děti k dobru, vychovati je krásně není lehkým úkolem.

Matky křesťanské, buďte si vědomy důstojnosti, kterou vám Bůh dal. Tu jemnou, něžnou dušičku, kterou vložil do vašeho dítěte, vy máte jemu krásnou, čistou zachovati, vy mu ji máte vychovati, vy ji máte zaplniti ctnostmi. Máte ji chrániti před všemi nástrahami. Matky křesťanské, nedejte si nikým, ať je to kdo chce, kaziti své děti. Nedejte je kaziti společnostmi, nedejte je kaziti četbou, pracujte k tomu, aby vaše děti byly vychovávány a vyučovány tak, jak jedině mají katolické děti býti vychovávány.

A vy, ženy, jimž odkvetlo jaro života, jimž nebylo dáno býti matkou a manželkou, i vy máte svůj velký, hluboký úkol. I k vám vztahuje lidstvo svou prosebnou dlaň, i od vás chce lásku, a i od vás chce srdce. I pro vás jsou cesty,

jimiž jim můžete a máte srdce své dáti. Kolem nás jest tolik trpících, duchovně i tělesně, kolem nás jest tolik, kteří úpí po dobrém slově, kteří bloudí, kteří touží dostatí se ven z bludného kruhu.

Máte slovo, máte dobrý skutek, máte především pak oběť a modlitbu. Dejte ubohému lidstvu svou vroucí modlitbu. Volejte k Pánu za ty, kteří hledají, za ty, kteří jsou zoufalí již sebou a nad vším. Snažte se, abyste nikdy nepropadly zakyslému staropanenství. Od nás záleží uchovati si mládí. Když zachováme srdce mladé, zůstáváme mladými do smrti. I vy můžete býti světlem svému okolí, i vy můžete jemu býti teplem. Jest to tak lehké býti dobrým ke všem, všem rozdávatí. Každá žena chová v sobě matku, každá žena chvěje se touhou, moci někomu dávatí. Dávejte tedy všem, kteří jsou kolem vás, dávejte jim, jak jen můžete, dobro, ctnost, lásku čistou, nezištnou. Tak nebude nadarmo váš život, tak místo jedné rodiny budete míti rodinu nesčíslnou, rodinu všech těch, kteří byli vámi zvednuti, vámi podpořeni.

Protože jest žena srdcem, protože jest láskou, proto má tak pronikavý vliv na celé lidstvo. Proto na její mravnosti závisí i mravnost mužova. Dívky a ženy křesťanské! Nyní vážné slovo k vám. Děsíte se dnešní zesurovělosti, nemravností, bezcitností mužů. Ale vězte, že ve velké míře vy samy jste mnoho zavinily. Nevymlouvejte se, že mužové vás k tomu nutí, že mužové jsou špatní a že vy musíte se jim přizpůsobiti, protože prý dnes slušné a hodné děvče se nevdá. Nevím, jaký to má význam, vdáti se za muže, jenž by si nevzal děvče čisté a cudné, nevím, proč se má tak děvče snižovati, aby připoutalo na sebe muže, o němž ví, že nechce ženu čistou. Vězte, že takový muž není vás hoden. A pročpak se snižujete, vy ženy vdané, proč si

oblékáte módu lehkomyšlnou, módu ztřeštěnou, ba řeknu to strašné, snad sem se ani nehodící slovo: proč podléháte módě děvkařské? Vy ženy vznešené, vy ženy, jež si říkáte čisté, z lepších rodin, jež si říkáte ženy křesťanské a katolické? Proč otročíte módě, která mužům vhání stud do tváře, proč se oblékáte tak, že se nikdy nenapáchalo tolik hříchů proti šestému přikázání, jako dnes, protože svým oděvem, svým chováním bičujete v mužích nižší pudy, protože jim matete hlavy. Vy to víte a přece se tak strojíte, i do kostela tak chodíte a ke svatým svátostem přistupujete!

Křesťanské ženy, odvrhněte otroctví módy. Vězte, že tím prokážete mravnosti velkou službu, že bude pak méně hříchů a že nebudeme musiti my ubozí kněží k dávení stále slyšeti ta příšerná vyznání pádů děsných a krvavých...

Žena je sluncem, ale nutno, aby slunce bylo bez mraků. Mužové musejí se uměti dívati čistě na ženu. Nesmějí ženu snižovati, nesmějí ji viděti jen ve svých vášních, nesmějí snižovati ženu na zvíře, na samici. Žena pak musí míti o sobě vznešené pojetí, musí míti vysoké přesvědčení o svém poslání. Bůh nejvýše pozvedl ženu a proto i muž musí v tomto světle Božím na ženu patřiti a i žena musí v tomto světle se přibližovati k muži, jen v tomto světle musí si vyměřiti svou životní stezku.

Přátelé, chvějeme se o národ, že propadá požívačnosti, že se řítí do propasti, bojíme se o národ, vidouce naše dívky a vedle nich zavěšené prázdné, vychechtávající se mladíky. Víme, nejsou všichni a všechny takoví. A Bohu díky za to! A čím více bude žen vědomých svého krásného povolání, čím více bude dívek patřiti vpřed a podle toho své mládí chrániti, své mládí síliti, čím více budeme míti matek silných, statečných a znalých svých úkolů, tím jasnější jsou naše naděje v budoucnost národa.

Ženy naše, vraťte nám sebou svými dětmi, vraťte nám smysl pro povinnost, smysl pro oběť, vraťte nám víru, která dává sílu v bojích nejhorších, která dovede vychovávat, která dovede vlít lásku, vraťte nám štěstí rodin křesťanských a tak vrátíte štěstí národu.

VRÁTIT SVĚT KRISTU

XXIX

Jsme ještě křesťany? Ptám se dnes většiny našeho národa a v odpověď hučí mi a ječí a hučí bouře zloby, posměchu a nenávisti. Ne, my již nejsme křesťany, ne, my již nechceme býti křesťany. Přátelé, to jest pravý obraz dnešní náboženské situace u nás. Nezalhávejme si to, nenamlouvejme si nic jiného našim dobrým přáním. Kdo bedlivě sleduje život veřejný, rodinný i soukromý, zhrozí se, jak strašně se oddaluje od Krista, jak den ze dne je Ho daleko, daleko Jeho a jeho zásad.

Malomyslní, malověrní skládají ruce v klín a volají, spas se, kdo můžeš, malověrní mluví o tom, že křesťanství více nevyhovuje, že je nutno najít nové cesty. Lidé unavení a ti, kteří dosti nedůvěřují v Boha, v jeho moc a v jeho řízení světa a kteří zapomínají, že Bůh není vázán časem, že má celou věčnost na své působení a že zasáhl vždy a zase jistě zasáhne, kdy jemu se to zdá nejvhodnější. Proč se bojíte, malověrní, což nevěříte ve všemohoucnost Boží, což nevěříte ve všemohoucí sílu Krve Jezu Krista? Vy chcete lámati hůl nad zkaženým světem, nad světem, pro který Ježíš tolik vytrpěl, pro něhož dal všechnu svou krev do poslední krůpěje? Nebylo by lépe a jediné správné přivinout se zcela k Bohu, v Něm najít porozumění pro vše,

i pro dnešní odkřesťanění národa a v Něm také nalézt důvěru v jinou budoucnost a zbraně a léky proti tomu všemu zlu, jež nám srdce svírá?

Kristus pravil věrným: Neboj se, malé stádečko . . . , já jsem přemohl svět. Ježíš přemohl svět a proto může se svět svíjet v šílených křečích, může se vzpínat zoufale proti nebi, vše marno, Ježíš vás přitáhne tehdy, až sám bude chtít, k sobě. A kdyby se svět obrnil proti Bohu zbraněmi a hradbami nejnepřístupnějšími pro nás, On dechem úst svých, jak praví Písmo, protrhne mlhy a dá zazářit slunci nové pravdy, tak jako v poměrech nejnepříznivějších přivedl ke kříži Kristovu pohanstvo válející se ve lži a hříchu.

Proč jsme se octli dnes na kraji propasti, proč jsme ztratili tolik posic? Doba? Duch času? Nevěra mluví o pokroku. To jest ovšem fráze, protože ten jejich pokrok se utápí ve falešnosti, ve hříchu, ve vzájemné nenávisti, v potocích krve, v lakomství, ve vyssávání malých, ve vzpouře mstivé. To není pokrok, že svět odhodil jho Kristovo, protože se tím nedostal dále. To není vývoj, nebo je to vývoj, ale vývoj zla, proti němuž stojí pravý vývoj, jenž jest vývojem k lepšímu a dokonalejšímu uchopení pravdy, k zušlechtění lidstva, ale to není naprosto souznačné s odkloněním se lidstva od křesťanství. Naopak, naopak volají, ba křičí dějiny mravnosti, lásky, milosrdenství a bratrství!

Dvě jsou hlavní příčiny dnešního stavu: Není horšího nepřítele křesťanství než nevědomost a srdce zvrácené.

Srdce zvrácené, srdce, které hledá nasytit se mlátem a plevami. Dědičný hřích zanechal bolestnou ránu v naší přirozenosti. Sv. Pavel bolestně si na to stěžuje a mluví sám o sobě, mluví o dvou zákonech v nitru lidském, zákon těla a zákon ducha. Tělo staví se proti tomu, co jest vyš-

šího, co jest od Boha, co jest dobré, dokonalé, a stahuje celou bytost k sobě, k nižší stránce, nebo prostě k člověku. Zavírá mu oči, aby neviděl pravý cíl, aby neviděl ostatní dobra v jich pravém světle.

Chceme sebe, chceme hned, chceme to, co lahodí smyslům, protože oči naše nedovedou patřiti do dálky, protože trpíme strašnou krátkozrakostí duševní a chceme okamžitých úspěchů, chceme okamžitého oblažení. Srdce naše proto slábne pro vyšší svět, srdce naše proto jest přístupno snadno všemu, co je ihned, třebaže na chvíli, zasytí, upokojí.

A druhá příčina těsně s tím spojená. Jsme slepí ohledně posledního cíle, neznáme jej dobře, nebo nechceme znáti. Ano, náš hlavní sráz, po kterém se řítíme od Krista, jest nevědomost. Nevědomost ale zaviněná, nevědomost, která začíná již špatným pochopením smyslu života. Březina řekl jednou, že jedinou čistě českou heresí byla a jest nevědomost. Neznají Krista, zavírají před Ním oči a tak shrbeni k zemi sbírají s ní drobečky, a když jich země dostatečně nedává, hříchem a zločinem si jich nacházejí a získávají. Tím srdce naše stále se ochuzuje, tím srdce naše stále čím dále tím více podléhá otravě tohoto světa. A tak se stává, že srdce zmítané vinami, srdce zotročené hříchem, čím dále tím více připodobňuje se zlu. Chápete pak, že jest mu těžko rozuměti Kristu a jeho učení o kříži, o smyslu bolesti, sebezáporu, jímž si máme vykoupiti jiný vyšší život, jímž se máme zvednouti k pravému cíli, v němž je pak pravé štěstí. Křesťanství nelichotí nižší části člověka, křesťanství je nepovyšuje na jediný cíl života.

Zvolna, pozvolna dál se tento vývoj, chcete-li jej takto nazvati, ke zlému, ve zlém.

Proti kříži Kristovu postavil se ďábel od začátku své

pyšné Non serviam, postavil své pyšné: Budete jako boho-
vé. Proti boji, snaze, práci, následování Krista postavil vy-
bít se, všechny síly jen k sobě obrátiti, jen svou bytost
vynést.

Proti Pravdě Kristově se postavila filosofie země, filo-
sophie tohoto světa, filosofie přízemní a blátivá. Zachutnala
lidstvu, právě jako zachutnalo její prvé světlo v ráji prvním
lidem.

Opatrně jako had postupoval duch tohoto světa, to jest
duch vzpoury proti Bohu jako cíli posledního, jako Pánu
všech našich myšlenek, všech našich snah. Nejdříve jen
lahodil tělu a člověku, nejprve zdůrazňoval lidství, jakoby
zapomínané, jakoby deťpané křesťanstvím a ovoce pak
vzpoury vyrostlo již zvolna samo. Člověk se pomalu zavrťal
do země, a čím více pojídal zemi, tím méně pak mu chutnal
chléb pravdy Boží, chléb tak živný a tak silný! Čím více
pak toho věděl o sobě a o světě, tím méně pak toho věděl
o Bohu, o posledním cíli, tím více se mu zatemňovala prav-
da Kristova, tím více se »utmělo duši«. Pravda Kristova
pak se lidskému duchu objevovala jen ve světle tohoto
světa, jen ve světle těla. Chápete pak také, jaké to asi bylo
světlo, že by to bylo světlo, jež bylo vlastně reflexem
pekla. Chápete pak také, že reflex pekla neodráží jasně a
dobře Slunce Kristovo. Tak se pomalu stávalo učení Kris-
tovo karikaturou, lidé pomalu znali křesťanství jen z bá-
chorek těch, kteří mu pěli píseň a božství lidstva. Moře
předsudků, skreslených názorů postavilo se pak mezi lid-
stvo a mezi Ježíše.

A čím pak lidstvo více propadalo tělu a jeho žádostem,
tím více cítilo již jen osten Pravdy Kristovy, kterou třeba
neznalo, ale jejíž osten přece jen stále cítilo ve svých útro-
bách. Tak stojí dnes křesťanství před lidstvem jen jako vý-

čítka tajemná, třeba nepřiznaná, ale která se jeví v tom tupém běsnění pokroku a lhářů tohoto světa proti všemu, co jen z dálky se dotýká Boha a jen jako znetvořený obraz velebnosti, krásy, velikosti a absolutní Pravdy Ježíšovy.

Lidstvo leží dnes jako těžce zraněný na operačním stole moderních felčarů, mastičkářů, svíjí se v bolestech, ale nezná léku, nemá léku. A jenom jeden lék jest lidstvu, ten lék, jež poslal Otec lidstvu tehdy, kdy také již nemohlo dále, kdy také musilo uznati svou malomocnost.

Jako Ježíš vyléčil lidstvo propadlé pohanství a formalismu židovskému, tak také jen On vyléčí též nás. Jen On byl lékem po staletí. Ano, nutno dáti Ježíše lidstvu, nutno jej přinést Kristu, snést jej jako ti, kteří složili střechu v Kafarnau a spustili mrtvici raněného k nohám Spasitelovým.

Na vás, kteří věříte, na vás, kteří chcete pomoci, kteří nahlížíte strašný stav dnešního lidstva, jest přinést tohoto velkého nemocného k Ježíši.

Hle, toť smysl velkého hesla a rozkazu, jež vydal sv. Otec ve známé, a myslím nepochopené Katolické akci. Heslo Katolické akce jest příliš vážné, než abychom své povinnosti učinili zadost tím, co bych nazval výrobou rámců, to jest pořádáním toho a onoho, co se sporadicky tu a tam koná, pořádáním toho, jak dnes přišlo ve zvyk a oblibu, v rámci Katolické akce. Katolická akce, toť prostě katolické hnutí, hnutí živelné, hnutí plné chuti k životu, hnutí, které chce dobýti znovu svět pro Krista, a to všemi možnými a dobrými prostředky, vším, co máme k ruce. Katolická akce, toť zesateronásobnění, toť zintensivnění celé katolické činnosti, toť napnutí všech pák, toť soustředění všech možností, všech prostředků a sil, aby Kristus královal u nás, v nás a mezi námi.

Chce, aby Kristus zase ovládl srdce lidské. Nejprve chci

upozorniti na blud a omyl, jemuž činní a horliví katolíci snadno a rádi propadávají. Nesmíme mysliti, že činíme Bohu milosti, že my Boha zachraňujeme, že my jsme jeho poslední láska a že by bez nás Bůh byl ubohý, maličký a nešťastný. Nesmíme přikládati neomezenou sílu a moc své práci. Naše práce má jen a jen svou sílu a moc z milosti Boží. My pracujeme, namáháme se, ale již to je Boží milost a jen jeho milost může dáti vzrůst, jen ona může dáti ovoce naší činnosti. On obejde se bez práce naší, On může bez všech prostředků získati, přitáhnouti si srdce lidská. To On jen ve své dobrotě chce nás učiniti účastnými svého působení. Proto ten, kdo zasévá, musí s důvěrou a v naději orati a zasévati. Vše musíme činiti jen z čisté lásky pro Něho, ve vědomí své malosti, své bezvýznamnosti, stále si musíme připadati jako sluhové neužiteční, jak zdůrazňuje Spasitel v evangeliu. Naše práce a snaha se nesmí zvrhnouti ve sport, nesmí nám samým duši vysušiti.

Ale důvěra, odevzdanost do vůle Boží neznamená nečinnost, neznamená, že máme složiti ruce v klín, že máme čekat, až tedy Bůh si zase přivede lidstvo k sobě. Přátelé, z vašich rukou bude požadovati Bůh duše vašich přátel, vašich bližních, kteří byli svěření vašemu příkladu, pro něž dal vám Bůh svou sílu, své milosti, pro něž vás obdařil zdravím, časem, chutí, schopnostmi, pro něž vás zachoval ve víře, abyste tou věrou jiné osvěcovali, abyste svým životem jiné přiváděli k Němu.

Katolická akce: To jest znovu pokřesťaniti svět, to jest ono velké heslo papeže svaté paměti Pia X. Omnia instaurare in Christo: Vše vystavěti v Kristu!

Především žádá od nás Bůh činnost a právě našeho života, našeho dobrého příkladu. Nemůžeme všichni konati divy, nemůžeme všichni konati velkolepé skutky apošto-

látu, milosrdenství, ale jedno všichni můžeme, všichni můžeme být sluníčkem ve svém okolí. Všichni můžeme a musíme a máme být světlem bloudících, náš život má tak být proniknut Bohem, aby Bůh vyzařoval z našeho jednání a z našeho každého skutku. Přátelé, my jsme mnoho zavinili špatným příkladem tak zvaných zbožných. Stále dleli v kostele, stále mluvili o věcech svatých, stále, ač je nikdo k tomu nezplnomocnil, se ztotožňovali s katolicismem, s náboženstvím a jejich srdce byla plná pýchy, plná tvrdosti, zloby, nenávisti. Jaké pohoršení tak zvaných zbožných, kteří jsou ověšeni kříži a modlitbami obtěžkáni a jejich ústa se otvírají jen pomluvě, jen donášení, nactiutrání, kterým není žádná čest bližního svatá. Jaké pohoršení těch zaměstnavatelů a zaměstnavatelek, kteří sebe považují za výkvět nábožnosti a křesťanství a u nichž se služební a zaměstnanec má hůře než nemá tvář.

Přátelé, mnoho jsme zavinili, mnoho zavinili ti, kteří se stále ztotožňovali s katolicismem, jichž život však se s katolicismem neztotožňoval.

Všichni můžete a máte působiti v tomto směru. Abyste byli milosrdnými samaritány, abyste rozsévali dobro, kudy kráčíte, nikdy abyste nepáchali křiklavých nespravedlností, abyste si byli vědomi, že na vás jsou upjaty oči těch, kteří nevěří, že vy jim máte být ukazateli krásy, síly a životnosti náboženství. To pro všechny.

A nyní pro ty, kterým Pán dal určité schopnosti a určité možnosti. Řekl jsem, že svět jest daleko od Krista, protože ho nezná. Nikomu neradím, aby, jsa zbožný a věřící, chtěl všechny ve svém okolí obracet. K tomu je třeba znalosti, umění, podati tuto pravdu, k tomu je třeba umění vyčkatí pravého okamžiku, umění podati pravdu, poučiti pravým způsobem. Ale vám, kterým je to dáno, vy, kteří ovládáte

pravdu, kteří vládnete perem, kteří jste mocní ve slovu, vaší svatou povinností jest, býti světlem pro ty, kteří tápou ve tmách. Katolická akce musí soustřediti, musí vzepnouti osvětlení, poučení nevěřících, tápajících. My si musíme vybudovati a na nové, moderní základy postaviti akci apologetické literatury, která by poctivě trhala mraky nakupeň před pravdou. Ovšem, to se musí dít způsobem důstojným, způsobem hodným Pravdy, způsobem, jenž by nebyl ostudou katolické církve svou nízkou úrovní logickou, jazykovou, stylovou.

Vy, kterým je dáno slovo, nesmíte býti němými psy, vy musíte mluvit, mluvit tam, kde je třeba mluvit. Nesmíme mlčet, když dovedem odpovědět, když dovedem obhájit pravdu napadanou, když vidíte, že dobrá vůle se chvěje v námitkách a pochybnostech, že můžete podati ruku, že můžete pomoci.

Katolická akce žádá si však především pozitivního poučení. Přivádějte nám, kněžím ty, kteří chtějí poučení, kteří jen tonou v předsudcích. Pomozte nám, kněžím a laikům kolem nás seskupeným, abychom mohli ukázati katolickou, křesťanskou pravdu v celé její kráse. Jak je bolestné, když různí nadšenci vydávají knihy, knihy tak katolické, knihy, které tak přesvědčivě mluví o pokladu víry a když ti jednotlivci pak sténají pod finanční tíží, kterou jejich obětavost na ně uvalila. Jsme v kostele a nemohu říci více a nemohu věc a ty nadšence jmenovati, ale myslím, že mi každý rozumí. Máme vydavatelstva i časopisy, která tak krásně podávají pravdu a křesťanství a jen na vaši pomoc čekají, čekají na vás, až vy těmto knihám a časopisům přivedete čtenáře, ty, kteří hoří po pravdě, kteří hledají pravdu, kteří by ji snad mohli hledati, kdyby se jim zjevila v patřičné formě, a kteří o ní nevědí.

Katolická akce žádá od vás, abyste přiskočili těmto podnikům, abyste je vyzvedli ještě výše, abyste jim pomohli žít, abyste je přivedli k rozkvětu, aby tak mohlo se čelit proti záplavě špatnému, hanebnému tisku, jenž nabobtnává jako pavouk ze špinavých much, jež mu vlétly do sítí.

Katolická akce si žádá soustředění katolíků k soustředění viditelnému, k lepšímu vzájemnému poznání, k tomu, aby se mimo kostel dohodli k soustavnému, dobře promyšlenému a soustavnému nástupu na výboj a na obranu. Ale nezapomínejme, že vlastní společnosti pro katolíka jest především církev a že všechny ostatní soustředění a seškupení jsou jen pokračováním soustředění v kostele. Proto dlužno zde upozorniti na jednu podmínku zdárného vývoje pro Krista. V církvi katolické vedou biskupové a kněží, kteří svou moc po osadách a skupinách svěřují kněžím. Naši vrchní pak hlavou jest svatý Otec v Římě. Proto neplatí: v Římě nerozumějí našim poměrům, to jest dobré pro Italy a ne pro nás. Svatý Otec stojí na výši skály Petrovy a tamodtud lépe vidí než my v naší kalužince. A proto jeho rozkaz jest svatým rozkazem, proto i jeho přání jest závazné. A katolická akce jest více než přáním. Stále a stále k ní volá. Proto ji není možno obejítí formalitami, proto ji nutno prováděti, a to podle směrnic svatým Otcem daných. Proto je nutno ji uvéstí v život.

Katolická akce má ukázati světu život a životnost katolicismu. Jednou z hlavních námitek jest, že prý dnes křesťanství zklamalo. Mluvil jsem již o tom, že ne křesťanství, nýbrž křesťané, špatní křesťané že zklamali. Proto musí Katolická akce vyburcovati katolíky z jejich spánku, musí je probudití, aby celý život soukromý i veřejný dali proniknouti svou věrou. Katolická akce musí katolíky naučiti

tomu, aby dávali jednomu každému, co jeho jest, aby dokázali, že naše náboženství jest opravdu božského původu, protože jest náboženstvím lásky. Nesmíme se dáti zahanbiti těmi, kteří od nás vzali lásku k bližnímu a překřtili ji humanitou. Katolická akce musí zesateronásobiti naši charitu, naši lásku k bližnímu, musí jíti všude tam, kde je ohroženo tělo, protože při tom bývá ohrožena i duše. Buďte jisti, že, když se budeme skláněti nad všemi ranami a bolestmi ubohých, chudých, opuštěných jako milosrdný samaritán, naše láska sama bude hřmíti o pravosti naší víry, že musíte otevřítí oči všech těch, kteří nám nevěří, kteří neznají křesťanství než špatně.

Podejte ruku všichni, kdo můžete, dílu, jež podniká Katolická akce. Buďte ujištěni, že to bude nejlepší vaše pomoc, jak ukázati Krista světu. On jest láska a tam, kde jest láska jeho, tam On mluví a jeho hlasu jistě všichni budou rozuměti. My musíme Katolickou akcí ještě více lásky rozvinouti, všechno, všechny potřeby musíme zachytiti, my musíme na všechno najíti milosrdnou sestru, ne jednu, deset milosrdných sester.

Katolická akce, která zná cenu nesmrtelné duše a která proto již od malička se chvěje o tu duši dětskou. Katolická akce musí soustřediti naši snahu o to, aby nám nikdo dětí nekazil, aby nikdo nebořil to, co kněz pracně staví s rodiči. Katolická akce musí zdůrazniti rodičům, že na nich především závisí budoucnost národa. Katolická akce musí stále a soustavně uvědomovati rodiče o jejich právech a povinnostech, musí je stále vraceti jejich úkolu. Budou-li naše rodiny zase vráceny vnitřnímu, hlubšímu, skutečnému náboženskému životu, ničeho a nikoho se nebojíme! Rodina je základem státu, je základem každé společnosti a proto jest základem každého hnutí a každého snažení. Ona též,

křesťanská, bude základem našeho tažení po návratu Krista do lidských srdcí.

Na vás, matky křesťanské, závisí budoucnost naše, na vás, otcové, závisí, zda pošlete do života křesťany neb lidi vlažné, lidi kolísající. Vy svým životem a příkladem musíte děti vychovati na vojíny Kristovy, vy jim musíte Kristovu pravdu přelíti takřka v krev, vy v nich musíte Krista upevniti. Ó ano, my věříme ve vítězství, věříme, že dokážeme, aby zase zaplálo slunce Pravdy nad předsudky, že zase vrátíme svět Bohu a Boha světu. Neb je-li Bůh s námi, kdo proti nám? Máš kříž, hle, to ti stačí, jako stačilo po všechny věky. V tomto znamení zvítězíš!

KRISTUS KRÁL

XXX

Zklamali, bolestně nás zklamali bozi naši. Klaněli jsme se vzdělanosti a pokroku, klaněli jsme se zbožnění lidstva, klaněli jsme se sobě, zbožňovali rozkoš, za radostí jsme se hnali jak za modrým ptákem z pohádky. A všichni ti pánové, jimž jsme dali srdce svá, ti všichni byli pány krutými. Vyssáli nám štěstí ze srdcí, svět nám proměnili v jedinou poušť. Místo štěstí jsme našli otravné prameny, které ještě dlouho budou srdce naše plniti hořkým svým dechem. Vše nás zklamalo, vše nás opustilo a nic nám nedalo to, po čem jsme dychtili.

A tak unaveni přicházíme k tobě, ubohé děti dvacátého století, století pýchy, století děsné porážky sebou opitého lidstva. Kam máme ještě jíti? Kam ještě jíti? Nad vzdechy oklamaných, nad úzkost marně hledajících, nad pláč otrávených a v blátě se svíjejících zvedá se, Kriste, tvář tvoje

tichá, tvář mlčenlivá. Pohlíží vážně do tváře naší, do tváře rozervané, do tváře nešťastné, a jenom nemá výčitka tiše nás objímá v náručí lásky. Pojednou cítíme, že nás má ještě někdo rád, že ještě je spása pro nás. Do naší bídy svítí nám slunce Kristovo a tiše nám praví: Vid', nechtěl jsi mé jho, vid', volal jsi s Židy: Nechceme, aby tento vládl nad námi. Nemáme krále, máme jen císaře, a nyní jsi okusil tvrdou nohu těch svých model, dolehla tvrdě na tvou šíj noha tvých vládců. Je ti špatně z těch tvých bohů, protože ti nedali nic a vzali ti všechno.

Nechceme, aby tento kraloval nad námi! Nechcete, aby nad vámi kraloval ten, který vás stvořil, který vás vykoupil a obmyl ve své krvi, nechcete, aby vám vládla láska. Ano, světe, ty se klaníš především těm, kteří tebe zabíjejí, velebíš ty, kteří ti dovedou vládnouti tvrdě, nemiluješ ty, kteří ti ukazují lásku, protože láska je tvrdší a těžší než krutost, než přátelství.

Ale suď již jednou, suď klidně, suď spravedlivě: Co dal ti svět, ďábel a hřích, a co dal ti ten, který přichází k tobě, ne aby ti vzal, ne aby tě zotročoval, nýbrž proto, aby ti dal sebe, aby ti dal všechno, aby ti nic nebral, než tvou přítěž, než to, co ti překáží, než co tě stlačuje k nízkosti a špatnosti. Ne, jeho království se nevymkneš. Klaníš se tomu, kdo dal ti krůpěje úsměvu a štěstí. A On dal ti všechno, On dal ti tvé bytí, On učinil tě dítětem svým, On dal ti sebe za cíl. Máš jíti k němu, máš dojít ke štěstí nejvyššímu. Ne drobty, nýbrž moře štěstí mají býti tvým údělem. Proto ti dal srdce tak široké, jak písek na břehu mořském, aby je nic nedovedlo oklamati, aby je nic nedovedlo ošáliti, aby srdce samo svou bytostí celou volalo po tom, k čemu je stvořil. On je dobro nekonečné, dobro všechno a proto nemůže nic jiného býti pánem tvého srdce, protože

by pak On přestal býti největším a dokonalým dobrem, kdyby ještě něco bylo, po čem bys mohl toužiti a co by On neměl a co by On tobě nedal. On je dobro naprosté a proto jen k němu může směřovati naše srdce pravoplatně, jako k tomu, k čemu se nesou konečně všechny tužby i přes tužby a cíle druhotné. Neboť jinak by nebyl dobrem naprostým, nebyl by Bohem.

Hle, má Bůh právo na srdce tvé, protože je dobrem a protože srdce tvé právě pro dobro otevřel a dal mu možnost poznati toto dobro nekonečné a dokonalé, poznati je dokonalé, poznati je přímo a směřovati pak k němu vědmě.

On je králem naším, protože On je král dobra, protože On dal nám všechno dobro, co máme, protože On dal nám všechna dobra, aby nás přivedla k němu, Dobru nekonečnému. Po pravdě touží rozum náš, duch náš neustále žízni po ní, pravda jest stravou duše naší, jí duše roste, jí duše jest šťastna ve svém rozumu, protože pro poznání, pro vědění jest stvořen rozum náš. Rozumu bylo dáno, aby poznal věci, aby poznal svět, aby poznal jejich hodnotu, jejich smysl, jejich význam, aby poznal místo a určení jedné každé věci ve vesmíru, ve všem. Toť pravda zaplnění rozumu našeho shodností se skutečností, se skutečností nám co možná nejzřejmější.

Od malička po hrob stále hledáme smyslu věcí, stále hledáme, aby poznání naše bylo převáženo, vyváženo skutečností, smyslem jejím. Chceme všechno věděti, chceme všeho příčiny a důvody znáti. Chceme proniknouti vše, co se nám jeví, chceme poznati co možná nejdokonaleji věci nejdokonalejší. Proto stále dychtíme po příčině poslední, po posledním, nás naprosto uspokojujícím posledním: proč. Toť naše cesta za pravdou, toť naše touha po pravdě.

Ptali jsme se rozumu samého. Rozum pouhý sobě odká-

zaný tak často nám nedal odpovědi správné, tak často nás zavedl, tak často nám dal odpověď nedostatečnou. Místo pravdy sytili jsme se lidskými výmysly, jež dnes kvetly a zítra byly s potupou vyvráceny, dnes jsme zbožňovali vůdce za pravdou a zítra s politováním jsme museli poznati, že jsme byli klamáni, že nás vůdcové nevedli k pravdě, že nás vedli do slepé uličky svého velikášství, že jsme svými bludy, svým neštěstím, svým blouděním platili jejich ješitnost vůdce. Slepí vůdcové slepých!

A proti těmto vůdcům, kteří vedli ke lži, kteří byli tak blízko lži samé, kteří lži žili, stojí pevně ten, jenž prohlásil: Já jsem Pravda. Mnoho lidí chtělo najíti pravdu třeba i proti Kristu a nikdo se neodvážil říci: Já jsem Pravda. Řekl jednou Hegel: já jsem pravda, a v zápětí jeho sál se zachvěl burácejícím smíchem jeho posluchačů, třebaže jinak lpěli na rtech. Nebyl Hegel pravdou, snad po ní toužil, ale rozhodně k ní nedošel. Jen Ježíši se nikdo nemůže odvážiti smáti, když prohlásil, že On je Pravdou. On je pravdou skutečně, protože je Bohem, a to, co nám zjevil, co nám podal, ukazuje zřejmě, že skutečně je pravdou. On ukázal nám Otce nebeského, On ukázal nám Boha tak, jak toho potřebuje lidské nitro, On ukázal tajemství jeho, On sdělil lidstvu to, co by nikdy nepřišlo na rozum lidský. On ukázal nám smysl bolesti, On ukázal nám smysl lidského života, On jeho cestu prosvítil pravdou Otcovy péče o nás, nauky o péči, bez níž ani vlas nepadne s hlavy naší. On ukázal nám všemohoucnost milosti Boží, bez níž ničeho nemůžeme učiniti, a sílu naši v tomto Bohu, v němž můžeme pak všechno, v něm, který nás posiluje. Za tuto pravdu Ježíš zemřel, za ni trpěl po celý život, za ni byl pronásledován od těch, kteří seděli na zdrojích jejích jako žába na prameni. On nám zjevil pravdy nejvyšší, po nichž jen dychtí lidské

nitro, On je nám zjevil způsobem tak dokonalým, On naplnil lidské nitro předmětem nejlepším, On nám zjevil Otce, zjevil nám Ho dokonale, a proto jest jedině On naším králem, králem mysli naší, rozumu našeho. Rozum náš je povinen u něho hledati svou odpověď, svou náplň, rozum náš je povinen jemu věřiti, protože svou pravdu dotvrdil divy, protože své poslání potvrdil celým životem a svou smrtí, protože život nauky jeho, pravda nauky jeho byla dokázána životem milionů, kteří z této pravdy stali se dokonalými, stali se vzory ctností, vzory sebeobětování, vzory hrdinného, šlechetného života. Proto že pak On je králem mysli naší, mysl naše je povinna jemu se podrobiti, jeho pravdu přijmouti, podle ní život svůj zaříditi, proto jsme povinni mysl svou zcela přikloniti k hledání jeho pravdy a obejmutí jí, když se nám dokonale zjeví. Proto jsme povinni především tuto pravdu hledati, jsme povinni hledati porozumění především této pravdy. Vše ostatní má jen směřovati k lepšímu pochopení a uchopení této pravdy, vše ostatní má nám býti mostem a cestou k nalezení Pravdy jedině.

On je králem mysli lidské, a proto jsme povinni my, kteří pravdu máme, snažiti se, aby ji měli i druzí, jsme povinni podle svých sil pracovati, aby On kraloval v myslích našich bližních.

On je králem naším, králem mysli naší a proto jeho názory, jeho hledisko musí býti naším hlediskem. Musíme se dívati na vše kolem sebe ne očima tohoto světa, nýbrž očima jeho, jeho pravda jest naším měřítkem, jest naším vodítkem, jest naším zorným úhlem.

Ó bludné srdce lidské, kde bys hledalo jiného vládce, kde bys hledalo jiného Pána? Tyranů jsi mělo již dosti. Jest dosti těch, kteří jsou ochotni tvého srdce krev vypíti

do poslední kapky, vzíti si všechno, všechno tvé nadšení, tvou mladost, tvé snažení, tvé štěstí, jest dosti těch, kteří by tě rádi zotročili. A proto pohleď na tohoto krále lásky, který přichází v míru a v lásce, jenž je Láska sama, jenž jenom lásku nabízí a dává, jenž chce ji i tobě dáti, jenž chce i ve tvém srdci láskou svou a mírem svým a štěstím svým kralovat!

Ó nešťastné, hloupoučké srdce lidské, co dal ti svět a co dává ti Ježíš? Svět dal ti: Kratičké chvílky, takové prchavé okamžiky rozkoše, radosti, samolibosti, zadostiučinění a potom hořké chvíle vystřízlivění, pak dlouhé chvíle hanby před sebou a před světem, pak trýzeň nitra za to, že jsi podlehl hanebnosti, že jsi podlehl falešné radosti. Svět lhal ti o lásce. Nabízel ti lásku svou pod sterým způsobem, a když ti srdce své otevřel dokořán, poznal jsi, že se do něho vloudil slizký had, že se do něho vloudil hřích, který orval květy, pošlapal je a pak s výsměšným sykotem šel zase dále, aby nechal po sobě jen hořkost, marnosti, prázdnoty.

Co lásky jsi již hledal ve světě. A všechna láska nutně tě jen zklamala. I láska největší, i láska nejhoroucnější. Každá láska lidská se nakonec pronese, protíží, nakonec každá láska stává se přítěží, protože stále od nás chce, a to část nás, protože každá láska, není-li dokonalá, dělí nás, trhá nás a nakonec každá zcela určitě nás opouští a žádná nestačí a žádná nedává tak, abychom již dále nemuseli hledati, abychom nemuseli dále vztahovati jak žebráci své nastavené dlaně.

Ale Ježíš dává nezištně, dává krásně, dává stále a nebere nás nám samým pro nic jiného, než aby nás nám vrátil, krásnější a dokonalejší, než aby nás nám vrátil bohatší, bohaté totiž jím, Bohem. On dává se zcela duši. Svou krev vylil za nás. Když jsme byli synové hněvu, On přibil svým

tělem ve svých mukách na kříž naše viny. Všechny nás obmyl, všechny viny naše shladil a jenom jedno chce, abychom se jemu dali, abychom jemu své srdce otevřeli, by mohl je obohatiti, by mohl je zasypati, protože nic jiného je zasypati nedovede a protože On je chce zasypati svou dobrotou, když svou dobrotou je učinil tak nekonečně hluboké. Kříž jeho jest pečetí lásky nesmírné. To nemá nikdo podobnou lásku, aby dal takto jak On svůj život za nás. On tak nás miloval, že syny Božími svou krví nás učinil.

A ustavičně pak nás touto láskou živí. Abychom stále mohli k této lásce nekonečné, dal nám své tělo za pokrm a krev svou za nápoj. Stále s námi dlí dnem i nocí a stále jest ochoten nás vyslyšati, stále jest ochoten svou láskou nás opojiti, když cítíme sladkost lásky jeho a když nám hořkne svět.

Stále nás zahrnuje svými dary, stále nás zasypává svými milostmi. To nelze ani spočítati, co darů, co perel On rozsel do našich cest. Každý krůček náš, každý povzdech dobrý, vše jest důkazem nekonečné lásky jeho k nám. On stále nás vede, On stále církvi své posílá paprsky své lásky, stále a stále ji zapaluje ve světě a v srdcích svých věřících, když se již zdá, že lidstvo hyne, že vzdaluje se od zdroje tohoto, lásky svaté a čisté, vždy pošle nový paprsek své lásky. Popatřte jen na jeho srdce otevřené, které ukázal světu, když se zdálo, že již ochladl a že již nerozumí lásce Kristově. A dnes zase přijde, přijde jistě a znovu nás zapálí. Jen čekejme hlasu jeho, abychom uslyšeli, až přijde, aby v nás roznítil oheň svůj.

Ó, kde je lásky víc, jež po tolikerém nevděku, jež za všechny křivdy, rouhání a svatokrádeže stále a stále jest u nás a stále lidstvo zvedá a stále mu posílá nové důkazy lásky své. Přátelé, vím, že srdce vaše jest lačné, že srdce vaše

zmírání, a je mu tak zima. Ó, pojdte k Ježíši, pojdte ke Králi své lásky. On je králem srdce vašeho, protože nikdo vás tak nemiloval, jako On, a protože jedině On srdci vašemu rozumí, protože On je stvořil a protože jen On je dobrem, které mu stačí. On je králem naším, protože On jest hlavou církve. On je prvorozený mezi bratřími. On jest hlavou mystického těla církve. Církev vyšla z jeho proklaného boku, jím vešli jsme v synovství lásky Boží a proto jeho jest církev královstvím a my všichni jeho krví vykoupení a jeho křtem obmytí jsme královstvím jeho. On je Králem naším, protože všechny milosti církve této z jeho svaté lásky, z něho jako z hlavy na nás všechny stékají. A nemůže nikdo přijít k Otci, leč skrze něho.

Proto On musí kralovati. On musí kralovati v srdci našem, On musí kralovati v mysli naší, On musí kralovati v církvi své, On musí kralovati ve světě. Jen On musí býti králem. Ano, Ježíši, kdo nemiluje Tebe, budiž proklet.

Ježíši, buď králem srdcí našich. Jen ty máš dobro jediné, jen za tebou smí celý život náš směřovati. Chceme Tebe a vše ostatní jen pokud a jak nás má vésti k Tobě. Chceme jen Tebe, protože jen Ty jsi blaho, jen Ty jsi štěstí a všechna ostatní štěstí jsou jen krátká, jsou jako stín. Tys králem srdcí našich a proto jest nám jen to dobrem, co ty chceš, aby bylo dobrem naším, a chceme, aby ses stával čím dál tím více naším dobrem jediným, protože jen Ty jím ve skutečnosti též jsi. Tys králem mysli naší. Proto za pravdou tvou půjdeme, proto naše mysl jen jednu směrnicí bude mít, tvé slovo, proto jen za těmi půjde, kteří mají tvá slova života věčného. Proto všechna naše snaha se ponese k tomu, aby všichni poznali Otce a Tebe, Syna jeho.

Tys králem naším, Stvořitelem a Vykupitelem naším, Pánem nejvyšším a proto Tobě musí vše sloužiti. Neexistuje žádná možnost soukromého náboženství, soukromého křesťanství. Tys Pánem všech, protože jsi všechno stvořil, vše zachovááš a spravuješ a proto vše jest ti povinno vzdáti hold jako Králi. Neexistuje žádná odluka společnosti státu od církve, protože nemůžeme odloučiti tvora od jeho Stvořitele, protože On vždycky zůstane jeho Pánem.

Ne, Ty, Kriste, musíš kralovati, kralovati nejen v nás, nýbrž též v celé společnosti. Ty musíš ovládati všechny zákony, Ty musíš ovládati školy naše, ty musíš býti Králem soudů našich, Ty musíš býti Králem u nás. Ano, Ty, jen Ty, Ježíši, smíš a musíš kralovati v Čechách, neboť lid a národ, který neslouží Tobě, ó Hospodine, stojí u pro-roka, zhyne a k nicotě uveden bude!

My slibujeme, že Tě postavíme na trůn společnosti naší, my slibujeme, že jenom Ty budeš Pánem naším. A proto Ti nejprve své srdce připravíme za trůn. Proto Ti nejprve podrobíme srdce svá. Chceme, abys Ty byl jejich králem, Králem, jehož rozkazů budeme plniti, jehož se jediné budeme báti, podle něhož jediné půjdeme, jenž jediný má právo nám něco absolutně nařizovati, jenž jediný má právo žádati všechno. Chceme Ti vystavěti v srdci svém trůn, trůn z ctností, jež jsi nám ukázal za svého pozemského života, chceme Ti vystavěti trůn z dobré vůle své, vše chceme v životě svém Tobě podřídit, vše k Tobě zaříditi.

Tys Králem naším a proto chceme, abys vládl v rodinách našich. Ty budeš vésti výchovu našich dětí. Jen Ty máš právo určovati směr této výchovy, jen Ty máš právo žádati si zcela a bezpodmínečně našich dětí. Tobě je dáme, Tobě je zachováme, k Tobě je přivedeme. Přivedeme co nejdříve a co nejbliže dítky tvé k Tobě, protože jsi vždycky

chtěl, aby byli maličtí u Tebe! Své děti vychováme v tvoje poddané, kteří poznají dobrodiní tvá, tvou lásku nesmírnou a kteří Ti za to dají vše, také kteří Ti za to dají srdce svá celá.

A ze srdcí našich a z rodin našich rozšíří se království tvé do celé společnosti. My chceme celou společnost lidskou nakaziti sladkou nemocí lásky tvé. Nedopustíme, by někdo jiný zasedal na tvůj trůn, my se vždy zvednem, kdyby někdo chtěl sahati na tvá svatá práva. Chceme se dožadovati důrazně a všemi zákonitými cestami, aby tvé království bylo vysoko vyzdviženo.

Chceme ti nejprve přivéstí národ tvůj český k nohám, chceme jej přivéstí pod sladké jho tvého štěstí a uložití mu tvé břímě lásky nekonečné. Chceme jíti od duše k duši, chceme pracovati úporně, od případu k případu, abychom zase Tebe, ó Ježíši, nastolili na trůně země české.

Ó ano, Tys Král. My věříme v tvé království. To, že se mnoho odklonilo od Tebe, to nás nezastrašuje. Tys mocný a Tys překonal hlubší a zavilejší protivníky, než jsou naši bratři, svedeni povídky a pisálky. Přemůžeš také sladce a mírně i u nás svoje protivníky.

Ježíš náš Král a my jeho vojini. My rytíři Kristovi! Zdvihněme vysoko prapor jeho lásky a jeho pravdy a postavme se do šiku těch, kteří pod vedením pastýřů našich chtějí jít dobývat pro Něho národ.

Ano, vše pro Boha, vše pro Krista. On dokázal svou láskou, On dokázal svým životem, svou pravdou a svým vedením jemným a silným, že On jedině má právo na neomezené a naprosté království ve světě, v rodinách, srdcích a ve společnosti.

Jeho království není s tohoto světa. Ne mečem a krví, jen láskou a pravdou chceme bojovati, jen jeho zbraněmi,

jeho modlitbou, jeho důvěrou v Otce, jeho milosrdenstvím a slitováním.

Ježíši, buď Králem naším. Dnes slibujeme Ti věrnost znovu, slibujeme Ti věrnost, kterou jsme Ti přísahali na křtu svatém, a semknuti v jeden šik vojinů tvých, dnes, před zápasem o svět a o duše, o Tebe, Kriste ve světě, Ti znovu opětuje a opakujeme sliby své slavnostní, slib víry své:

Věřím v Boha, Otce . . .

O B S A H

Úvod	9
Cíl člověka	11
Věřit či nevěřit?	16
Potřeba náboženství	20
Křesťanství	24
Pochybnosti proti víře	29
Bůh	35
Ježíš Kristus	40
Kříž	47
Ježíš v chudých	53
Oběť mše svaté	59
Eucharistie	66
Kněžství	73
Svátosti a milosti	81
Modlitba	87

Křesťanská morálka	93
O dokonalosti	100
Založení církve	106
Známky církve	112
Život církve	119
Christianos ad bestias	129
Naši svatí	138
Tu es Petrus	147
Hřích	156
Pokání	165
Poslední věci člověka	173
Maria	182
Láska k vlasti	191
Zena	201
Vrátit svět Kristu	211
Kristus Král	221

R O Z S E V A Č

s b í r k a h o m i l e t i c k é l i t e r a t u r y

I.

P. S I L V E S T R B R A I T O O. P.

Z Á K L A D Y

Třetí vydání

Značku nakreslil Břetislav Štorm

Vytiskla knihtiskárna Edmund Kramář

v Olomouci v nákladu 2000 výtisků

pro Velehrad, nakladatelství dobré

knihy v Olomouci v červnu l. P. 1947

Cena brož. Kčs 75.—

P. S. M. BRAITO O. P.

vydal naším nákladem

ŽIVOT

**Kniha ukazuje, jak uskutečňovati
víru v životě v plném křesťanském
smyslu. - II. vydání se připravuje.**

ZA PŘÍKLADEM SVÉHO VELEKNĚZE

**Myšlenky pro kněžské exercicie a
obnovy a meditace o vznešenosti kněž-
ství. - Brož. 9 Kčs.**

NEVEZMEŠ JMÉNA BOŽÍHO NADARMO

Cena brož. 8 Kčs.

— — —

Duchovní četba na každý den v roce:

Gabriel Hevenesi

JISKRY SV. IGNÁCE

Přel. P. Leopold Škarek T. J.

Cena brož. 75 Kčs.

U knihkupců.

VELEHRAD

nakladatelství dobré knihy, Olomouc.